

Universitat de Lleida

La col·laboració públic-privada en la utilització de l'espai públic per a la pràctica esportiva a la ciutat de Barcelona

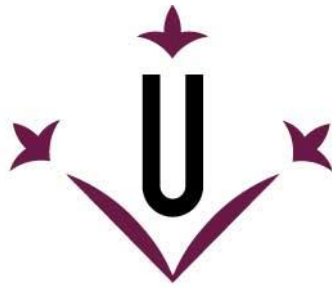
Jordi Viñas i Fort

<http://hdl.handle.net/10803/690123>

La col·laboració públic-privada en la utilització de l'espai públic per a la pràctica esportiva a la ciutat de Barcelona està subjecte a una llicència de [Reconeixement 4.0 No adaptada de Creative Commons](#)

(c) 2023, Jordi Viñas Fort

Universitat de Lleida

TESI DOCTORAL

La col·laboració público-privada en la utilització de l'espai
públic per a la pràctica esportiva a la ciutat de Barcelona

Jordi Viñas i Fort

Memòria presentada per optar al grau de Doctor
per la Universitat de Lleida
Programa de Doctorat en Activitat Física i Esport

Director i Tutor
Dr. Andreu Camps i Povill

Juny 2023

Agraïments

Al meu Director i Tutor de la tesi el Dr. Andreu Camps per la confiança dipositada al llarg d'aquests anys.

A la Dra. Núria Puig per la seva guia al llarg de dècades en el meu desenvolupament en l'àmbit acadèmic.

A les persones del despatx d'Itik Consultoria, a les que hi han estat, a les que hi són ara i a les de sempre.

A la Dra. Sacra Morejón, al Juanma Murúa, a la Dra. Carmen Salcedo, al Dr. Sixte Abadia, al Dr. Ricardo Sánchez i a l'Amanda Figueras per l'acompanyament, ajut i guia en tot aquest procés

Al meu pare Pere i la meva mare Maria que han fet que sigui com soc. A la meua família, Núria, Carla i Júlia per la paciència que han hagut de tenir i perquè mai podré expressar tot el que he après amb el seu amor.

Moltes gràcies per haver-hi estat tot aquest temps, i ser-hi ara aquí o des d'allà.

Resum

La pràctica esportiva s'ha convertit en les darreres dècades en un fenomen en constant evolució, creixement i aquest fet ha portat a les administracions públiques en general i a les administracions públiques locals en particular a dedicar recursos a un servei de pràctica fisicoesportiva a la ciutadania. Aquest servei esportiu, en el cas de la ciutat de Barcelona, s'ha concebut sempre des d'una òptica de col·laboració entre l'administració pública i el sector privat, amb i sense ànim de lucre.

L'evolució de la pràctica esportiva no només s'ha produït en increment de practicants, de segments de població practicant o de tipus de pràctica sinó que també en els espais on portar a terme aquesta pràctica. Així, l'espai públic esdevé avui la principal 'instal·lació esportiva' de la ciutat. Més de la meitat de les persones de més de 16 anys que practiquen esport a la ciutat de Barcelona ho fan a l'espai públic. És en aquest context que cal establir mecanismes de relació público-privada per garantir una optimització en l'ús d'aquest espai públic per a la polivalència d'usos i activitats que s'hi realitzen.

La ciutat de Barcelona compta amb recerques sobre l'ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva però sempre des d'una òptica del practicant i les activitats que hi realitza. Aquesta investigació intenta aportar llum a l'espai públic en si mateix, com a l'element físic catalitzador i generador d'atracció cap a la pràctica per part de la ciutadania. En aquest sentit, s'observa que per poder establir mecanismes útils de relació entre sector públic i privat, així com els propis practicants, cal identificar canals de participació que permetin donar contingut i credibilitat a aquests instruments de relació entre ambdós sectors. I és que com ja deia Maza (2017) 'estic cansat de sentir parlar d'espai públic, cal parlar d'espai i de públics'.

Resumen

La práctica deportiva se ha convertido en las últimas décadas en un fenómeno en constante evolución, crecimiento y este hecho ha llevado a las administraciones públicas en general, y a las administraciones públicas locales en particular, a dedicar recursos a un servicio de actividad física y deporte la ciudadanía. Este servicio deportivo, en el caso de la ciudad de Barcelona, siempre se ha concebido desde una óptica de colaboración entre la administración pública y el sector privado, con y sin ánimo de lucro.

La evolución de la práctica deportiva no sólo se ha producido en incremento de practicantes, de segmentos de población practicante o de tipos de práctica, sino que también en los espacios donde llevar a cabo esta práctica. Así, el espacio público se convierte hoy en la principal 'instalación deportiva' de la ciudad. Más de la mitad de las personas de más de 16 años que practican deporte en la ciudad de Barcelona lo hacen en el espacio público. En este contexto es necesario establecer mecanismos de relación público-privada para garantizar una optimización en el uso de este espacio público para la polivalencia de usos y actividades que se realizan.

La ciudad de Barcelona cuenta con investigaciones sobre el uso del espacio público para la práctica deportiva pero siempre desde una óptica del practicante y las actividades que realiza. Esta investigación intenta arrojar luz al espacio público en sí mismo, como al elemento físico catalizador y generador de atracción hacia la práctica por parte de la ciudadanía. En este sentido, se observa que para poder establecer mecanismos útiles de relación entre sector público y privado, así como los propios practicantes, es necesario identificar canales de participación que permitan dar contenido y credibilidad a estos instrumentos de relación entre ambos sectores. Y es que como ya decía Maza (2017) “estoy cansado de oír hablar de espacio público, hay que hablar de espacio y de públicos”.

Abstract

In recent decades, sports practice has become a phenomenon in constant evolution and growth, and this fact has led public administrations in general, and local authorities in particular, to dedicate resources to physical activity and sport services. This sports service, in the case of the city of Barcelona, has always been conceived from the perspective of collaboration between the public administration and the private sector, both for-profit and non-profit.

The evolution of sports practice has not only occurred in an increase in practitioners, segments of the practicing population or types of practice, but also in the spaces where this practice is carried out. Thus, public space today becomes the main 'sports facility' in the city. More than half of the people over the age of 16 who practice sports in the city of Barcelona do so in public spaces. In this context, it is necessary to establish public-private relationship mechanisms to guarantee an optimization in the use of this public space for the polyvalence of uses and activities that are carried out.

The city of Barcelona has research on the use of public space for sports practice, but always from the perspective of the practitioner and the activities they carry out. This research tries to shed light on the public space itself, as the physical element that catalyses and generates attraction towards the practice on the part of citizens. In this sense, it is observed that to establish useful relationship mechanisms between the public and private sectors, as well as the practitioners themselves, it is necessary to identify channels of participation that allow giving content and credibility to these relationship instruments between both sectors. And it is that as Maza (2017) already said 'I am tired of hearing about public space, we must talk about space and publics'.

Continguts

Introducció	10
--------------------------	-----------

PART I. ESTAT DE LA QÜESTIÓ

Capítol 1. L'esport i el seu significat en el procés històric.....	14
1.1 L'esport i la seva transformació	18
1.2 L'esport com una pràctica produïda en el context de condicions subjectives.....	19
1.3 L'esport i la salut	21
1.4 L'esport com a pràctica en la vida social	22
1.5 El gènere en l'esport	24
1.6 L'esport i la tecnologia.....	25
1.7 L'esport com a indústria	26
1.8 Els beneficis de la pràctica esportiva.....	28
1.9 Recapitulació.....	30
Capítol 2. El sistema esportiu	32
2.1 Elements del sistema esportiu.....	32
2.2 L'ordenament jurídic del sistema esportiu.....	36
2.3. Estructura de l'esport.....	37
2.3.1. Organització administrativa esportiva.....	37
2.3.2. Organització privada de l'esport.....	40
2.3.3. La gestió d'instal·lacions esportives	47
2.4 Recapitulació.....	49
Capítol 3. La pràctica esportiva i l'espai públic.....	52
3.1. Espais per a la pràctica esportiva	52
3.1.1. Les instal·lacions esportives.....	54
3.1.2. El disseny urbà	56
3.2. L'ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva	57
3.2.1. L'espai públic i la pràctica esportiva a la ciutat de Barcelona	61
3.3. L'associació públic-privada.....	63
3.4. Recapitulació.....	69

PART II. PLANTEJAMENT METODOLÒGIC

Capítol 4. Disseny teòric	72
4.1 Enfocament general de la recerca.....	72
4.2 Marc teòric	74
4.2.1. Sociologia de l'esport.....	74
4.2.2. Urbanisme	76
4.2.3. Governança	77
4.3 Delimitació de l'objecte teòric	78
4.3.1 Model d'anàlisi de l'objecte teòric.....	80
4.3.2. Hipòtesi a validar en la construcció de la problemàtica	84
4.4. Recapitulació.....	86
Capítol 5. Mètode	88
5.1. El mètode emprat.....	89
5.1.1. La Teoria Fonamentada (Grounded Theory).....	89
5.1.2. Fase exploratòria de la investigació	93
5.2. El treball de camp.....	98
5.3. L'anàlisi de les dades	100
5.4. Consideracions ètiques	105
5.5. Recapitulació.....	107

PART III. RESULTATS

Capítol 6. Anàlisi de l'observació de l'espai públic.....	111
6.1. Caracterització de la mostra d'espais públics	111
6.2. Característiques dels espais públics en funció de la immersió en teixit urbà ..	113
6.3. Característiques dels espais públics en funció dels codis visuals	118
6.4. Característiques dels espais públics en funció del protagonisme de la pràctica esportiva.	124
6.5. Intervencions en l'espai públic per a la pràctica físicoesportiva	126
6.5.1. Projecció de les hipòtesis de la recerca	127
6.6. Inversió en manteniment en l'espai públic per facilitar la pràctica esportiva....	130

6.6.1. Projectió de les hipòtesis de la recerca	133
6.7. Recapitulació.....	137
Capítol 7. Anàlisi de l'observació de la pràctica fisicoesportiva.....	140
7.1 Caracterització de la mostra d'activitats esportives observades als espais públics.....	140
7.2 Característiques dels espais públics en funció de la pluralitat d'usos	142
7.3 Característiques de la pràctica esp. en funció de l'ús del mobiliari dels espais públics.....	146
7.4. La pluralitat d'usos com un factor clau en la gestió.....	150
7.4.1. Projectió de les hipòtesis de la recerca	151
7.5. Recapitulació.....	154
Capítol 8. Anàlisi del perfil de persones practicants.....	157
8.1. Caracterització de la mostra global de practicants d'activitats fisicoesportives observades als espais públics	157
8.2. Caracterització de les activitats per gènere i trams d'edat	159
8.2.1. La perspectiva de gènere entre les persones entrevistades.....	163
8.3. Caracterització de les activitats per nombre de persones practicants.....	165
8.4. L'ús de la tecnologia digital entre practicants	167
8.4.1. Ús de la tecnologia per organitzar les trobades	168
8.4.2. Registre de la pràctica fisicoesportiva amb dispositius i aplicacions digitals	170
8.4.3. Tecnologia per a inscripció i gestió interna.....	171
8.5. El paper de l'espai públic com a motivació de pràctica	172
8.5.1. Contacte amb l'aire lliure i la natura	172
8.5.2. Proximitat a instal·lacions esportives	173
8.5.3. Socialització.....	174
8.5.4. Motivació per compartir pràctica amb d'altres persones.....	175
8.5.5. Les instal·lacions ben mantingudes també motiven la pràctica	175
8.6. La diversitat ciutadana com un factor clau en la gestió.....	176
8.6.1. Projectió de les hipòtesis de la recerca	177
8.7. Recapitulació.....	180

PART IV. DISCUSSIÓ

Capítol 9. Discussió.....	184
9.1. Impacte esportiu i social en l'ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva ..	185
9.1.1. Impacte esportiu i social sota el model de no-relació (H1: Hipòtesi Principal)	185
9.1.2. Impacte esportiu i social sota el model Cross-cut (H3: Hipòtesi complementària).....	187
9.1.3. Impacte esportiu i social sota model transversal (H4: Hipòtesi complementària nul.la).....	188
9.1.4. Impacte esportiu i social sota model de dinamització. (H2: Hipòtesi principal nul.la).....	189
9.2. Demandes de millora.....	190
9.2.1. Demandes de millora directament relacionades amb pràctiques esportives específiques. (H1: Hipòtesi principal – Model de no-relació).....	192
9.2.2. Demandes de millora no relacionades directament amb la pràctica esportiva amb identificació de l'àrea funcional o servei municipal de l'administració pública. (H3: Hipòtesi complementària – Model de treball cross-cut)	195
9.2.3. Demandes d'intervenció pública per dinamitzar l'espai públic per a la pràctica esportiva. (H4: Hipòtesi complementària nul.la – Model transversal)....	197
9.2.4. Demandes de millora amb un model de col.laboració público-privada (sigui empresa, entitat o ciutadania). (H2: Hipòtesi principal nul.la).....	198
9.3. Els canals de participació com el concepte que enllaça les dues dimensions principals: els models de gestió i l'ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva .	201
9.3.1. Canals de participació sota el model de no relació. (H1: Hipòtesi principal).....	203
9.3.2. Canals de participació sota el model de treball Cross-cut. (H3: Hipòtesi complementària).....	204
9.3.3. Canals de participació amb col.lectius sota el model transversal. (H4: Hipòtesi complementària nul.la).....	204
9.3.4. Canals de participació sota model de dinamització. (H2: Hipòtesi principal nul.la).....	207
9.4. Contrast global d'assignació d'hipòtesi als espais públics segons les 4 perspectives d'anàlisi	211
9.4.1. Primera perspectiva d'anàlisi: Observació dels espais públics	211
9.4.2. Segona perspectiva d'anàlisi: observació de les activitats a l'espai públic	213
9.4.3. Tercera perspectiva d'anàlisi: demandes de millora als espais públics	215

9.4.4. Quarta perspectiva d'anàlisi: canals de participació als espais públics	216
Capítol 10. Conclusions	219
Índex de Figures i Taules	226
Referències bibliogràfiques	231
Annex. Espais públics analitzats.....	240

Introducció

En la darrera dècada, hi ha hagut un interès creixent en la promoció de la pràctica físicoesportiva com a part d'un estil de vida saludable. Aquesta pràctica no només té beneficis per a la salut individual, sinó que també pot contribuir a millorar la qualitat de vida de les comunitats i promoure'n la cohesió social. Una forma de fomentar la pràctica físicoesportiva és a través de la pràctica esportiva a l'espai públic, el qual ofereix oportunitats perquè les persones facin exercici de manera gratuïta i accessible.

L'espai públic es refereix a àrees de domini públic, com ara parcs, places, carrers de vianants i altres espais oberts, on les persones poden reunir-se, socialitzar i participar en diverses activitats. Aquests espais han estat reconeguts com a entorns propicis per a la pràctica d'activitats físiques i esportives, ja que ofereixen un ambient atractiu i segur per a l'exercici a l'aire lliure.

L'objectiu d'aquesta tesi doctoral és explorar i analitzar la pràctica físicoesportiva a l'espai públic des de diferents perspectives. S'examinaran tant els aspectes individuals com els col·lectius, considerant l'impacte de la pràctica esportiva a la salut i el benestar dels individus, així com la seva contribució a la cohesió social i la construcció de comunitats més actives.

A més, s'examinaran els factors que influeixen en la participació en activitats físiques i esportives a l'espai públic, com ara les barreres i facilitadors percebuts, les polítiques i estratègies de promoció i les característiques de l'entorn físic. Es cercarà comprendre com aquests factors poden variar en diferents contextos urbans i socioculturals, i com poden influir en l'adopció i la sostenibilitat de la pràctica físicoesportiva en l'espai públic.

Per dur a terme aquesta investigació, es farà servir un mètode qualitatiu que es considera el més adient per donar resposta a les preguntes de la investigació. Els resultats obtinguts proporcionaran informació rellevant per al disseny de polítiques i programes de promoció de la pràctica físicoesportiva a l'espai públic, així com per a la planificació i el disseny urbà orientat a fomentar la pràctica esportiva a l'aire lliure.

En resum, aquesta tesi doctoral té com a objectiu contribuir al coneixement sobre la pràctica fisicoesportiva a l'espai públic, analitzant el seu impacte en la salut individual i col·lectiva, així com els factors que influeixen en la seva participació. S'espera que les troballes d'aquesta investigació puguin informar i guiar la presa de decisions en matèria de promoció fisicoesportiva als entorns urbans, fomentant així estils de vida més saludables i comunitats més actives.

PART I.

Estat de la qüestió

Capítol 1   L'esport i el seu significat en el procés històric

Capítol 2   El sistema esportiu

Capítol 3   La pràctica esportiva i l'espai públic

Capítol 1

L'esport i el seu significat en el procés històric

Índex del capítol

1.1	L'esport i la seva transformació	18
1.2	L'esport com una pràctica produïda en el context de condicions subjectives	19
1.3	L'esport i la salut	21
1.4	L'esport com a pràctica en la vida social	22
1.5	El gènere en l'esport	24
1.6	L'esport i la tecnologia	25
1.7	L'esport com a indústria	26
1.8	Els beneficis de la pràctica esportiva	28
1.9	Recapitulació	30

Capítol 1. L'esport i el seu significat en el procés històric

El fet que l'esport porti molts anys en la història de la humanitat com un fenomen de sentit ampli, dificulta fer-ne una definició acurada. El propi concepte de pràctica esportiva porta a una gran varietat de modalitats de pràctica i especialitats que fan difícil acotar el seu abast. Mostra d'això és la revisió de la Carta Europa de l'Esport que el Consell d'Europa va aprovar el 31 d'octubre de 2021. El primer document d'aquestes característiques va ser redactat l'any 1975 amb el títol de 'Carta Europea de l'Esport per a Tothom' que, en els anys 1992, 2001 i 2021 ha estat revisada i actualitzada ja amb el nom de 'Carta Europea de l'Esport' (COLEF, 2021). Aquesta Carta defineix el concepte d'esport' en el seu Article 2 com 'totes les formes d'activitat física que, per mitjà de la seva participació informal o organitzada, tenen com a objectiu mantenir o millorar la condició física i el benestar mental, formar relacions socials o obtenir resultats en competició a tots els nivells'.

En coherència amb aquesta definició, en la present tesi s'utilitzarà el concepte d'esport i pràctica esportiva d'acord amb la citada definició del Consell d'Europa. Destaca d'aquesta definició la visió àmplia i estesa del concepte esport, el que permet entendre'l com un fenomen finalista amb l'objectiu de competir, però també com un mitjà per aconseguir d'altres finalitats com el benestar i la millora de la salut física i mental.

En el procés històric, per arribar a donar-li el significat a l'esport com a pràctica, ha sorgit un ampli camp científic denominat 'Ciències de l'Esport', fet que l'ha col·locat dins l'interès de moltes altres ciències: mèdica, econòmica, legal, administrativa, política, religiosa, filosòfica, psicològica i sociològica, amb les seves pròpies dimensions. Els esports es destaquen com un ampli camp d'estudi verdaderament multidisciplinari.

Les Ciències de l'Activitat Física i l'Esport (CAFE) són un conjunt de disciplines, de diferents branques del coneixement, dedicades a l'estudi de fets, processos o fenòmens associats a la pràctica fisicoesportiva. La confluència de diverses disciplines permet la construcció d'un coneixement científic més complet i complementari sobre l'activitat física i l'esport (Devís-Devís, 2020).

(Gaetano, 2018) afirma que l'esport representa un procés transversal on hi participa l'esforç físic, el mental i el tècnic per guanyar; però també la generació d'emocions per als espectadors i, sovint, un procés artístic que involucra l'estètica, l'anatomia, la fisiologia, l'ortopèdia i la biomecànica. Així, s'observa la relació de l'esport amb moltes ciències, la seva vessant competició-competició i es ressalten els significats. Aquesta definició segueix essent vàlida avui dia, però els esports han canviat i s'inclouen esports moderns o nous.

Al guanyar noves característiques, l'esport s'ha obert a diferents anàlisis. Avui, quan s'utilitza el concepte 'esport', no es considera només en termes d'audiència (participació passiva), o bé en termes de persones esportistes (participació activa), sinó que també la població en general està interessada en la seva pràctica.

L'esport s'ha vingut transformant i Mackenzie (2004), es refereix als canvis a partir de períodes històrics: en el període medieval (1200-1485), les persones tenien poc temps o energia per activitats recreatives, les activitats de temps lliure es limitaven als dies festius. Els jocs eren locals, així cada poble o comunitat tenia les seves activitats tradicionals. De manera ocasional, el govern prohibiria aquestes activitats tradicionals.

En el període Tudor i Stuart (1485-1714), els jocs i activitats folklòriques tradicionals varen guanyar en importància. El puritanisme va reduir significativament les oportunitats de jugar i els tipus d'activitats permeses. Després de la restauració de 1660, es varen recuperar les activitats tradicionals i l'esport es va allunyar del seu vincle amb la festa.

Més tard, en el període de Hannover (1714-1790), el lloc de l'esport en la societat i la pròpia pràctica esportiva canvia amb el temps. Les persones de totes les classes socials varen gaudir al màxim del seu temps lliure. La creixent industrialització va exigir patrons de treball regulars i les grans reunions esportives sovint eren sinònim de desordre social. Hi havia certa pressió perquè el diumenge fos el dia de descans. En aquest context va sorgir l'esport regular, organitzat i regit per regles a escala nacional.

Ja en el que Mackenzie anomena 'temps canviants' (1790-1830), l'esport tradicional estava present en molt àmbits socials. Els amos de les fàbriques volien una setmana laboral regular. Els amos dels immobles tenien por dels danys causats per

aglomeracions. Les esglésies criticaven el temps de lleure, l'embriaguesa i la moralitat laxa. L'esport passa a ser comercialitzat, especialment en carreres de cavalls, cricket i lluita.

Durant el període Victorià (1830-1901), l'esport va desenvolupar-se en el context del capitalisme industrial i la desigualtat de classes socials. L'esport es vincula a un codi moral definit per les classes mitjanes, s'acceptava que l'esport desenvolupava el caràcter i la moralitat; per tant, la competència havia de ser justa i regida per normes amb condicions similars per tots els jugadors, no per esperar una recompensa a canvi sinó per si mateixa. L'esport nacional va ser desenvolupat per mitjà de la influència de les escoles públiques i els òrgans de govern nacionals. Per a les masses, el dissabte per la tarda lliure de treball va ser el punt d'inflexió, permetent el joc i veure els esports. L'esport amateur i el professional es separaren cada vegada més. L'esport de la classe obrera a l'escola es limitava principalment a exercicis i gimnàstica terapèutica.

En el període Eduardià (1901-1918), la participació esportiva organitzada es va expandir ràpidament entre totes les classes i aquestes practicaven el seu esport de manera diferenciada. L'atletisme encara dominava a les escoles públiques. La influència de la classe obrera masculina va augmentar, especialment en el futbol a Anglaterra i el rugbi a Gales. Tanmateix, les dones de classe treballadora varen ser excloses en gran mesura de la participació esportiva. La comercialització de l'esport va continuar amb un gran número d'espectadors i un major número de professionals en es principals esports. L'esport era cada vegada més un assumpte d'interès nacional.

En el període comprès entre les dues guerres mundials (1918-1940), el creixement constant en la participació esportiva va continuar per a totes les classes socials, tot i que la classe treballadora va ser la menys involucrada. El futbol (en totes les seves versions) va seguir guanyant popularitat i, en la dècada de 1930, ja era l'activitat esportiva més popular. La manca d'instal·lacions es va convertir en un problema. És un període amb poca participació del sector públic en l'esport, més enllà de l'educació física a les escoles. Precisament, l'educació física escolar passa dels exercicis terapèutics a l'entrenament físic creatiu. La comercialització de l'esport es va expandir ràpidament,

especialment la provisió d'esport per a espectadors. L'esport esdevé una part important de la cultura nacional, que s'estén a la majoria de la població.

Des de la fi de la Segona Guerra Mundial i fins l'actualitat, la societat aconsegueix progressivament anar millorant el seu nivell de vida, fet que permet una major participació en l'esport de la majoria dels grups socials. Els dirigents amateurs només van permetre, amb clares resistències, que les forces comercials ingressessin en el món de l'esport. Els esportistes professionals varen tenir una llarga lluita per rebre recompenses justes per la seva feina. La cobertura televisiva guanyà importància per l'esport i els patrocinadors i, a la vegada, va promoure una major visibilitat de l'esport. El concepte d'elegibilitat substitueix l'amateurisme en la competició. A l'estat espanyol, la participació de l'administració pública central en l'esport sempre ha estat força heterogènia. Tradicionalment hi ha hagut una manca de finançament en l'esport a nivell nacional. L'any 1965 es va establir un 'Consejo de Deportes' amb caràcter consultiu i l'any 1972 amb un caràcter ja executiu i independent. L'educació física va ser incorporada en el currículum educatiu per mitjà d'una llei l'any 1944, valorant-se el seu valor educatiu. L'enfocament del Règim Franquista entrava en conflicte amb l'ensenyament dels jocs tradicionals. L'educació física es va allunyar dels valors educatius cap a una recreació física i, més recentment, cap a un condicionament físic més relacionat amb la salut. Varis estudis en educació física varen estimular la recerca i opinió sobre aquesta temàtica.

L'educació física ja està plenament incorporada en el currículum nacional com a matèria fonamental amb una influència creixent de les forces del mercat en les escoles, l'educació física, les instal·lacions esportives i l'esport en general.

Cagigal (1996) percep que l'esport en els anys 70 dista molt del que varen inventar els anglesos. Es va passar de certs valors com el joc net, la cavalleriesitat, el contacte social, l'afany de superació, el respecte a l'adversari, l'exigència, etc., a un nou període en el que emergeixen d'altres rols, estructures i valors com l'espectacle, la política, la tècnica, la ciència, la professionalització, la representació a nivell internacional, etc.

1.1 L'esport i la seva transformació

Així doncs, l'esport ha experimentat una significativa transformació en el context dels fets i estructures, degut fonamentalment als canvis socials. Avui, l'esport és un fenomen en el que es visualitza l'ocupació, l'àmbit del consum i les relacions socials, essent aquestes molt importants ja que pot ser interpretat de diferents maneres pels individus segons les variables socioeconòmiques (Domínguez, 1995).

La difusió de l'esport a grans masses el converteix en una pràctica de consum que influeix a persones de tots els segments. Així, en aquest context, individus amb diferents nivells d'ingressos, nivell educatiu, gènere o nivell socioeconòmic, participen de les activitats esportives. Els individus desenvolupen les seves activitats de temps lliure d'acord al seu estil de vida. En la cerca de llocs on la gent pugui practicar esport, els gimnasos destaquen com a espais importants.

El fenomen 'estil de vida', s'ha convertit en un dels elements que diferencien a la persona i ha arribat a convertir-se en un indicador de estatus social, també dins l'àmbit de l'esport. Per altra banda, donats els processos de globalització que estem vivint des de finals del segle XX, i més concretament des de la definitiva unificació de l'esport després de la Segona Guerra Mundial, el fet esportiu es manifesta paral·lelament amb un esperit d'unitat mundial que es reforça i s'expandeix constantment (Miller, Lawrence, McKay, & Rowe, 2001). A més, aquesta estructuració política va més enllà dels organismes institucionalitzats (federacions, clubs, etc.) en el seu afany per conduir l'esport modern, estant motivada fonamentalment per raons econòmiques i polítiques.

Així doncs, l'expansió mundial de l'esport, unida al caràcter mercantilista de les societats dominants, facilita entendre avui l'esport com un producte de consum. A partir d'aquests preceptes, l'esport assumeix un paper social important en el moment històric contemporani. En aquesta línia, el moviment de globalització esportiva té més a veure amb la mercantilització i l'alienació que amb l'utòpic internacionalisme universal que pregonen els grans organismes esportius (Isidori, 2011). L'esport pren varies formes

depenent de les condicions socials que són canviants i, per això, ha experimentat una constant transformació al llarg del temps.

1.2 L'esport com una pràctica produïda en el context de condicions subjectives

Hi ha investigacions que assignen una importància vital a les motivacions de participació dels infants, adolescents, joves i persones adultes en la pràctica físico-esportiva en el temps de lleure. Els treballs que han estudiat els predictors perquè la persona sigui activa s'han estructurat en l'anàlisi de factors personals, socials i ambientals (Sallis, et al., 2006, p. 297-322).

En relació als factors personals, s'identifiquen que són la percepció de la competència física o esportiva, la salut percebuda i la forma física percebuda els que prediuen en major mesura la pràctica de l'exercici físic i l'esport (Moreno, Cano, González-Cutre, Cervelló, & Ruíz, 2009, p. 23-35). Un altre dels motius amb gran importància és el gust per la pràctica d'una determinada modalitat esportiva i aconseguir el domini d'aquesta (Armenta, Prieto, & Morilla, 2003). El procés de socialització és un altre dels processos bàsics que intervenen en l'adquisició d'un estil de vida actiu. Aquí els pares i mares, així com d'altres persones representatives de l'entorn com poden ser els germans i germanes, amics i amigues i els mestres, juguen un paper fonamental (Nuviala, et al., 2014, p. 90-94),

Seippel (2006) emfatitza que és important considerar l'esport com un valor social. Gran varietat d'activitats esportives proporcionen experiències que revelen diferents significats d'activitats similars per a diferents persones; és a dir, s'atribueixen diferents significats a la mateixa activitat. Per exemple, perquè algú troba divertit el futbol mentre el juga o el mira, una altra persona perquè li aporta beneficis a la seva salut, una altra

juga a futbol perquè hi juguen les amigues sense preguntar-se si és el que li agrada realment. Això fa que existeixi una diversitat de significats i, a més, molt complexa.

L'esport és un fenomen en la integritat en l'estructura social, que és afectat i pren sentit a partir dels canvis socials que han experimentat les societats al llarg dels anys. En altres paraules, a mida que evolucionen les societats i els sistemes culturals, el sentit i significat de l'esport com a factor social predictor de la pràctica també canvia. Quan s'examinen els esports com a institució social, també s'examinen les connexions dels esports i d'altres institucions, així com entre les pròpies activitats diàries dels individus, el grup i les activitats socials que s'hi produeixen.

Existeixen diferències en relació a la finalitat de la pràctica esportiva. El fet que les pràctiques esportives siguin vistes com una activitat important, resulta determinant en la seva orientació, en l'elecció d'un estil de vida actiu. Aquesta situació afecta als individus, juga un paper motivador i fa sorgir diferents objectius entre persones practicants.

D'altres factors socials que es consideren predictors importants per a la pràctica esportiva són la diversió i la millora de les relacions socials, especialment amb les amigues (Pallarés, 1998). En relació amb aquest darrer aspecte, la facilitat per fer amigues, tant per a infants, joves i adults, s'ha associat amb la pràctica esportiva (Anderssen, Wold, & Torsheim, 2006, p. 513-524). També s'ha vist que el fet de portar a un infant a un club esportiu, de ser soci o sòcia, en el cas dels adults de recolzar-lo, són factors que propiciaran la pràctica d'activitats físico-esportives (Romero, Garrido, & Zagalaz, 2009, p. 29-34). Castillo et al. (2007) van trobar que ser membre d'algun club esportiu està fortament associat amb alts nivells de pràctica d'exercici físic, especialment, en infants i adolescents i, entre ells, els nens, que practiquen més esport federat que les noies (Pavón & Moreno, 2008). L'interès dels nois per la competició i el reclam a la mateixa que fa la societat, puguin ser els motius pels quals hi ha més federats que federades (García-Ferrando, 2006).

En relació als factors ambientals, l'accés a instal·lacions esportives ha estat correlacionat positivament amb la pràctica d'exercici físic en persones de totes les edats (Zakarian, Hovell, Hofstetter, Sallis, & Keating, 1994, p. 314-321).

Quan s'ha analitzat la motivació, la majoria dels estudis s'han recolzat en la teoria de l'autodeterminació (Balaguer, Castillo, & Duda, 2008), (Moreno, Cano, González-Cutre, Cervelló, & Ruíz, 2009), (Ryan & Deci, 2000) i dels objectius de l'assoliment (Nicholls, 1989), mostrant importants diferències motivacionals en els individus a l'hora de participar en activitats físico-esportives, repercutint aquesta orientació motivacional no només en l'inici sinó més encara en la continuïtat i abandonament de les mateixes (Ryan & Deci, 2000).

En base a la teoria de l'autodeterminació, es poden considerar persones intrínsecament motivades (aquelles que participen per la satisfacció que els genera l'activitat esportiva), persones motivades extrínsecament (quan el seu compromís en l'activitat es fonamenta en raons externes: pressió dels pares i mares, companys, entrenadors, etc.) i persones desmotivades (caracteritzades per la manca d'interès vers la pràctica i per sentiments de frustració). A la vegada, Ryan & Deci (2000) recullen diferents subtipus de motivació extrínseca. Així, la persona pot considerar que l'activitat és important però no plaent (regulació identificada), pot practicar per sentiments de regulació social o, simplement, per pressions externes (regulació externa).

La relació entre aquests tres grups de factors (personals, socials i ambientals) és complexa, interaccionant uns amb d'altres de forma diferent en cada subjecte (Brustad, 1996), derivant en l'elecció d'una activitat esportiva o una altra, la intensitat de pràctica d'aquesta activitat, la persistència en la tasca, el rendiment i la motivació de com es relacionen aquests tres factors (Balaguer, Castillo, & Duda, 2008).

1.3 L'esport i la salut

Diversos estudis revelen els beneficis que proporciona la pràctica físico-esportiva moderada en l'àmbit físic, fisiològic, psicològic i social (Biddle, Fox, & Boutcher, 2003). S'ha demostrat que amb la pràctica físico-esportiva augmenta l'autoestima, creant un

efecte positiu en el benestar de la persona practicant; pel contrari, el sedentarisme ha estat associat a problemes de salut (Varo, et al., 2003).

L'augment de la importància atorgada a la relació entre esport i salut s'ha originat en gran mesura pels discursos 'd'esport per a tothom'. Avui, a l'emfatitzar la idea 'd'estar saludable' en el propòsit de fer esport, es convida a les persones a participar en els esports, i això s'ha convertit en un dels factors dominants, ja que porten a les persones a practicar esport amb la consciència de protegir la salut. Al mateix temps, també influeix que l'esport és una ocupació de masses, essent una pràctica més que visible. Contribueix a la seva construcció com un espai amb significats més enllà de la bellesa corporal, incrementant el valor que es dona al cos en forma. El desig d'estar en forma condueix a la pràctica de l'esport. Com assenyala Shilling (2003), el cos s'ha individualitzat en un grau sense precedents. Moltes persones estan preocupades per la seva salut i per la seva aparença com a expressió de la seva identitat individual. En conseqüència, els eslògans com 'l'esport per a tota la vida' o 'l'esport per a una vida sana' han conduït a un increment de persones que practiquen esport al llarg de tota la vida i no només mentre s'és jove.

1.4 L'esport com a pràctica en la vida social

Considerar l'esport com una pràctica social implica analitzar la connexió entre les condicions subjectives i les objectives. Els conceptes d'habitus i de camp de Pierre Bourdieu són de gran ajuda per comprendre la complexitat d'aquesta connexió.

Per a aquest autor, l'habitus és una subjectivitat socialitzada, una construcció cognitiva amb la qual els individus perceben, comprenen, valoren i actuen, tant en relació a les seves pròpies pràctiques com respecte la globalitat del seu món social. L'habitus és allò social expressat en un individu. És una disposició duradora, però no immutable.

El camp, per altra banda, és un sistema de relacions que va més enllà de la voluntat i la consciència de l'individu, és un producte de la internacionalització de les institucions i els mecanismes socials i de tot el que emergeix d'aquestes relacions, és a dir, les pràctiques i les representacions socials que es presenten sota la forma de realitats culturals i socials percebudes i reconegudes.

La relació entre l'habitus i el camp és una relació de condicionament i de construcció mútua, on l'habitus contribueix a construir el camp com a món significatiu, dotar-lo de sentit i de valor i on val la pena dedicar-hi energies i esforç personal. I alhora, el camp estructura l'habitus perquè incorpora unes determinades relacions sense les quals seria impossible el desenvolupament de la vida personal (Wacquant & Bourdieu, 1992).

En aquest context, l'esport pot ser considerat en una dialèctica entre les esperances subjectives i les oportunitats objectives de l'individu, on aquest ajusta les seves esperances de desenvolupament a les oportunitats de pràctica en un entorn social determinat que li és propi. Així, l'esport deixa de ser una estructura independent que es desenvolupa fora dels individus o que la seva només depèn de la pròpia voluntat, per ser un espai on es reproduïxen pràctiques, normes i valors socials.

L'habitus sempre es revela en relació a una situació determinada. Per exemple, observant com el tipus de pràctica esportiva i de relacions que s'estableixen exercint-la canvien en funció del nivell d'ingressos familiar o individual (capital econòmic). O com les tradicions de l'entorn més immediat, o formar part d'una família esportista, pot incentivar a l'individu a practicar esport (capital cultural).

Així, com a expressió de l'esport com a pràctica en la vida social a través dels conceptes d'habitus i camp, fins i tot les expectatives de capacitat de millora en la pràctica esportiva individual, estan influïdes per les expectatives de millora projectades en el sistema de relacions propi de l'individu i del món social al qual pertany.

1.5 El gènere en l'esport

La relació de l'esport amb el gènere es desenvolupa en diferents camps, des de la pròpia pràctica esportiva, passant pels estudis acadèmics fins a les polítiques esportives (Messner, 2002).

Les desigualtats de gènere en el camp de l'esport es manifesten com a desigualtats fonamentalment en detriment de les dones en el seu dret d'accés a recursos i programes apropiats, al desenvolupament d'una carrera esportiva tant a nivell amateur com professional i en tots els càrrecs professionals (esportista, entrenadora, àrbitre i gestora). Tanmateix, des del darrer quart del segle XX, les dones han començat a participar més en l'àmbit esportiu.

La juxtaposició dels conceptes d'esport i gènere és el resultat de la lluita feminista que es va iniciar perquè s'incloués a les dones en l'esport, dominat numèricament i també culturalment pels homes en el procés històric, i ser una part del joc sobre la base de la igualtat d'oportunitats.

Com en molts d'altres àmbits, en l'esport existeix una tendència a l'increment de la participació de les dones en la pràctica esportiva. Des de la perspectiva feminista s'ha argumentat que les diferències que, des de discursos dominants, s'ha atribuït a la pràctica de les dones respecte la dels homes, és deguda a la reproducció d'un ordre social i cultural. Els estudis sobre gènere i esport, mostren que les experiències de les dones i els homes en l'àmbit de l'esport són diferents (Vilanova & Soler, 2008). S'ha produït, i s'està produint encara avui, una lluita per arribar a una participació lliure i igualitària en quasi totes les modalitats esportives.

1.6 L'esport i la tecnologia

L'esport, igual que la digitalització, segueix creixent i evolucionant cap a una major organització i professionalització de les seves estratègies, recursos, personal i processos de negoci (Xiao, et al., 2017).

Els canvis produïts per la digitalització també afecten a l'administració i gestió de les instal·lacions esportives, així com a la prestació de serveis i la seva relació amb els practicants (Valcarce-Torrente, 2020). També s'ha observat un creixement en la utilització d'aplicacions relacionades amb la salut i el fitness per promoure l'exercici físic i el coneixement de la condició i la salut per part dels usuaris (Chiu, Cho, & Chi, 2020).

La utilització de la tecnologia en l'esport i el fitness està proliferant gràcies als avenços per facilitar la pràctica i millora l'adherència a aquesta. A partir d'aquí, serà important que s'entengui la tecnologia com a mitjà facilitador. La tecnologia podria formar part del valor percebut pel practicant, directament relacionat amb la qualitat percebuda i, per tant, també amb la satisfacció (Garcia-Fernández, et al., 2020). L'ús generalitzat de telèfons mòbils i aplicacions ha fet que altres instal·lacions i marques relacionades amb l'esport implementin cada vegada més aplicacions pròpies amb l'objectiu de generar una major adherència a l'exercici físic i fidelització (Valcarce & Díez, 2018). Això es deu a que la utilització d'aplicacions i d'altres plataformes digitals brinden informació més segmentada, fomentant la personalització dels serveis als seus grups d'interès i, per tant, desenvolupant estratègies adaptades a les seves necessitats (Gruettner, 2019). Diversos autors assenyalen la importància de factors extrínsecs que intervenen en l'ús d'aplicacions per millorar els hàbits esportius com l'entorn, el tipus d'entrenament, l'accessibilitat i la interacció o la motivació (Barkley, Lepp, Santo, Glickman, & Dowdell, 2020), (Morgan, et al., 2016, p. 16-27) (Voth, Oelke, & Jung, 2016).

Per altra banda, la tecnologia també ha permès l'aparició dels esports electrònics o esports per mitjà de videojocs on es porten a terme jocs competitius. En aquest sentit, la proliferació de plataformes en línia per a la transmissió de vídeos de competències, principalment Twitch, ha jugat un paper clau en la difusió i promoció.

Els esports electrònics 'són una forma d'esport en la que els aspectes principals de l'esport són facilitats per sistemes electrònics, l'entrada de jugadors i equips, així com la sortida del sistema d'e-sports està mediada per interfícies home-ordinador' (Hamari & Sjöblom, 2017, p. 211-232).

Els experts en aquest sector han arribat al consens que perquè un videojoc sigui considerat un esport electrònic, ha d'haver-hi involucrat un esdeveniment organitzat i competitiu. Els e-sports són ara un innegable fenomen competitiu, social, econòmic i d'entreteniment, així com una professió viable per a molts dels seus practicants (Thiel & John, 2018, p. 311-315). Com una variant dels esports electrònics, s'han desenvolupat els 'ExerGames' que inclouen l'activitat físicoesportiva en l'esdeveniment, amb el suport de dispositius amb sensors (o wearables). Així doncs, es pot confirmar que avui en dia aquest tipus d'esports electrònics formen part de la cultura contemporània actual i s'han consolidat com un tipus específic de pràctica esportiva de competició.

1.7 L'esport com a indústria

L'esport s'accepta com a part integrant de les societats modernes, com un conjunt d'activitats assignades en un espai i un temps en el context d'assoliment de certes metes i motivacions, i forma part de la vida. La importància de l'esport en la vida diària va crear un espai en la societat de consum i com a resultat natural d'això, la indústria va col·locar a l'esport en primer pla.

La indústria de l'esport, que creix dia a dia, inclou tot tipus d'activitats físico-esportives que es diversifiquen en nous serveis i productes. El ràpid augment de les oportunitats esportives s'origina per l'augment de demanda en aquest àmbit. El desenvolupament de la tecnologia i la flexibilitat en els horaris laborals, esportius i afins ha incrementat el temps destinat a les activitats de lleure. Així, els esports es varen popularitzar i

generalitzar fins al punt que l'esport és una activitat que pot estar inclosa en la vida de tothom, especialment en una orientació envers la salut.

El sector del fitness és considerat en l'actualitat un fenomen comercial global (Riseth, Nost, Nilsen, & Steinsbekk, 2019), que ha anat evolucionant i diversificant els seus models de negoci i la oferta dels seus serveis, orientant-los a la millora de la salut de les persones per mitjà de l'actuació de professionals qualificats (Andreasson & Johansson, 2018, p. 301-321). Actualment, el sector del fitness compta amb un volum de negoci de 96.700 milions de dòlars en tot el món, amb un total de 184 milions d'usuaris repartits en 210.000 centres de fitness (IHRSA, 2020). A Espanya es varen facturar 2.352 milions d'euros al 2019, acumulant un total de 5,5 milions d'usuaris en els seus 4.743 centres (EuropeActive, 2020).

Per altra banda, en l'eclosió dels e-sports, les empreses també es dediquen a dissenyar la configuració del joc i la seva producció. Des de 2017, els esports electrònics han estat creixent a un ritme anual del 40% en tot el món i la indústria ha superat ja els 500 milions de dòlars en vendes, un increment que ha despertat l'interès d'un número creixent de patrocinadors d'aquestes competicions i dels mitjans de comunicació, que han dedicat cada vegada més cobertura a aquest esport (Newzoo, 2017).

L'esport s'ha convertit en indústria també com a resultat de les activitats de patrocini. El patrocini transforma a l'esport en una indústria similar a la 'indústria de la cultura'. La nova comprensió de l'esport, recolzada en el patrocini, ha convertit els esdeveniments esportius en un negoci industrial.

La paraula patrocini d'origen anglès significa partidari. En primer lloc, cal assenyalar que té un significat de recolzament i, per tant, és sinònim de conceptes com el de donació, filantropia i subvencions.

El patrocini és mútuament rendible i, des d'aquesta perspectiva, és tant per al patrocinador com per l'organització patrocinada. El patrocini és una institució, empresa, relacions públiques, publicitat, contribució i recolzament d'activitats i esdeveniments que tinguin el potencial de brindar beneficis i avantatges amb finalitats de mercadeig en una àmplia varietat d'àmbits tals com material, diner, visibilitat o morals. Des d'aquest punt

de vista, el patrocini és una activitat enfocada al lucre i el benefici. 'Patrocini és una inversió econòmica i material sobre l'individu i l'organització. Pot definir-se com l'accés a una comunicació potencial associada a l'organització' (Chebli & Gharbi, 2014, p. 913-924).

Donat que el concepte de patrocini és similar al concepte de publicitat, es requereix una explicació de la diferència entre els conceptes. La publicitat i el patrocini d'una empresa forma part de l'estratègia de comunicació (Banti & Rogers, 2012). Amb tot, el producte publicitari afecta directament als consumidors a l'influir en les actituds i comportaments dels segments objectiu per comprar.

El patrocini és un instrument que pretén aportar beneficis a ambdues parts. Tanmateix, el punt en comú del concepte és crear demanda per al producte, ja sigui directament o indirectament, donant visibilitat a una marca. En certa manera és una eina d'inversió, és útil com a part de les estratègies publicitàries, i la funció, com element de comunicació, és arribar al públic objectiu, encara que sigui de forma indirecta. La institució patrocinadora no només utilitzarà les eines, equips i materials de la institució que patrocina, sinó també el servei d'una àrea diferent d'acord amb les sol·licituds que la institució patrocinadora pugui permetre's, oferint productes i serveis al projecte; per exemple, disseny de roba, proporcionar equips, aportar descomptes, etc. (Bello, 2016).

1.8 Els beneficis de la pràctica esportiva

L'esport és un dret que tenen totes les persones, de participació, igualtat i accessibilitat a espais culturals i esportius, permetent la inclusió en activitats lúdiques i recreatives en general, de manera que permeti a la persona formar part de la societat com qualsevol ciutadà o ciutadana. Així, s'afavoreix la millora de la qualitat de vida i benestar col·lectiu, es promou el reconeixement i l'exercici dels drets i deures per mitjà de diferents

mecanismes que reforcen les xarxes i les organitzacions socials (Rincón, Santana, & Wilches, 2011).

L'anàlisi dels beneficis de la pràctica físicoesportiva en les persones és especialment rellevant en la infància i l'adolescència. Són etapes en les que s'estableixen els futurs estils de vida i els hàbits adquirits tenen una gran influència en l'estat de la salut al llarg de tota la vida. Tanmateix, durant les etapes infantils i l'adolescència, el cervell està en construcció i requereix de processos d'aprenentatge adequats. A més a més, els infants i adolescents es troben en una fase en la que el seu desenvolupament personal i social està condicionat per múltiples canvis als que caldrà esforçar-se per adaptar-s'hi. Per tant, els possibles beneficis en el funcionament cerebral que podria produir l'exercici físic es converteixen en elements essencials per al creixement i la integració d'infants i adolescents en el medi (Lubans, et al., 2016). De fet, es creu que un desenvolupament cognitiu adequat durant les primeres etapes contribueix a millorar el benestar i la salut mental en l'edat adulta (Thompson, Hooper, Laver-Bradbury, & Gale, 2012).

En els darrers anys, múltiples estudis han destacat associacions significatives entre la pràctica física i habilitats, com l'atenció i la concentració, les funcions d'execució, la velocitat del funcionament cognitiu, la memòria o el llenguatge (Donnelly, et al., 2016). Diverses investigacions han analitzat els efectes aguts de l'exercici físic, els efectes d'un programa d'exercici prolongat (Reloba-Martínez, et al., 2017, p. 29-36), així com correlacions amb el funcionament cognitiu de persones que realitzen pràctica físicoesportiva regular o exercicis de condicionament físic (Carson, et al., 2016, p. 240-265).

Molts treballs han estudiat la relació entre l'activitat física i el funcionament cognitiu, destacant la importància de la condició física (Hillman, Buck, Themanson, Pontifex, & Castelli, 2009). És a dir, l'efecte de l'exercici sobre el cervell està modulats per l'impacte general de l'esforç físic en el cos. Per tant, no només és necessari l'exercici físic, sinó que ha de tenir unes característiques específiques que millorin la condició física dels participants (Hötting & Röder, 2013, p. 2243-2257), (Reloba-Martínez, et al., 2017).

La relació entre exercici físic i funcionament cerebral també ha estat analitzada amb gran intensitat en persones grans. Hi ha una disminució de certes capacitats físiques i

cognitives que comprometen el normal funcionament i l'autonomia durant aquesta etapa de la vida (Schiebener & Brand, 2017, p. 816-824). A més, poden succeir situacions com la jubilació, l'aparició de malalties pròpies de l'edat o la reducció de les relacions socials que la pràctica esportiva pot ajudar a mitigar-ne els efectes no desitjats.

1.9 Recapitulació

Així doncs, cal entendre l'esport com una varietat de pràctiques fisicoesportives que tenen en comú el manteniment i la millora de la condició física i mental de la persona practicant; en definitiva, de la salut integral al llarg de tota la vida, des del desenvolupament propi de la infància i l'adolescència fins a la prevenció del deteriorament físic i cognitiu propi de la tercera edat.

Aquestes pràctiques es desenvolupen sota unes condicions subjectives que en condicionen la intensitat, el rendiment i la persistència o continuïtat sota l'impuls de la motivació, que pot ser intrínseca a l'individu o extrínseca, quan intervenen altres actors del seu entorn.

Alhora, l'esport és un conjunt de processos, relacions i fenòmens que han anat variant al llarg de les èpoques històriques representant els valors i els hàbits socials imperants. Així, l'esport és una imatge que replica l'estructura social de cada època històrica en termes de classe social, gènere i altres variables socioeconòmiques.

Especialment en els anys a cavall del segle XX i segle XXI, l'esport ha desenvolupat la seva vessant com indústria, com un sector econòmic protagonitzat per empreses i marques que en busquen el rendiment lucratiu, a través del patrocini o de la difusió dels eSports vinculats als videojocs i les plataformes digitals.

En definitiva, l'esport és un dret de qualsevol ciutadà que ha aportat, aporta i seguirà aportant múltiples beneficis en la seva qualitat de vida personal i comunitària.

Capítol 2

El sistema esportiu

Índex del capítol

2.1	Elements del sistema esportiu	32
2.2	L'ordenament jurídic del sistema esportiu	36
2.3	Estructura de l'esport	37
2.4	Recapitulació	49

Capítol 2. El sistema esportiu

L'accés i interès en l'activitat física i l'esport per un major volum de segments de població amb necessitats i motivacions diverses ha fet incrementar i diversificar en gran mesura la demanda de serveis vinculats a la pràctica esportiva. La diversificació de la demanda condueix necessàriament a una major varietat d'oferta i situacions de pràctica. És en aquest context on la pràctica esportiva d'avui està tenint una evident influència en el sistema esportiu que es conforma en un territori. Una influència que comporta una alteració dels elements que structuren aquest sistema.

Per sistema esportiu s'entén el conjunt de tots aquells elements relacionats entre si, d'acord a un ordre establert, que contribueixen al desenvolupament de l'esport en totes les seves manifestacions.

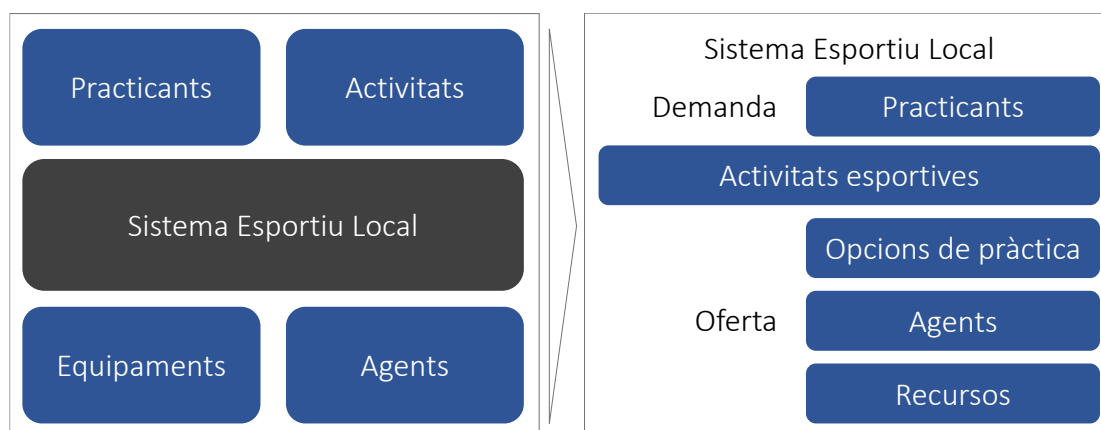
No existeix un únic sistema esportiu, pel que es podran fer, segons el criteri que s'utilitzi, diverses interpretacions segons l'àmbit territorial així com en funció de la participació dels sectors públic i privat en aquest sistema. Per tant, el sistema esportiu en el seu conjunt conforma una estructura complexa d'interrelació entre els seus diferents elements que està en permanent procés de canvi, pel que la seva característica principal és la seva dinamicitat. En funció dels elements que s'identifiquin com a representatius del sistema esportiu, podrem trobar diferents concepcions sobre aquest.

2.1 Elements del sistema esportiu

La introducció del concepte de sistema esportiu en la planificació esportiva va ser proposada pel creador del denominat 'Mètode Punt-Esport', Bruno Rossi Mori, a finals de la dècada dels anys 70. Entenent un sistema com un conjunt d'elements que interactuen entre ells, Rossi (1979) introduïa el concepte de sistema esportiu local en el

que definia aquest concepte com la interacció dels següents elements: a) practicants, b) activitats, c) responsables, d) equipaments i e) els recursos econòmics. El propi autor evoluciona el concepte sistèmic i identifica les activitats esportives com l'aspecte nuclear del sistema esportiu a partir d'una demanda (els i les practicants) que interactuen amb una oferta composta per les opcions de pràctica a partir dels serveis esportius, de les organitzacions que fan possible aquests serveis i dels recursos econòmics, materials, humans i tecnològics necessaris (Martínez-Aguado, 2010).

Figura 1. Evolució del concepte de sistema esportiu.

Font: elaboració pròpia, 2023; a partir de Martínez-Aguado, 2010, p.14

En aquest context, un dels elements fonamentals són els recursos materials que es concreten en els diferents espais de pràctica esportiva. És necessari diferenciar aquí entre espais esportius, aquells que han estat dissenyats per a la pràctica d'un o més esports, i espais de pràctica esportiva que poden ser espais pensats i construïts en el medi urbà i periurbà, o bé espais en el medi natural que permeten la pràctica esportiva.

Tal i com argumenta Martínez-Aguado (2010), tot i reconèixer-se l'aportació de Bruno Rossi Mori a la comprensió del fenomen esportiu i de la seva interacció amb les administracions públiques en general i amb les administracions locals en particular, el

concepte queda avui en dia superat per la transformació de l'esport que es concreta en dinàmiques molt més complexes i que requereixen de la identificació i comprensió de més factors.

En termes generals, els elements constitutius del sistema esportiu més significatius són els següents.

- i. **L'ordenament jurídic del sistema esportiu.** Més que un element del sistema esportiu, és el marc que aglutina i confereix un determinat ordre, estableix les relacions i conté la normativa per la que es desenvolupa el sistema esportiu en el seu conjunt i cadascun dels seus elements constitutius.
- ii. **L'estructura esportiva.** Està conformada per un sector públic amb diferents competències segons el seu àmbit territorial, un sector privat sense ànim de lucre representat pel teixit associatiu i un sector privat mercantil.
- iii. **La infraestructura esportiva.** Constitueix l'equipament necessari per al desenvolupament de les activitats esportives on la seva titularitat pot ser pública o privada. Aquí, ha començat a tenir una singular i creixent importància el medi natural concebut com a espai per a la pràctica esportiva.
- iv. **Els recursos econòmics.** Són diversos i podem destacar la subvenció, el patrocini i la pròpia aportació de la persona practicant.
- v. **Els recursos humans.** Van des dels dirigents i tècnics, passant pels voluntaris i d'altre personal auxiliar, fins arribar als propis practicants.

Taula 1. Organització administrativa de l'esport.

Organització Administrativa de l'Esport (Sector Públic)	
<ul style="list-style-type: none"> - Consejo Superior de Deportes - Departament d'Esports a nivell autonòmic, en el cas de Catalunya és la Secretaria General de l'Esport - Serveis d'Esports dels ens locals, en el cas de Barcelona és l'Institut Barcelona Esports - Serveis d'Esports de les Universitats	
Organització Privada de l'esport (Sector Privat)	
Teixit Associatiu (sense ànim de lucre)	Teixit empresarial (amb ànim de lucre)
D'àmbit estatal	
<ul style="list-style-type: none"> - Comitè Olímpic Espanyol - Federacions esportives - Agrupacions de clubs	<ul style="list-style-type: none"> - Empreses de serveis esportius - Societats Anònimes Esportives
D'àmbit autonòmic	
<ul style="list-style-type: none"> - Federacions esportives autonòmiques - Diferents figures associatives	

Així doncs, l'esport s'organitza en dos components essencials: l'organització pública i l'organització corresponent al sector privat.

2.2 L'ordenament jurídic del sistema esportiu

L'esport constitueix un àmbit de la realitat que, donada la seva creixent importància, tant en termes quantitius com qualitius, no pot romandre aliè a la intervenció dels poders públics tot i la seva inqüestionable vessant privada. A partir de la Constitució Espanyola de 1978, la regulació del fenomen esportiu va assolir la seva consagració definitiva. Fins llavors, no havia estat objecte d'una regulació global. Aquesta Constitució va configurar en el seu Article 103 el servei objectiu de les Administracions Públiques a l'interès general; la intervenció pública en l'esport es va concretar en l'Article 43.3 que disposa 'Els poders públics fomentaran l'educació sanitària, l'educació física i l'esport. Així mateix, facilitaran l'adequada utilització del lleure'. Però no és aquest l'únic precepte que habilita per intervenir en el fenomen esportiu que, donada la seva complexitat, representa una categoria transversal, utilitzant el terme utilitzat pel Tribunal Constitucional per fer referència a aquelles matèries on la seva regulació incideix simultàniament en més d'un títol competencial.

En la intervenció pública en l'esport hi concorren les tres Administracions territorials. Això és, l'Administració General de l'Estat, les Comunitats Autònomes i l'Administració Local, d'acord amb el marc competencial assumit. A més, l'àmbit subjectiu en el terreny esportiu es contempla amb la intervenció de nombrosos agents privats entre els que destaquen, no més per la seva importància sinó també pel seu peculiar règim jurídic, les federacions esportives.

El règim jurídic de l'esport es concretarà, per tant, en l'existència d'hàbits estrictament privats que es regiran per les normes de dret privat així com d'altres expressament assenyalats en la llei i que entren en l'esfera jurídic-pública i que caldrà aplicar les normes del dret administratiu. Aquestes normes són:

- Normes generals que emanen dels poders públics (Unió Europea, Estat, Comunitats Autònomes, Corporacions Locals, etc.) que incideixen de manera directa o indirecta en l'àmbit esportiu.

- Normes que emanen dels poders públics, específiques per a l'esport.
- Normes que emanen de les entitats que integren l'organització esportiva privada.

2.3. Estructura de l'esport

2.3.1. Organització administrativa esportiva

i. Consejo Superior de Deportes

El Consejo Superior de Deportes, està definit en la Llei 10/1990, de 15 d'octubre, de l'Esport, com un organisme autònom de caràcter administratiu adscrit al Ministeri d'Educació i Ciència, pel que s'exerceix l'actuació de l'Administració de l'Estat en l'àmbit de l'esport.

Són competències del Consejo Superior de Deportes:

- Aprovació, constitució i normatives internes de les federacions esportives espanyoles
- Reconeixement de les modalitats esportives
- Convenis per programes, pressupostos i estructures per a les federacions espanyoles
- Concessió de subvencions a les federacions espanyoles
- Qualificació de les competicions oficials professionals i estatals
- Promoció de la recerca esportiva
- Control antidopatge
- Coordinar-se i cooperar amb les Comunitats Autònomes
- Representació internacional per mitjà de les seleccions espanyoles
- Coordinar-se amb les Comunitats Autònomes (CCAA) l'esport escolar i universitari
- Equipaments d'alta competició

- Ensenyaments mínims de les titulacions esportives. Reconeixement de centres
- Control pressupostari i patrimonial de les federacions
- Actualització del cens d'equipaments esportius en col·laboració amb les Comunitats Autònomes
- Autoritzar el registre de les Societats Anònimes Esportives
- Intervenir en conflictes de comercialització i explotació dels drets dels partits de futbol

ii. Departaments d'Esports a nivell autonòmic

Les Comunitats Autònomes tenen àmplies competències en matèria d'esport, conseqüència del caràcter exclusiu que els atorguen els estatuts d'autonomia. Les funcions principals als efectes de l'objecte del present estudi són:

- Foment i desenvolupament de l'esport en els seus diferents nivells
- Ordenació de l'esport
- Gestió dels serveis esportius propis
- Reconeixement i tutela de les federacions i entitats esportives
- Finançament de les federacions i entitats esportives
- Organització de competicions territorials
- Construcció d'instal·lacions esportives
- Funcions d'inspecció i sanció
- Establiment de les titulacions esportives
- Promoció de la investigació esportiva

iii. Serveis d'esports de les entitats locals

El Decret de 17 de juny de 1955, aprova el reglament de serveis de les corporacions locals que diu que són 'serveis públics locals aquells que tenen la consecució de les finalitats assenyalades de competència pròpia de les entitats

locals' que podran gestionar-se de forma directa o indirecta, a excepció dels que impliquin l'exercici d'autoritat, que obligatòriament s'hauran de prestar directament.

La norma bàsica en la gestió dels serveis locals d'esports es resumeix en la següent normativa legal:

- Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les Bases de Règim Local.
- Real Decret Legislatiu 781/1986, de 18 d'abril, pel que s'aprova el text refós de les disposicions legals vigents en matèria de règim local.
- Llei 39/1988, de 28 de desembre, reguladora de les hisendes locals.
- Llei 8/1989, de 13 d'abril, de taxes i preus públics.
- Reial Decret 1372/1986 de 13 de juny, pel que s'aprova el Reglament de béns de les entitats locals.

iv. Serveis de les universitats

La Llei 11/1983 de Reforma Universitària va dotar a les universitats, en el marc de l'Article 27.10 de la Constitució, pel que s'estableix l'autonomia de les universitats, de plena capacitat per al desenvolupament, entre d'altres competències, de la política esportiva que vulguin realitzar en les seves pròpies dependències. En segon lloc, el Decret atribueix a les Comunitats Autònomes les 'tasques de coordinació de les activitats esportives que es realitzin en les universitats localitzades en el seu territori'. El Consell d'Universitats, màxim òrgan en l'estructura acadèmica, té un paper fonamental en l'ordenació, coordinació i planificació de l'activitat universitària.

En definitiva, les institucions responsables de l'esport universitari són: a) les universitats; b) les Comunitats Autònomes; c) el Consell d'Universitats; i d) el Consejo Superior de Deportes.

2.3.2. Organització privada de l'esport

i. Teixit Associatiu (sense ànim de lucre), d'àmbit estatal

a) Comitè Olímpic Espanyol (COE)

S'encarrega de la participació del país als Jocs Olímpics i de representar la seva organització quan se celebra al seu territori. A més, desenvoluparà funcions relacionades amb la promoció i la divulgació de l'esport, el suport als esportistes i la formació de tècnics. Perquè es pugui formar el Comitè Olímpic Nacional i ser degudament reconegut és necessari, com a mínim, que la seva jurisdicció esportiva coincideixi amb els límits del país on aquest està establert i que hi hagi un mínim de 5 federacions nacionals d'esports olímpics afiliades a la federació respectiva internacional i que sigui un estat independent reconegut per la comunitat internacional.

Funcions del Comitè Olímpic Espanyol:

- Difondre els principis fonamentals de l'olimpisme a nivell nacional en el marc de les activitats esportives i en els programes d'ensenyament de l'educació física i l'esport als centres escolars i universitaris.
- Fomentar la creació i el desenvolupament de les activitats de les Acadèmies Olímpiques Nacionals, així com els museus olímpics i els programes culturals relacionats amb el Moviment Olímpic.
- Vetllar pel respecte a la Carta Olímpica al seu respectiu país.
- Afavorir el desenvolupament de l'esport d'alt nivell, així com l'esport per a tots.
- Col·laborar en la preparació de dirigents esportius.
- S'oposarà i lluitarà activament contra tota forma de discriminació i de violència a l'esport, així com en l'ús de substàncies i procediments prohibits pel Comitè Olímpic Internacional (COI) i per les federacions internacionals.

b) Federacions esportives espanyoles

Són les encarregades de l'organització esportiva en un àmbit territorial determinat i el punt de trobada comuna entre totes les associacions esportives que participen en aquesta competició. Si prenem com a base la definició donada a l'article 30 de la Llei 10/90 per a les federacions espanyoles veiem que aquestes són definides com "les entitats privades, amb personalitat jurídica pròpia, l'àmbit d'actuació de les quals s'estén al conjunt del territori de l'Estat, en el desenvolupament de les competències que li són pròpies, integrades per federacions esportives d'àmbit autonòmic, clubs esportius, esportistes, tècnics, jutges i àrbitres, lligues professionals si n'hi ha i altres col·lectius interessats que promouen, practiquen o contribueixen al desenvolupament de l'esport.

El seu objecte és, la promoció, l'organització i la reglamentació d'un o diversos esports en el territori respectiu i la seva finalitat, el desenvolupament de la pràctica de l'esport o esports en qüestió pels agents actius implicats.

Sota aquest enfocament teòric podem dir que les fonts normatives són de naturalesa privada i de naturalesa pública.

- De naturalesa privada: Carta Olímpica (els Estatuts i reglaments de les federacions internacionals i Estatuts i reglaments de les federacions nacionals i autonòmiques).
- De naturalesa pública: Lleis de l'Esport d'àmbit estatal i autonòmic i Decrets de desenvolupament específic per a les federacions, com el Reial Decret 1835/91 de 20 de desembre, modificat parcialment pel RD 1252/99 de 16 de Juliol.

c) Agrupacions de clubs

La figura de les Agrupacions de clubs es va crear amb la intenció de configurar una alternativa jurídica sòlida que donés solució a les federacions esportives embrionàries. L'agrupació de clubs serà, per tant, una associació de segon grau,

sense ànim de lucre, formada, com el seu nom indica, per un conjunt de clubs esportius que practiquen o promouen una mateixa disciplina esportiva no recollida en una federació esportiva reconeguda per l'administració pública.

Per al reconeixement per part de l'administració pública competent d'una agrupació de clubs caldrà:

- Existència prèvia d'una modalitat esportiva no emparada en una federació esportiva reconeguda.
- Atorgament davant de notari d'una acta fundacional per un nombre mínim de clubs esportius que es dediquen a la pràctica o promoció d'aquesta modalitat esportiva. Per al cas de les agrupacions de clubs d'àmbit estatal són necessaris un mínim de 15 clubs radicats, almenys en tres comunitats autònomes diferents. També pot ser constituït per tres federacions autonòmiques reconegudes al seu territori.
- Elaboració i aprovació dels estatuts amb un contingut similar a una federació esportiva.
- Si es constitueix a partir d'una segregació d'una federació, caldrà un informe previ favorable a aquesta.

d) Ens de promoció esportiva

Els ens de promoció esportiva són associacions de segon grau, formades per clubs esportius o per associacions amb objecte esportiu, que tenen com a finalitat la promoció i organització de les activitats esportives amb fins lúdics, formatius i socials, és a dir, no vinculats a la competició esportiva oficial.

Són una figura associativa que permet l'associació de segon grau de tot aquell conjunt d'associacions esportives que practiquen l'anomenat esport per a tothom o esport social. Podem trobar una associació de clubs esportius escolars, o de veïns, de treballadors, empreses, etc.

Per al reconeixement d'un ens de promoció esportiva d'àmbit estatal s'exigeix:

- Presència organitzada en un mínim de 6 Comunitats Autònomes.
- Existència d'un mínim de 100 associacions o entitats esportives inscrites en els registres autonòmics corresponents.
- Existència d'un mínim conjunt de 20.000 associats a les associacions que pretenen constituir-lo.
- No tinguin finalitat de lucre.
- Tinguin plena autonomia respecte a qualsevol organització política, sindical, econòmica o religiosa.
- Emplenar la documentació precisa, semblant a la d'una federació esportiva o associació esportiva.

e. Lligues professionals

Les lligues professionals a Espanya estan formades per tots aquells clubs o societats anònimes esportives que participen en competicions oficials professionals d'àmbit estatal. Són, per tant, una associació d'associacions (2n grau) que agrupa entitats associatives esportives i entitats mercantils de naturalesa esportiva.

Cal destacar el reconeixement de la personalitat jurídica i de l'autonomia organitzativa i fundacional que la Llei estableix per a les lligues professionals, respecte de les federacions nacionals permetent-los l'organització de les seves pròpies competicions en coordinació amb les federacions respectives, fins als límits marcats per mutu acord o, si no, pel Consejo Superior de Deportes.

La legislació aplicable fa que les lligues professionals estiguin sotmeses, d'una banda, a disposició de caràcter públic emanat dels poders públics, i de l'altra, a normes de caràcter privat. Aquestes són:

Disposicions de caràcter públic.

- Constitució Espanyola de 1978.
- Llei 10/1990, de 15 d'octubre, de l'esport.
- Reial decret 1251/99, de 16 de juliol, sobre societats anònimes esportives.
- Llei 50/1998 de 31 de desembre.
- Reial decret 1835/1991, de 20 de desembre, sobre federacions esportives espanyoles.
- Reial decret 1591/1992, de 23 de desembre, sobre disciplina esportiva.

Disposicions de caràcter privat

- Estatuts federatius
- Reglaments de la federació
- Estatuts de les lligues professionals
- Reglaments de competicions de les lligues professionals
- Reglaments de Règim Disciplinari de les lligues professionals o de la federació
- Convenis lligues-federacions per coordinar l'àmbit de les seves competències (especialment quant a l'organització de les competicions)
- Convenis col·lectius amb les associacions d'esportistes professionals

ii. Teixit Associatiu (sense ànim de lucre), d'àmbit autonòmic

a. Federacions esportives autonòmiques

Circumscriuen el seu àmbit d'actuació competitiva al territori d'una Comunitat Autònoma.

b. Diferents figures associatives

Són totes aquelles que es comprenen a nivell autonòmic d'aquestes:

- Federacions esportives
- Agrupacions de clubs
- Ens de Promoció Esportiva
- Fundacions

iii. Teixit empresarial (amb ànim de lucre)

a. Empreses de serveis esportius

En primer lloc, cal diferenciar el terme empresari, ja que pot ser en termes d'una persona física o d'una persona jurídica, és a dir, un empresari individual o un empresari social respectivament.

La legislació aplicable a aquestes empreses és la següent: Codi de comerç; Codi civil; Text Refós de la Llei de Societats Anònimes; RD Legislatiu 1.564/1989, de 22 de desembre; Llei 2/1995, de 23 de març, de Societats de Responsabilitat Limitada.

Les empreses i els seus tipus de tràmits són:

a. Empresari individual:

- Autònom. Compost per una única persona física: respon amb el patrimoni personal.

b. Empresari social:

- Societat Col·lectiva. Naturalesa personalista, integrada per un mínim de dos socis i sense límit màxim.

- Societat Comunitària. Societat personalista, formada per un mínim de dos socis. Hi ha dos tipus de socis, col·lectius i comanditaris.
- Societat Anònima i Societat de Responsabilitat Limitada. Totes dues es defineixen com una associació voluntària de persones físiques i/o jurídiques, per tal de realçar una activitat econòmica i obtenir-ne un lucre, limitant la responsabilitat dels socis i participant-hi en els beneficis que s'obtinguin.

b. Societats Anònimes Esportives (SAD)

La Llei 10/1990 crea una figura esportiva -mercantil-nova societat anònima esportiva- amb la voluntat d'introduir un model de responsabilitat jurídica i patrimonial diferent del que estava vigent fins ara per als clubs esportius. El nou model també serveix per a una millor estructura professionalitzada de l'esport.

En principi l'adopció d'aquesta forma societària (SAD) és de caràcter obligatori per a tots els clubs que hi participaven, participin o adquireixin el dret a participar en competicions professionals oficials d'àmbit estatal, abans o després de l'entrada en vigor de la Llei 10/ 1990, a excepció dels clubs que van demostrar i van obtenir saldos positius en els seus resultats econòmics les cinc temporades anteriors a l'entrada en vigor de la Llei.

Així, doncs, la conversió en SAD dels clubs que participen en competicions qualificades com a professionals d'àmbit estatal és de caràcter imperatiu i obligatori. La Llei estatal també prohibeix la participació d'una mateixa societat anònima esportiva en competicions oficials professionals d'àmbit estatal de diferents modalitats esportives.

2.3.3. La gestió d'instal·lacions esportives

Les entitats esportives són un sistema i la seva gestió de la qualitat necessita un conjunt d'accions sistemàtiques per aconseguir la planificació, el control, l'avaluació i el millorament dels serveis que presten als usuaris (Morales-Sánchez, Pérez-López, Morquecho-Sánchez, & Hernández-Mendo, 2016).

En la gestió de les organitzacions esportives, una de les finalitats més perseguides és oferir un servei de qualitat. Per assolir-ho, cal que tots els membres de l'organització estiguin compromesos i tinguin com a objectiu obtenir i mantenir un servei de qualitat excel·lent. Per tant, d'aquí la importància de fer una avaluació de la qualitat en els serveis esportius. Els usuaris dels diferents centres esportius acudeixen amb unes expectatives i estan obtenint percepcions i emocions durant el temps que romanen i gaudeixen de les activitats esportives.

La qualitat d'un servei es pot definir com la diferència o discrepància que hi ha entre les expectatives i les percepcions dels usuaris (Zeithaml, Berry, & Parasuraman, 1993). Són molts els elements que contribueixen a fer que el servei sigui de qualitat, però el que determinarà la continuïtat de l'usuari, és a dir, la seva fidelització, és que l'usuari mantingui unes expectatives i unes percepcions positives de la qualitat de servei.

Ja sigui en instal·lacions públiques o privades, tots els ens involucrats han d'avaluar i enfortir les polítiques i la governança per incloure i maximitzar les sinergies a l'agenda de promoció de la pràctica físicoesportiva i la reducció dels hàbits sedentaris. Això inclou l'elaboració o l'actualització de polítiques rellevants i declaracions de posició, pautes i orientacions rellevants per a cada organisme, entorn o grup d'integrants.

La coordinació nacional a nivell de la planificació, l'aplicació, l'avaluació i el seguiment del progrés i les contribucions de totes les parts interessades és una tasca fonamental. El sector de la salut exerceix un paper clau per dirigir i reunir els associats, i és desitjable que altres contribueixin per establir i mantenir mecanismes de coordinació nacionals i subnacionals (també, quan escaigui, a nivell municipal i comunitari).

Els governs locals han d'augmentar la seva inversió en la promoció de la pràctica físicoesportiva en el marc dels programes de prevenció; així com d'altres carteres

considerades importants per a les àrees d'acció, com les de transport, planificació urbana i educació. Tot i que sovint es necessita un augment dels recursos, també és possible impulsar i ampliar la execució re-assignant els recursos existents cap a les mesures prioritàries que donen suport a l'augment de la pràctica físicoesportiva. Altres parts interessades han de cercar oportunitats per a l'aplicació de recursos, particularment en contextos amb condicions socio-econòmiques més vulnerables i donar suport a les oportunitats de capacitació, investigació i desenvolupament.

La planificació, l'aplicació i l'avaluació de polítiques nacionals i subnacionals s'han de basar en sistemes d'informació amb dades sòlides i fiables. La investigació i la innovació són necessàries per fonamentar les noves polítiques i enfortir la pràctica; a més, els sistemes de vigilància i avaluació de polítiques són components centrals del seguiment i la rendició de comptes a nivell nacional. Això implica que totes les parts interessades han de donar suport a l'enfortiment de les dades científiques i els sistemes de dades.

La comunitat també ha de participar quan es vol assolir una societat activa. La societat civil, les entitats privades i filantròpiques i d'altres poden generar beneficis conjunts i contribuir al foment de la capacitat i l'assoliment dels objectius compartits amb altres sectors i parts interessades.

Així mateix, amb una col·laboració publico-privada estructurada, l'esport pot contribuir a l'economia, ja que aquesta aliança podrà generar llocs de treball de qualitat, estimulant les empreses i autònoms a prestar serveis públics de qualitat al ciutadania. Cal desenvolupar alternatives que agilitzin els projectes esportius per tal que l'impacte econòmic es produeixi de manera més eficaç: eines innovadores, plataformes i utilització de les tecnologies per a treure més profit de la pràctica esportiva, ús del coneixement i experiència del sector privat o mètodes de coaching són algunes iniciatives que poden contribuir al benestar de la societat. Aquesta col·laboració público-privada ha d'estar sostinguda també per una cooperació intersectorial que assisteixi al desenvolupament d'activitats esportives en un entorn segur.

El Consell Europeu ofereix una sèrie de recomanacions als estats membres, la Comissió i al sector esportiu amb l'objectiu de recuperar l'activitat esportiva, especialment, després d'haver passat per la pandèmia del Covid19. Aquestes són:

- Donar suport al sector esportiu a través de programes i fons: Programa Erasmus+, Cos Europeu de Solidaritat, Fons de la Política de Cohesió.
- Desenvolupar mesures horitzontals i de recuperació de la Unió Europea que incloguin millors pràctiques esportives i activitats d'aprenentatge a través de, per exemple, la Iniciativa d'Inversió de Resposta al Corona+ (CRIII+) o Suport Temporal per mitigar els Riscos d'Atur en una Emergència.
- Fomentar les activitats esportives de les organitzacions esportives que ja estan en marxa tant a nivell local com a nacional.
- Promoure els valors de l'esport en temps de crisi i com a factor de contribució al benestar de les persones.
- Desenvolupar noves oportunitats per promoure l'esport entre els atletes i els ciutadans, fins i tot estendre l'esport a nivell empresarial.
- Promoure la solidaritat entre federacions esportives, clubs, associacions esportives i organitzacions esportives.
- Contribuir a desenvolupar Fons de Polítiques de Cohesió per estar preparats en un futur.
- Compartir informació i contribuir al coneixement per prevenir crisis futures i combatre la pandèmia a través d'una informació que enforteixi el sector esportiu.
- Introduir programes flexibles que ajudin a ser més resilients en un futur.
- Cooperar amb l'Organització Mundial de Salut (OMS) i difondre campanyes saludables en benefici de la ciutadania.

2.4 Recapitulació

Així doncs, i per concloure aquest capítol sobre el sistema esportiu, des que Bruno Rossi a finals de la dècada de 1970 en va identificar els cinc elements constitutius (practicants,

activitats, responsables, equipaments i recursos econòmics), el sistema esportiu entès com a conjunt d'elements relacionats entre si d'acord a un ordre establert que contribueixen al desenvolupament de l'esport en totes les seves manifestacions, ha evolucionat esdevenint un sistema més complex fent honor a la seva característica principal: la dinamicitat.

Aquesta dinamicitat s'ha expressat en termes de regulació o d'ordenament jurídic, aprovant noves lleis, textos refosos, reials decrets i més figures legislatives. La dinamicitat del sistema esportiu també s'ha expressat en termes de varietat d'estructures implicades en els tres sectors clau implicats: les competències atribuïdes a l'administració pública en els diferents nivells territorials, l'expansió de l'oferta de productes i serveis generada des del sector privat o empresarial, i des del tercer sector o teixit associatiu acollint iniciatives que emergeixen des d'una ciutadania que se sent part activa en la promoció de la pràctica físicoesportiva en benefici propi i en benefici de la comunitat on s'insereix.

I finalment, com un aspecte clau de la dinamicitat del sistema esportiu, destacar la incorporació de la necessitat de planificació, aplicació, avaluació i seguiment del progrés de les estratègies i plans d'acció desenvolupats; utilitzant a tal fi metodologies innovadores, plataformes de gestió de dades i, sobretot, compartint el coneixement adquirit per a que els múltiples elements que conformen el sistema esportiu puguin treure'n el màxim profit (lucratiu i no lucratiu) compartint l'objectiu finalista de promoure l'esport en totes les seves manifestacions com un benefici per a la societat.

Capítol 3

La pràctica esportiva i l'espai públic

Índex del capítol

3.1	Espais per a la pràctica esportiva	52
3.2	L'ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva	57
3.3	L'associació públic-privada	63
3.4	Recapitulació	69

Capítol 3. La pràctica esportiva i l'espai públic

3.1. Espais per a la pràctica esportiva

Veient la ràpida urbanització global, brindar una millor qualitat de vida a les ciutats s'està convertint en un tema cada cop més crític per a la planificació urbana, fent més complexos els vincles entre l'entorn construït i el benestar subjectiu no es comprenen prou. Aquest capítol revisa la varietat de vies que vinculen l'entorn construït amb el benestar subjectiu. S'identifiquen i revisen set vies potencials: (1) viatges, (2) lleure, (3) feina, (4) relacions socials, (5) benestar residencial, (6) respostes emocionals i (7) salut. Les estratègies per millorar el benestar subjectiu a través de la planificació urbana són: millorar les condicions per al viatge actiu; millorar el transport públic mentre restringeix els cotxes; proporcionar fàcil accés a les instal·lacions i serveis; desenvolupar o dirigir la tecnologia i les opcions de mobilitat emergents per millorar la inclusió i la qualitat de vida dels diferents grups; integrar diverses formes de naturalesa urbana tant com sigui possible; proporcionar espais públics i espais comuns accessibles i inclusius; mantenir el manteniment i l'ordre a l'espai urbà, la vegetació i els sistemes de transport; implementar estratègies de reducció de soroll; desenvolupar edificis i espais públics estèticament agradables en funció de les necessitats i preferències dels residents; i reduir les desigualtats socio-espacials alhora que es brinda suport a grups vulnerables (Kostas, 2021).

En primer lloc, la urbanització generalment s'ha associat al llarg del temps amb més esperança de vida i creixement econòmic. Tot i això, també s'ha associat en els darrers anys amb la creixent demanda de recursos per donar suport a l'activitat humana i exercint pressió sobre la terra per a una varietat d'usos, com habitatge i infraestructura de transport, així com sobre la disponibilitat d'espais verds, en els quals, es poden fer les pràctiques esportives (Grant, et al., 2017).

Però tenint en compte l'evolució històrica, va ser a l'inici del segle XIX quan van aparèixer al costat de la part civil d'importantes escoles, instal·lacions esportives: una

piscina per a la pràctica de la natació, un gimnàs per a l'ús de diversos esports (lluita, boxa, esgrima i aixecament de peses) un camp de futbol i una pista d'atletisme (inicialment van ser de 800 metres, més tard una pista de 100 metres). En aquell temps el tipus de construcció i la funcionalitat dels camps esportius depenien de les possibilitats dels propietaris de les escoles i de l'apreciació que aquests tinguessin de la creixent activitat esportiva.

Abans de la Segona Guerra Mundial els camps esportius es construïen en dependència de les disponibilitats de superfície de terreny, per descomptat no n'hi havia al centre de les ciutats sinó als seus perímetres, cosa que incidia negativament en la seva utilització. En la majoria de les ocasions els camps esportius a l'aire lliure mostraven errors: des del punt de vista geogràfic no es tenien en compte els moviments de sortida i translació del sol, així com els llocs de corrents d'aire més grans que afectaven les activitats físiques a realitzar-hi.

De 1940 a 1960, vinculat al nou ordre mundial i l'aparició dels països socialistes, es va desplegar un vast treball tècnic metodològic en el camp de la pràctica fisicoesportiva. Els triomfs importants i sistemàtics de la Unió Soviètica a l'esport van motivar la projecció, construcció, transformació, i manteniment dels camps i àrees de jocs existents. Els arquitectes de diversos països van aconseguir que els centres d'esports principals fossin la màxima expressió d'una arquitectura artística. Fins i tot amb recursos reduïts va ser possible projectar i construir instal·lacions esportives ben concebudes des del punt de vista funcional.

Des d'aquesta perspectiva, s'introdueixen conceptes denominatius com ara camp d'esport senzill, camp d'esport amb pista tancada i dependències, parc d'esport amb superfície annexes i parc d'esport amb petit estadi. Una fita determinant en la concepció i desenvolupament de les instal·lacions esportives es va observar el 1964 amb la celebració dels Jocs Olímpics de Tòquio on es van materialitzar fabuloses arquitectures esportives. És en aquesta dècada on apareix una acceptació de les instal·lacions esportives combinades, encara que només per a entrenament i recreació, i s'assumeixen reflexions prèvies a la planificació de les construccions esportives, així com els fonaments per a l'elaboració de projectes de camps de joc i d'instal·lacions

esportives. L'evolució conceptual en el disseny i la funció urbana de les instal·lacions esportives és important. Ja no es conceben aïlladament sinó com a part integrant de les ciutats, cada dia més àmplies.

Per primera vegada es van identificar els avantatges i desavantatges entre els camps de gespa i els camps durs, i es plantegen les diferències entre camps esportius amb drenatge i sense. Es van crear nous conceptes sobre el manteniment dels camps esportius sense estalviar en despesa.

El mateix autor, en relació a les instal·lacions esportives escolars, va fer una nova aportació al seu coneixement quan va expressar que la cultura física escolar moderna ja no es conforma tan sols amb un pati d'esbarjo i un gimnàs.

3.1.1. Les instal·lacions esportives

Com a resultat de les investigacions realitzades es van instaurar nous conceptes sobre "instal·lació esportiva" que començaren a definir una especialització en la teoria pedagògica. En relació a aquesta temàtica l'autor del Castillo, (1996) planteja que el concepte d'instal·lació esportiva té un significat més restringit: és aquell equipament esportiu que s'ha produït mitjançant una intervenció específica. Consisteix en un conjunt format per un o més espais d'activitat i auxiliars, físicament continus i amb una homogeneïtat de gestió. Més endavant del Castillo defineix com àrea d'activitat física aquells equipaments esportius que es caracteritzen perquè l'espai de pràctica no ha estat construït i aprofiten el medi físic natural, el medi urbà o les infraestructures generals per propiciar, mitjançant una adaptació (conjuntural o estable), el desenvolupament d'unes pràctiques físiques determinades. Aquestes valoracions aplicades a les activitats físiques recreatives han de ser tingudes en compte a l'hora de definir una àrea física recreativa, com un espai de terreny natural o reglamentat que afavoreix la pràctica físicoesportiva recreativa de manera independent o simultània.

Es pot definir la sala polivalent, com una instal·lació esportiva major amb sostre, reglamentada o rústica que afavoreix la pràctica físicoesportiva de manera independent i simultània.

Els treballs d'investigació de la dècada de 1970 van ressaltar la importància de construir instal·lacions esportives, a través d'un procés on s'estableixin les relacions correctes entre la possible ubicació de la instal·lació, les escoles i els centres laborals que conformen l'entorn i les vies d'accés ràpid. Tot el que sigui incompatible amb aquestes condicions atemptarà contra l'òptim aprofitament de la instal·lació, els esforços en el trasllat d'usuaris i l'ús inadequat del temps i l'explotació racional del transport, que alhora incidiran en més despeses econòmiques i contaminació de l'ambient.

D'acord amb aquests aspectes el suec Olof (1992), argumenta 'per tant d'aquí es desprèn una interrelació interessant entre l'activitat esportiva, habitatge i viabilitat (...) les instal·lacions esportives no poden ser elefants blancs que funcionen 100 dies a l'any i en descansen 265'. Aquesta influència s'observa a través dels canvis transcendents que ocorren a escala social, econòmica i ecològica, que impliquen sovint la contaminació ambiental. El sistema capitalista condueix a alguns governs de països desenvolupats a sol·licitar la seu d'uns Jocs Olímpics o d'un Mundial, no per l'establiment de llaços d'amistat entre els pobles ni per promoure la pràctica físicoesportiva entre la població, sinó pels beneficis econòmics que suposa la celebració d'aquestes cites esportives. La reducció en els consums d'energia, a través de l'arquitectura bioclimàtica, o la utilització de nous materials, procedents del reciclatge, unit a la planificació del trànsit que es genera al seu entorn i a l'ús de noves tecnologies, esdevenen aspectes essencials de les noves construccions esportives.

D'altra banda, el creixement gradual de la població mundial, la reducció dels espais de terreny, l'increment de variants de l'esport i les limitacions de recursos materials i financers són realitats que dificulten la promoció de la pràctica esportiva a través de la construcció d'instal·lacions esportives dirigides a satisfer les expectatives i demandes de la ciutadania.

3.1.2. El disseny urbà

El disseny urbà pot influir en el nivell de pràctica físicoesportiva (Sallis, et al., 2006), (Almanza, Jerrett, Dunton, eto, & Pentz, 2012), (Carmichael, Racioppi, Calvert, & Sinnett, 2017). Cada vegada hi ha més proves que l'alta incidència de les anomenades 'malalties relacionades amb l'estil de vida' (per exemple, la diabetis de tipus II i les malalties cardiovasculars) es poden trobar en zones amb una planificació i un disseny urbans deficientes. L'accés als espais verds s'ha identificat com un component necessari d'una vida urbana saludable i sovint els espais verds tenen un impacte positiu en el benestar físic, mental i social (OMS, 2017).

En la concepció i disseny s'haurà de tenir en compte que els seus espais siguin polifuncionals i, per tant, adaptables als requeriments circumstancials tenint en compte que encara que les mesures fonamentals no es corresponguin amb les establertes per a un esport en particular, si que en permetin un ús versàtil.

Als espais urbans, un element determinant per afavorir-ne l'ús, és la seguretat. La percepció d'una bona seguretat pot estar associada al manteniment de les instal·lacions comunitàries, ja que això permet la creació de xarxes socials i un millor control. Per això cal destacar que per a la promoció de la pràctica físicoesportiva és important invertir en la seguretat pública.

La disponibilitat d'infraestructura facilita la pràctica físicoesportiva en el temps de lleure. Per això es requereixen unes condicions que la motivin, sobretot en zones de nivells socioeconòmics baixos (Ortiz, 2005), i aquesta podria ser una de les raons per la qual el nivell d'activitat física en aquestes comunitats és baix, que a més es constitueix en un obstacle per al desenvolupament de la recreació i l'esport (Mendoza & Urbnia, 2013). L'entorn físic juga un paper important en la quantitat de pràctica físicoesportiva que les comunitats puguin desenvolupar, si no hi ha zones d'esbarjo i esbarjo a l'aire lliure i en condicions adequades, prendran l'opció d'activitats sedentàries que no afavoreixen el control de riscos d'un estil de vida sedentari. Estudis relacionats amb el tema han

demonstrat que les condicions ambientals, socials i la infraestructura de les ciutats i/o barris afavoreixen la pràctica dels estils de vida saludable (Addy, Dawn, & Wilson, 2004).

Avui dia hi ha una preocupació especial per part dels responsables del disseny de les ciutats per crear espais que propiciïn la realització d'activitats físiques, ja que d'aquesta manera es pot afavorir l'increment de l'oci actiu dels ciutadans i, per consegüent, contribuir a crear ciutats més saludables. Fomentar hàbits de vida saludables repercuteix sobre la salut pública i la qualitat de vida dels ciutadans, permet reduir el risc de malalties cròniques com hipertensió, diabetis, obesitat i altres malalties cardiovasculars, així com millorar el benestar psicològic disminuint els nivells d'estrès, ansietat, o els estats d'aïllament o solitud (Sarmiento, et al., 2010), (Chow, McKenzie, & Sit, 2016).

En aquest mateix sentit, (Laatikainen, Broberg, & Kytta, 2017) consideren que l'espai o entorn físic té un impacte en el comportament humà; per tant, les decisions que es prenguin sobre això han d'aspirar a proporcionar entorns que siguin percebuts com de bona qualitat, i que convidin els ciutadans a gaudir-ne en el temps lliure i realitzar exercici físic.

3.2. L'ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva

La utilització per a la pràctica esportiva d'espais públics respecte a un altre tipus d'infraestructures s'ha incrementat els darrers anys. Independentment que les persones puguin utilitzar instal·lacions específiques de gestió pública o privada per realitzar activitats físiques, un nombre important prefereix realitzar-les al carrer, parcs, carrils bici, en funció de diferents factors (Sallis, et al., 2006), per la qual cosa cada cop es fa més necessari que en el disseny dels espais urbans es tinguin en compte les necessitats i interessos de la ciutadania per fomentar-ne l'ús actiu en el lleure.

Estudis realitzats sobre les activitats físiques i la utilització d'espais públics mostren que les persones es decanten per l'ús d'aquests llocs per diferents raons, entre les quals hi ha estar ubicats en veïnats segurs, transitables, que són considerats estèticament agradables, amb bon accés a destinacions i serveis o que són entorns atractius per als diferents grups d'edat que conviuen en aquesta comunitat (Barnett, Barnett, Nathan, Can Cauwenberg, & Cerin, 2017).

Concretament, pel que fa a les característiques que es busca als parcs com a llocs de pràctica esportiva, Magrinyà i Mayorga (2008) assenyalen que ha de ser un espai obert i permeable, a més que guardi una relació estreta amb l'entorn proper i la residència de les persones. La recerca de Vilanova i Soler (2008) assenyala que, en comparar homes i dones, aquestes no tenen menor tendència a utilitzar espais públics respecte als homes, demanant més els espais interiors (centres de fitness, sales de manteniment, centres d'associacions no esportives que inclouen activitat física, etc.). Entre les causes d'aquesta preferència, les autores esmenten que la proximitat d'instal·lacions a la seva residència té un gran pes, sobretot per la inseguretat que els generen els espais públics quan no es fan servir de dia.

Un altre dels factors que cal tenir en compte per a l'elecció d'espais públics són els motius de pràctica. Aquests poden variar en funció de diferents variables com l'edat o el gènere; els estudis de Zainol i Au-Yong (2016), mostren que els joves que utilitzen els parcs busquen gaudir de l'aire lliure, utilitzar una instal·lació específica per fer esport, caminar o anar en bicicleta per fer exercici i reunir-se amb amics. Pel que fa al gènere, els homes manifesten preferències per la utilització d'espais públics per caminar o fer esport, en segon lloc, per estar en un entorn social, i en tercer lloc per gust, afició o comoditat. En canvi, les dones ho fan en primer lloc per estar en un entorn social i per gust afició o comoditat, seguit de per diversió, caminar o fer esport (Cardona, 2008).

L'esport urbà s'inclou com un element més del que Bauman (2012) anomena la modernitat líquida, on tot allò sòlid s'esvaeix, tot donant lloc a formes socials poc determinades: solidaritats toves, compromisos efímers, etc. L'espai urbà es presenta com a itinerari, flux dels diferents actors socials, com a moviment i dinamisme de les interaccions i de les pràctiques (entenen com a tals no solament les que deambulen per

un territori, sinó també les que migren de lloc de manera successiva), atès que representen les formes més urbanes de practicar esport i els seus protagonistes els nous nòmades. S'observa que les activitats físicoesportives que fluctuen i recorren una trama urbana, intenten dibuixar les lògiques pràctiques dels traçats esportius urbans, comprovant que poden desbordar també les polítiques urbanístiques de l'administració pública i privada de la ciutat.

L'ordenació dels espais públics urbans d'ús esportiu és el criteri a partir del qual s'estableix una classificació de les lògiques, de les formes de fer pràctiques en els itineraris esportius urbans. Més enllà de l'origen de l'ordenació administrativa, aquestes propostes institucionals poden ser: ignorades, infrautilitzades, colonitzades, per practicants d'altres disciplines esportives, sempre que les característiques de l'espai ho permeten, i desbordades, on la pràctica esportiva específica el supera fluïnt vers altres zones. Entre les característiques dels itineraris físicoesportius reals, no exclusivament els dissenyats des de les administracions i les organitzacions privades, s'hi troben: itineraris tancats o redundants sobre un mateix espai, itineraris oberts que recorren diversos districtes. Entre aquestes dues possibilitats, hi ha formes de recórrer la ciutat: itineraris que combinen amb transport públic o privat (Sánchez & Capell, 2008, p. 44-53).

Magrinyà (2008) planteja que quan es planifiquen espais públics cal plantejar-se per a quins públics es dissenyen i quines són les condicions d'emergència de les xarxes socials que els poden ocupar. Per fer-ho, cal analitzar les interaccions entre espais i públics. D'una banda, existeix una població que aprecia viure als centres històrics o entorns de proximitat. I, d'altra banda, hi ha col·lectius de població que poden relacionar-se perfectament en qualsevol punt de l'aglomeració sense cap vincle amb el seu entorn. De l'encreuament de les diferents combinacions d'aquestes dues variables (relacions de mobilitat homogènies/heterogènies i arrelament territorial, o no) es generen quatre grans grups de relacions de mobilitat significatives: de veïnat, dual, fragmentat i de centralitat (Díaz & Ortiz, 2003, p. 399-408). Tot això condicionarà el nou disseny dels espais.

Norman (2005) introdueix la importància dels codis visuals com a resultat de la barreja de detalls espacials que afavoreixen l'apropiació de l'espai públic, especialment en certs

esports. No es tracta només d'unes línies pintades i d'instal·lar mobiliari i/o equipament, sinó també de tanques, arbres i d'altre tipus de mobiliari urbà; de variacions a la superfície, canvis de nivell, angles, proporcions o materials i canvis, textures, colors i altres, que formen part de la paleta visual a partir de la qual s'interpreten els codis per a uns esports determinats. Els detalls de l'entorn –tant dins com al voltant d'una instal·lació esportiva– també poden constituir part d'un codi visual que fa que la gent no s'hi acosti en lloc d'animar a utilitzar l'espai previst per a un ús esportiu. El mateix Norman parla de la interpretació humana en tres nivells: visceral (resposta emotiva inicial); de comportament (de quina forma canviem els nostres actes, segons el disseny) i reflexiu (canvis conseqüents en la percepció del valor de l'objecte, afegit a la seva imatge, la satisfacció personal, els records, la tradició, etc.).

En aquest context s'identifiquen 4 tipus de grups

1. Grups que utilitzen el codi visual de les instal·lacions esportives existents tal com les troben, o que hi afegeixen uns objectes simples (pilota, bat, etc.) que es retiren en finalitzar la pràctica esportiva. Es juga a l'esport a què correspon el codi visual que proporciona l'espai: bàsquet, futbol, ping-pong, skate en parc de skate.
2. Grups que editen el codi visual existent, perquè practiquen l'esport que preveu l'espai, però adaptant, personalitzant o mantenint l'espai en un intent de completar els codis que els practicants consideren necessaris per utilitzar l'espai per a la pràctica esportiva. L'adaptació o personalització pot incloure canvis físics de l'espai (rampa de skate o un ganxo per a bosses i abrics en una pista de petanca o una marquesina per facilitar un lloc de reunió al costat d'un camp de futbol). El manteniment contempla l'arranjament o renovació parcial dels espais existents o d'elements deteriorats (parets, tanques, límits, etc.).
3. Grups que reinterpreten el codi visual existent sense canvis físics (o afegint-hi alguns elements eliminables), però per a una pràctica esportiva no prevista o diferent de la planejada originàriament. La forma en què es respecta l'espai és semblant al grup 1 (utilització), però la diferència principal rau en el fet que el codi de l'esport que es practica és interpretat a partir d'elements no connectats necessàriament amb l'activitat esmentada.

4. Grups que tant reinterpreten com editen els codis visuals d'instal·lacions no esportives. La reinterpretació es dona en elegir un espai originàriament no dissenyat per a aquesta activitat i l'edició es produeix en adaptar, personalitzar o mantenir físicament l'espai, per adequar els codis a l'esport en qüestió.

3.2.1. L'espai públic i la pràctica esportiva a la ciutat de Barcelona

D'acord amb les dades de l'enquesta d'hàbits esportius a Barcelona de l'any 2006 realitzada per l'ajuntament de la ciutat, un 64% de la població realitza algun tipus de pràctica fisicoesportiva de forma regular. D'aquests, un 75% utilitzen habitualment l'espai públic per a la pràctica esportiva (carrer un 40%, parcs un 22,8%, platja un 9,9%, port/mar 5%). A més a més, un 42,6% del total de practicants diu no utilitzar mai instal·lacions esportives convencionals. També es troba en aquesta enquesta que la ciutadania prefereix, en un 95%, la millora dels equipaments al carrer i a l'aire lliure, mentre que són menys populars les idees de promoció econòmica per mitjà de l'esport, com la marca 'Barcelona com a ciutat de l'esport' o la desgravació fiscal de la pràctica esportiva.

Al Pla Estratègic de l'Esport de Barcelona de l'any 2001, un dels eixos d'actuació de la política esportiva municipal va ser afavorir l'ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva. I això es va considerar així perquè "la pràctica esportiva en els espais públics contribueix a convertir-los en un lloc de trobada i convivència, al mateix temps que incideix positivament en la qualitat de vida de ciutadans i ciutadanes (Ajuntament de Barcelona, 2003, p.78).

Fins a aquell moment, se'n sabia poc, sobre aquests col·lectius, les seves característiques (edat, gènere, activitats, horaris, llocs preferits...) o les circumstàncies que afavorien l'ús d'uns espais i no d'altres, o si es donaven o no conflictes entre grups diversos, o si al contrari, hi havia mecanismes d'autoregulació i convivència, etc. En

definitiva, quines condicions generen i faciliten l'aparició d'aquests practicants esportius a l'espai públic.

Camino, Maza i Puig, (2008) identifiquen les característiques bàsiques a tenir en compte a l'hora d'analitzar l'espai públic amb la lògica de l'anàlisi de la seva pràctica esportiva. En la Taula 2 els trets que identifiquen son:

Taula 2. Característiques de l'espai públic

1. Característiques de l'espai

1.1 Gènesi de l'espai

- Evolució fins al tipus d'utilització actual
- Agents (veïnals) que participen d'aquest ús
- Relació de l'ús amb alguna possible reivindicació social

1.2 Accés a l'espai

- Barreres urbanístiques i/o arquitectòniques
- Percepció de proximitat o llunyania per part dels practicants

1.3 Característiques físiques

- Equipaments i mobiliari existent
- Dimensions
- Caràcter multiesportiu
- Responsables en el manteniment de l'espai

1.4 Motius de l'elecció de l'espai

- Proximitat
- Gratuïtat
- Condicionament de l'espai
- Identificació amb d'altres practicants

Font: Adaptació de Camino et al. (2008).

Els parcs i les places són un element central per a l'acollida d'activitats esportives a l'espai públic, representen més del 50% de pràctiques esportives informals (Magrinyà, 2008). Als efectes de l'anàlisi de la seva pràctica esportiva, els espais públics es poden classificar en:

- a) Espai planificat (parc o plaça)
- b) Espai no planificat associat a una infraestructura (adaptat o improvisat)
- c) Espai no planificat associat a un equipament esportiu (adaptat)
- d) Espai abandonat (parcel·la)

L'emplaçament de l'espai també serà clau a l'hora d'afavorir o generar dinàmiques de pràctica esportiva. Així, d'acord amb la recerca portada a terme per Magrinyà (2008), el 55% dels espais s'emplaçaven en una posició perifèrica o adjunta (13%), mentre que tan sols el 32% es situava en una posició central. A més, s'observa que, en general, el mobiliari típic implementat en aquests espais de forma institucional, a través de les cistelles de bàsquet o de les taules de tennis de taula se situa en la majoria de casos en espais residuals. És a dir, acaba sent un espai doblement residual. Sembla que sovint l'espai per a l'esport és l'espai residual que queda un cop planificat un espai públic. A més, l'autor constata una manca de concordança entre el mobiliari esportiu instal·lat i les pràctiques esportives identificades. Per exemple, el futbol és la pràctica més present entre les xarxes analitzades i, en canvi, la disponibilitat de porteries de futbol no és gaire elevada.

3.3. L'associació público-privada

L'augment de les grans inversions en infraestructura, coincidint amb èpoques en què els estats tenen dificultats financeres per satisfer les necessitats públiques, ha portat al sector privat a oferir oportunitats per desenvolupar aquestes inversions. L'administració pública aprofita, a més, el coneixement i l'experiència d'aquest sector per establir models de cooperació.

El terme associació público-privada defineix una àmplia gamma de models de cooperació entre els sectors públic i privat a llarg termini, destinats a finançar, construir, renovar, administrar o mantenir una infraestructura o subministrament de servei, en què els recursos necessaris s'assignen de forma conjunta i els riscos es reparteixen proporcionalment entre les parts (Engel, Fischer, & Galetovic, 2021).

Els models de col·laboració es presenten a la Taula 3, a fi de fer més visibles les diferències. Es mostra la motivació que porta a escollir el model de col·laboració i l'àmbit de la seva aplicació.

Taula 3. Models de col·laboració entre el sector públic i el privat

Models de col·laboració	Motivació	Àmbit de l'aplicació
Consultes i formes de participació popular	Millora del procés de presa de decisions i adquisició de consens	Procés de presa de decisions de particular importància per a la comunitat
Memoràndum d'entesa	Arribar a compromisos que no són jurídicament sancionables Adquisició de consens	Exercici de totes les funcions de competència de la institució local
Convencions	Prenent compromisos contractuals	
Participació de fundacions	Utilització de recursos comuns	
Acords	Millores en processos de decisió	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Processos de presa de decisions adreçat a la mediació ▪ Polítiques de desenvolupament de sistema econòmic local
Empreses mixtes	Utilització de recursos i coneixements comuns	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gestió de serveis públics ▪ Realització d'obres i infraestructura pública
Finançament de projectes	Utilització de recursos i risc compartit per al desenvolupament d'una planificació conjunta	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Realització d'obres i infraestructura pública ▪ Gestió de Serveis de interès públic
Agències de desenvolupament	Utilització de recursos i coneixements comuns	

Pacte territorial	Desenvolupament de la capacitat de planificació	Polítiques de desenvolupament del sistema econòmic local
Parc científic	Utilització de recursos i coneixements comuns	
Centre d'ocupació	Utilització de recursos i informació comuns	Polítiques de desenvolupament de feina

Font: Elaboració pròpia, 2023.

D'aquesta manera, la cooperació es configura com una categoria oberta i flexible, que inclou finançament de projectes, concessió de construcció i gestió, concessió de serveis, arrendament financer d'obra pública, contracte de disponibilitat i qualsevol altre procediment per a la creació d'obres o serveis en societat.

L'ús de l'associació públic-privada, a través de les diferents metodologies d'execució, es pot preveure en tots els casos en què una administració pública pretengui encomanar a un operador privat l'execució d'un projecte de construcció d'obra pública o d'utilitat pública i també per a la gestió de serveis connexos (Engel, Fischer, & Galetovic, 2021).

El potencial d'aquest model és clar: pel que fa a l'administració pública, té la possibilitat d'invertir en un nombre més gran de projectes, no havent d'assumir el risc de l'obra, donant així un impuls a l'economia sense exposar-se més que el necessari. Mentre que els particulars tenen la possibilitat, gràcies a la negociació compartida, de no ser mers executors d'una obra ja planificada, sinó presentar-se com a contrapart contractual bàsicament igualitària. Gràcies a aquest nou equilibri, es pot afavorir la possibilitat que els operadors econòmics persegueixin projectes virtuoses (ja que són els amos dels riscos); i s'implementa un principi de subsidiarietat horitzontal segons el qual, la part més propera al territori, és la que coneix i pot respondre millor a les necessitats contextuais.

Les pràctiques d'associació públic-privada tenen una llarga història en molts països, però es va fer més popular a la dècada de 1980. En aquests anys, la idea d'utilitzar el sector privat per part del sector públic va sortir a la llum i les condicions del mercat van començar a aplicar-se a la provisió de béns i serveis públics (Morledge, Smith, & Kashiwagi, 2006). Per a la dècada de 1990, la filosofia basada en el mercat i el nou

públic, l'augment de la independència interna i la major complexitat va portar a la creació de més aliances i acords, entre els sectors públic i privat al Regne Unit (Bult-Spiering & Dewulf, 2008), (Hemming, 2006).

Des de llavors, molts països han establert unitats del govern central per desenvolupar els seus programes d'associació públic-privada (Holden, 2009), no només a Espanya sinó també a Irlanda, Portugal, Itàlia, Alemanya, Grècia i Holanda, Europa Central i de l'Est a la República Txeca, Hongria, Austràlia, i també països del continent Americà, sent un dels sectors més desenvolupats el del transport que inclou el transport ferroviari i urbà, però també s'ha emprat en sectors com l'educació, la defensa, l'aigua, la salut i les presons i el sector esportiu. Els Estats Units són el país amb la història més llarga en establir relacions d'associació públic-privada. A les dècades de 1950 i 1960, era utilitzada com una eina per atraure el sector privat al desenvolupament econòmic i les inversions en infraestructura urbana.

Al llarg dels anys, les associacions públic-privades s'han desplaçat gradualment cap a la privatització. En aquest context, es fan servir els béns i serveis de proveïdors privats sota el supòsit que el sector públic pot prestar serveis a menor cost i amb més qualitat, reduint de manera gradual les responsabilitats (Bult-Spiering & Dewulf, 2008), (Hemming, 2006).

A Espanya, els exemples d'associació públic-privada es practiquen a diferents nivells com els governs central, autonòmics i les administracions locals poden beneficiar-se d'aquestes pràctiques en projectes adequats a les necessitats pròpies. Durant els anys 1970 i 1980, a Espanya es van construir carreteres amb col·laboracions públic-privades, encara que, realment va començar l'auge el 1990. Així mateix, les associacions públic-privades es van aplicar al sector de la salut, duent a terme noves infraestructures sanitàries.

A Espanya, el 1991, les relacions entre l'administració pública i les entitats esportives fonamentalment es van constituir en el suport econòmic que van rebre mitjançant els recursos públics. El 1998 els capítols pressupostaris en els quals es troben les partides econòmiques utilitzades per donar suport als projectes concernents al sector privat esportiu, en diferents nivells de l'administració, es van ubicar majoritàriament (més del 50%) a les transferències corrents (Capítol 4) això és referit a les ajudes i subvencions

per dur a terme programes esportius per altres institucions, sent les federacions esportives (el 80% d'aquestes), les entitats destinatàries (Burriel & Puig, 1999).

Els obstacles més importants trobats a la implementació d'associacions públicoprivades a Espanya estan relacionats amb el finançament dels projectes. Hi ha els problemes de finançament durant la implementació del projecte i, així mateix, el marc legal conté deficiències respecte dels drets de l'altra part (Pina & Torres, 2001), (Renda & Schreffler, 2006). El 2007, per aconseguir l'adaptació de la legislació espanyola a aquesta modalitat innovadora, sorgeix la figura del contracte de col·laboració públicoprivada. Posteriorment, la crisi econòmica del 2008, va portar a un accelerament de l'activitat legislativa, ja que les polítiques de despeses van ser objecte de restriccions molt severes i derivades en un pressupost auster amb gran impacte en els programes d'inversió pública, mentre que el mercat financer delimitava el crèdit i mostrava una oposició al risc. Per tant, era evident que hi havia elements que impedièren el desenvolupament adequat de les associacions públicoprivades i amb això pretenien aconseguir un alleugeriment en les restriccions del pressupost públic (Ridao, 2014). Tot i això, en els últims anys, a Espanya s'han implementat projectes d'associació públicoprivada en tots els sectors i a tots els nivells.

Les col·laboracions entre sectors públic i privat afavoreixen una eficiència més gran en la gestió de les infraestructures i els serveis públics, a causa de la interacció positiva entre el sector públic i el sector privat que permet beneficiar-se del coneixement i l'alt grau d'especialització de l'entitat privada permetent optimitzar el rendiment i els costos operatius. Les associacions públicoprivades no s'han d'entendre simplement com un mer instrument financer alternatiu a la intervenció directa de les administracions públiques impossibilitades a nivell econòmic i financer en període de crisi, sinó que s'han de concebre com un nou enfocament metodològic i operatiu per abordar el tema vinculat a les inversions en la construcció i gestió d'infraestructures i gestió de serveis públics que responguin a una lògica de cooperació i associació, també amb vista a millorar la qualitat dels serveis prestats a la comunitat.

Específicament, en les operacions atribuïbles a esquemes d'associació públicoprivada i, per tant, caracteritzades per formes de cooperació més o menys estables, s'encomana

a l'entitat privada la tasca d'executar i gestionar els treballs d'interès, mentre que la identificació de les necessitats col·lectives i la supervisió de la qualitat dels serveis oferts estan encomanades a l'autoritat pública.

La possibilitat de col·laboració entre els dos sectors genera avantatges i sinèrgies que cap dels dos no seria capaç d'aprofitar de manera independent. El model de col·laboració públic-privada brinda molts beneficis, com reduir els costos de les inversions públiques, distribuir el risc de manera efectiva i evitar la demora o implementació dels béns i serveis que es proporcionaran.

Cada sector realitza aportacions, així, el públic aporta: diners, béns, informació, avantatges en termes de poders de regulació administrativa, i el privat aporta: diners, béns, habilitats tècniques, habilitats gerencials i emprenedores, experiència consolidada, recursos i fonts de finançament. El sector privat comporta flexibilitat organitzacional, que el públic mai no podrà tenir, tot i que assumeixi la forma corporativa (privatització formal), recursos tecnològics, financers i, en gran mesura, gerencials.

Les motivacions del sector privat són: fer un projecte és més barat, competitiu, permet la participació en processos de presa de decisions, ajuda al desenvolupament econòmic, a la imatge corporativa i responsabilitat social corporativa. En el cas del sector públic, l'associació públic-privada permet promoure la gestió empresarial dels serveis, reduir el seu compromís financer, adquirir aportacions distintives en termes de know-how, tecnologia, habilitats professionals, habilitats gerencials, potenciar les habilitats presents a l'àrea i donar suport al desenvolupament, disseny, gestió, finalització o reposicionament.

El recurs a les associacions públic-privades constitueix una opció substancialment obligatòria per mobilitzar recursos també en la construcció d'instal·lacions esportives de mida petita, vinculades no tant a la competició professional o a l'organització de grans esdeveniments sinó a les necessitats de l'educació esportiva i de la pràctica esportiva repartides per tot el territori. La funció d'identificació dels objectius socials i de desenvolupament, la visió sistèmica, la direcció i el control segueixen sent de la ciutadania.

3.4. Recapitulació

A mode de conclusions, a continuació s'identifiquen un seguit d'aspectes que podrien ser l'eix de discussió per fer front a la gestió dels espais públics urbans en relació a la pràctica esportiva. La planificació dels espais per a l'esport ha de tenir en compte els espais públics de la ciutat (apreciats pels qui practiquen esport) i viceversa: pensar aquests espais perquè integrin usos esportius, a més a més dels tradicionals. De manera complementària, serà necessari identificar i aprofitar el potencial de les xarxes socials esportives per a la creació de capital social entre determinats col·lectius de la ciutat. La 'posada en escena' de les activitats (element fonamental per als col·lectius de practicants) passa per l'espai públic. D'acord amb alguns autors, algunes xarxes, sobretot les postmodernes, es comuniquen mitjançant l'ús de la tecnologia de la informació i comunicació (TIC).

A més a més cal debatre sobre les intervencions urbanístiques que poden afectar els espais d'ús i les propostes arquitectòniques d'ordenació de cadascun. I veure com poden fomentar la pràctica esportiva a l'espai públic, tot aprofitant els beneficis que aporten els diferents models de col·laboració públic-privada que s'estan implementant en molts altres sectors, més enllà de l'esportiu.

PART II. Plantejament metodològic

Capítol 4 Disseny teòric

Capítol 5 Mètode

Capítol 4

Disseny teòric

Índex del capítol

4.1	Enfocament general de la recerca	72
4.2	Marc teòric	74
4.3	Delimitació de l'objecte teòric	78
4.4	Recapitulació	86

Capítol 4. Disseny teòric

4.1 Enfocament general de la recerca

L'activitat física és un element de gran importància per al desenvolupament de l'ésser humà, considerant-se aquest un ésser bio-psicosocial, per la qual cosa, des de la societat i els governs, es plantegen programes i estratègies que permetin a la població el desenvolupament lliure de la pràctica físicoesportiva igual que genera incentius per a la seva pràctica, tot això pels beneficis a la salut que comporta l'exercici diari del cos.

Hi ha un creixent interès per generar espais socials per a la pràctica físicoesportiva, així com programes per a la ciutadania, de manera que permeti aconseguir una millor qualitat de vida a la població. Part de la inactivitat i el sedentarisme s'origina d'igual manera en el temps de lleure i en molts dels àmbits laborals, de manera que les persones prefereixen utilitzar vehicles enlloc de caminar per moure's d'un lloc a l'altre de manera quotidiana.

Les polítiques públiques han de ser vistes com aquelles solucions que es plantegen a les diferents necessitats, ja sigui a la població en general o a certs sectors, amb un objectiu clar i específic que permeti la integració d'aquesta comunitat a què es dirigeix la política a formar part d'algun programa social determinat.

Les polítiques públiques presenten les següents característiques:

- **Estabilitat:** són estables en el temps, mentre hi sigui present la necessitat, per la qual cosa poden ser modificades un cop sorgeixin noves necessitats.
- **Adaptabilitat:** les polítiques poden ser ajustades segons algunes falles que es puguin evidenciar, per la qual cosa són flexibles als canvis.
- **Coherent i coordinada:** les polítiques han de ser coherents entre les necessitats que es presenten i els objectius que es plantegen, essent les estratègies fonamentals per a l'èxit efectiu dels objectius plantejats.

- **Eficàcia:** les polítiques pretenen donar resposta a una necessitat de la col·lectivitat, per la qual cosa han de plantejar els recursos necessaris per aconseguir-ho sempre tenint en compte la realitat de la inversió per posar-la a la pràctica.

Les estratègies per a la promoció d'activitats físiques són específicament les següents:

- **Informativa:** les estratègies busquen reconèixer les necessitats de la comunitat pel que fa a la pràctica fisicoesportiva, aconseguir promoure activitats que siguin motivadores per a la població i així incidir en els nivells d'aquesta pràctica com a part de la vida diària.
- **Social i del comportament:** les estratègies es centren en el desenvolupament d'habilitats que d'una banda permetin la realització d'activitats físiques i, de l'altra, sigui l'activitat física en si mateixa, la que permeti el desenvolupament d'aquestes habilitats.
- **De polítiques públiques amb impacte:** les estratègies es plantegen la incorporació de l'activitat fisicoesportiva dins de l'estructura organitzativa de les ciutats, comunitats i pobles, per exemple; amb la incorporació d'altres mitjans de transport diferents als vehicles privats, la bicicleta. A tal fi, s'estableixen normes i s'incrementa les condicions perquè aquesta pràctica es faci rutinària.

L'estudi, fonamentalment qualitatiu, de Puig i Maza (2008), era el primer estudi específic sobre la pràctica esportiva a l'espai públic a la ciutat de Barcelona. Tot i això, l'evolució de l'esport i de la pràctica esportiva en aquests darrers 20 anys fa que possiblement s'hagin produït canvis respecte de la situació dibuixada pels autors en el seu moment. Canvis no només en els tipus de pràctica sinó en les motivacions que porten a aquesta pràctica i en la influència que aquesta pràctica té a la societat. D'altra banda, els estudis d'hàbits esportius de la ciutat de Barcelona identifiquen un increment constant en la utilització de l'espai públic per a la pràctica esportiva. Tanmateix, aquestes dades reflecteixen la situació a nivell quantitatiu però la naturalesa i objectiu de l'estudi no entra a analitzar les causes o les conseqüències d'aquest increment.

Amb aquest plantejament teòric de partida, en el següent apartat s'aborda la delimitació de l'objecte teòric de la recerca.

4.2 Marc teòric

Els aspectes metodològics d'una investigació, són una condició necessària per aconseguir un treball sòlid i eficient. Tant és així que Wacquant & Bourdieu (1992) afirmaven que, a l'hora de plantejar-se qualsevol tipus de treball acadèmic, hi ha la necessitat 'de no descuidar cap dels instruments conceptuals o tècnics que donen tot el rigor i la força a la verificació experimental'. S'identifiquen tres corrents teòriques que emmarquen la recerca i que permetran acotar l'objecte d'estudi. A continuació es detallen aquestes corrents.

4.2.1. Sociologia de l'esport

Des de la corrent teòrica de la sociologia de l'esport, s'analitza des de la pràctica individual contemporània a la vessant social de la pràctica esportiva que esdevé un instrument per a l'adquisició d'hàbits saludables, facilita la cohesió social o permet esdevenir un instrument d'acció per a la gestió dels conflictes. S'identifiquen aquí un seguit de conceptes teòrics que emmarquen l'enfocament general de la recerca des d'aquesta corrent.

Apropiació. Es tracta d'un procés dinàmic d'interacció conductual i simbòlica de les persones amb el seu medi físic, pel qual un espai esdevé un lloc, es carrega de significat i és percebut com a propi (Vidal & Pol, 2005, p. 281-297).

Codi visual. Apropiació de l'espai per part dels i les practicants que han interpretat i definit el conjunt d'elements que el configuren. Amb la generació de codis visuals propis es genera més sensació de pertinença a l'entorn. Els kits de codis visuals són les combinacions d'elements interpretats, que determinen l'apropiació i els usos corresponents en l'espai públic (Willcocks, 2008).

Relacions entre d'altres. L'espai públic, per la seva pròpia naturalesa, és un espai de conflicte i on els diferents grups acostumen a arribar a acords. Les pràctiques esportives són un element estabilitzador de l'espai pel seu caràcter quotidià i l'existència de normes de convivència són generadores d'intercanvi amb tolerància (Magrinyà, 2008). Així, s'identifiquen els següents tipus de relacions:

- **Intercanvi:** nivell màxim de relació que es pot donar entre xarxes o persones que comparteixen un mateix espai. No només es respecten i es recolzen sinó que poden arribar a compartir una mateixa activitat.
- **Tolerància:** vol dir que, sense arribar a l'intercanvi, coexisteixen en el mateix espai sense problemes.
- **Conflicte:** indica situacions en les que les xarxes o les persones s'enfronten (de paraula, físicament...) per discrepàncies en l'ús i apropiació de l'espai que ocupen.

Tipologia d'activitats. D'acord amb Camino, Maza i Puig (2008) es poden classificar les activitats esportives a l'espai públic en base a aquests tres tipus:

- **Jocs i esports tradicionals:** són activitats anteriors a l'etapa de la Revolució Industrial que s'han mantingut al llarg del temps i que, en molts casos, han pres algunes característiques de l'esport modern. Moltes d'aquestes activitats acostumen a estar associades a identitats populars o regionals.

- **Esports moderns:** són activitats que varen néixer a Anglaterra arrel de la Revolució Industrial i que posteriorment s'han estès per tot el món. Són esports amb una llarga tradició reglamentària, associats a clubs esportius, disciplina, rècord, competició, treball en equip.
- **Esports postmoderns:** s'han desenvolupat en el darrer quart del segle XX, moltes són activitats totalment noves i, d'altres, renovades o modificades d'esports anteriors. Com a característica destaca l'heterogeneïtat i diversitat d'estils de pràctica, la informalitat o la desburocratització en la seva organització. Es practiquen a l'aire lliure, fora d'espais convencionals en la cerca d'un espai a conquerir.

4.2.2. Urbanisme

Des de la corrent teòrica de l'urbanisme s'analitza l'evolució de la ciutat que separa les àrees de vida social: producció-consum-llure, a l'urbanisme actual que integra aquestes tres àrees. L'aspecte físic i tangible de la ciutat té un paper fonamental en l'acceptació de la pràctica esportiva per part de la ciutadania. S'identifiquen aquí un seguit de conceptes teòrics que emmarquen l'enfocament general de la recerca des d'aquesta corrent:

Elements facilitadors. Elements urbans que representen una oportunitat per a la pràctica esportiva i que es poden agrupar a partir de: trama urbana, usos del sòl, serveis i accessibilitat.

Mobiliari esportiu. Inclou tant el mobiliari esportiu que facilita la pràctica al seu voltant sense límits concrets (porterries, cistelles, xarxes), així com els elements que configuren per si mateixos un espai esportiu obert (taula de tennis taula, pista de petanca, circuits de mobilitat per a persones grans, circuits de condicionament físic).

Mobiliari urbà facilitador. Dels elements urbans que representen un aspecte facilitador de la pràctica esportiva en l'espai públic destaquen: jardineres, bancs públics, àrees de jocs infantils, espais de lleure, fonts públiques, fonts ornamentals i arbres al carrer (Morejon, Abadia, & Pujadas, 2017).

Localització de l'activitat. Es pot reconèixer que l'activitat es desenvolupa en un espai concret, o bé que sigui itinerant i, en aquest cas, representa la forma més urbana de practicar esport (Sánchez & Capell, 2008).

- **Estàtica:** es desenvolupa en un espai concret i acotat
- **Circuit:** itinerari tancat o redundant sobre un mateix espai, sovint singular (parcs, zones de mar o muntanya i d'altres punts característics de la ciutat)
- **Recorregut:** itinerari obert que recorre bona part de la ciutat

4.2.3. Governança

Des de la corrent teòrica que estudia la governança s'analitza l'evolució que va des de la regulació reactiva a la dinamització proactiva. Una forma de govern més cooperativa, on 'les institucions estatals i no estatals, els actors públics i privats, participen i sovint cooperen en la formulació i aplicació de polítiques públiques i d'iniciativa ciutadana (Conejero, 2016, p. 5-39). Aquest concepte transmet la idea de superació del model de govern burocràtic-jeràrquic per un model cooperatiu més descentralitzat que aposta per la complementarietat entre el sector públic, el sector privat i les organitzacions, grups i ciutadania que conformen la societat civil. Segons Conejero (2016), 'la governança ens remet al reconeixement d'un escenari on la fragmentació institucional, les fronteres difuses entre el sector públic, el sector privat i la societat civil, i la preeminència d'una xarxa de polítiques públiques inter- i intra-organitzacionals amb noves formes de coordinació i cooperació són les seves senyes d'identitat'. Rhodes (2007) identifica

diferents estats de relació entre les xarxes associades a processos de governança. Així, es pot parlar de:

- Interdependència entre organitzacions
- Interaccions contínues entre membres de la xarxa de polítiques públiques per intercanviar recursos i negociar objectius compartits
- Interaccions basades en la confiança, amb regles de joc negociades i pactades entre els múltiples participants
- Un grau significatiu d'autonomia de l'estat amb l'auto-organització com a senyal d'identitat

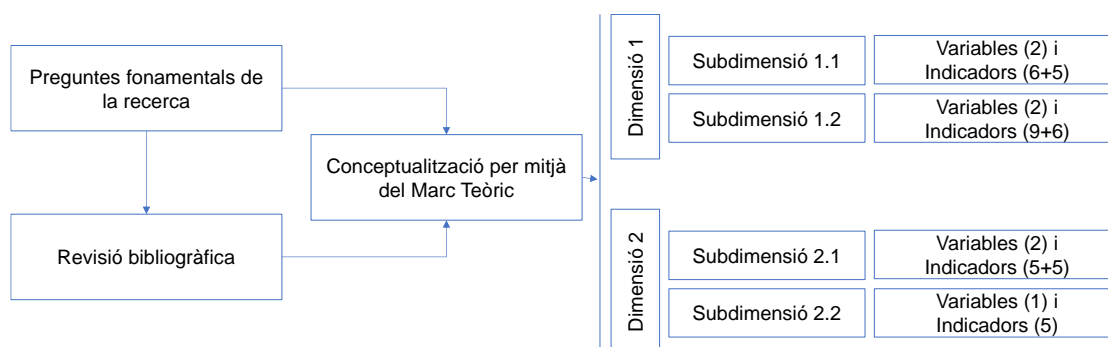
4.3 Delimitació de l'objecte teòric

En el marc de la governança, es considera que el sector privat comercial relacionat amb l'esport hi té un paper important. L'aparició d'una activitat esportiva a l'espai públic pot generar un impacte en els negocis, ja sigui amb la creació de nous comerços o la reconversió d'alguns d'ells. També pot generar noves oportunitats en la iniciativa empresarial i en l'ecosistema d'emprenedoria (Morejon, Abadia, & Pujadas, 2017).

El marc teòric que estructura la recerca parteix de la convergència de les preguntes plantejades i de les conclusions a les que s'ha arribat amb la recerca bibliogràfica sobre la temàtica. Es requereix doncs, aclarir la problemàtica plantejada mitjançant l'exposició de l'estructura conceptual que fonamenta les propostes elaborades com a resposta a les preguntes de la recerca (Quivy, Van Campenhoudt, & Santos, 1992). A continuació s'il·lustra el plantejament teòric en la recerca, estructurant-lo en dimensions, subdimensions, variables i indicadors.

Figura 2. Esquema del plantejament teòric.

Font: elaboració pròpia a partir de Quivy i Campenhoudt (1992) i Heinemann (2003).

La delimitació de l'objecte teòric cerca aprofundir en la problemàtica des de la perspectiva teòrica adoptada per comprendre un fenomen. Aquí s'operativitza doncs la perspectiva teòrica formulada a fi de guiar al mètode que planteja la investigació. En les fases prèvies d'identificació del problema i de recerca bibliogràfica s'han començat a identificar ja els conceptes més rellevants i les possibles interrelacions entre ells Quivy, Van Campenhoudt i Santos (1992). D'acord amb aquests autors, 'la construcció d'un concepte consisteix a precisar-ne les dimensions constitutives i, posteriorment, identificar els indicadors per mitjà dels quals es mesuraran aquestes dimensions'.

L'objecte d'estudi són els models de relació entre sector públic i privat en l'ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva. Aquest objecte d'estudi estructura dues grans dimensions que intenten donar resposta a la pregunta principal de la recerca:

*Com construir models de relació (col·laboració) público-privada
en l'ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva?*

A fi de donar resposta a la pregunta de la investigació, s'estructuren dues preguntes descriptives que han de permetre abordar un nou coneixement a partir del treball de camp realitzat. Per un costat, caldrà preguntar-se: *quins models de relació público-privada s'observen en l'ús de l'espai públic a la ciutat de Barcelona?* Per altre costat,

caldrà també plantejar-se *quines característiques té l'espai públic on es realitza pràctica esportiva?*

4.3.1 Model d'anàlisi de l'objecte teòric

Per donar resposta a aquestes preguntes, i seguint l'esquema del plantejament teòric (Figura 2), s'ha plantejat un model d'anàlisi amb dues dimensions: una primera dimensió fonamentada en els models de relació públic-privada i una segona dimensió fonamentada en l'ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva. A continuació es detalla el model d'anàlisi per a la primera dimensió.

Taula 4. Model d'anàlisi de la Dimensió 1.

Dimensió 1. Models de relació públic-privada

		Variable	Indicadors
Subdimensions	1.1. Models de relació	1.1.1. Tipus de models	1.1.1.1. No gestió 1.1.1.2. Gestió segmentada 1.1.1.3. Licitada 1.1.1.4. Cedida 1.1.1.5. Integrada 1.1.1.6. Transversal
	1.1. Models de relació	1.1.2. Tipus de relació	1.1.2.1. Reactiva (conflicte) 1.1.2.2. Resolutiva (demanda) 1.1.2.3. Col.laborativa (propostes) 1.1.2.4. Proactiva (dinamització) 1.1.2.5. Prescriptiva (salut)

Dimensió 1. Models de relació públic-privada

	Variable	Indicadors
1.2 Sector públic i sector privat	1.2.1. Servei administració pública local	1.2.1.1. Urbanisme 1.2.1.2. Via pública 1.2.1.3. Parcs i Jardins 1.2.1.4. Esports 1.2.1.5. Benestar social 1.2.1.6. Salut física i mental 1.2.1.7. Seguretat (policia local) 1.2.1.8. Mobilitat 1.2.1.9. Comunicació
	1.2.2. Tipus entitat privada	1.2.2.1. Associació esportiva 1.2.2.2. Associació no esportiva 1.2.2.3. Empresa facilitadora 1.2.2.4. Empresa no facilitadora 1.2.2.5. Autogestió líquida 1.2.2.6. Individual per lliure

En l'anàlisi dels models de relació públic-privada esdevé fonamental adoptar una perspectiva que vagi més enllà de la establerta en el marc legal donat que aquest no permet comprendre les dinàmiques de relació (o de no relació) que s'estableix a l'espai públic entre els gestors d'aquest, és a dir l'administració pública local, i els propis practicants.

És en aquest context en que s'identifiquen les necessitats i fa pertinent la present recerca. Les dinàmiques en forma de xarxa o de comportament individual porten a la necessitat 'de revisar el concepte d'espai públic i de l'ús que en fan els ciutadans' (Magrinyà, 2008). Així doncs, es planteja aquesta necessitat de revisar ja des de la concepció inicial del disseny de l'espai públic a partir dels col·lectius de ciutadania que en faran ús.

Els indicadors que componen els diferents tipus de relació es basen en les motivacions i/o objectiu que porten a establir aquesta. A mode d'exemple, hi podrà haver una relació

reactiva a partir d'algun conflicte sorgit; o bé, una relació col·laborativa per optimitzar l'impacte positiu que la pràctica esportiva en el espai públic és capaç de generar.

En aquesta primera dimensió de models de relació públic-privada, s'hi estructurin dues subdimensions. La primera (1.1) en relació a la identificació i conceptualització dels diferents tipus de models possibles de relació entre sector públic i sector privat. És important tenir en compte en aquesta subdimensió la inclusió d'un indicador de no-gestió dins la variable 1.1.1 (Tipus de Models) que s'estima pot esdevenir clau. La segona variable (1.1.2) fa referència als tipus de relació. S'identifiquen diferents tipus de relació d'acord amb la revisió bibliogràfica que, de nou, escapen del marc legal i regulador de les diferents normatives del dret administratiu.

La segona subdimensió (1.2) descriu amb més detall el sector públic i el sector privat. En el cas del sector públic (variable 1.2.1) es planteja situar el focus en l'administració pública local que serà la titular de la gran majoria d'espais públics en la ciutat. I es detallen fins a 9 serveis (indicadors) que poden estar implicats o tenir algun paper en la gestió tant de l'espai públic com de la pràctica esportiva.

En el cas del sector privat (variable 1.2.2) es detallen en els indicadors diferents tipus d'organitzacions: associacions i empreses (vinculades o no amb l'esport), l'autogestió líquida o l'organització individual per lliure com un tipus d'iniciativa privada que s'ha considerat important incloure (un cop més escapant del marc jurídic que només considera sector privat les organitzacions burocratitzades).

En la Taula 5 s'observa el model d'anàlisi de la Dimensió 2.

Taula 5. Model d'anàlisi de la Dimensió 2.

Dimensió 2. Ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva

		Variable	Indicadors
Subdimensions	2.1. Ús de l'espai públic	2.1.1. Tipus d'ús	2.1.1.1. Protagonistes 2.1.1.2. Frequent-Puntual 2.1.1.3. Proximitat-Trasllat 2.1.1.4. Acull-Expulsa 2.1.1.5. Cost d'oportunitat (quin ús es faria si no hi hagués pràctica esportiva)
		2.1.2. Tipus d'espai públic	2.1.2.1. Urbà-No urbà 2.1.2.2. Amb-Sense mobiliari 2.1.2.3. Fixe-Canviant 2.1.2.4. Compartit-Aïllat 2.1.2.5. Convivència-Conflicte
	2.2 Pràctica esportiva	2.2.1. Tipus d'activitats esportives	2.2.1.1. Estàtiques-Recorregut 2.2.1.2. Individuals-Grup-Multitudinàries 2.2.1.3. Hàbit-Esporàdica 2.2.1.4. Organització institucional-Autogestió 2.2.1.5. Amb-Sense tecnologia digital

La segona dimensió estructura "l'ús de l'espai públic en la pràctica esportiva" amb dues subdimensions. La primera subdimensió és l'ús de l'espai públic (2.1) i la segona subdimensió és la pràctica esportiva (2.2.)

Dins la primera subdimensió de l'ús de l'espai públic (2.1) es detallen dues variables: tipus d'ús (2.1.1) i tipus d'espai públic (2.1.2). Els indicadors del tipus d'ús (2.1.1) detallen qui són els protagonistes que en fan ús, la recurrència de l'ús, si s'hi ha desplaçat expressament o el motiu és la proximitat amb el seu entorn més entorn més quotidià, si es tracta d'un ús que els acull o que els expulsa i el que s'ha anomenat cost d'oportunitat de l'ús, és a dir, quins usos alternatius es podrien fer en aquell espai públic si no s'hi realitzés pràctica esportiva

Dins la segona subdimensió de la pràctica esportiva (2.2) es detalla una variable: tipus d'activitats esportives (2.2.1). Els indicadors en detallen aspectes que s'han recollit com a claus en la revisió bibliogràfica realitzada, més enllà de l'esport concret que realitzin: si són activitats estàtiques o de recorregut, quin nombre de persones les realitzen alhora, en quina mesura són un hàbit o una activitat esporàdica, si les empara algun tipus d'organització institucional o estan autogestionades, i finalment si fan ús d'algun tipus de tecnologia digital durant la pràctica.

4.3.2. Hipòtesi a validar en la construcció de la problemàtica

D'acord amb Heinemann, (2003) les hipòtesis són 'presumpcions sobre una relació causal entre una variable dependent que cal explicar i, almenys, una variable explicativa independent'.

Tal i com s'ha presentat en l'anterior apartat, la pregunta principal de la recerca és: *Com construir models de relació (col·laboració) públic-privada en l'ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva?*. Per a donar resposta a la pregunta s'han construït dues grans dimensions basades en: a) Models de relació públic-privada i b) Ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva.

Amb aquest punt de partida, es proposen les següents hipòtesis per a la recerca:

H1. Hipòtesi Principal. No hi ha iniciatives per part de l'Administració Pública Local proactives per generar models de relació públic-privada que promoguin l'ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva. [\[Model de No Relació\]](#).

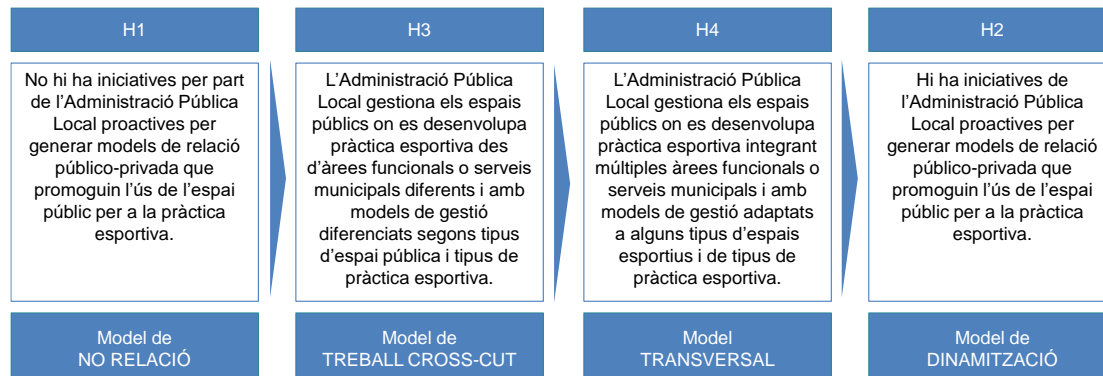
H2. Hipòtesi Principal Nul·la. Hi ha iniciatives de l'Administració Pública Local proactives per generar models de relació públic-privada que promoguin l'ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva. [\[Model de Dinamització\]](#).

H3. Hipòtesi Complementària. L'Administració Pública Local gestiona els espais públics on es desenvolupa pràctica esportiva des d'àrees funcionals o serveis municipals diferents i amb models de gestió diferenciats segons tipus d'espai públic i tipus de pràctica esportiva. [Model de Treball 'Cross-cut'].

H4. Hipòtesi Complementària Nul.la. L'Administració Pública Local gestiona els espais públics on es desenvolupa pràctica esportiva integrant múltiples àrees funcionals o serveis municipals i amb models de gestió adaptats a alguns tipus d'espais esportius i de tipus de pràctica esportiva. [Model Transversal].

Aquestes 4 hipòtesis plantegen models de relació de menor a major intensitat tal i com es presenta en el següent esquema.

Figura 3. Hipòtesis de la recerca.

Font: elaboració pròpia, 2023.

La recerca plantejada en aquesta tesi pretén validar o invalidar les hipòtesis aquí presentades. Per a això s'ha plantejat un mètode que a continuació es presenta en el següent capítol.

4.4. Recapitulació

El punt final del marc teòric esdevé el punt de partida de la recerca pròpia. L'evolució del sistema esportiu en instal·lacions esportives convencionals i amb institucions gestores i administratives rígides i burocratitzades evoluciona cap a una perspectiva de sistema esportiu facilitador de la pràctica esportiva en l'espai públic versàtil i compartida. Aquest 'nou' sistema esportiu, s'estableix en una societat líquida i sota models de governança on s'impulsen i es diversifiquen diferents tipus de relacions públic-privada. En paral·lel, i de manera bidireccional, aquest fet es retroalimenta amb un urbanisme inclusiu i que té en compte la pràctica esportiva com un element més present a l'espai públic.

Sota aquest enfocament general de la recerca es construeix un marc teòric que combina conceptes clau de tres corrents teòriques: la sociologia de l'esport, l'urbanisme i la governança. Emergeix així la pregunta principal de la recerca: *Com construir models de relació (col·laboració) públic-privada en l'ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva?*

Per a donar resposta a la pregunta s'ha construït un model d'anàlisi amb dues grans dimensions: a) Models de relació públic-privada i b) Ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva. Ambdues detallades en les respectives subdimensions, variables i indicadors.

Amb aquest punt de partida, es proposen quatre hipòtesis que guiaran la recerca: la hipòtesis principal (model de no relació), la hipòtesis principal nul·la (model de dinamització), la hipòtesis complementària (model de treball cross-cut) i la hipòtesis complementària nul·la (model transversal).

Capítol 5

Mètode

Índex del capítol

5.1	El mètode emprat	89
5.2	Treball de camp	98
5.3	L'anàlisi de les dades	100
5.4	Consideracions ètiques	105
5.5	Recapitulació	107

Capítol 5. Mètode

D'entre les diferents metodologies existents per tractar l'estudi de fenòmens socials s'ha convingut aplicar un enfocament sociològic, ja que permet reconèixer els diferents fenòmens socials i analitzar-ne els processos dins de la singularitat i varietat. Des d'aquest enfocament sorgeixen dos tipus d'aproximacions al camp dels fenòmens socials: el mètode quantitatiu i el mètode qualitatiu. Es descarta el mètode quantitatiu que cerca mesurar, volumitzar i trobar proporcions entre segments, basada en una recopilació o generació estructurada de dades numèriques. En les disciplines d'àmbit social hi ha diferents problemàtiques, qüestions i restriccions que no es poden explicar ni comprendre en tota la seva extensió des de la metodologia quantitativa, per la qual cosa cal una aproximació que tingui en compte factors i valors que vagin més enllà de la cerca de relacions explicatives basades en les causalitat o correlacions estadístiques.

Per a la present recerca s'ha considerat convenient emprar un mètode qualitatiu d'acord a les recerques existents i a les preguntes i hipòtesis que estructurin el treball. Es cercarà entendre les relacions entre les persones, les institucions i la societat en l'àmbit de la pràctica esportiva a l'espai públic, per crear un coneixement nou i aplicable basat en observacions sistemàtiques (organitzades i categoritzades).

D'altra banda, Sampieri (2018) esmenta que la metodologia qualitativa presenta fortaleces com l'abundància interpretativa, l'espontaneïtat i els matisos de les observacions, entre d'altres. D'aquesta manera, es pot entendre que la finalitat d'aquesta metodologia és analitzar la informació recollida a través de les diverses persones seleccionades com a mostra i de les observacions recollides per l'equip investigador.

5.1. El mètode emprat

5.1.1. La Teoria Fonamentada (Grounded Theory)

Dins la gran varietat de paradigmes (propòsits i maneres d'estudiar la realitat) desenvolupats sota la perspectiva qualitativa, el propòsit i la manera de procedir d'aquesta investigació encaixa amb la Teoria Fonamentada (Grounded Theory): el marc analític més àmpliament utilitzat en investigació qualitativa de les ciències socials, que penja del paradigma de la Fenomenologia que suposa realitats construïdes en contextos concrets i reconstruïdes a través del punt de vista dels subjectes estudiats.

La Fenomenologia és una corrent teòrica que es centra en l'estudi de l'experiència conscient i els fenòmens tal com es presenten a la consciència. Va ser desenvolupada per Edmund Husserl a principis del segle XX i ha tingut una gran influència en diverses disciplines, incloent-hi la filosofia, la psicologia i la sociologia. Husserl (2012) buscava transcendir les interpretacions i teories preconcebudes sobre el món i tornar a l'experiència directa dels fenòmens, ell ho anomenava 'l'actitud natural'.

Sense fer suposicions o inferències sobre el seu origen o significat. El fenomenòleg busca suspendre els judicis i els preconceptes per acostar-se a l'experiència pura i captar l'essència dels fenòmens. Un dels conceptes clau en la fenomenologia és el de la 'reducció fenomenològica'. Consisteix a posar entre parèntesis o suspendre els judicis i les creences sobre l'existència del món extern i centrar-se únicament en l'experiència directa dels fenòmens. D'aquesta manera, es vol evitar els prejudicis i les pressuposicions teòriques i acostar-se a la descripció fenomenològica pura.

Un altre concepte important en la fenomenologia és el de la 'intencionalitat'. Segons Husserl, tota consciència està sempre dirigida cap a alguna cosa, ja sigui un objecte físic, una idea, una emoció, etc. La intencionalitat és l'estructura bàsica de la consciència i permet que els fenòmens es presentin a l'experiència. La fenomenologia també ha

influït en la idea de la “intersubjectivitat”, que destaca la importància de la relació entre els subjectes en la construcció del significat i la comprensió mútua.

Una vegada explicada breument la Fenomenologia com a corrent teòrica cal passar a descriure la Teoria Fonamentada. Aquesta teoria és un mètode d'investigació qualitatiu desenvolupat pels sociòlegs Barney Glaser i Anselm Strauss. L'objectiu principal de la Teoria Fonamentada no és necessàriament crear una nova teoria, sinó esdevenir un mètode que es pot utilitzar en situacions en què hi ha poca teoria o investigació disponible sobre una temàtica en particular. L'objectiu és generar teories o conceptes que sorgeixin de les mateixes dades, en lloc de provar teories preexistents. Implica un procés sistemàtic de recollida i anàlisi de dades que permet descobrir patrons, temes i conceptes que poden conduir al desenvolupament de noves teories o al perfeccionament de les existents. En aquest estudi, s'utilitza la Teoria Fonamentada per explorar i comprendre un fenomen social i poder generar models que ajudin a explicar les dades que s'han recopilat. En resum, l'enfocament de la Teoria Fonamentada en la present recerca s'utilitza per a la creació de conceptes i la comprensió d'un fenomen complex. Representa doncs, un enfocament que és flexible i adaptable als objectius i a les necessitats específiques de la recerca.

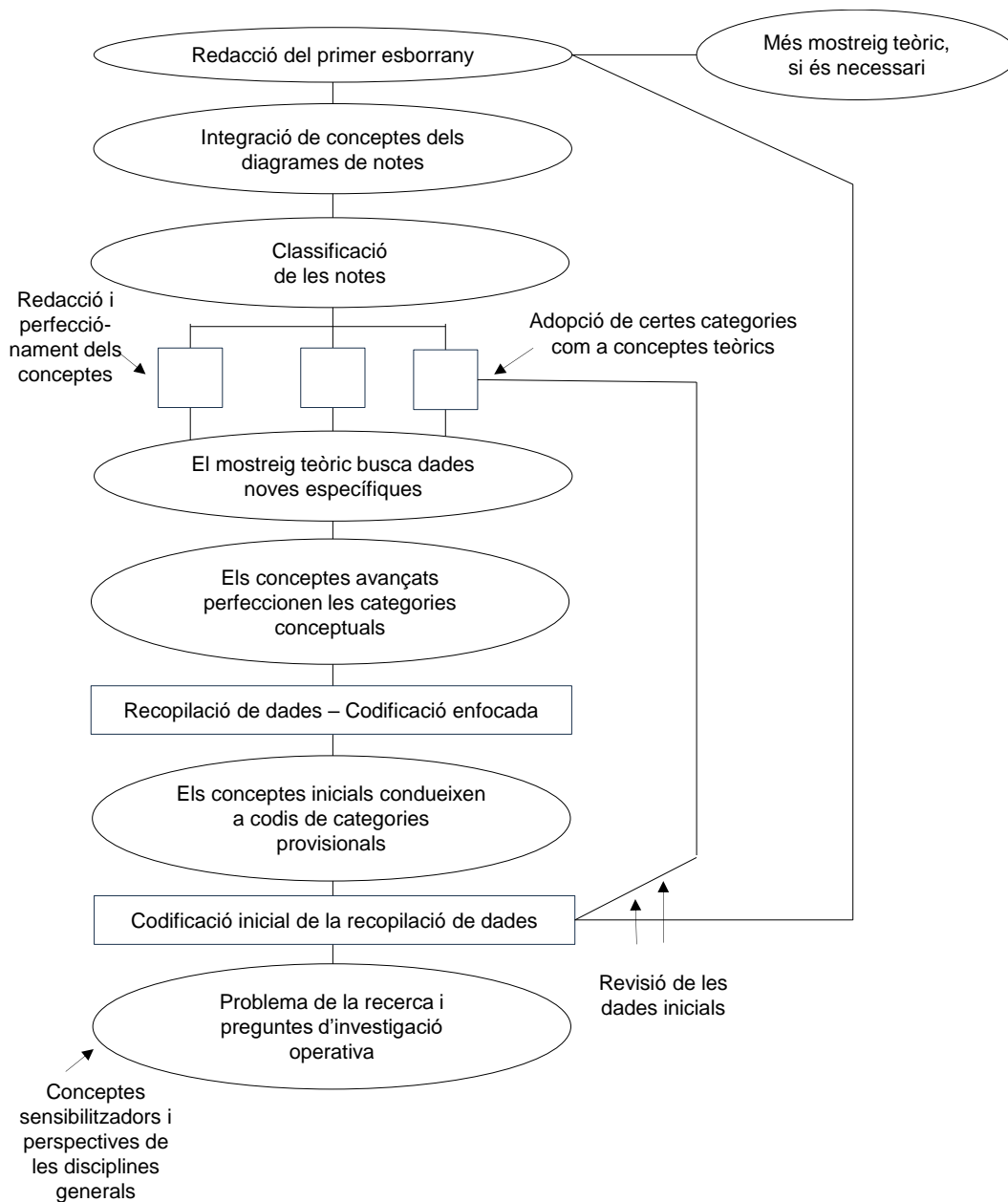
El procediment analític que desenvolupa aquest mètode el descriu Charmaz (2006) establint que:

‘La codificació de la Teoria Fonamentada requereix que ens aturem i fem preguntes analítiques sobre les dades que hem recopilat. Aquestes preguntes no només milloren la nostra comprensió de la vida estudiada, sinó que també ens ajuden a dirigir la recollida de dades posterior cap als problemes analítics que estem definint. La codificació és l'enllaç fonamental entre la recollida de dades i el desenvolupament d'una teoria emergent per explicar aquestes dades. És l'estratègia que mou les dades del text difús i desordenat a idees organitzades sobre el que està passant. Mitjançant la codificació, defineixes què passa a les dades i comences a lluitar amb el que significa, transformant les dades en coneixement útil. La codificació de la Teoria Fonamentada comença amb la *codificació inicial (initial coding)*. Mentre ens dediquem a la codificació inicial, s'extreuen les primeres dades per obtenir idees analítiques per seguir en fases posteriors. L'objectiu principal és mantenir-se obert a totes les direccions possibles en un treball de codificació oberta ‘de baix a dalt’ o inductiu en què els conceptes i les seves propietats sorgeixen de les dades’.

A partir de la codificació inicial, es desenvolupa en subcategories una '*codificació enfocada*' (*focused coding*), amb l'objectiu d'obrir un procés d'indagació i per estimular el descobriment d'aquestes subcategories. Seguint amb l'autora Charmaz, la codificació enfocada és la segona fase important de la codificació i requereix decisions sobre quins codis inicials tenen més sentit analític per categoritzar les dades de manera incisiva i completa amb codis més dirigits i selectius. La força de la codificació de la Teoria Fonamentada deriva d'aquesta implicació concentrada en el procés, actuant sobre les dades en lloc de llegir-les de manera passiva. Amb aquesta acció es fan evidents nous fils d'anàlisi (p. 59).

Una vegada desenvolupada la fase de '*codificació enfocada*' o '*focused coding*', es cerca la identificació del concepte clau, la '*codificació teòrica*' (*theoretical coding and core category*). Aquí es busca desenvolupar la màxima explicació i comprensió del fenomen amb el mínim de conceptes que ajudin a validar (o anul·lar) les hipòtesis de la investigació. Segons Charmaz (2006), '*la codificació teòrica és un nivell sofisticat de codificació per conceptualitzar com els codis substantius es poden relacionar entre si com a hipòtesis. Si s'utilitza amb habilitat, la codificació teòrica permet perfeccionar el treball amb un avantatge analític nítid en una direcció teòrica coherent i comprensible en trobar una única categoria bàsica (core category)*'. En el context de la present recerca, la codificació teòrica permetrà passar de la descripció a la discussió dels resultats.

Figura 4. Esquema del procediment d'anàlisi de la Teoria Fonamentada.

Font: Adaptació de Charmaz (2006, p.11).

5.1.2. Fase exploratòria de la investigació

L'organització municipal de Barcelona estructura la ciutat en 10 Districtes que són unitats administratives formades per un conjunt de Barris de la ciutat. Els Districtes són les unitats administratives que tenen competències a un nivell de més proximitat amb la ciutadania. Per tant, seran les persones responsables en matèria esportiva les que possiblement coneguin la realitat social que es produeix a l'espai públic. Específicament, les persones que actuen com a Tècnics d'Esports del Districte o bé com a Tècnics de Barri.

5.1.2.1. Entrevistes qualitatives als Tècnics d'Esports de Districte i Tècnics de Barri

Es decideix iniciar el treball de camp amb unes entrevistes als diferents Tècnics d'Esport dels Districtes i Tècnics de Barri per copsar el seu nivell de coneixement i opinió sobre l'activitat esportiva que es produeix en l'espai públic en el seu territori. S'estableix la utilització d'una entrevista no estandaritzada o qualitativa (Heinemann, 2003, p. 109). L'entrevista qualitativa és una tècnica d'investigació que comporta la realització d'entrevistes a persones qualificades per explorar els seus punts de vista en relació a un fenomen o problemàtica (Molina, 2001).

L'objectiu d'aquestes entrevistes és explorar l'estat de situació de la pràctica esportiva a l'espai públic de la ciutat de Barcelona. Per formalitzar l'entrevista amb el Tècnic d'Esports es va procedir a una seqüència d'actuacions que es van considerar necessàries per garantir la formalitat i rigor en la recerca. A continuació es detalla aquesta seqüència:

1. Reunió de presentació del projecte a la Comissionada d'Esports de l'Institut Barcelona Esports i el seu equip de treball.

En aquesta reunió s'exposaren els objectius de la recerca, la metodologia que es pretenia seguir en relació a les diferents fases del projecte així com el valor afegit que la recerca podria generar i, per tant, ser d'ajuda als tècnics de l'administració local. En el desenvolupament de la metodologia es comunicava la voluntat de contactar amb els responsables d'esports i/o de barri de cada Districte per copsar la seva visió de la situació actual de la pràctica esportiva en l'espai públic.

2. Comunicació amb la Direcció de Serveis a les Persones de cada Districte sol·licitant contactar amb els Tècnics d'Esport i/o Tècnics de Barri.

En un escrit s'informava breument de l'objectiu de la recerca, es comunicava la reunió prèvia amb els responsables de l'Institut Barcelona Esports i es demanava poder contactar amb les persones que fan les funcions de Tècnic d'Esports o Tècnic de Barri per realitzar una entrevista inicial i administrar un qüestionari a fi d'identificar els espais públics on tenen constància de pràctica esportiva.

3. Entrevista amb Tècnics d'Esport i/o Tècnics de Barri.

Hernández, Fernández i Baptista (2010) estableixen que en recerques qualitatives rarament s'estableixen les hipòtesis de treball abans de conèixer el context i començar amb la recollida de dades. Serà durant el desenvolupament de la recerca quan les hipòtesis d'aquesta vagin agafant forma i es concretin. Fins i tot, les hipòtesis poden acabar esdevenint un dels resultats de la pròpia recerca. Així doncs, un dels objectius d'aquesta primera fase exploratòria serà la d'identificar possibles hipòtesis de treball que sorgiran dels resultats de les entrevistes amb els Tècnics d'Esport i de Barri dels Districtes. D'aquestes entrevistes s'espera també obtenir informació sobre la visió que tenen els Tècnics d'Esport i els Tècnics de Barri en relació a la pràctica esportiva en l'espai públic. Per a això, es va

plantejar una entrevista amb preguntes obertes en la que es pretenia conèixer els següents aspectes:

- Identificació dels principals emplaçaments en el Districte on es practica esport en l'espai públic. Per a això se'ls va enviar un qüestionari online a fi que identifiquessin els espais i les activitats que s'hi realitzen.
- Nivell de coneixement de la utilització de l'espai públic per a la pràctica esportiva en el seu Districte i com aquesta pràctica s'estructurava en diferents iniciatives: pràctica organitzada per alguna entitat, pràctica espontània, curses i d'altres esdeveniments esportius, etc.
- Percepció de la necessitat d'intervenció per part de l'Administració en aquest tipus d'iniciatives més enllà del manteniment i conservació del mobiliari urbà.

Taula 6. Model d'entrevista (versió resumida).

Part inicial de la entrevista <ul style="list-style-type: none">
- Contextualització de l'estudi i explicació dels principals objectius
- Explicació del funcionament del qüestionari d'identificació d'espais
Part principal de la entrevista <hr/> <ul style="list-style-type: none">
- Determinar els espais públics on principalment es practica esport en el Districte
- Conèixer la seva percepció de conflicte: amb l'espai, entre els practicants i amb d'altres col·lectius no practicants
- Preguntar per la principal preocupació per la gestió de l'espai públic des de l'Administració a la que representen
- Acotar les àrees estratègiques per promocionar/regular la pràctica esportiva en l'espai públic
Tancament de l'entrevista

5.1.2.2. Cens de l'espai públic on s'hi produeix pràctica esportiva

En l'entrevista realitzada als Tècnics de Districte i/o Tècnics de Barri, se'ls comunicà l'enviament d'un qüestionari online¹ perquè identifiquessin i emplacesin els espais públics dins el seu Districte on es produeix activitat esportiva. Es tracta d'un qüestionari descriptiu en el que es pretén obtenir un cens de la ciutat de Barcelona on s'hi practica esport.

La identificació d'aquests espais va servir per elaborar la mostra d'espais a visitar a fi d'analitzar en profunditat la pràctica que s'hi realitza. En cap cas, la informació esperada cercava garantir la identificació de la totalitat d'espais de pràctica a la ciutat. Per a això, segurament hauria estat més adient una metodologia basada en l'observació directa de l'espai per part de l'equip de recerca. L'objectiu final del qüestionari era obtenir una àmplia mostra d'espais que permetés posteriorment fer una selecció suficientment variada d'espais.

5.1.2.3. Complementació a la visió institucional

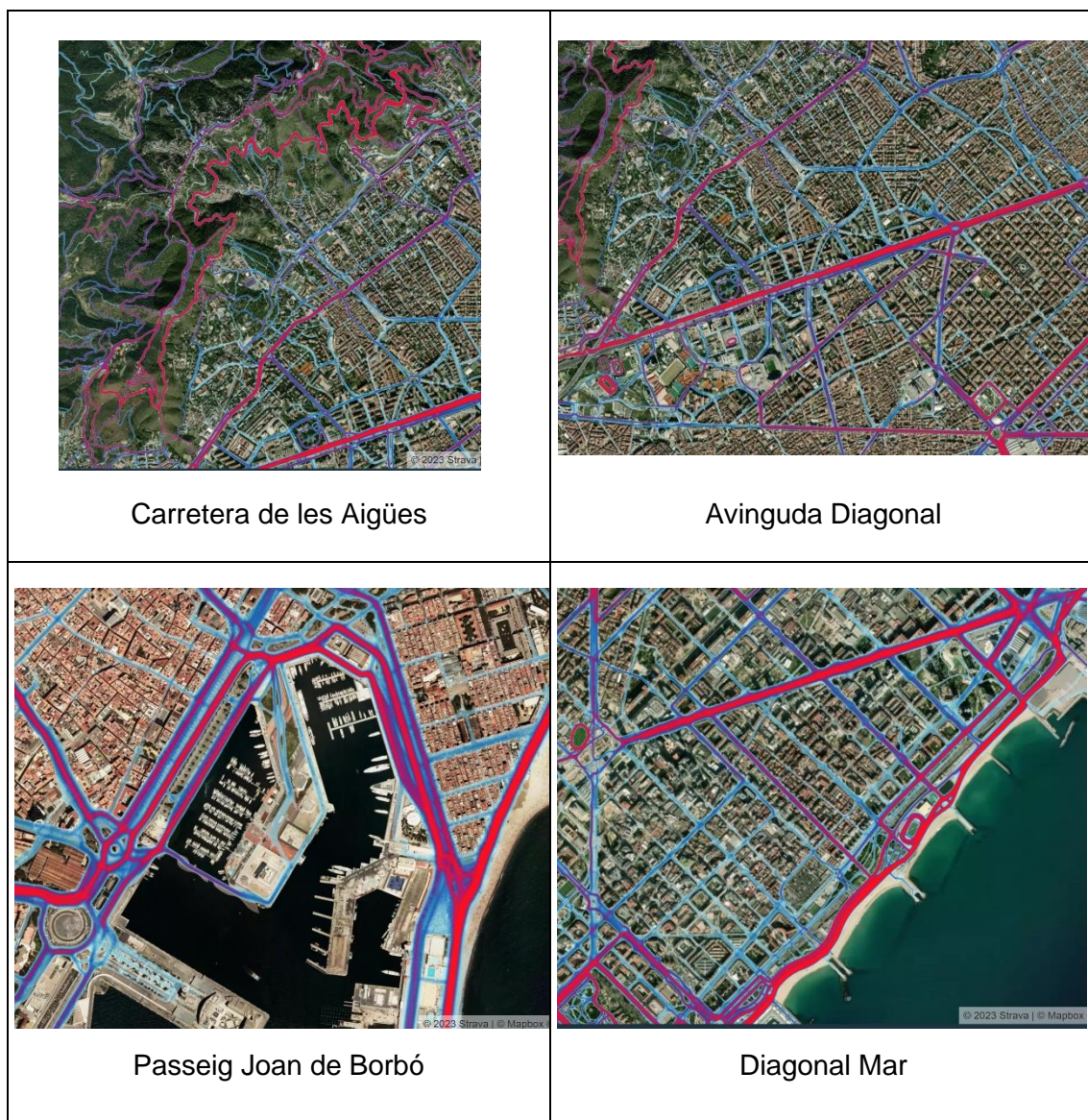
L'òptica de la visió institucional per part de l'administració pública local sobre el què passa a l'espai públic, es considerava necessari complementar-la, en la mesura del que fos possible, amb una visió pròpia dels propis practicants. Així es va considerar pertinent, en aquesta fase exploratòria, identificar els espais més concorreguts a partir de la informació que proporciona l'aplicació de 'StravaLabs' de la xarxa social especialitzada en pràctica esportiva 'Strava'. Strava és la plataforma a nivell mundial amb major número de persones registrades i permet geolocalitzar els recorreguts que realitzen en la seva pràctica esportiva a l'aire lliure. A partir de les dades obtingudes en mapes de calor de la ciutat de Barcelona per a l'activitat de córrer (running), es va confirmar i ampliar la mostra d'espais

---

¹ Es pot consultar el qüestionari GoogleForms en el següent enllaç:
https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSf74FCGY8M7oDhbJr2NfQgiFh4rHmRnZazDjW7k_tFkiY7iFg/viewform?usp=sharing

públics utilitzats pels practicants per a la seva activitat. En la Figura 5 s'observa, a tall d'exemple, quatre imatges d'espais que van ser inclosos en la mostra d'espais.

Figura 5. Mapes de calor sobre la pràctica físicoesportiva a l'espai públic a la ciutat de Barcelona.

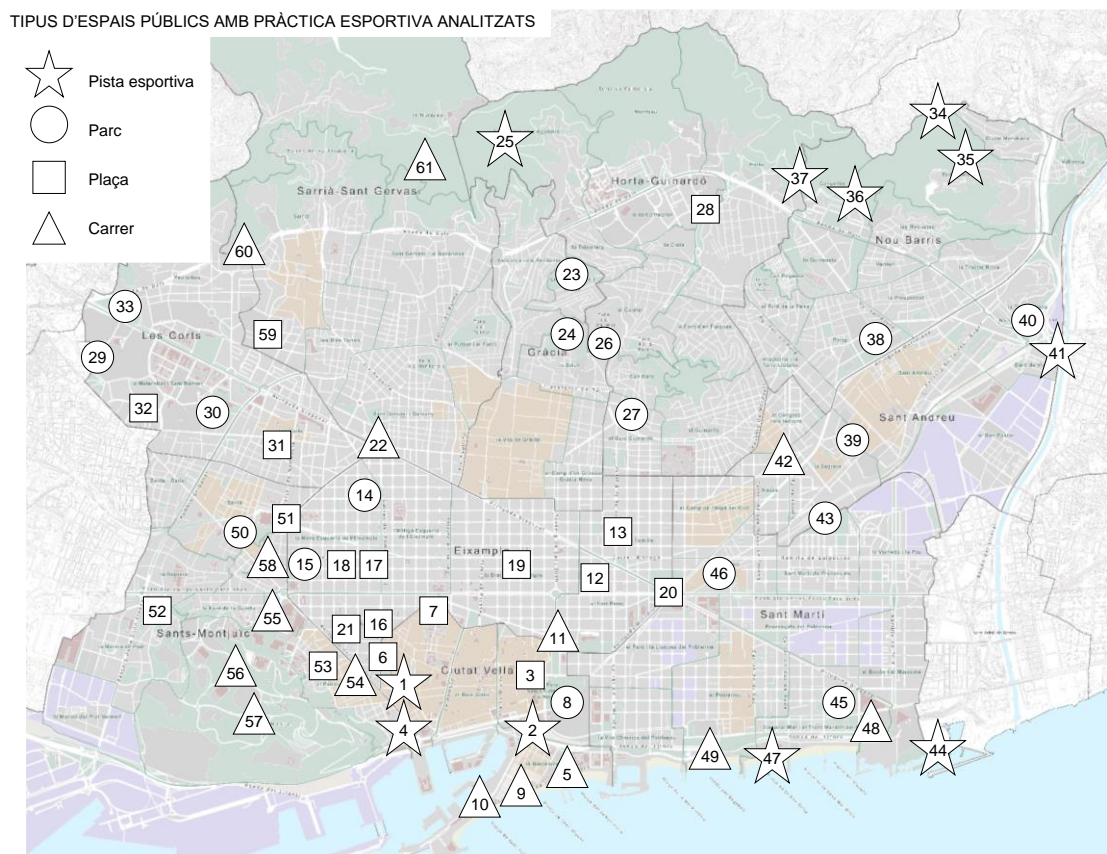

Font: Stravalabs, 2019.

A continuació, en la Figura 6 es localitzen els 61 espais públics analitzats en la present recerca.

Figura 6. Localització dels 61 espais públics analitzats.

Font: elaboració pròpia, 2023.

5.2. El treball de camp

La fase del treball de camp és el moment clau de la recerca, on es recullen les dades en les que es basarà l'anàlisi dels resultats. Un cop treballat el cens d'espais públics segons els entrevistes exploratòries i la visió complementària que aporta StravaLabs es

van decidir els 61 espais públics on es realitzava pràctica esportiva, repartits en els 10 Districtes de Barcelona.

Els principals objectius del treball de camp van ser:

- Observar i identificar els paràmetres de l'espai públic definits com a facilitadors de la pràctica esportiva.
- Identificar activitats esportives i no esportives realitzades a l'espai.
- Registrar una sèrie de característiques de totes les pràctiques esportives identificades a l'espai.
- Escollir una sèrie d'usuaris de l'espai i fer les entrevistes semi-estructurades sobre dimensions com les relacions que estableixen amb l'espai i amb altres col·lectius, les motivacions, i percepció del paper de l'organització responsable de gestió de l'espai, entre altres preguntes.

A tal fi, es van crear el formulari d'observació de l'espai, el formulari d'observació de les activitats esportives i la guia per a les entrevistes. Ambdós formularis estaven a GoogleForms i quedaven guardats directament.

El treball de camp es va portar a terme entre el 15 de febrer de 2018 i el 23 d'abril de 2018. Es van establir sis torns d'observació: laborable de matí / tarda / nit, i festius de matí / tarda / nit. Cada torn d'observació durava al voltant de 2 hores i cada zona havia de ser observada els sis torns. Per tant, cada espai públic de la mostra va ser observat unes 12 hores.

En la primera visita ja es podia omplir el formulari d'observació de l'espai, i a partir de la segona visita es podia omplir el formulari d'observació d'activitats esportives, que s'anava omplint en les següents visites registrant totes les activitats esportives que s'observaven.

A partir de la tercera visita es podien iniciar les entrevistes, fent com a mínim una entrevista per cada tipus de practicants identificats, i algunes entrevistes a no

practicants. Les entrevistes es registraven amb una gravadora i posteriorment es transcrivien.

5.3. L'anàlisi de les dades

Habitualment s'entén com a fase analítica l'aplicació de manera sistemàtica d'una sèrie de procediments i tècniques que, una vegada s'han obtingut les dades, permet arribar a les conclusions de la investigació.

El treball d'anàlisi s'ha estructurat en dues àrees diferents: d'una banda l'anàlisi de les observacions dels espais públics i les activitats esportives recollits en els formularis. I d'altra banda, l'anàlisi de les entrevistes realitzades a persones practicants i no practicants.

Es mostra en la següent Figura 7 la distribució de les observacions d'activitats esportives i entrevistes realitzades als 61 espais públics analitzats, que constitueixen la base de dades primàries per a l'anàlisi de dades.

Figura 7. Distribució de les observacions d'activitats esportives i entrevistes realitzades als espais públics.

ESPAIS PÚBLICS (ESPU)	DISTRICTE	TIPUS	ACTIVITATS	ENTREVISTES
1. Pista Poliesportiva Municipal Sant Rafael (Rambla del Raval)	Ciutat Vella	Pista	2	3
2. Pista del Campillo (Passeig de Circumval·lació, 2)	Ciutat Vella	Pista	1	1
3. Plaça del Pou de la Figuera (Convent Sant Agustí)	Ciutat Vella	Plaça	1	2
4. Pista Negra (pati de l'Escola Cintra C/ Riereta)	Ciutat Vella	Pista	1	2
5. Platja de la Barceloneta i Espigó del Gas	Ciutat Vella	Carrer	4	3
6. Parc Josep Maria Folch i Torres (Ronda Sant Pau)	Ciutat Vella	Plaça	2	3
7. Plaça dels Àngels - MACBA	Ciutat Vella	Plaça	2	3
8. Ciutadella	Ciutat Vella	Parc	4	0
9. Espai de Mar (Barceloneta)	Ciutat Vella	Carrer	1	4
10. Passeig Joan de Borbó	Ciutat Vella	Carrer	2	0
11. Passeig Lluís Companys	Ciutat Vella	Carrer	3	3
12. Carrer Marina, 193 (Angeleta Ferrer)	Eixample Dret	Plaça	15	4
13. Plaça Gaudí	Eixample Dret	Plaça	5	3
14. Escola Industrial	Eixample Esquerra	Parc	5	2
15. Parc Joan Miró	Eixample Esquerra	Parc	8	5
16. Jardins Cándida Pérez (Mercat de Sant Antoni)	Eixample Esquerra	Plaça	1	1
17. Jardins d'Emma (Compte Borrell, 137 / Consell de Cent)	Eixample Esquerra	Plaça	0	0
18. Jardins Paula Montal (Viladomat / Diputació)	Eixample Esquerra	Plaça	5	3
19. Jardins de la Torre de les Aigües (Roger de Llúria / Diputació)	Eixample Dret	Plaça	0	1
20. Plaça de les Glòries Catalanes	Eixample Dret	Plaça	39	8
21. Jardins Tres Tombs (Parlament / Manso)	Eixample Esquerra	Plaça	2	1
22. Diagonal / Francesc Macià	Sarrià	Carrer	10	7
23. Parc de la Creueta del Coll	Gràcia	Parc	4	5
24. Parc Güell	Gràcia	Parc	1	2
25. Antic camp futbol Sant Genís (abandonat)	Horta - Guinardó	Pista	0	1
26. Jardins Joan Ponce (Mülhberg)	Horta - Guinardó	Parc	2	3
27. Parc de les Aigües (Alfons X)	Horta - Guinardó	Parc	2	4
28. Plaça Boticelli (Vall d'Hebrón)	Horta - Guinardó	Plaça	1	2
29. Jardins d'Àurea Cuadrado (Collblanc)	Les Corts	Parc	13	4
30. Parc de la Maternitat	Les Corts	Parc	12	6
31. Jardí de les Infantes (Parc de Les Corts)	Les Corts	Plaça	8	5
32. Jardins Josep Munté (Camp Nou)	Les Corts	Plaça	6	4
33. Parc de Cervantes	Les Corts	Parc	15	5
34. Zona Esportiva provisional antic camp futbol Ciutat Meridiana	Ciutat Meridiana	Pista	4	2
35. Campillo de la Virgen	Nou Barris	Pista	0	0
36. Pistes Antoni Gelabert (Canyelles)	Nou Barris	Pista	12	4
37. Via Favència - Skatepark	Nou Barris	Pista	9	0
38. Can Dragó - Meridiana	Nou Barris	Parc	15	4
39. Parc Pegaso	Nou Barris	Parc	8	2
40. Parc de la Trinitat	Nou Barris	Parc	7	4
41. Baró de Viver (sortida metro)	Sant Andreu	Pista	8	2
42. Avinguda Meridiana - Navas	Sant Andreu	Carrer	2	3
43. Pista C/ Menorca	Sant Martí	Parc	2	0
44. La Pau	Sant Martí	Pista	1	0
45. Parc Diagonal Mar	Sant Martí	Parc	8	0
46. Parc del Clot	Sant Martí	Parc	14	4
47. Mar Bella (Skate Park)	Sant Martí	Pista	13	3
48. Passeig Diagonal Mar	Sant Martí	Carrer	2	1
49. Passeig Marítim (Platja de Bogatell)	Sant Martí	Carrer	17	3
50. Parc Espanya Industrial	Sants - Montjuïc	Parc	10	8
51. Plaça dels Països Catalans	Sants - Montjuïc	Plaça	4	3
52. Plaça de les Matemàtiques (La Campana - Minería)	Sants - Montjuïc	Plaça	12	1
53. Plaça Navas	Sants - Montjuïc	Plaça	15	2
54. Avinguda Paral·lel	Sants - Montjuïc	Carrer	22	4
55. Avinguda Reina Maria Cristina	Sants - Montjuïc	Carrer	17	2
56. Avinguda de l'Estadi	Sants - Montjuïc	Carrer	26	6
57. Passeig Olímpic	Sants - Montjuïc	Carrer	12	0
58. Carrer Tarragona	Sants - Montjuïc	Carrer	8	4
59. Jardins Vil·la Cecilia (Pedralbes)	Sarrià	Plaça	4	2
60. Avinguda d'Esplugues	Sarrià	Carrer	14	3
61. Carretera de les Aigües	Sarrià	Carrer	18	3
		TOTAL	461	170

El formulari d'observació dels espais tenia els 61 casos descrits en 25 variables originals. El formulari d'observació d'activitats tenia 244 observacions d'un màxim de 4 activitats esportives cada observació, descrites en 53 variables originals.

La primera tasca d'anàlisi va consistir en fusionar ambdós fitxers pivotant sobre la variable d'espai públic on s'havia realitzat l'observació per poder analitzar les dades de les activitats des del punt de vista de l'espai públic, i poder-ho contrastar amb les variables de l'observació de l'espai.

D'altra banda, el fitxer d'activitats amb 244 observacions amb un màxim de 4 activitats per observació es va desagregar pivotant sobre la variable d'activitat registrada per obtenir un fitxer final de 461 observacions d'activitats esportives.

Aquest treball analític de preparació de fitxers va permetre fer-ne una anàlisi estadística descriptiva univariable que es presenta en el Capítol 6. Descripció dels resultats.

Malgrat sigui una anàlisi amb percentatges, no es tracta d'una metodologia quantitativa en el sentit que no pretén la representativitat mostral ni l'extrapolació a l'univers d'espais públics on es realitza la pràctica esportiva, ni de Barcelona ni molt menys d'altres ciutats metropolitanes. Sinó que té l'objectiu d'enriquir l'anàlisi qualitativa traient el màxim rendiment del volum de dades estructurades registrades a través dels formularis.

Paral·lelament al treball analític amb les observacions de l'espai i de les activitats esportives s'anava realitzant la codificació de les 170 entrevistes realitzades. A tal fi es va decidir utilitzar el programari d'anàlisi qualitativa de textos Atlas.ti.

El desenvolupament del programari Atlas.ti es basa en la Teoria Fonamentada en el sentit que considera la codificació dels conceptes (*Groundedness*) com el nucli analític sobre el qual recolza la reflexió per a l'extracció de resultats, en un procés d'inducció analítica que va de la dada a la teoria. El concepte *Groundedness* al programari indica quantes cites de les dades en brut estan categoritzades sota un mateix codi.

La codificació inicial (*initial coding*) va consistir en establir 6 codis bàsics:

1. Governança
2. Apropiació
3. Impacte social
4. Impacte esportiu
5. Relacions
6. Tecnologia

Es presenta, en la següent Taula, el pes (o *Groundedness*) de cada codi inicial.

Taula 7. Codificació inicial de les entrevistes (initial coding).

Categories	Codificació dels conceptes (Groundedness)	
	Absoluta	Relativa
1. Governança	487	27%
2. Apropiació	253	14%
3. Impacte social	212	12%
4. Impacte esportiu	219	12%
5. Relacions	495	28%
6. Tecnologia	125	7%
Total codis	1.791	100%

Posteriorment es van analitzar els continguts de cada categoria per identificar les dimensions emergents (*focused coding*) i els establir els següents codis, repartint els pesos inicials en les subcategories.

Taula 8. Codificació enfocada de les entrevistes (*focused coding*).

Categories	Densitat	Codis	Groundedness		Sub-codis	Sub-groundedness
			Absoluta	Relativa		
1. Governança	4	1.1 Manteniment	104	6%		
		1.2 Demandes ciutadanes	155	9%		
		1.3 Percepció de la gestió	179	10%		
		1.4 Gestió col·laborativa	49	3%		
		Total Governança	487	27%		
2. Apropiació	3	2.1 Idoneïtat	161	9%		
		2.2 Proximitat	87	5%		
		2.3 Referent simbòlic	5	0%		
		Total Apropiació	253	14%		
3. Impacte social	6	3.1 Pràctica individualitzada	47	3%		
		3.2 Pràctica col·lectiva	158	6%	3.2.a Xarxa d'amistat	115
				1%	3.2.b Xarxa de família	26
				1%	3.2.c Xarxa efímera	17
		3.3 Pràctica mixta	7	0%		
Total Impacte social	212	12%				
4. Impacte esportiu	2	4.1 Adquisició d'hàbits	117	7%		
		4.2 Motivació per la pràctica	102	6%		
		Total Impacte esportiu	219	12%		
5. Relacions	6	5.1 Dins del propi grup	147	8%	5.1.a Formal	26
				0%	5.1.b Informal	121
		5.2 Amb d'altres col·lectius	348	19%	5.2.a No conflicte	218
				0%	5.2.b Conflicte	130
Total Relacions	495	28%				
6. Tecnologia	3	6.1 Comunicació	67	4%		
		6.2 Fidelització	35	2%		
		6.3 Socialització	23	1%		
		Total Tecnologia	125	7%		
Total codis			1.791	100%		

Per finalitzar el procés d'anàlisi de les entrevistes es va procedir a la fase de codificació teòrica (*theoretical coding*) fent emergir els conceptes més vinculats amb les hipòtesis de la recerca. Van emergir tres codis:

1. Demandes de Millora relacionades amb l'espai públic on s'estava fent l'entrevista (vinculades o no amb la pràctica esportiva).
2. Relació amb l'organització que es projectava com a responsable de la gestió de l'espai.

3. I finalment va emergir la categoria central (core category) que permetia entendre, explicar i concloure el model de relació: els canals de participació que es projectaven amb l'organització responsable de l'espai per a que la ciutadania s'impliqués en la millora, no només de l'espai públic en qüestió, sinó en la vida ciutadana.

En el moment que va emergir el concepte central de la codificació teòrica "Canals de Participació" es va tornar a iniciar la codificació de totes les entrevistes per identificar en quantes hi havia informació que aportés contingut específic, i en quantes era una qüestió no comentada o on s'explicitava que no es coneixia cap canal de participació on poder canalitzar la demanda. Només qui hagi hagut de codificar entrevistes sap la persistència i la força interior que es necessita per tornar a analitzar en detall 170 textos, després d'haver-ne fet una codificació que, en el seu moment, es creia suficientment minuciosa.

Finalment, el procés d'anàlisi de dades dins la metodologia qualitativa basada en la Teoria Fonamentada acaba en el moment d'identificar les conclusions finals. I aquí no hi ha altra tècnica que la reflexió profunda sobre el sentit que volem donar als resultats obtinguts. Tal i com sentència Valles (1999): 'La investigació qualitativa és tan bona com les persones investigadores que la duen a terme'.

5.4. Consideracions ètiques

Per tal de garantir el comportament ètic en aquest estudi, es va oferir un tractament confidencial de la informació aportada pels participants, cosa que s'estableix clarament a l'enunciat dels diferents instruments. Es tenen en compte els aspectes ètics de la investigació, assegurant així el consentiment informat, l'anonimat i la privadesa de les respostes. Així mateix, es garanteix també la pròpia seguretat i benestar de l'equip que

ha portat a terme la recerca (Berrocal & Buendía, 2001), fent un bon ús de la metodologia escollida per a la mostra. Com afirma Rodríguez (2018), per desenvolupar el treball de camp cal tenir en compte la planificació i la 'previsió de possibles contingències' (p.71) que puguin aparèixer. Per això, caldrà de ser flexibles i facilitar el treball en equip, perquè, com afirma el mateix autor, en treballar amb persones, poden aparèixer 'errors humans' i haver de tornar a retrocedir en el que s'ha realitzat.

Així mateix, Blaxter, Hughes i Tight (2010) assenyalen que per aplicar la feina correctament, cal informar abans a les persones investigadores o que proporcionin informació sobre la funció de la investigació, explicar-los tot el que s'aplicarà, es recollirà i s'analitzarà.

En relació a la privadesa i protecció de dades, es va garantir la confidencialitat proporcionada cap als progenitors i tutors legals sobre els menors. Per això, es va realitzar un informe de consentiment, al·legant la privadesa de les seves dades i la pròpia seguretat per a la investigació.

D'altra banda, les consideracions ètiques de la metodologia qualitativa interpel·len directament al debat sobre l'objectivitat de les dades i de la perspectiva d'anàlisi. No són poques les persones que encara creuen que la investigació quantitativa és més objectiva que la investigació qualitativa. En el cas d'aquesta recerca, i per a moltes altres persones, investigadores o amb d'altres professions, és un debat que fa temps que ha quedat enrere. Seguint la reflexió proposada per Valles (1999) en la investigació qualitativa basada en la Teoria Fonamentada, l'objectivitat es treballa sota el concepte de confiabilitat (*trustworthiness*). El concepte engloba cinc línies de reflexió:

1. Credibilitat, autenticitat, detecció de biaixos i efectes de les decisions de totes les persones implicades al llarg de la investigació.
2. Consistència o veracitat de les observacions empíriques i de l'extracció de resultats basats en les observacions recollides.
3. Criteris ètics de privacitat, confidencialitat i consentiment de les persones participants.
4. Transferibilitat o capacitat de generalització (i límits de l'abast) de les conclusions a altres contextos semblants.

5. Estímul per a l'acció cap a la transformació de l'estructura social existent en l'àmbit de la recerca.

L'envergadura del treball de camp realitzat, el protocol de protecció de dades amb les persones participants, les gravacions de les entrevistes, les dades primàries de les observacions al núvol de Google que es poden descarregar com si fos la primera vegada, i la traçabilitat del procés d'anàlisi a través dels diferents documents generats aporten aquesta consistència i veracitat necessària. En relació a la transferibilitat, ja s'ha comentat que no es pretenen extrapolar els resultats però sí que aquesta recerca aporta un procediment sistemàtic d'investigació de l'ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva que és perfectament replicable a altres entorns similars a la ciutat de Barcelona. Val a dir, però, que l'objectivitat en ciències socials mai és perfecta. Mai s'assoleix del tot la reducció fenomenològica que pretenia Husserl i els biaixos de les persones investigadores, fruit del seu bagatge professional i vital, malgrat s'han intentat reconèixer i controlar, han aportat una direcció específica a la investigació.

El coneixement científic avança gràcies a que equips d'investigació diferents repliquen la mateixa investigació. Així doncs, el grau d'objectivitat d'aquesta recerca es veurà reforçat o debilitat quan un altre equip d'investigació assumeixi el repte de replicar-la en un entorn igual o similar.

5.5. Recapitulació

D'entre les diferents metodologies existents a les ciències socials, per a la present recerca s'ha considerat convenient emprar un mètode qualitatiu d'acord a les recerques existents i a les preguntes i hipòtesis que estructuraven el treball, buscant entendre les relacions entre les persones, les institucions i la societat en l'àmbit de la pràctica esportiva a l'espai públic, per crear un coneixement nou i aplicable basat en les

observacions sistemàtiques realitzades. Dins la gran varietat de paradigmes desenvolupats sota la perspectiva qualitativa, el propòsit i la manera de procedir d'aquesta investigació encaixa amb la Teoria Fonamentada (*Grounded Theory*).

Per a la fase exploratòria es van dur a terme entrevistes als Tècnics de Districte o de Barri amb coneixement directe de la pràctica esportiva al seu territori, per a recollir la principal preocupació per la gestió de l'espai públic des de l'Administració a la que representen i, sobretot determinar els espais públics amb pràctica esportiva que identificaven, i poder configurar la mostra dels 61 espais públics analitzats.

El treball de camp va consistir en l'observació dels espais i de les activitats esportives recollides durant un temps total de 12 hores d'observació de cada espai, i la realització d'entrevistes semi-dirigides a 170 persones, practicants i no practicants.

L'anàlisi de dades s'ha estructurat en dues àrees diferents: l'anàlisi descriptiu univariable de 461 activitats esportives i l'anàlisi de les entrevistes seguint la metodologia de codificació inicial, enfocada i teòrica que desenvolupa la teoria fonamentada.

Per concloure aquest capítol sobre el mètode emprat en la recerca, s'ha fet una reflexió sobre les condicions d'objectivitat en el marc de la metodologia qualitativa per acotar les fortaleces i debilitats en termes de consistència, veracitat i transferibilitat del procediment metodològic i dels resultats obtinguts que es presenten en els següents capítols.

PART III.

Resultats

Capítol 6 Anàlisi de l'observació de l'espai públic

Capítol 7 Anàlisi de l'observació de la pràctica esportiva

Capítol 8 Anàlisi de l'observació del perfil dels practicants

---

Capítol 6

Anàlisi de l'observació de l'espai públic

Índex del capítol

6.1	Caracterització de la mostra d'espais públics	111
6.2	Característiques dels espais públics en funció de la immersió en el teixit urbà	113
6.3	Característiques dels espais públics en funció dels codis visuals	118
6.4	Característiques dels espais públics en funció del protagonisme de la pràctica esportiva	124
6.5	Intervencions en l'espai públic per a la pràctica esportiva	126
6.6	Inversió en manteniment en l'espai públic per facilitar la pràctica esportiva	130
6.7	Recapitulació	137

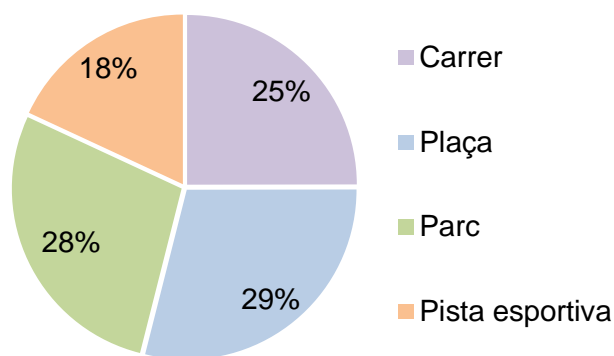

Capítol 6. Anàlisi de l'observació de l'espai públic

6.1. Caracterització de la mostra d'espais públics

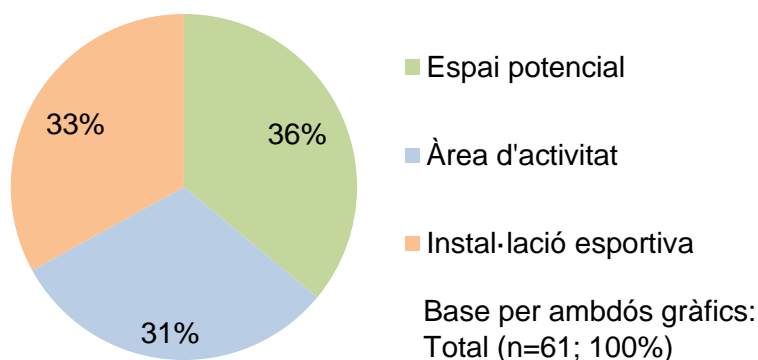
La mostra dels 61 espais públics seleccionats per analitzar les seves característiques així com els nivells de pràctica esportiva es troben localitzats a la Figura 6 Capítol 5. En la confecció de la mostra s'ha buscat representar de manera equilibrada quatre tipus d'espais urbans: carrers (25%), places (29%), parcs (28%) i pistes esportives (18%), veure Figura 8.

Figura 8. Tipus d'espais urbans.

S'ha buscat també representar de manera equilibrada els espais públics amb mobiliari per a la pràctica esportiva (Figura 9). Un 33% que s'anomenen aquí com a 'instal·lació esportiva'. Els espais públics amb alguna intervenció per a la pràctica esportiva representen un 31% del total i es consideren 'àrea d'activitat'. Finalment, els espais no dissenyats per a la pràctica esportiva però amb presència d'aquesta pràctica que representen un 36% i es categoritzen com a 'espai potencial'.

Figura 9. Tipus d'espais urbans en funció del nivell d'intervenció.

El *carrer* és el tipus d'espai públic on no hi ha instal·lacions esportives: hi ha àrees d'activitat com la Platja de la Barceloneta i l'Espigó del Gas (un 13% del conjunt total d'espais) i espais potencials com l'Espai de Mar (12%).

Les *plACES* tenen els tres tipus: instal·lacions esportives com la Plaça de les Glòries (16% del conjunt de la mostra); àrees d'activitat com la Plaça dels Països Catalans (5%) i espais potencials com la Plaça de les Matemàtiques (8%).

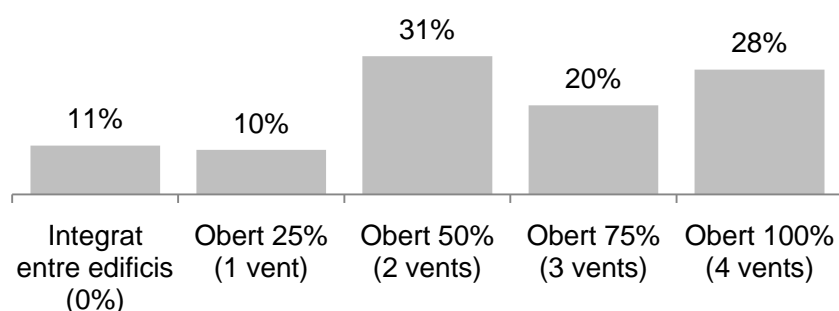
Els *parcs* també tenen els tres tipus d'espais: instal·lacions esportives com l'Escola Industrial (4%); àrees d'activitat com el Parc de la Ciutadella (11%) i espais potencials com el Parc Diagonal Mar (13% del conjunt de la mostra global).

Les *pistes*, com es pot suposar, el que més tenen són instal·lacions esportives com les d'Antoni Gelabert a Canyelles (13%); una àrea d'activitat a la Pista del Campillo de la Virgen a Ciutat Meridiana (2%) i espais potencials com la Plaça de La Pau a la Verneda (3% de la mostra global).

6.2. Característiques dels espais públics en funció de la immersió en el teixit urbà

La primera característica per entendre la immersió dels espais públics en el teixit urbà de la ciutat és el nivell d'incidència visual.

Figura 10. Distribució dels espais públics per incidència visual.

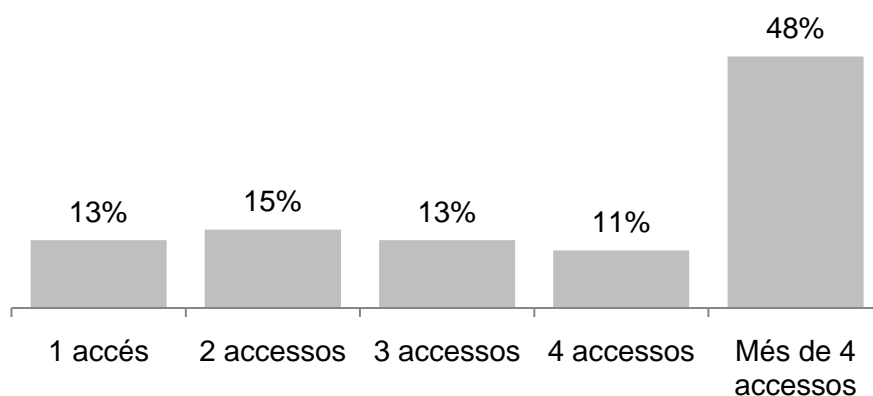
Base per a tots els gràfics: Total (n=61; 100%)

Un 11% dels espais públics estan integrats entre edificis, sense incidència visual, com els jardins d'interior d'illa de l'Eixample (Jardins Càndida Pérez, Jardins d'Emma, Jardins de la Torre de les Aigües o els Jardins Tres Tombs). Un 10% estan oberts en un 25%, com la Plaça Josep Maria Folch i Torres limítrof amb la Ronda Sant Pau o la plaça de l'Institut Angeleta Ferrer al costat del carrer Marina.

Un terç (31%) dels espais públics estan oberts en un 50% com la Plaça dels Àngels, la Plaça del Pou de la Figuera, el Jardí de les Infantes o el Jardí de Josep Munté. Un 20% estan oberts en un 75% com el Parc Cervantes, el Parc Joan Miró o el Parc de la Trinitat. I el 28% restant està obert als 4 vents, com són els espais més llunyans del centre de la

ciutat: les Avingudes d'Esplugues, de l'Estadi, Passeig Olímpic o la Carretera de les Aigües. Els accessos, són la segona característica per entendre la integració dels espais públics en el teixit urbà.

Figura 11. Distribució dels espais públics per número d'accessos.

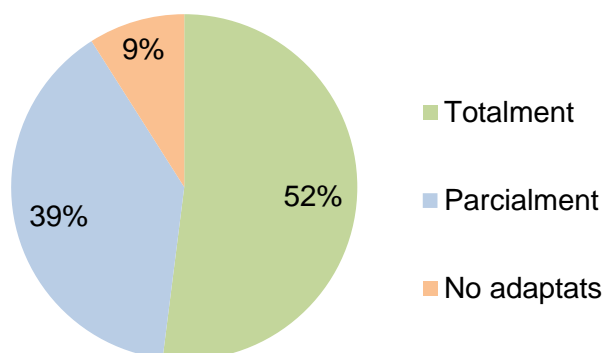

La majoria (48%) dels espais públics analitzats tenen més de 4 accessos, sigui perquè són carrers, passeigs i avingudes de la trama urbana, perquè són places obertes als 4 vents com la Plaça de les Glòries o perquè són parcs amb més de 4 entrades, com el Parc Güell o la Ciutadella.

La gradació descendent de nombre d'accessos acumula un volum al voltant d'un 10% en les 4 categories: espais amb 4 accessos (l'Escola Industrial), 3 accessos (Parc de les Aigües), 2 accessos (Jardins d'Àurea Cuadrado) i espais amb un sol accés, com són els jardins d'interior d'illa de l'Eixample integrats entre edificis i sense incidència visual.

Per a que els accessos compleixin la seva funció han de ser accessibles; quan no ho són, es converteixen en una barrera. Hi ha 5 espais públics no accessibles (9%): la Pista Sant Rafael, la Pista Negra, els Jardins d'interior d'illa de la Torre de les Aigües, el Jardí Josep Munté i el Parc de la Pegaso.

Figura 12. Distribució dels accessos adaptats.

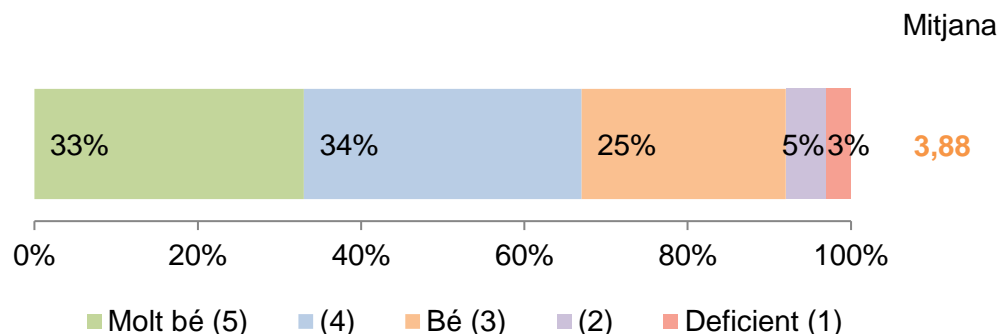

En un de cada 3 espais estan parcialment adaptats (39%) fet que suposa una barrera quan només hi ha un accés: com el jardí d'interior d'illa Paula Montal o la Pista del Campillo al Passeig de Circumval·lació. La resta dels espais (52%) són accessibles.

La percepció de la qualitat dels accessos principals en el moment de l'observació és bona: en una escala de Likert amb valors 1-5 on el valor (1) significa que l'accés té una qualitat deficient i el valor (5) significa que l'accés té una qualitat molt bona, 2 de cada 3 accessos (67%) tenen una qualitat entre 4 i 5; amb una mitjana global de 3,88.

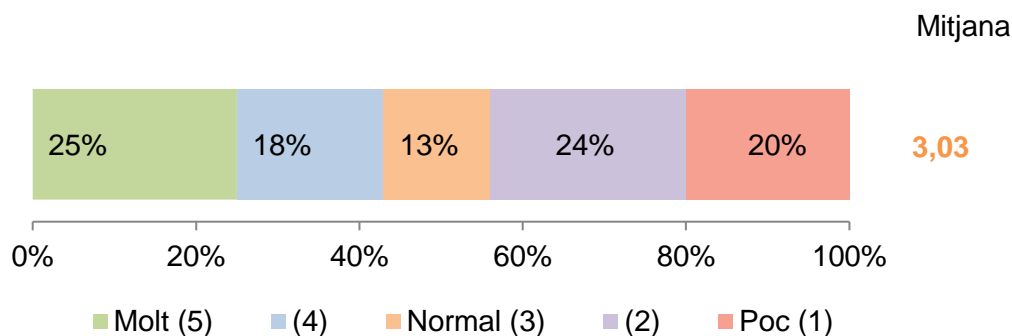
Malgrat el volum mostral de 61 espais públics no permet fer un contrast de mitjanes amb prou robustesa estadística, si que hi ha una tendència: els espais públics amb 4 o menys accessos tenen una mitjana de qualitat lleument inferior a la mitjana dels espais públics amb més de 4 accessos (3,68 i 4,10 respectivament).

Figura 13. Valoració de la qualitat de l'accés principal.

La tercera característica per entendre la integració dels espais esportius en el teixit urbà és el creuament amb vianants. Aquesta característica també s'ha valorat utilitzant una escala de Likert amb valors 1-5, on el valor (1) significa que les persones que estan fent pràctica esportiva tenen poc creuament amb vianants i el valor (5) significa que hi ha molt creuament entre vianants i practicants.

Figura 14. Quadre de creuament entre vianants i practicants.

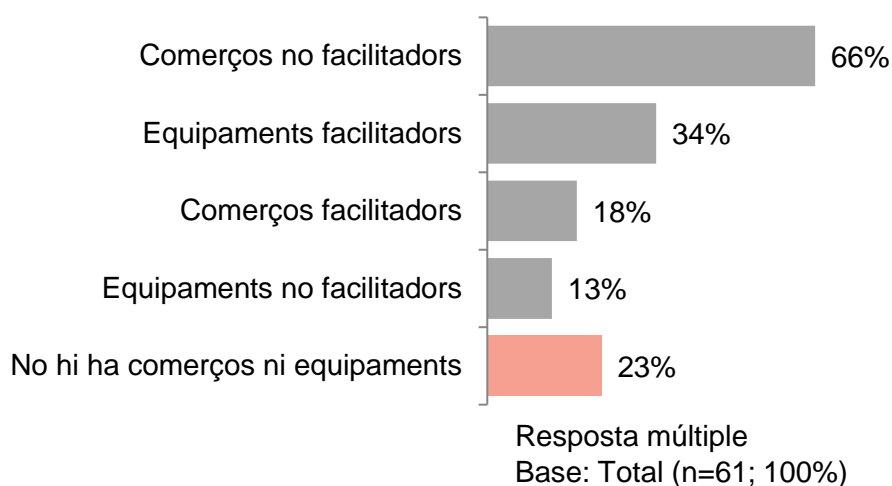

La varietat d'espais públics analitzats suposa que la mitjana global de 3,03 sobre 5 en el grau de creuament entre vianants i practicants no representi cap dels tipus diferents d'espais públics: els carrers són el tipus d'espais públics amb un creuament superior (mitjana de 4,04) seguits dels parcs (3,41) i les places (2,44). El tipus d'espai públic amb menor creuament amb vianants són les pistes esportives (2,09).

Finalment, la quarta característica per entendre la integració dels espais públics en el teixit urbà és l'existència de comerços i equipaments en el propi espai públic o en els edificis que el limiten.

S'ha distingit entre comerços i equipaments facilitadors de la pràctica esportiva: comerços de lloguer, venda o reparació de material esportiu, o comerços de serveis esportius, i equipaments que organitzen, prescriuen o fomenten la pràctica esportiva com poden ser equipaments educatius, de salut o directament equipaments esportius. Dels comerços i equipaments no facilitadors de la pràctica esportiva que són els generalistes o no relacionats directament amb l'esport.

Figura 15. Comerços i Equipaments.

La situació més habitual dels espais públics analitzats és estar immerss en el teixit urbà: 2 de cada 3 espais (66%) tenen comerços generalistes al voltant i un de cada 3 (34%) té equipaments facilitadors de la pràctica esportiva. En menor mesura tenen comerços relacionats amb la pràctica esportiva o facilitadors (18%) i equipaments generalistes (13%) com poden ser mercats, biblioteques o museus.

Els espais públics ubicats a la perifèria de la ciutat com la Carretera de les Aigües, l'antic camp de futbol de Sant Genís, el Campillo de la Virgen a Ciutat Meridiana, el parc de skate de Baró de Viver o la platja de la Mar Bella són els que no tenen ni comerços ni

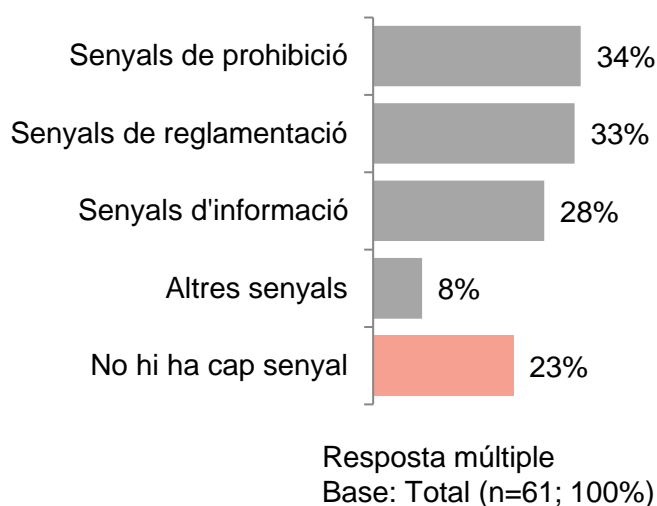
equipaments de cap tipus a la vora i representen un 23% del conjunt d'espais públics analitzats.

6.3. Característiques dels espais públics en funció dels codis visuals

Els codis visuals són elements que afavoreixen l'apropiació dels espais públics per a la pràctica esportiva. En aquesta fase d'observació dels espais s'ha analitzat la senyalística, la sectorització d'usos i la presència de mobiliari esportiu i no esportiu.

La senyalística explicita quins usos estan permesos, quins estan regulats, quins es suggereixen i quins estan prohibits. Amb la observació dels espais públics s'ha recollit la diversitat de senyals, relacionades o no amb la pràctica esportiva.

Figura 16. Senyalització d'usos.

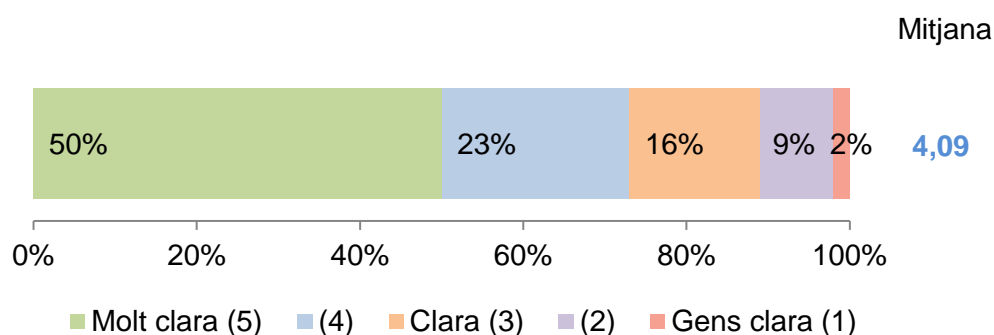

En un de cada 3 espais hi ha senyals de prohibició (prohibit jugar amb pilotes o amb pales i cubells a la sorra, trepitjar la gespa, fer pícnic, banyar-se, fumar o dur els gossos sense lligar). En la mateixa proporció hi ha senyals de reglamentació (horaris d'obertura de l'espai, horaris d'activitats i en alguns parcs de skate la necessitat de dur proteccions). En menor mesura (28%) hi ha senyals informatives (precaució per ser zona escolar, mapes de recorreguts, senyal de carril bici, d'instal·lacions i organitzacions esportives o marcadors per a resultats de competicions). Les altres senyals recollides són relatives a la petició de recollir els residus generats i els excrements dels gossos. No s'ha observat cap senyal en 14 espais públics tan diversos com la Plaça dels Països Catalans, el Passeig Olímpic o el parc de skate de Baró de Viver.

Un altra aplicació dels codis visuals que facilita l'apropiació de l'espai públic és la sectorització d'usos. En 3 de cada 4 espais analitzats hi ha sectorització d'usos esportius (72%). El 28% restant no té cap sectorització o separació d'espais per a la pràctica esportiva.

Entre aquests espais públics amb sectorització d'usos per a la pràctica esportiva s'ha observat en quina mesura es percep la sectorització registrant-ho en una escala de Likert amb valors 1-5, on el valor (1) significa que no es percep gens bé i el valor (5) significa que es percep clarament.

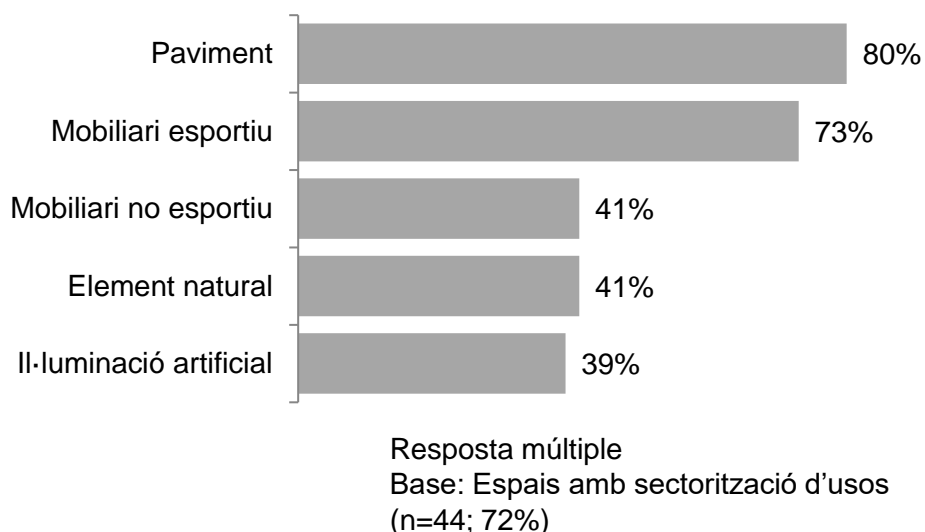
Figura 17. Claredat en la sectorització d'usos.

En la majoria d'espais la sectorització d'usos es percep clarament, amb una mitjana global de 4,09 sobre 5. La Plaça dels Àngels i el Carrer Tarragona exemplifiquen el tipus d'espais amb una sectorització d'usos poc clara.

La claredat en la sectorització es pot reforçar incorporant a l'espai públic diferents elements que la facin més visible. En l'observació s'han registrat 5 tipus d'elements per a la sectorització d'usos que s'observen en la Figura 18.

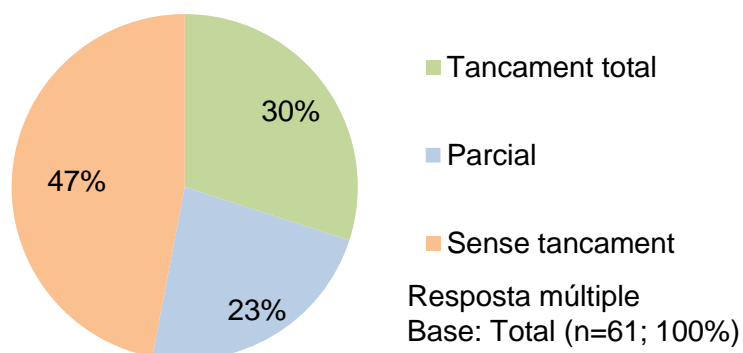
Figura 18. Elements per a la sectorització d'usos.

Els dos tipus d'elements més habituals per a la sectorització d'usos per a la pràctica esportiva són el paviment (en un 80% dels espais amb sectorització d'usos) i el mobiliari esportiu (73%). En menor mesura i amb la mateixa proporció (40%) hi ha mobiliari no esportiu, elements naturals i la il·luminació.

Més enllà dels elements, el tipus de sectorització més marcada és el tancament perimetral de l'espai dedicat a la pràctica esportiva.

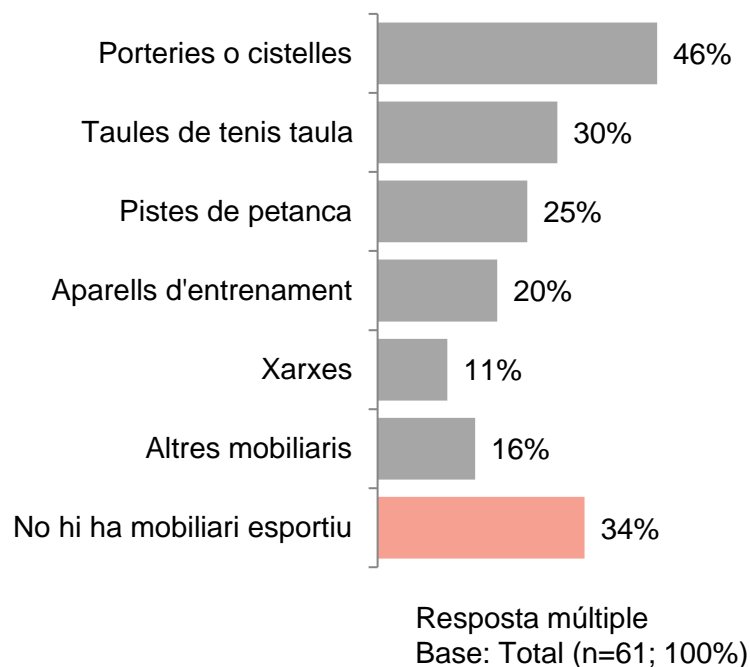
Figura 19. Tancament perimetral.

La majoria dels espais públics no tenen un tancament perimetral (47%). En un 23% tenen un tancament parcial (el Parc de l'Espanya Industrial). I en un 30% tenen un tancament total (com les pistes de Ciutat Vella: Sant Rafael, Negra i Campillo).

Considerant el conjunt dels espais públics analitzats, en 3 de cada 4 espais (66%) hi ha mobiliari urbà per a la pràctica esportiva. I en un 34% no n'hi ha: la majoria són avingudes com l'Avinguda d'Esplugues, el Passeig Joan de Borbó, Diagonal amb Francesc Macià o la Meridiana amb Navas de Tolosa.

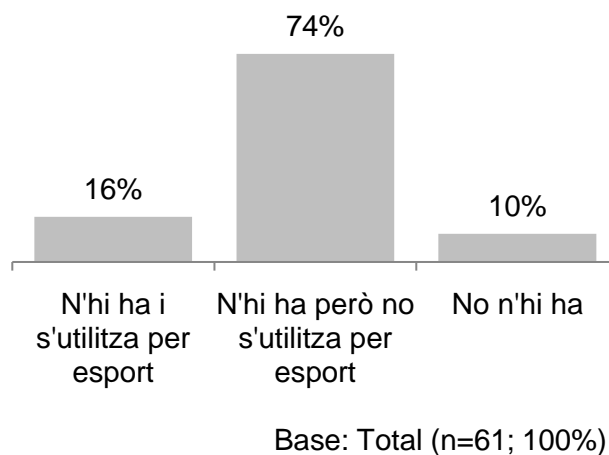
Figura 20. Mobiliari per a la pràctica físicoesportiva.

En aquells espais públics on hi ha mobiliari esportiu, la meitat tenen porterries o cistelles de basquet (46%) i en un terç (30%) hi ha taules de tennis taula. En menor mesura hi ha pistes de petanca, aparells d'entrenament o xarxes. Altres mobiliaris esportius que s'han registrat en l'observació dels espais són els rocòdroms dels Jardins d'Emma i la Plaça Botticelli, una tirolina al Parc de Cervantes, carrils de velocitat a la Plaça de les Glòries o estructures fixes per a grindar als parcs de skate.

En referència al mobiliari no esportiu com bancs o jardineres, s'ha observat si n'hi ha, i en cas que n'hi hagi, si s'utilitza per a la pràctica esportiva.

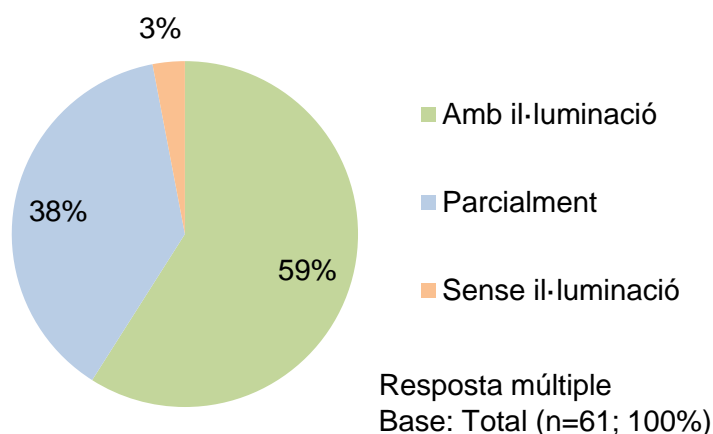
Figura 21. Presència i ús de mobiliari no esportiu.

En un 10% dels espais analitzats no hi ha mobiliari no esportiu, com el Passeig Diagonal Mar. En 3 de cada 4 espais hi ha mobiliari no esportiu que no s'utilitza per a la pràctica esportiva (74%). I en un 16% hi ha mobiliari no esportiu que s'utilitza per a la pràctica: l'espai més característic d'aquest tipus d'ús és la Plaça dels Àngels on el mur del Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA) és una estructura ideal per grindar.

El següent codi visual que s'ha recollit durant l'observació ha estat la il·luminació artificial, tant en aquells espais on s'utilitza per a sectoritzar la pràctica esportiva com en aquells que té un ús general.

Figura 22. Presència d'il·luminació artificial.

La majoria d'espais tenen il·luminació artificial (59%). Un de cada 3 espais estan parcialment il·luminats (38%). I un 3% no tenen cap tipus d'il·luminació: la Carretera de les Aigües i l'antic camp de futbol de Sant Genís.

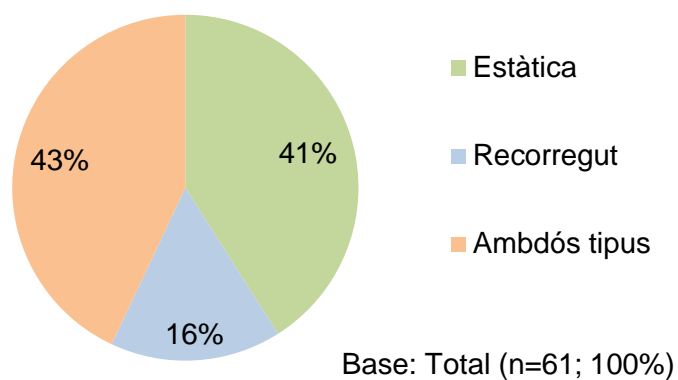
Per a que els codis visuals siguin més efectius per a l'apropiació de l'espai, cal que estiguin en bon estat de conservació. Es fa una anàlisi i reflexió sobre l'estat de conservació de l'espai públic en el Capítol 6.6. Inversió en manteniment en l'espai públic per facilitar la pràctica esportiva'.

6.4. Característiques dels espais públics en funció del protagonisme de la pràctica esportiva

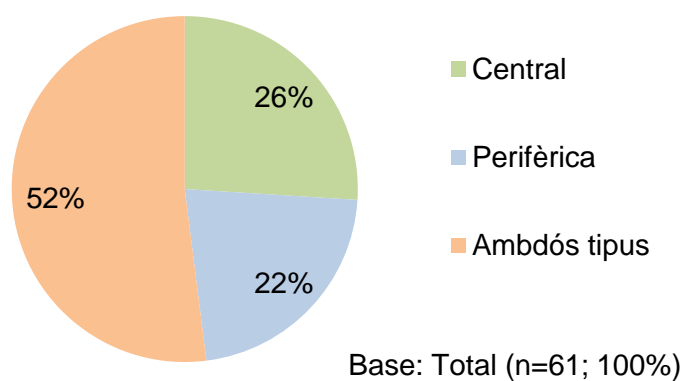
També s'ha volgut identificar el grau de protagonisme que té la pràctica esportiva en cada espai concret. Aquest protagonisme s'ha recollit definint dues variables. En primer lloc, identificant la localització de la pràctica esportiva que es pot fer a l'espai: una

pràctica estàtica, de recorregut o d'ambdós tipus. I en segon lloc si té una presència central, perifèrica o ambdues.

Figura 23. Localització de la pràctica físicoesportiva als espais públics.

Figura 24. Centralitat de la pràctica físicoesportiva als espais públics.

Els tipus d'espais públics que només acullen pràctica esportiva estàtica (41%) són les pistes com Sant Rafael, Pista Negra, Antoni Gelabert, Baró de Viver, o la majoria de jardins d'interior d'illa de l'Eixample. I els espais públics que només presenten pràctica esportiva de recorregut (16%) són els carrers que no tenen mobiliari per a aquesta pràctica com el Passeig Joan de Borbó, Diagonal Mar o la Meridiana.

En relació a la centralitat de la pràctica esportiva a l'espai públic, només acullen pràctica esportiva en un espai central (26%) el conjunt de pistes o la plaça Botticelli, per estar per sota del nivell de carrer. I entre els espais públics que només acullen pràctica esportiva perifèrica (26%) es manté la correlació amb els espais que només acullen pràctica esportiva de recorregut, com l'Avinguda Reina Mª Cristina, l'Avinguda de l'Estadi i el Passeig Olímpic.

La situació majoritària, és que en ambdues variables, la localització i la centralitat, la majoria d'espais públics acullen pràctica esportiva d'ambdós tipus alhora: estàtica i de recorregut (43%), central i perifèrica (52%).

6.5. Intervencions en l'espai públic per a la pràctica fisicoesportiva

D'acord amb les entrevistes realitzades, una font de conflicte a tenir en compte en la gestió de l'espai públic per a la pràctica fisicoesportiva és el fet que l'espai estigui dissenyat o bé sigui apte per a la pràctica fisicoesportiva o no. Fruit d'això, la coexistència de diferents utilitzacions de l'espai públic, en especial l'ús per a la mobilitat a peu, preocupa als responsables de l'administració pública.

A continuació es presenten les variables de la fitxa d'observació dels espais públics, relacionant-ho amb les hipòtesis. Per projectar els espais públics en les quatre hipòtesis d'investigació, d'una banda es recupera el nivell d'intervenció de l'Administració Pública Local a l'hora d'intervenir per facilitar (o no) la pràctica fisicoesportiva en els espais públics.

S'observa com dels 61 espais públics analitzats, es presenta una relació força distribuïda en relació a la intervenció per part de l'Administració Pública Local a l'hora de pensar en l'afavoriment (o no) de la pràctica físicoesportiva. Així doncs, d'entrada, les dades porten a pensar que l'adequació de l'espai públic per al seu ús i la pràctica que s'hi realitza no es troben intrínsecament relacionats. Mostra d'això és el fet que el número màxim d'espais identificats amb pràctica físicoesportiva són els que precisament no han estat dissenyats ni adaptats per a aquesta pràctica. Aquests sumen un total de 22 espais i representen el 36% de la mostra seleccionada. De l'altra, es recupera el nivell de creuament entre diferents usos no esportius, valorant-ho amb una escala Likert d'1 (poc creuament) a 5 (molt de creuament).

En aquest cas s'observa com els espais analitzats es troben més polaritzats amb un 43% (n=26) d'aquests considerats que tenen un baix nivell de creuament amb d'altres usos mentre que un 41% (n=25) tenen un nivell molt elevat de creuament entre practicants esportius i d'altres persones que també utilitzen l'espai públic per a d'altres usos.

6.5.1. Projectió de les hipòtesis de la recerca

A la següent Taula s'observa el creuament de les 2 variables escollides a fi d'extreure'n conclusions relacionades amb les hipòtesis de la recerca sota la pregunta d'anàlisi: es fan intervencions a l'espai públic per promoure la pràctica físicoesportiva en funció d'espais amb menys creuament de vianants amb la intenció de minimitzar-ho com a font de conflicte?

Taula 9. Projecció de les hipòtesis de la recerca en relació a la concepció i disseny de l'espai.

		Variable 1. Tipus d'espai públic segons disseny per a la pràctica esportiva	
		No dissenyat per a la pràctica esportiva (n=22; 36%)	Amb mobiliari o intervenció per a la pràctica esportiva (n=39; 64%)
Variable 2. Creuament amb d'altres usos no esportius	Poc o una mica de creuament (n=35; 57%)	Hipòtesi 1. Model de no-relació (no s'aprofita el potencial)	Hipòtesi 2. Model de dinamització (s'aprofita el potencial)
	Molt de creuament (n=26; 43%)	Hipòtesi 3. Model cross-cut (cal regulació per reduir conflicte)	Hipòtesi 4. Model transversal (gestió amb sectorització d'usos)

Aquest quadre de creuament reflecteix com en 22 espais esportius no dissenyats per a la pràctica esportiva però que d'acord amb l'anàlisi realitzat si que se'n fa, contrasta amb el fet que hi ha 35 espais on hi ha poc o una mica de creuament amb diferents usos i que, per tant, semblaria interessant identificar estratègies d'intervenció en els espais en que coincideixin ambdues característiques per poder definir polítiques de relació amb els practicants, siguin col·lectius o bé persones a títol individual.

A mode d'exemple, a la Taula 10, es mostren espais basats en els criteris de classificació anteriors.

Taula 10. Exemple d'espais en el creuament de les Variables 1 i 2.

		Variable 1. Tipus d'espai públic segons disseny per a la pràctica esportiva	
		No dissenyat per a la pràctica esportiva (n=22; 36%)	Amb mobiliari o intervenció per a la pràctica esportiva (n=39; 64%)
Variable 2. Creuament amb d'altres usos no esportius	Poc o una mica de creuament (n=35; 57%)	Hipòtesi 1 (15%). Jardins d'Emma o Jardins de la Torre de les Aigües (Eixample)	Hipòtesi 2 (43%). Pista Negra (Raval) amb mobiliari renovat i xarxa per al criquet
	Molt de creuament (n=26; 43%)	Hipòtesi 3 (21%). Parc Güell, Jardins Juan Ponce, Av. Reina Maria Cristina	Hipòtesi 4 (21%). Plaça de les Glòries, Passeig Lluís Companys, Avinguda Paral·lel

En relació a la Hipòtesi Principal del Model de no-relació (H1) en un 15% dels espais no s'aprofita que hi hagi poc creuament amb vianants per potenciar la pràctica esportiva, com en els jardins d'interior d'illa de l'Eixample.

A la casella de baix a l'esquerra s'hi projecta la Hipòtesis Complementària del Model cross-cut (H3). En un 21% dels espais hi ha pràctica fisicoesportiva malgrat no estar dissenyats per a la pràctica i havent de compartir l'espai amb molt de creuament amb persones. El Parc Güell s'erigeix com exemple d'espai on la pràctica fisicoesportiva queda subordinada a la presència constant de turistes; i l'Avinguda Maria Cristina, amb la presència gairebé constant de les fires demanaria una sectorització d'usos, per exemple amb un carril reservat a les pràctiques esportives de recorregut que enllacés amb Montjuïc.

A la casella de baix a la dreta s'hi projecta la Hipòtesis Complementària Nul·la de gestió amb un Model transversal (H4) on, també amb un 21% hi ha els espais amb mobiliari o intervenció per a la pràctica fisicoesportiva amb molt de creuament de persones. Hi ha carrers i avingudes com el Paral·lel, el carrer Tarragona o la Diagonal a l'alçada de

Francesc Macià on hi ha el carril bici aprofitant l'espai de carreteres, i voreres amples que comparteixen els vianants i gent que corre o patina.

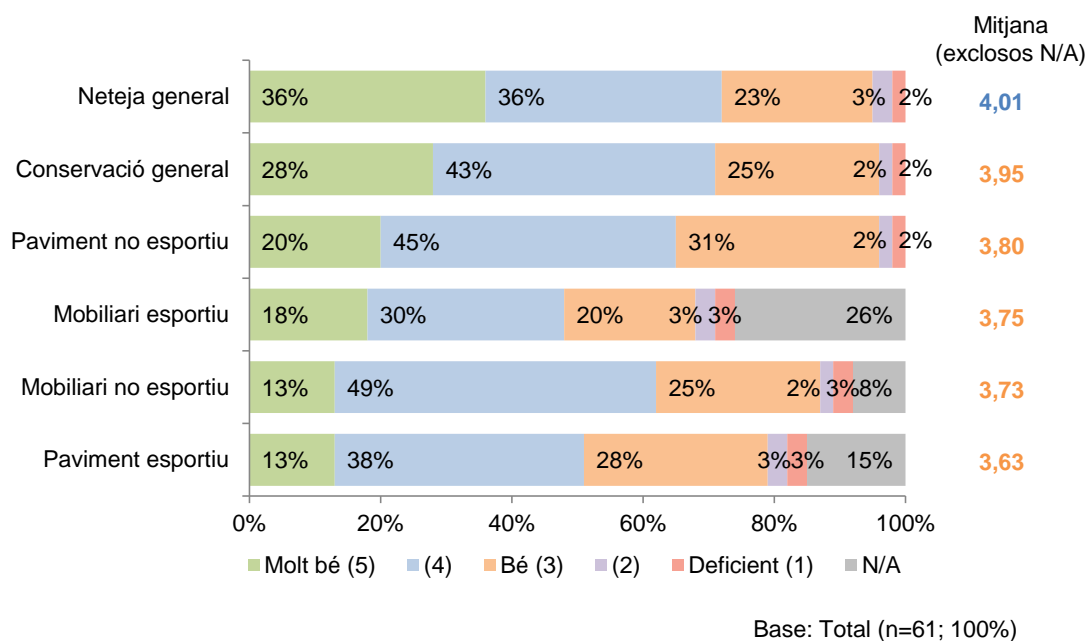
I finalment a la casella de dalt a la dreta es projecta la Hipòtesis Principal Nul·la validant el Model de dinamització (H2) on hi ha un 43% d'espais públics analitzats: els que tenen mobiliari o intervenció per a la pràctica físicoesportiva i poc creuament de vianants. Aquí hi ha les pistes esportives del Raval (Sant Rafael, Negra i Campillo) o de Nou Barris (Baró de Viver, Antoni Gelabert), parcs com la Ciutadella, l'Espanya Industrial o l'Escola Industrial i les platges de Bogatell i la Mar Bella.

6.6. Inversió en manteniment en l'espai públic per facilitar la pràctica físicoesportiva

L'observació dels espais incorporava una secció relacionada amb l'estat de conservació i manteniment de l'espai públic des de l'òptica de la pràctica físicoesportiva (preguntes 19 a 24). Les preguntes s'estructuraven a partir dels criteris de valoració en una escala Likert on 1 era nivell molt baix i 5 nivell molt elevat. En concret les preguntes valoraven els següents aspectes:

- **Pregunta 19.** Valoració de l'estat de conservació general
- **Pregunta 20.** Valoració del nivell de neteja general
- **Pregunta 21.** Valoració de l'estat de conservació del paviment no pensat per a la pràctica esportiva
- **Pregunta 22.** Valoració de l'estat de conservació del paviment previst per a la pràctica esportiva.
- **Pregunta 23.** Valoració de l'estat de conservació del mobiliari no esportiu
- **Pregunta 24.** Valoració de l'estat de conservació del mobiliari esportiu

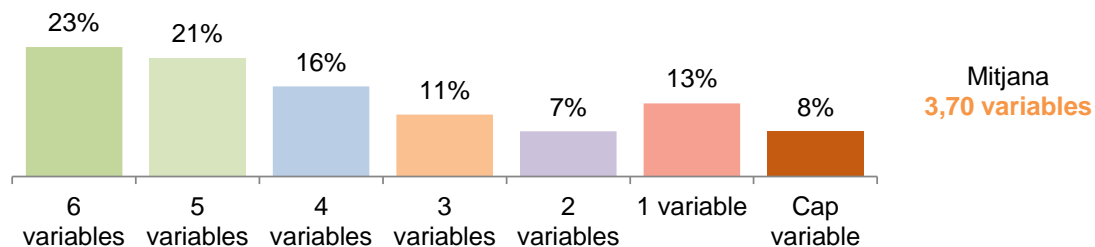
Figura 25. Valoració de l'estat de conservació dels espais públics.

Dels sis aspectes valorats en l'observació de l'espai, la neteja és el que té millor valoració (amb una mitjana global de 4,01 sobre 5) seguit de l'estat de conservació general (3,95) i el paviment no esportiu (3,80). El mobiliari esportiu té una valoració mitjana de 3,75 exclouent els espais on no hi ha cap tipus de mobiliari esportiu. El mobiliari no esportiu té una valoració mitjana molt semblant (3,73) amb menys casos on no n'hi ha. I finalment, l'aspecte amb una pitjor valoració de l'estat de conservació és el paviment esportiu amb una mitjana de 3,63.

Per a copsar millor l'estat de conservació global de cada espai públic s'ha construït l'Índex de Conservació de cada espai. Tenint en compte les 6 preguntes relacionades amb l'estat de conservació de l'espai públic, es classifiquen aquells espais amb el número de respostes (a aquestes 6 preguntes) amb una valoració de 4-5 (sobre l'escala Likert 1-5). En la següent Figura s'observa la valoració a partir d'aquest criteri.

Figura 26. Número de preguntes (variables) valorades amb 4-5.

Base: Total (n=61; 100%)

El 23% dels espais públics analitzats tenen les 6 variables de conservació valorades amb les puntuacions superiors (4;5) segons l'observació. Hi ha pistes esportives com la Pista Negra i Sant Rafael, parcs com la Pegaso i el Joan Miró, places com la Plaça de les Glòries o la Plaça Gaudí i jardins com el de Càndida Pérez o els Tres Tombs, entre d'altres.

El 21% dels espais públics tenen 5 variables de conservació amb puntuacions superiors (4;5) on hi ha els Jardins de Vil·la Cecília, l'Avinguda d'Esplugues, la Diagonal amb Francesc Macià, el Parc de Cervantes o el Jardí de les Infantes, tots ubicats al Districte de Les Corts. Ubicats en altres districtes hi ha el Parc de la Creueta del Coll o els Jardins de Paula Montal, entre d'altres. Ambdós grups de valoració positiva aglutinen el 45% dels espais.

El 16% dels espais tenen puntuacions superiors (4;5) en 4 variables, amb parcs com La Maternitat, el Parc de les Aigües, els Jardins de la Torre de les Aigües i pistes esportives com la Mar Bella o Via Favència, entre d'altres.

Un 11% dels espais només tenen 3 variables amb puntuacions superiors (4;5) en l'estat de conservació dels diferents elements, com el parc Diagonal Mar i el Passeig Diagonal Mar, el parc del Clot o l'Espanya Industrial, entre d'altres.

Amb només 2 variables de conservació amb puntuacions superiors (4;5) hi ha un 7% dels espais: els Jardins d'Àurea Cuadrado, d'Emma, i de Josep Munté i l'Avinguda de l'Estadi, entre d'altres.

Amb una sola variable de conservació amb puntuació superior (4;5) hi ha un 13% dels espais: el carrer Tarragona, la Plaça dels Països Catalans i la Plaça dels Àngels, la Pista del Campillo al Passeig de Circumval·lació, i la Plaça de les Matemàtiques, entre d'altres.

I finalment, amb cap de les 6 variables de conservació amb puntuacions superiors (4;5) hi ha un 8% dels espais com: l'antic camp de futbol de Sant Genís, el Parc de la Trinitat o el Passeig Olímpic, entre d'altres.

Per concloure aquesta dimensió dels codis visuals, hi ha una variable molt correlacionada amb l'estat de conservació: que l'espai públic tingui un horari d'obertura. Els espais amb horari d'obertura, que representen un 34% del conjunt global, són els que presenten un índex de conservació millor, amb una mitjana de 4,8 variables amb valors de conservació bons (4;5). Els espais sense horari d'obertura (66% del conjunt global d'espais) són els que tenen un índex de conservació més baix, amb una mitjana de 3,12 variables amb valors de conservació bons (4;5).

6.6.1. Projectió de les hipòtesis de la recerca

Seguint amb la lògica de l'anterior reflexió al Capítol 6.5.1, a continuació s'observa el creuament dels criteris d'estat de conservació i es recupera la variable ja presentada de l'existència d'il·luminació artificial. Per a això, en relació a l'estat de conservació s'ha creat una variable dicotòmica on, d'una banda s'han agrupat les valoracions en l'escala de Likert superiors (4;5) apareixen en 5-6 de les preguntes relacionades amb aquesta temàtica, considerant-se 'bona conservació'; i si els valors de conservació 4-5 es troben només en 4 o menys de les preguntes, es considerarà 'conservació deficient'.

Taula 11. Projecció de les hipòtesis de la recerca en relació a l'estat de conservació.

		Variable 3. Classificació de l'estat de conservació (amb índex dicotòmic)	
		Conservació deficient (n=34; 56%)	Bona conservació (n=27; 44%)
Variable 4. Il·luminació artificial suficient	No (n=25; 41%)	Hipòtesi 1. Model de no-relació (sense inversió en manteniment)	Hipòtesi 4. Model transversal (falta il·luminació però hi ha conservació)
	Si (n=36; 59%)	Hipòtesi 3. Model cross-cut (cal coordinar més manteniment)	Hipòtesi 2. Model de dinamització (s'inverteix en manteniment)

A la Taula 12, es mostren exemples d'espais basats en els criteris de classificació anteriors.

Taula 12. Exemples d'espais en el creuament de les Variables 3 i 4.

		Variable 3. Classificació de l'estat de conservació (amb índex dicotòmic)	
		Conservació deficient (n=34; 56%)	Bona conservació (n=27; 44%)
Variable 4. Il·luminació artificial suficient	No (n=25; 41%)	Hipòtesi 1 (31%). Antic camp de futbol de Sant Genís, Plaça del Pou de la Figuera, Plaça des Països Catalans	Hipòtesi 4 (10%). Carrer Marina, 193 (Angeleta Ferrer), Jardins de la Vil·la Cecília, Parc de la Ciutadella
	Si (n=36; 59%)	Hipòtesi 3 (25%). Jardins Juan Ponce: Plaça del Pou de la Figuera	Hipòtesi 2 (34%). Pista Negra i San Rafael, Plaça Josep Maria Folch i Torres, Jardins Paula Montal

En relació a la Hipòtesi Principal del Model de no-relació (H1) es valida en un 31% dels espais que tenen una conservació deficient sense il·luminació artificial suficient, com la pista del carrer Menorca, la plaça de La Pau o l'antic camp de futbol de Sant Genís, un espai abandonat amb potencial per a la pràctica esportiva, entre d'altres.

A la casella de baix a l'esquerra s'hi projecta la Hipòtesis Complementària del Model cross-cut (H3) amb un 25% dels espais que tenen una conservació deficient malgrat compten amb il·luminació artificial suficient. Com exemples hi ha l'Avinguda de l'Estadi i el Passeig Olímpic o els jardins Juan Ponce, que tenen l'espai natural ben cuidat i amb bancs, però hi ha la pista esportiva tancada molt mal conservada.

A la casella de dalt a la dreta s'hi projecta la Hipòtesis Complementària Nul·la de gestió amb un Model transversal (H4) on hi ha el 10% dels espais, ben conservats però amb il·luminació artificial deficient com l'Espai de Mar de la Barceloneta, el parc de la Ciutadella o la plaça de l'Institut Angeleta Ferrer al carrer Marina, amb una zona per a pràctica fisicoesportiva mal il·luminada, malgrat la zona de jocs infantils al costat està ben il·luminada.

I finalment a la casella de baix a la dreta es projecta la Hipòtesis Principal Nul·la validant el Model de dinamització (H2) on hi ha un 34% d'espais públics analitzats: els que estan ben conservats i tenen il·luminació artificial suficient, amb espais com els carrers enmig de la trama urbana com el Paral·lel, la Diagonal, l'Avinguda d'Esplugues o el Passeig Lluís Companys i els Jardins d'interior d'illa com el de Paula Montal, amb parc infantil, zona de bancs i el mobiliari i les instal·lacions esportives de bàsquet i tennis taula ben cuidades.

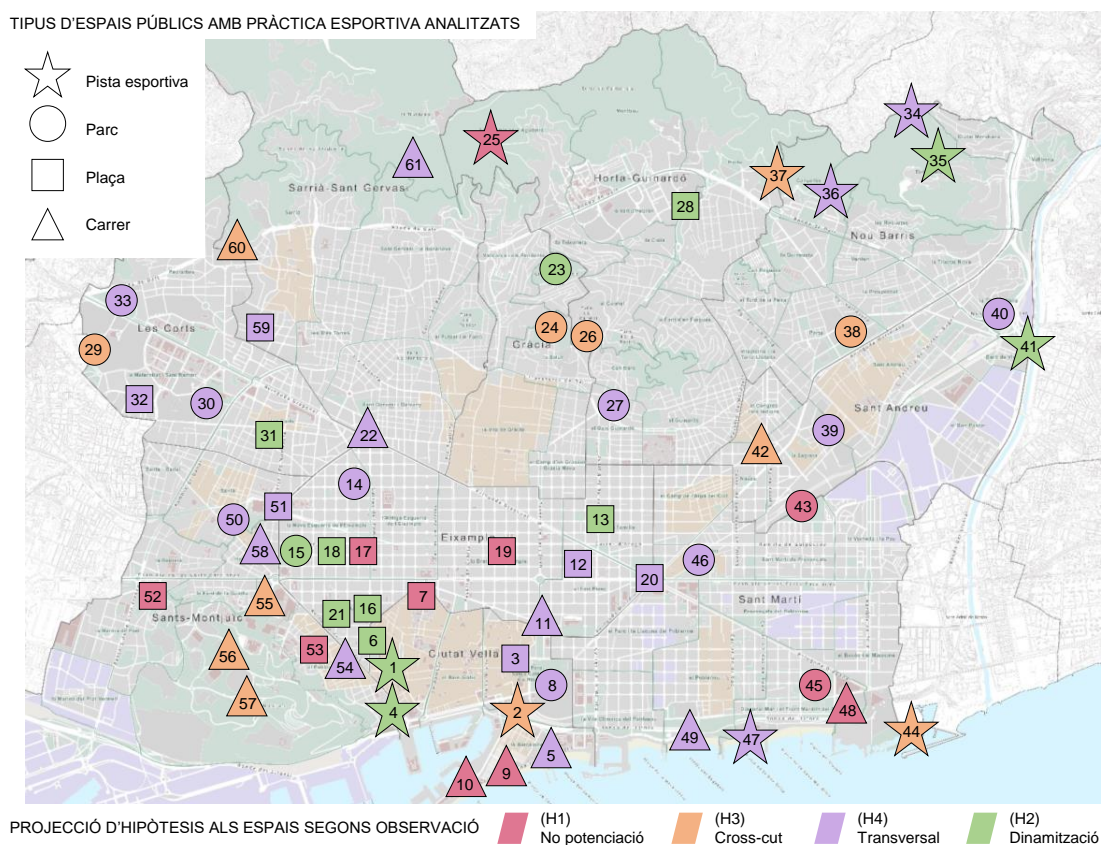
Aquest quadre de creuament evidencia que no hi ha una pauta o criteri clar en relació a l'assignació de recursos per al manteniment dels espais en funció de les potencialitats que ofereix la il·luminació artificial per a la pràctica fisicoesportiva. Aquesta permet ampliar en gran mesura els horaris de pràctica i, a la vegada, ajuda en generar una sensació de seguretat a les persones practicants.

Així doncs, amb aquesta reflexió es repeteixen els resultats anteriorment evidenciats i mostren la manca d'una estratègia planificada en relació a la dinamització d'alguns dels

espais públics per a la pràctica físicoesportiva. En altres paraules, no sembla haver-hi una lògica de gestió de l'espai públic per orientar llocs idonis per a la pràctica físicoesportiva sinó que es produeix de manera ad-hoc i/o reactiva.

A continuació s'identifiquen aquests espais en el mapa de la Figura 27. Alguns espais han tingut la mateixa assignació d'hipòtesis en ambdues preguntes d'anàlisi: la intervenció en espais en funció del creuament amb persones i en funció del grau de conservació. Els espais on es projectaven dues hipòtesis diferents en cada pregunta, s'ha valorat quina de les dues tenia més força per a sintetitzar la situació de l'espai en funció de l'anàlisi que s'obté només amb l'observació dels elements externs.

Figura 27. Projecció d'hipòtesis als espais segons observació.

Font: elaboració pròpia, 2023.

6.7. Recapitulació

En aquesta primera descripció dels espais públics on es realitza pràctica físicoesportiva es pretén mostrar una aproximació general al tipus d'espais analitzats a través de variables bàsiques. Es destaquen en aquesta recapitulació tres característiques bàsiques:

La primera característica que destaca és que en la meitat dels espais es fa pràctica tant estàtica com de recorregut en termes de localització, i tant central com perifèrica en termes de centralitat.

Com a segona característica s'observa que gairebé la majoria dels espais estan molt immersos en el teixit urbà de la ciutat amb un grau elevat de creuament amb vianants o altres usos no esportius (41%). Per contra, més de la meitat dels espais públics on es realitza pràctica físicoesportiva tenen un nivell mig o baix de creuament amb vianants. Entre aquests, la meitat (que representen 1 de cada 3 espais analitzats) són espais sense cap tipus d'intervenció per a la pràctica físicoesportiva on semblaria interessant poder intervenir-hi per aprofitar el potencial que tenen.

I la tercera característica conclou que s'ha analitzat com està sectoritzat l'espai entre usos esportius i no esportius, identificant els codis visuals que indiquen la sectorització (paviment, mobiliari i il·luminació) i contrastant-ho amb el grau de conservació que s'observa. Del contrast es conclou que precisament el codi visual de sectorització més abundant, la pavimentació, és el que està, globalment, en pitjor estat de conservació.

Per obtenir una visió global de la situació dels espais analitzats en funció de les hipòtesis de recerca s'han plantejat dues preguntes d'anàlisi: quin grau d'intervenció tenen en funció del creuament amb vianants i en funció del grau de conservació, i s'han projectat les hipòtesis en cada espai en un mapa.

A mode de resum, els espais públics freqüentats per realitzar pràctiques esportives han de tenir unes característiques (accessos, mobiliari, gènesi, tipus d'instal·lacions, entorn urbà) que n'afavoreixin l'ús. Un espai que en paraules de Bale i Dejonghe (2008) generi

topofília, és a dir, sentiment d'arrelament o de pertinença, en contraposició amb el de topofòbia (rebuig). Quan apareix aquest sentiment de topofília, l'espai influeix i interactua amb les persones, retroalimenta situacions i en genera de noves.

Capítol 7

Anàlisi de l'observació de la pràctica físicoesportiva

Índex del capítol

7.1	Caracterització de la mostra d'activitats esportives observades als espais públics	140
7.2	Característiques dels espais públics en funció de la pluralitat d'usos	142
7.3	Característiques de la pràctica físicoesportiva en funció de l'ús del mobiliari dels espais públics	146
7.4	La pluralitat d'usos com un factor clau en la gestió	150
7.5	Recapitulació	154

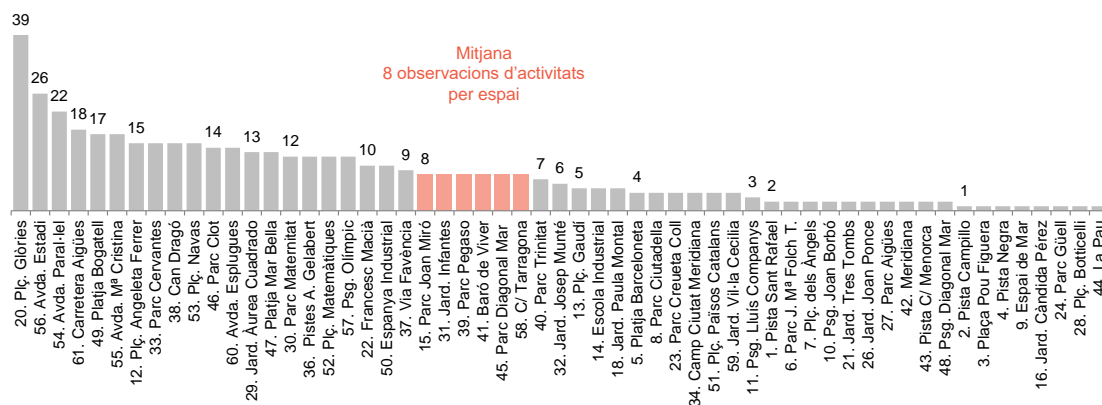
Capítol 7. Anàlisi de l'observació de la pràctica esportiva

7.1 Caracterització de la mostra d'activitats esportives observades als espais públics

La interacció entre els espais i els públics, o l'ús de l'espai públic, es realitza a través de les activitats. Durant el registre d'observació de les activitats als 61 espais públics observats, hi ha hagut 4 espais públics on no s'ha observat cap tipus de pràctica esportiva durant els sis torns d'observació: laborables i festius matí / tarda / nit.

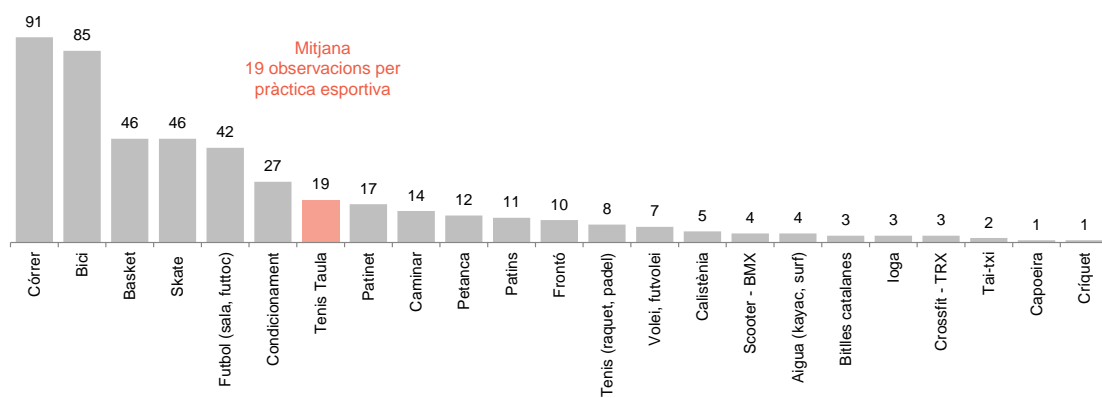
Els 4 espais públics sense observació de pràctica esportiva són: Jardins d'Emma i Jardins de la Torre de les Aigües (ambdós a l'Eixample), Antic camp de futbol de Sant Genís (Horta-Guinardó) i Campillo de la Virgen (Nou Barris). Per tant, la mostra total d'espais públics amb pràctica esportiva observada és de 57 espais i els 10 Districtes de Barcelona segueixen quedant representats. En aquests 57 espais públics s'han registrat un volum de 461 pràctiques esportives observades, en un rang d'entre 1 observació de pràctica esportiva (en 8 espais) i un màxim de 39 observacions (en 1 espai).

Figura 28. Número d'observacions de pràctiques esportives realitzades en cadascun dels 57 espais públics analitzats.

Com es pot veure en la figura següent, les 461 observacions de pràctiques esportives observades s'han agrupat en 24 tipus d'activitats.

Figura 29. Número d'observacions de pràctiques esportives agrupades per tipus d'activitat.

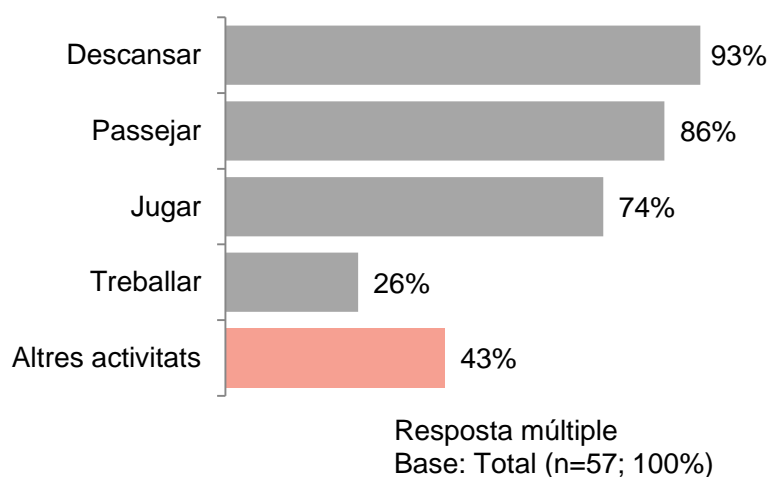

7.2 Característiques dels espais públics en funció de la pluralitat d'usos

La primera característica per entendre la interacció entre els espais públics i les persones a través de les activitats és copsar la pluralitat d'usos. Així, en cada espai públic observat, a més a més de les activitats esportives, s'ha recollit la presència d'activitats no esportives agrupades en 5 categories:

1. **Passejar**: ja siguin persones caminant amb calma, passejant el gos, o persones en trànsit més atafegat que creuen l'espai sense aturar-se.
2. **Descansar**: persones soles o en grup que estan parades, assegudes en un banc o en una terrassa d'un establiment, parlant, llegint, amb el mòbil o prenent alguna cosa.
3. **Treballar**: persones que estan treballant en els establiments ubicats a l'espai públic analitzat o treballant a l'espai públic sense estar vinculats a cap establiment.
4. **Jugar**: persones soles o en grup que estan amb una actitud lúdica.
5. **Altres activitats no esportives**: persones fent altres activitats no categoritzades.

Figura 30. Presència d'activitats no esportives.

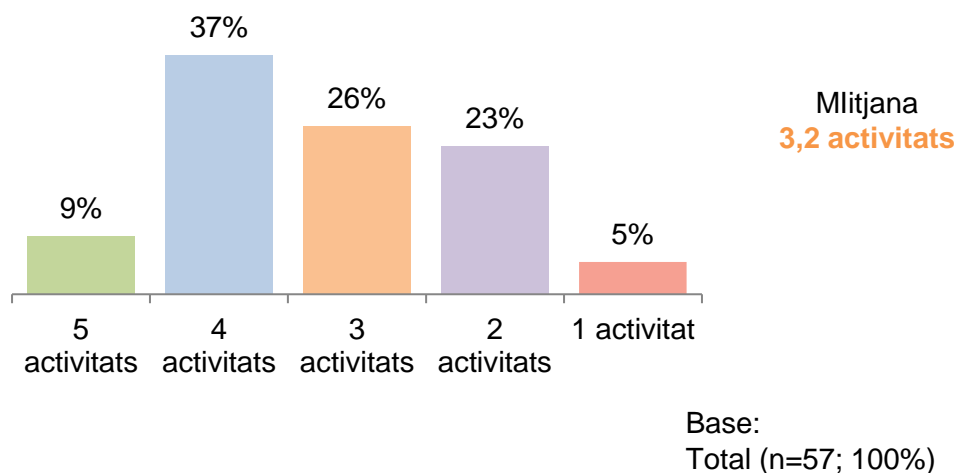

Les dues activitats no esportives majoritàries als espais públics on hi ha pràctica esportiva són descansar (93%) i passejar (86%). Amb menor intensitat hi ha persones jugant o fent alguna activitat lúdica (74%). En un 26% d'espais s'ha observat gent treballant com cambrers de terrasses de bar, personal de neteja, repartidors de Deliveroo al Paral·lel, taxistes a Francesc Macià, vigilants de seguretat a la Plaça dels Àngels, músics al Parc Güell i cangurs de criatures al Parc de la Creueta del Coll.

En gairebé la meitat dels espais (43%) s'han observat altres activitats que demostren la pluralitat d'usos no esportius en els espais públics on també hi ha pràctica esportiva: fent un pícnic al Parc Cervantes o en la pausa de l'esmorzar de l'institut a l'Avinguda d'Esplugues, fent cua en un equipament de benestar social de la Plaça de les Matemàtiques, esperant a que les criatures surtin de l'escola o dels espais esportius com a l'Escola Industrial, fent turisme al Parc Güell o a l'Avinguda de l'Estadi, pintant grafitis a la Plaça Botticelli o meditant a la Platja de Bogatell.

Per copsar millor la complexitat de les interaccions esportives i no esportives de cada espai públic s'ha construït l'Índex de Varietat d'Usos de cada espai. En relació a les activitats no esportives s'ha comptat el nombre de variables obtenint una puntuació màxima de 5 aquells espais on hi ha presència de totes les activitats no esportives categoritzades i una puntuació mínima de 1 activitat no esportiva (perquè no hi ha cap espai on s'hagi detectat activitat esportiva i no hi hagi presència d'activitat no esportiva, excloent els quatre espais ja mencionats en l'anterior apartat de descripció mostral, on no s'ha observat activitat esportiva i que, per tant, no s'ha registrat l'observació de les activitats no esportives).

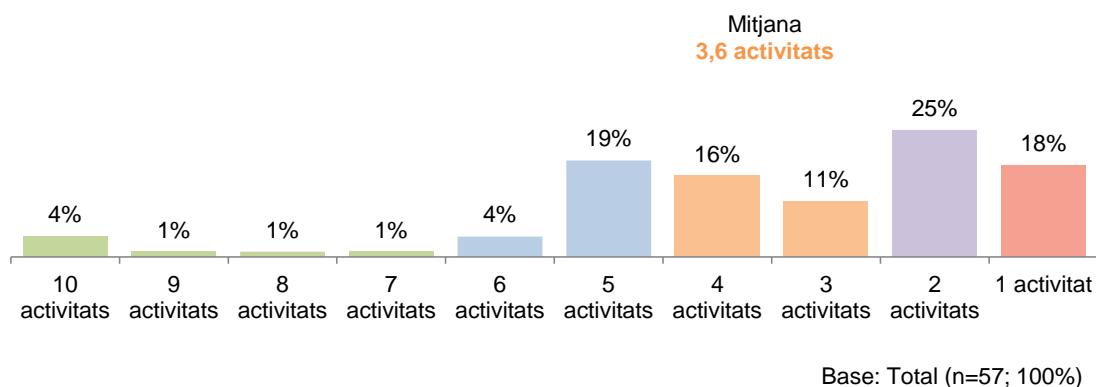
Figura 31. Número d'activitats no esportives en cada espai públic.

La mitjana global es situa en 3,2 activitats no esportives en cada espai (sobre un màxim de 5 activitats diferents). En un 26% dels espais es realitzen 3 activitats no esportives i en un 37% es realitzen 4 activitats. Un 9% d'espais tenen una alta varietat d'usos no esportius on s'han observat les 5 activitats, com són els Parcs de Joan Miró i de la Maternitat, o les Avingudes Paral·lel i de l'Estadi. En un 23% dels espais s'han observat dues activitats (en la majoria es tracta de les activitats majoritàries de descansar i passejar). I 3 espais (5%) tenen una baixa varietat d'usos no esportius on només s'ha observat una activitat: la Plaça Botticelli, l'antic camp de futbol de Ciutat Meridiana i el parc de skate de Baró de Viver.

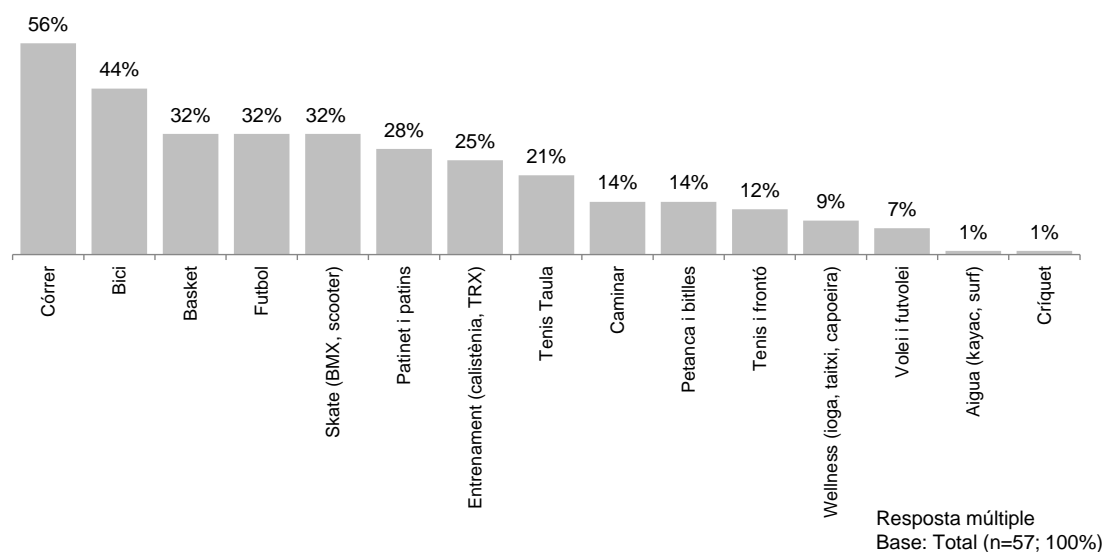
En relació a les activitats esportives s'ha comptat el nombre d'activitats diferents que s'han observat en un mateix espai, sobre el total de 24 activitats esportives diferents identificades; obtenint una puntuació màxima de 10 activitats esportives diferents en un sol espai i una puntuació mínima de 1 activitat esportiva (tenint en compte que la condició bàsica per a realitzar l'observació de les activitats en un espai ha estat que s'hi realitzés alguna activitat esportiva).

Figura 32. Número d'activitats esportives diferents en cada espai públic.

La mitjana global es situa en 3,6 activitats esportives diferents en cada espai (sobre un màxim de 10 activitats diferents en un sol espai). Entre 3 i 4 activitats esportives diferents s'aglutinen el 27% dels espais. Entre 5 i 6 activitats hi ha un 23% dels espais. Amb més de 6 activitats hi ha un 7%, amb els casos extrems de varietat d'usos esportius a la Plaça de les Glòries i l'Avinguda de l'Estadi on s'han observat 10 activitats esportives diferents. En un 25% dels espais s'hi fan 2 activitats. I un 18% dels espais tenen la menor varietat d'usos esportius amb només una pràctica esportiva observada, com per exemple criquet a la Pista Negra o bitlles catalanes a la Plaça Botticelli.

A més a més del volum d'observacions realitzades de cada activitat en cada espai públic que s'ha mostrat a la descripció mostral, en el següent gràfic s'observa la presència de les activitats sobre el conjunt d'espais. De les 24 activitats inicials desagregades se n'han agrupat algunes que suposen condicions de pràctica semblants (com skate, BMX i scooter, o les d'entrenament siguin amb calistènia, TRX o circuits de condicionament, i activitats de wellness com ioga, taitxí o capoeira) fins a tancar-ho en 15 categories d'activitats esportives diferents.

Figura 33. Presència d'activitat esportiva als espais públics analitzats.

En la meitat dels espais es fan les activitats de recorregut: córrer (56%) i anar en bici (44%). En un 32% dels espais es fa skate, futbol i basquet. Patinar (en patinet o patins) s'ha observat en un 28% dels espais. En un 25% es fa entrenament i en un 21% tennis taula. Amb menor presència es juga a la petanca o bitlles (14%), es camina (14%) o es juga a tennis i frontó (12%). En un 9% d'espais es fan activitats de wellness (ioga, taitxi o capoeira) i en un 7% d'espais es juga a volei o futvolei. Finalment en un espai es fan activitats al mar (caiac, surf, padelsurf a la platja de Bogatell) i en un espai es juga al criquet (Pista Negra).

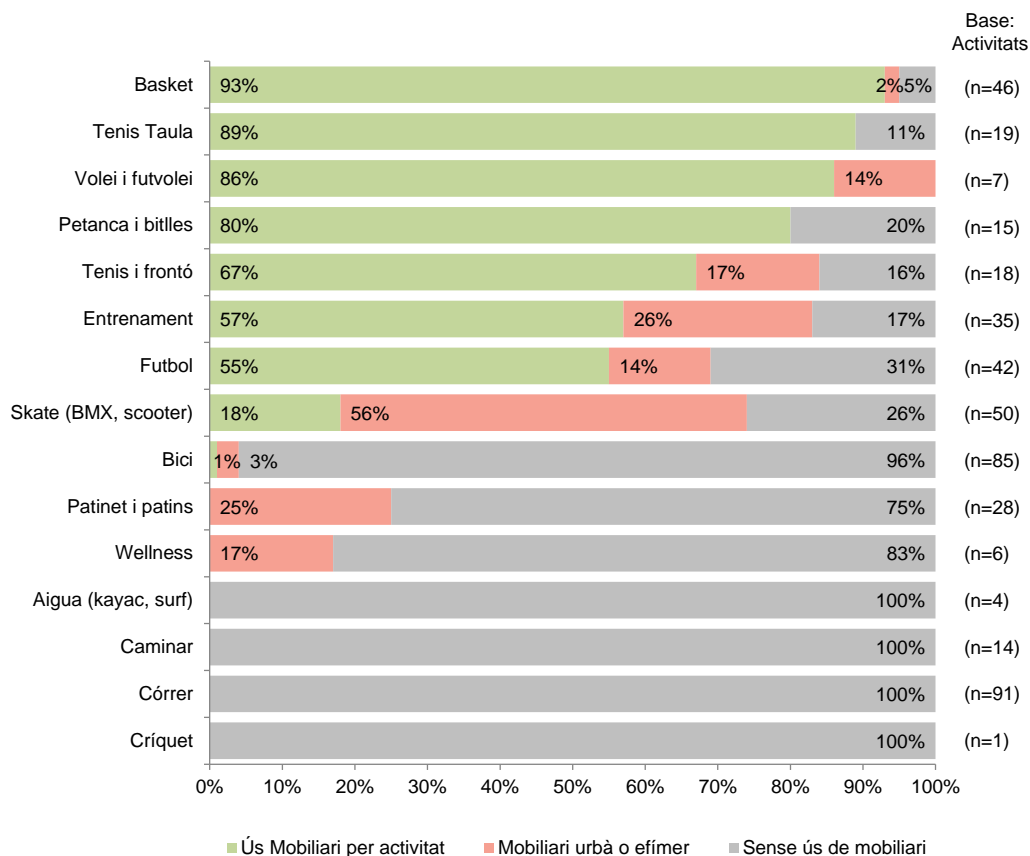
7.3 Característiques de la pràctica esportiva en funció de l'ús del mobiliari dels espais públics

En l'anterior apartat d'anàlisi de l'observació dels espais públics s'ha determinat el mobiliari esportiu com un codi visual de sectorització de l'espai públic que contribueix a

la dinamització de la pràctica esportiva. Però l'apropiació de l'espai públic per part de les persones practicants va més enllà de l'ús del mobiliari esportiu instal·lat per a una activitat concreta.

Per a cada activitat esportiva observada, s'ha registrat si utilitzaven el mobiliari esportiu dissenyat per a l'activitat instal·lat a l'espai on es feia, si utilitzaven mobiliari urbà no dissenyat per a l'activitat o mobiliari efímer propi, o si es feia l'activitat sense utilitzar cap tipus de mobiliari.

Figura 34. Ús del mobiliari esportiu i mobiliari urbà o efímer.

Començant per la part inferior del gràfic, el conjunt més clar que apareix en aquesta anàlisi sobre apropiació de l'espai públic a través de l'ús de mobiliari és el conjunt de les activitats que no utilitzen cap tipus de mobiliari: caminar, córrer, criquet i les activitats al mar. Segueix el conjunt d'activitats on la gran majoria de practicants no utilitza cap mobiliari, i una petita proporció utilitza mobiliari urbà o efímer: patinet i patins (25%), wellness (17%) i bici (3%).

En proporcions molt similars però just a la inversa es troben, a l'extrem superior del gràfic, les activitats on la gran majoria de practicants utilitza el mobiliari esportiu instal·lat a l'espai públic, i una petita proporció utilitza mobiliari urbà o efímer: volei i futvolei (14%), basquet (2%), tenis taula i petanca i bitlles catalanes (amb un 11% i un 20% d'activitats observades on els practicants no utilitzaven cap tipus de mobiliari).

Al centre del gràfic s'ubiquen les activitats esportives que tenen una major apropiació de l'espai públic per practicar-se combinant l'ús de mobiliari esportiu instal·lat per a l'activitat, l'ús de mobiliari urbà o efímer, i la pràctica sense utilitzar cap mobiliari.

En el cas de frontó i tenis, un 67% del total de pràctiques observades s'han realitzat utilitzant el mobiliari urbà, un 17% utilitzaven mobiliari urbà o efímer i un 16% s'han practicat sense utilitzar cap mobiliari. L'entrenament (calistènia, TRX i circuits de condicionament) presenta unes proporcions molt similars.

En el cas del futbol, poc més de la meitat (55%) de les pràctiques observades s'han realitzat utilitzant mobiliari específic per a l'activitat, un 14% han utilitzat mobiliari urbà o efímer, i una de cada 3 pràctiques de futbol observades (31%) s'han realitzat sense utilitzar cap mobiliari.

I com a clar exemple del que significa la pràctica esportiva postmoderna emergeix el skate, on la majoria d'activitats (56%) s'han realitzat utilitzant mobiliari urbà o efímer, un 26% no han utilitzat cap mobiliari i només un 18% del total de 50 pràctiques observades han utilitzat el mobiliari esportiu específic per a l'activitat.

Aquesta anàlisi de l'apropriació de l'espai públic a través de l'ús de mobiliari urbà o efímer per a la pràctica esportiva s'ha traslladat a la perspectiva dels espais analitzats per

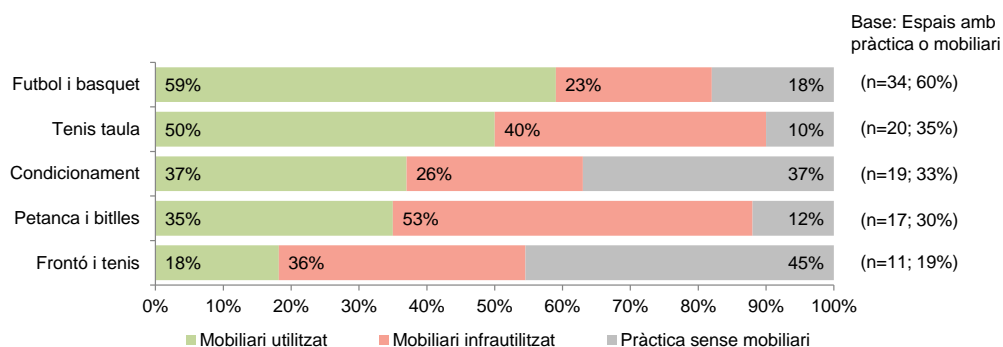
identificar que en 31 espais, que representen el 54% dels espais on s'han observat activitats s'utilitza mobiliari urbà o efímer.

En 13 espais (que representen el 42%) s'utilitza el mobiliari urbà per fer skate (com la Plaça dels Àngels o el Passeig Lluís Companys). En 9 espais (29%) s'utilitza per fer condicionament (com als Parcs de la Ciutadella, Cervantes, Creueta del Coll o Diagonal Mar). En 6 espais (19%) es juga a futbol utilitzant mobiliari urbà o efímer (com a la Plaça Navas i la Plaça de les Matemàtiques).

I hi ha 2 espais que exemplifiquen la màxima apropiació urbana de l'espai públic per a la pràctica esportiva: la Plaça de les Glòries i els Jardins d'Àurea Cuadrado on s'utilitza mobiliari urbà o efímer per a fer, entre els dos espais, 10 activitats esportives diferents (futbol, volei, futvolei, condicionament, petanca, tennis taula, frontó, skate, patinet i patins).

En aquesta anàlisi creuada entre mobiliari i activitats a l'espai públic, emergeix un conjunt d'espais on s'ha registrat que tenen mobiliari esportiu instal·lat però durant les 12 hores dedicades a l'observació de cada espai (en torns de matí, tarda i nit de laborables i festius) no s'ha observat que s'utilitzessin per a la pràctica esportiva. Per contrastar-ho s'ha incorporat el grau d'ús del mobiliari i la pràctica de l'activitat sense mobiliari.

Figura 35. Nivell d'ús del mobiliari en espais amb pràctica esportiva.

Malgrat s'està treballant amb una mostra d'espais públics de magnituds escasses, destaca el cas de les pistes per a petanca i bitlles on en la meitat dels espais on n'hi ha, no s'ha observat que s'utilitzessin per a la pràctica esportiva en cap dels torns d'observació (com als Jardins Vil·la Cecilia, als Jardins Cànida Pérez, al Parc de les Aigües o a l'Escola Industrial). Mentre que al Parc Joan Miró i al Parc Diagonal Mar s'ha observat la pràctica de la petanca en un espai sense pista.

Un comportament molt semblant s'observa amb les taules per a tennis taula, on gairebé la meitat dels espais on n'hi ha (40%) no s'ha observat que s'utilitzessin en cap dels torns d'observació (també als Jardins Vil·la Cecilia i al Parc de les Aigües, i als Jardins Paula Montal i Tres Tombs). Mentre que també al Parc Diagonal Mar i al Parc del Clot s'ha observat a persones jugant a tennis taula en una superfície que no era una taula específica per la pràctica.

Es conclou, doncs, aquest apartat d'anàlisi de les pràctiques esportives en els espais públics a través del codis visuals destacant que hi ha espais desbordats de pràctiques esportives amb dèficit de mobiliari específic, i per contra, hi ha espais amb mobiliari esportiu infrautilitzat.

7.4. La pluralitat d'usos com un factor clau en la gestió

Hi ha espais amb molta complexitat urbana i espais més tranquils. de la mateixa manera que hi ha espais que acullen una gran diversitat de pràctiques esportives diferents on conflueixen pràctiques de recorregut, de circuit i estàtiques, centrals i perifèriques; i hi ha d'altres espais on coincideixen menys activitats i totes són de recorregut, és a dir que hi passen poca estona. Aquesta diversitat pot esdevenir font de motivació per a la pràctica o font de conflicte per a la convivència.

A partir de les variables ja presentades sobre la distribució dels espais segons el nombre d'usos esportius i no esportius que acullen es podrà analitzar millor quin impacte té la pluralitat d'usos en la probabilitat de conflicte en els espais, i per tant, la necessitat d'una gestió més proactiva per part de l'administració pública local.

7.4.1. Projecció de les hipòtesis de la recerca

A la següent Taula s'observa el creuament de les dues variables sobre pluralitat d'usos esportius i no esportius analitzades en aquest capítol a fi d'extreure'n conclusions relacionades amb les hipòtesis de la recerca. S'ha separat cada variable en dos indicadors a partir de la mitjana global ja presentada anteriorment: 3 usos no esportius i tres pràctiques esportives de mitjana.

Taula 13. Projecció de les hipòtesis de la recerca en relació a la pluralitat d'usos.

		Variable 1. Diversitat d'usos no esportius	
		Menys diversitat (1-3 usos) (n=35; 57%)	Més diversitat (4-5 usos) (n=26; 43%)
Variable 2. Diversitat usos esportius	Menys diversitat (1-3 usos) (n=34; 56%)	Hipòtesi 1. Model de no-relació (mínima diversitat)	Hipòtesi 4. Model transversal (possible conflicte de convivència)
	Més diversitat (4-10 usos) (n=27; 44%)	Hipòtesi 3. Model cross-cut (possible motivació de practicants)	Hipòtesi 2. Model de dinamització (màxima diversitat que s'haurà de gestionar)

En aquest quadre de creuament es vol projectar si en aquells espais on hi ha la menor pluralitat d'usos esportius i no esportius s'està potenciant l'ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva o el contrari, es tracta d'espais mig abandonats on no hi ha ningú a fer res i que per tant, validarien la Hipòtesis Principal del Model de no-relació (H1).

A la casella de baix a la dreta es vol projectar aquells espais de màxima diversitat i veure si requereixen un model de gestió dinamitzadora validant la hipòtesis principal nul·la (H2).

A la casella de baix a l'esquerra hi hauria els espais de mínima diversitat d'usos no esportius i la màxima diversitat d'usos esportius, i es vol veure si es tracta d'instal·lacions esportives allunyades del teixit urbà, amb els beneficis que pot comportar en esdevenir nuclis de pràctica actius per a col·lectius que no només volen espai, sinó que també volen "el seu espai" (s'hi projecta la hipòtesis complementària H3 en la que la gestió dels espais esportius es treballa sota el model cross-cut).

I finalment a la casella de dalt a la dreta hi hauria els espais de màxima diversitat d'usos no esportius i la mínima diversitat d'usos esportius, on es vol veure si es tracta d'espais on la complexitat urbana n'impedeix la pràctica esportiva (i per això no n'hi ha) entenent que a vegades el conflicte social s'expressa expulsant, o es tracta d'espais amb molta vida social que es podrien promocionar per a una pràctica esportiva més infantil i familiar perquè facilitarien la conciliació (validant la hipòtesis complementària nul·la H4 de gestió amb un model transversal).

A continuació s'identifiquen aquests espais en la següent Taula. A més a més, es pot veure la projecció en el mapa de la Figura final d'aquest apartat.

Taula 14. Exemple d'espais en el creuament de les Variables 1 i 2.

		Variable 1. Diversitat d'usos no esportius	
		Menys diversitat (1-3 usos) (n=35; 57%)	Més diversitat (4-5 usos) (n=26; 43%)
Variable 2. Diversitat usos esportius	Menys diversitat (1-3 usos) (n=34; 56%)	Hipòtesi 1 (39%). Pista Negra, Escola Industrial, interiors d'illa, Carretera de les Aigües	Hipòtesi 4 (16%). Parc Güell, Plaça Gaudí, Plaça MACBA, Meridiana amb Navas
	Més diversitat (4-10 usos) (n=27; 44%)	Hipòtesi 3 (18%). Pistes Gelabert i Via Favència, Can Dragó, Diagonal Mar, F. Macià	Hipòtesi 2 (26%). Plaça de les Glòries, Espanya Industrial, parc Joan Miró, Paral·lel

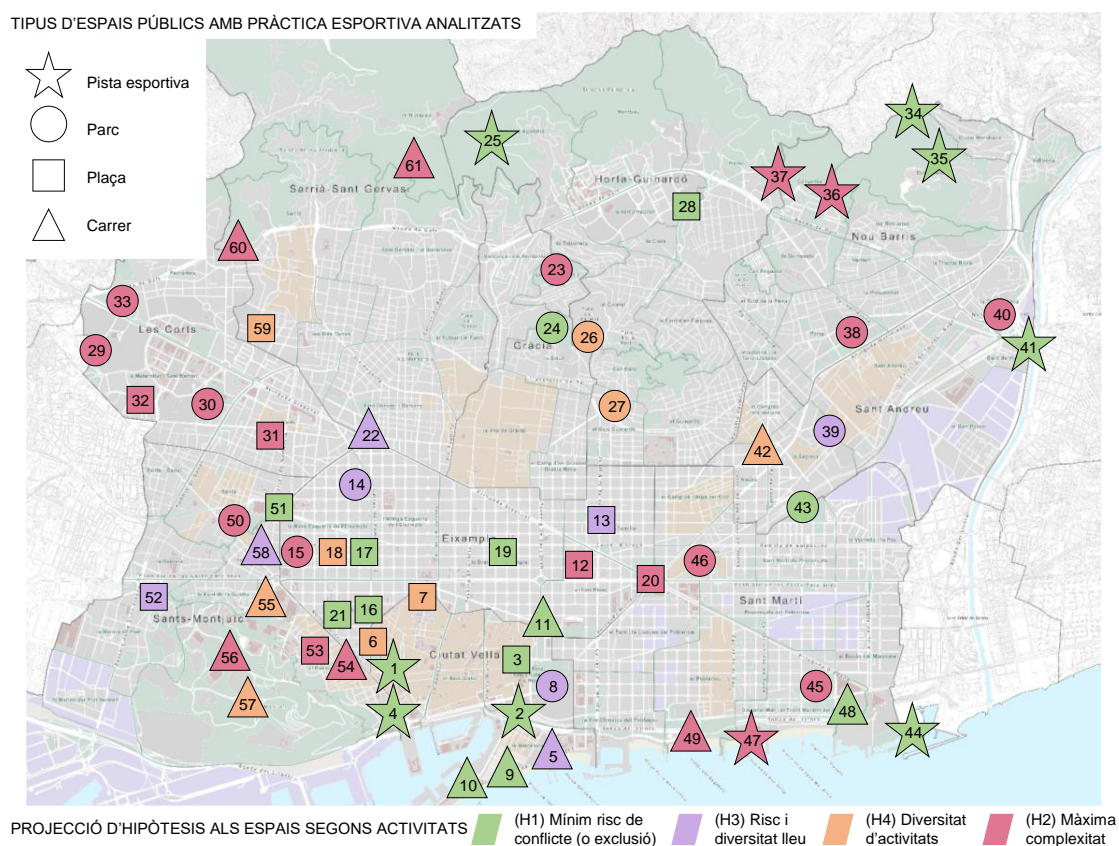
En relació a la Hipòtesi 1 hi ha 4 de cada 10 espais analitzats. Apareix la Carretera de les Aigües com un espai per a la pràctica esportiva a la perifèria urbana, i espais amb pocs accessos com els jardins d'interior d'illa de l'Eixample on es podrien potenciar les pràctiques esportives estàtiques com les de wellness.

En la situació contrària de màxima diversitat (H2) hi ha 1 de cada 4 espais analitzats que es caracteritzen per ser espais col·lapsats com la Plaça de les Glòries o el Parc Joan Miró on ja s'ha vist que hi ha persones practicant la petanca sense pista.

Sota la casella de la Hipòtesi 3 no arriba a 2 de cada 10 espais, amb les pistes esportives de Nou Barris, o Diagonal Mar a l'extrem del Districte de Sant Martí que potser encara es podria potenciar més com un espais esportiu de multi-pràctica.

I finalment sota la Hipòtesi 4, amb el Parc Güell o la Plaça Gaudí es confirma que els usos no esportius com és el turisme massiu pot expulsar la pràctica esportiva, i en cas de voler-se potenciar requeriria un model de gestió transversal.

Figura 36. Projecció d'hipòtesis als espais segons activitats.

Font: elaboració pròpia, 2023.

7.5. Recapitulació

En aquest capítol s'ha volgut mostrar com la interacció entre els espais i els públics, o l'ús de l'espai públic, es realitza a través de les activitats.

La primera característica per entendre la interacció entre els espais públics i les persones a través de les activitats és copsar la pluralitat d'usos, tant esportius com no esportius. En relació als usos no esportius s'ha vist com en la gran majoria d'espais (superior al 75%) on hi ha pràctica esportiva, les persones també hi passen,

descansen i hi fan activitats lúdiques. En relació als usos esportius, la mitjana global de pràctiques esportives diferents per espai és de gairebé 4 pràctiques (amb un màxim de fins a 10 a la Plaça de les Glòries i l'Avinguda de l'Estadi).

S'ha volgut analitzar com es manifestava l'apropiació de l'espai públic en cada una de les 15 pràctiques diferents analitzades. El futbol i, especialment el skate, són les dues activitats en les que menys proporció de les activitats observades es realitzen en espais especialment dissenyats per a l'activitat. En el cas del futbol 1 de cada 3 activitats es realitzaven en espais sense mobiliari esportiu (com enmig de la plaça Navas); i com a clar exemple de pràctica esportiva postmoderna emergeix el skate, on 6 de cada 10 pràctiques observades han utilitzat mobiliari urbà no esportiu o mobiliari efímer.

Finalment s'han projectat les hipòtesis de recerca per veure si la pluralitat d'usos pot esdevenir font de motivació per a la pràctica o font de conflicte per a la convivència, veient que espais amb turisme massiu expulsen la pràctica esportiva, i que en cas de voler-se potenciar requeriria un model de gestió transversal. O que en espais tranquils per tenir la mínima pluralitat d'usos com els interiors d'illa de l'Eixample es podrien potenciar pràctiques esportives estàtiques que no requereixen mobiliari esportiu com les activitats de wellness.

Capítol 8

Anàlisi de l'observació del perfil dels practicants

Índex del capítol

8.1	Caracterització de la mostra global de practicants d'activitats esportives observades als espais públics	157
8.2	Caracterització de les activitats per gènere i trams d'edat	159
8.3	Caracterització de les activitats per nombre de persones practicants	165
8.4	Observació de l'ús de la tecnologia digital en la pràctica esportiva	167
8.5	Descripció del perfil dels practicants a través de les motivacions de pràctica	172
8.6	La diversitat ciutadana com un factor clau en la gestió	176
8.7	Recapitulació	180

Capítol 8. Anàlisi del perfil de persones practicants

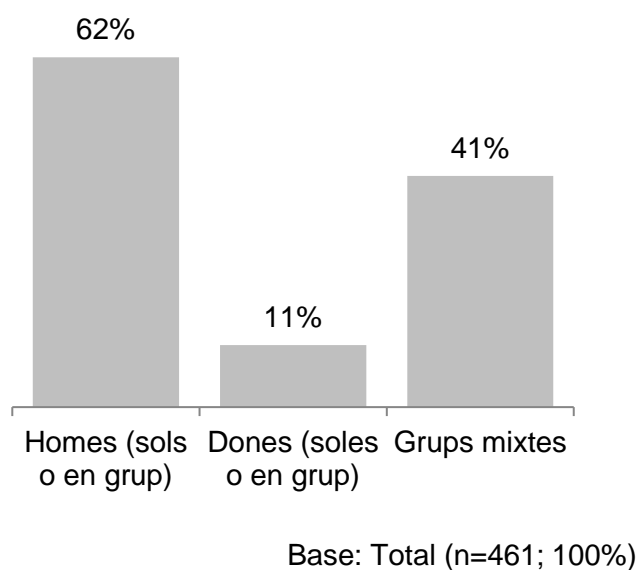
Si la interacció entre els espais i els públics, l'ús de l'espai públic, es realitza a través de les activitats, tota activitat està feta per algú.

Amb la base de les 461 activitats esportives observades s'ha construït el perfil global de practicants a l'espai públic. I aquesta perspectiva de persones s'ha enllaçat amb l'anàlisi qualitativa de les entrevistes, per mostrar com la combinació d'una descripció observacional amb l'anàlisi de les expressions personals enriqueix la comprensió dels fenòmens que s'estudien.

8.1. Caracterització de la mostra global de practicants d'activitats físicoesportives observades als espais públics

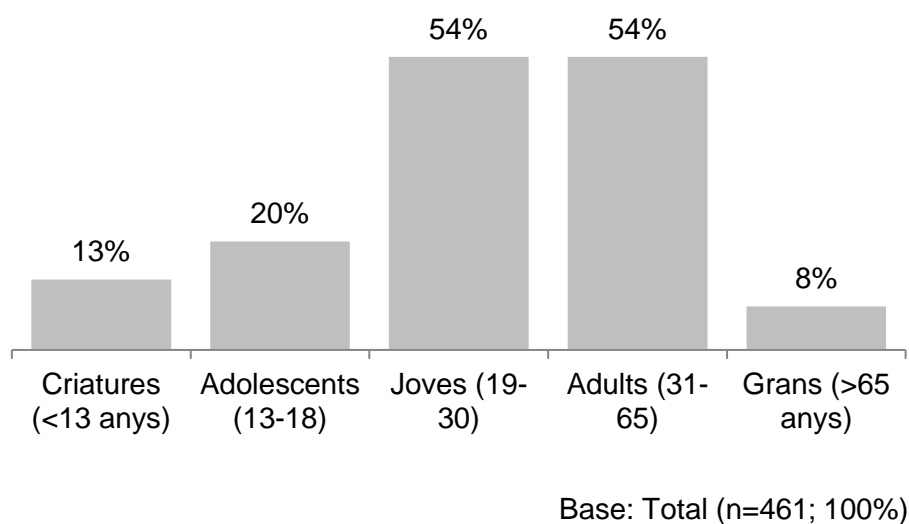
Com que cada activitat físicoesportiva en un espai públic observada en un moment concret pot estar exercida per diferents grups de practicants alhora, la descripció mostral es fa amb variables de resposta múltiple (sumen més de 100%). Per construir la distribució simple (suma total 100%) s'han construït combinatòries on s'ha cregut que tenia sentit analític.

Figura 37. Distribució de les persones practicants per gènere.

S'observa com 6 de cada 10 activitats estan realitzades per homes sols o en grup només masculí, mentre que 4 de cada 10 activitats està realitzada per grups mixtes. En aquest cas no s'ha registrat si en el grup mixt hi havia un gènere predominant. Només 1 de cada 10 activitats està realitzada per dones soles o en grup femení.

Figura 38. Distribució de les persones practicants per trams d'edat.

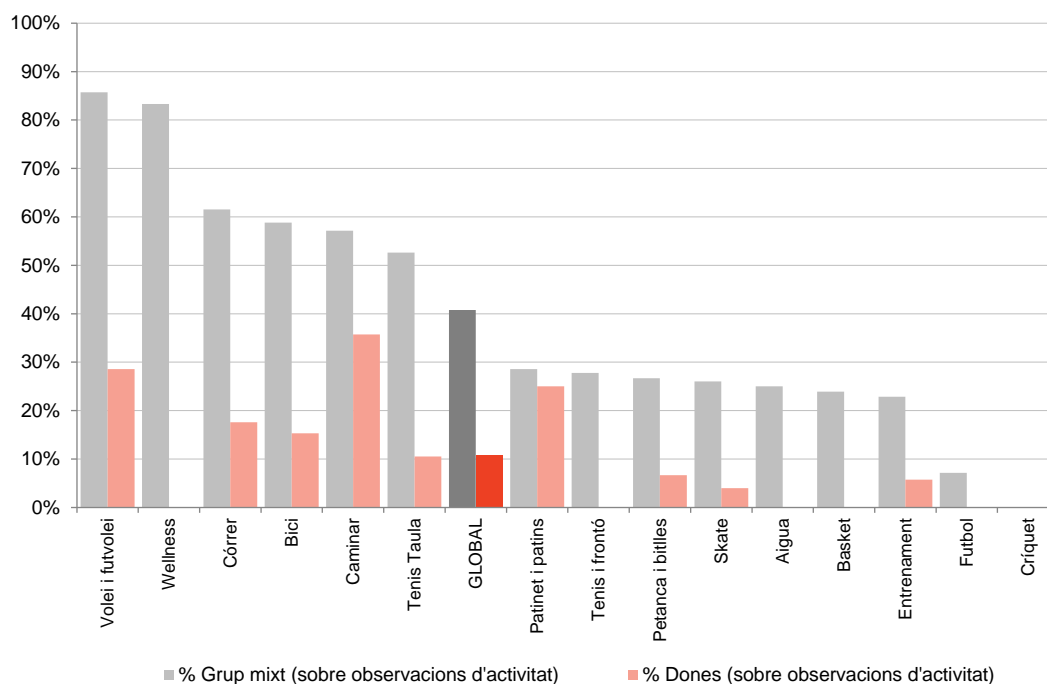

El tram d'edat dels joves (amb un rang de 21 anys) i el tram d'edat dels adults (amb un rang de 34 anys) són els trams d'edat majoritaris (54% ambdós, i suposen un rang de 55 anys). Els adolescents (amb un rang de 5 anys) representen un 20%. Les criatures de menys de 13 anys representen un 13% i els major de 65 anys només un 8%.

8.2. Caracterització de les activitats per gènere i trams d'edat

Aquesta distribució global per gènere (11% de dones i un 41% de grups mixtes) divergeix quan s'analitza per a cada pràctica fisicoesportiva observada als espais públics.

Figura 39. Presència de dones soles en grup i grups mixtes per activitats esportives.

Base de cada barra: Número d'observacions total de cada activitat

Volei (i futvolei), wellness (ioga, taitxí i capoeira) i córrer són les activitats amb major proporció de grups mixtes (entre un 60% i un 85% del conjunt d'activitats observades de cada pràctica fisicoesportiva). Entre les activitats amb major proporció de practicants dones (soles o en grups femenins) també hi ha el volei (29%), patinar (25%) i caminar que amb un 36% és l'activitat amb la màxima proporció de dones practicants soles o en grup exclusivament femení.

'Vinc cada dia. No puc córrer, ja tinc 60 anys y tinc dolor a les cames. Però m'encanten les pujades i que el cor em vagi a tope. Aquí tinc aire pur i a l'estiu fa molta fresqueta amb tants arbres. Sempre vinc sola però tinc unes amigues que a vegades ens trobem per aquí i caminem una estona juntes'. [Dona Adulta - Caminar Parc de Cervantes – ID130].

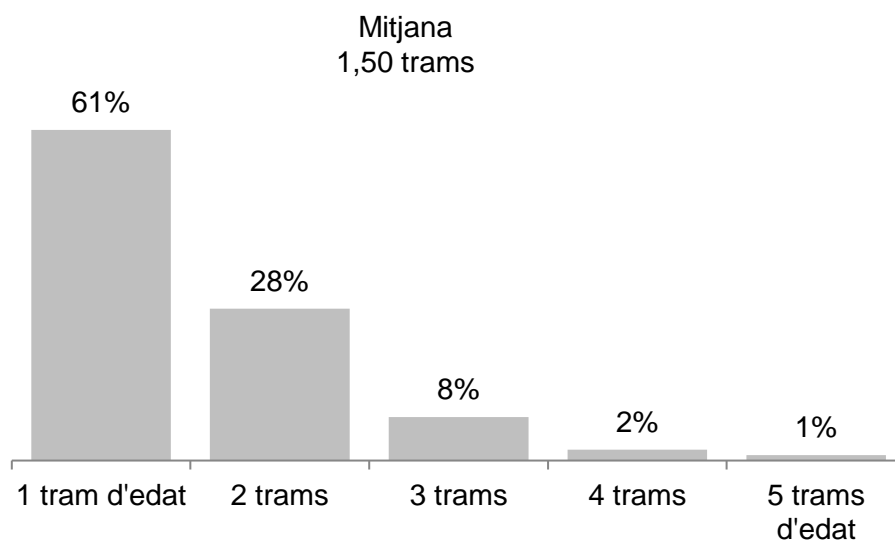
'Ens ajuntem tres veïnes i jo. Normalment quedem per WhatsApp, posem totes el ditet cap amunt i venim dimarts i dijous després de treballar a fer la partideta de tennis. I jo acostumo a venir els diumenges sola a jugar al frontó i si em trobo amb algú hi jugo.' [Dona Adulta - Frontó Parc de la Trinitat – ID98].

I la mateixa situació ha passat amb el bàsquet, una de les activitats amb menor presència de dones (juntament amb futbol, entrenament i criquet).

'A vegades quedo amb gent com ara i a vegades vinc sola. Si hi ha molta gent no hi ha espai per a jugar i a vegades hi ha baralles. Però quan no hi ha baralles no hi ha cap problema'. [Dona Jove – Basket Pistes Antoni Gelabert – ID122].

Per analitzar les activitats en funció dels trams d'edat de les persones practicants s'ha construït una combinatòria amb el nombre de trams d'edat que juguen a cada activitat, i així categoritzar les pràctiques esportives en funció de la seva homogeneïtat o heterogeneïtat d'edats diferents que les practiquen.

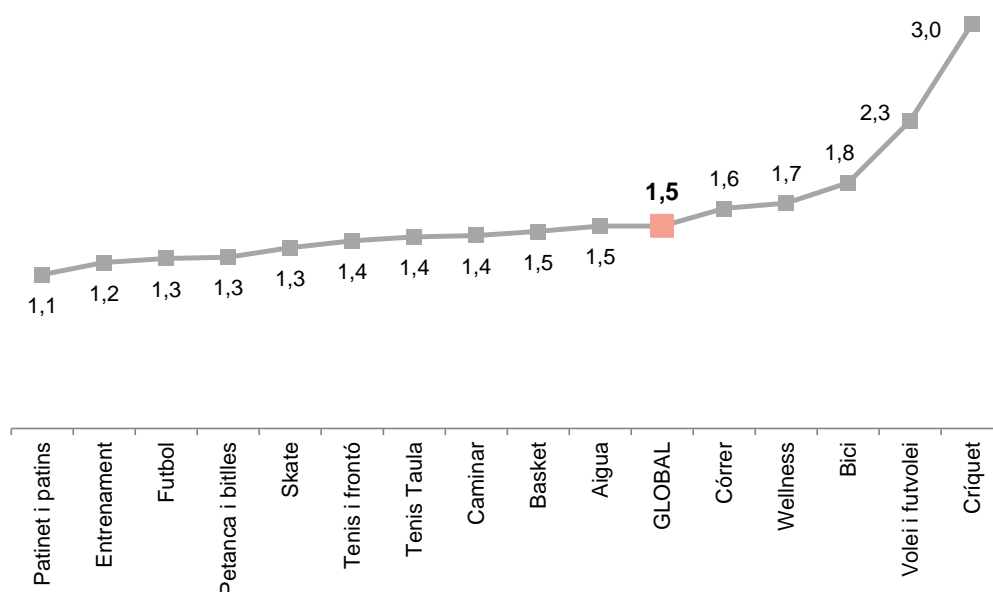
Figura 40. Número de trams d'edat en les activitats.

Base per a tots els gràfics: Total (n=461; 100%)

6 de cada 10 activitats observades estan realitzades per practicants que pertanyen al mateix tram d'edat. Per tant, 4 de cada 10 activitats estan realitzades per persones que pertanyen a diferents trams d'edat, especialment de dos trams d'edat diferents.

Figura 41. Número de trams d'edat en les activitats.

Base de cada barra per al càlcul de la mitjana: N° de trams d'edat de cada activitat

La mitjana global de les 461 activitats observades és de 1,5 trams d'edat.

Les activitats on hi ha major heterogeneïtat d'edats de practicants són les que estan a la dreta de la mitjana global: córrer, wellness, anar en bici, volei i, com a cas outlier, el críquet on juguen alhora tres trams d'edat diferents. Les activitats amb menor heterogeneïtat d'edats de practicants a l'espai públic són les que s'ubiquen a l'extrem esquerra de l'eix: patinar, entrenament, futbol, petanca i skate.

I aquí, en limitar-ho a les persones entrevistades passa al revés del que passava amb el gènere: només s'ha entrevistat persones del mateix tram d'edat fent wellness, en canvi s'ha entrevistat a homes de tres trams d'edat diferents fent futbol i skate.

'Venim algun diumenge de tant en tant amb la família a fer una barbacoa i sempre acabem amb els nens jugant a futbol. Pel que fem l'espai està bé, no ens hi fixem gaire, total és per passar-ho bé una estona. Alguna vegada la pilota dels del frontó d'allà baix se'ls hi escapa però la tornem i ja està. La convivència és bona'. [Home adult - Futbol al Parc de la Trinitat – ID99]

8.2.1. La perspectiva de gènere entre les persones entrevistades

Havent mostrat la distribució per gènere de la realització d'activitats segons l'observació i contrastar-la amb el matisos que aporten les entrevistes per a la comprensió “del que no es veu”, en aquest apartat es vol enfocar amb més detall la perspectiva de gènere entre el perfil de persones entrevistades.

En primer lloc, es vol destacar que ja des de l'observació s'ha copsat que la pràctica fisicoesportiva a l'espai públic és una realitat més masculina que femenina. I que en les entrevistes, en cercar una mostra aleatòria (sense contemplar quotes ni per gènere ni per edats) s'ha entrevistat a més homes que dones realitzant alguna pràctica fisicoesportiva.

En total s'han realitzat 170 entrevistes: 65% a homes i 35% a dones. En referència a la pràctica, un 75% de les entrevistes són a practicants i un 25% a no practicants.

I quan distingim el gènere entre les persones practicants i no practicants: entre les entrevistes a practicants: un 72% són a homes i un 21% a dones. I entre les entrevistes a no practicants és al revés: el 65% són entrevistes a dones, un 33% a homes, una entrevista on no s'especifica el gènere.

És a dir, que si la pràctica fisicoesportiva a l'espai públic està protagonitzada per homes, no significa que les dones no estiguin a l'espai públic. Hi són però no estan fent esport.

En aquesta investigació, la perspectiva de gènere no ha format part del model d'anàlisi construït. Tanmateix, a les entrevistes apareix la perspectiva de gènere en la pràctica fisicoesportiva sense ser preguntada directament. En aquest context, el paper que té el treball domèstic-familiar com a motivació o limitació de la pràctica fisicoesportiva a l'aire lliure.

‘Vinc dos o tres cops per setmana perquè esta a prop de casa. Podria ser millor perquè hi ha soroll, cotxes, gent, però m'adapto. Surto a córrer sempre sol. Córrer em dona una mica de llibertat, m'allibera de la dona i els fills’. [Home adult – Córrer al Parc Joan Miró – ID24].

Cap dona entrevistada ha dit que fa esport per 'alliberar-se de l'home i dels fills'. El més similar és practicar esport com una 'via d'escapament molt gran', i limitar la socialització posterior amb les altres dones practicants per haver d'estar pendent de la família.

'Venir a fer la partideta de tennis significa una via d'escapament molt gran, vinc amb les meves veïnes, practiquem esport i ens posem una miqueta en forma perquè a la nostra edat costa. Tenim una certa amistat, però no tenim relació més enllà perquè cadascuna té la família i hem d'estar pendents'. [Dona Adulta - Frontó al Parc de la Trinitat – ID98].

Com a segon aspecte, l'horari i els efectes dissuasius de córrer sola a primera hora del matí.

'M'agrada córrer i fer molt esport com el triatló. I per aquí hi ha força gent i és segur. Encara que a vegades és difícil perquè hi ha els turistes que caminen a poc a poc, les persones a les bicicletes que fan de taxi, gent passejant. Però vaig anar a córrer un dia a les 7 del matí, abans d'entrar a la feina, que m'agrada per la tranquil·litat, i uns borratxos es van posar a córrer al meu costat. Vaig tenir por. Potser hi hauria d'haver més policies a la sortida dels clubs o limitar un espai per a corredors'. [Dona Adulta - Córrer al Passeig Marítim – ID102]

I els efectes motivants de córrer sol de nit.

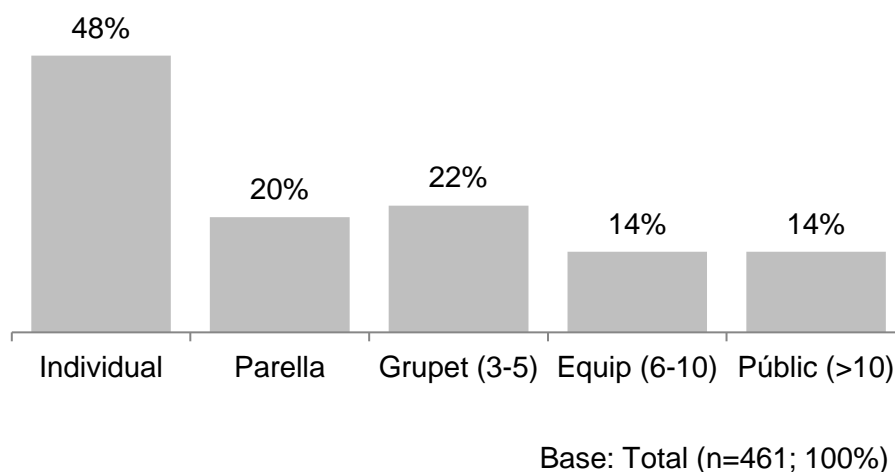
'Visc a dos carrers del parc. Surto a córrer una ruta de 3 km. per aquesta zona. És pla i el terreny està força bé. Acostumo a venir de nit i sol perquè no hi ha ningú'. [Home jove - Córrer als Jardins de Paula Montal – ID5].

No s'ha preguntat a cap dona si li agradaria sortir a córrer de nit sola i no ho ha fet per por. Però sí que es pot afirmar que entre les 9 entrevistes fetes a dones fent running, cap d'elles estava corrent de nit.

8.3. Caracterització de les activitats per nombre de persones practicants

La següent variable amb la que es vol entendre el perfil de les persones practicants a l'espai públic és l'agrupament: des de la pràctica individual fins a fer-ho en grups de més de 10 persones (que s'ha anomenat 'públic' perquè no sempre significa que estan tots fent la pràctica), passant per fer-ho en parella, en grupets de 3 a 5 persones, o de 6 a 10 persones (que s'ha anomenat "equip" per a distingir-los dels grupets més petits).

Figura 42. Tipus d'agrupament de persones practicant.

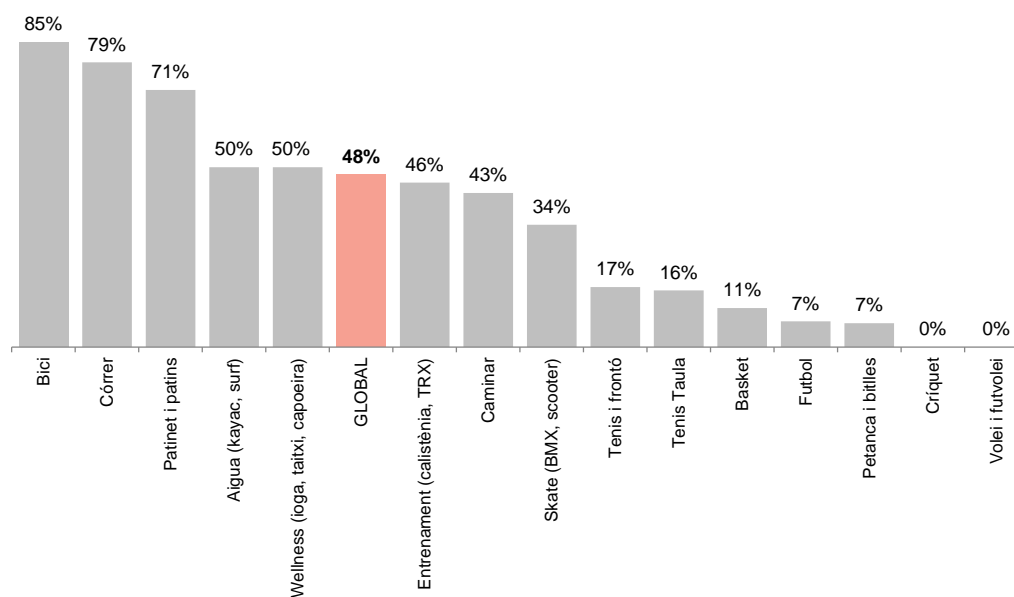

Gairebé la meitat (48%) de les activitats esportives a l'espai públic es realitzen de forma individual. En proporcions molt semblants es realitzen en parella (20%) o en grupets de 3 a 5 persones (22%).

I en la mateixa proporció (14%) es realitzen en equips de 6 a 10 persones o amb més de 10 persones.

Si es desglossa aquesta proporció global d'un 48% de pràctica fisicoesportiva realitzada de forma individual entre les diferents activitats, s'observa que representa un conjunt limitat d'activitats: activitats a l'aigua, wellness, entrenament i caminar.

Figura 43. Tipus d'agrupament en les activitats.

Base de cada barra: N° d'observacions total de cada activitat

Amb una proporció superior a la global, hi ha el conjunt d'activitats en les que més del 70% de pràctiques són individuals: bici, córrer i patinar. I la resta són activitats en les que menys d'un terç de pràctiques són individuals.

La diversitat qualitativa sempre apareix:

'Normalment sortim en bici amb el grupet, però moltes vegades m'agrada venir sol per desconnectar, per carregar les piles. Amb el grupet que sortim amb bici estem connectats amb Strava i ens anem picant per veure qui fa més'.

[Home adult - Ciclisme a la Carretera de les Aigües – ID41]

La pràctica individual com una de les característiques dels esports postmoderns, no es compleix en el skate: “només” un 34% de les pràctiques observades són individuals.

‘Tothom qui ve ja som col·legues. Patinen i amb alguns sortim de festa. Sempre miro de venir amb algú. Patinar sol és avorrit.’

[Home jove - Skate a la Plaça dels Països Catalans – ID64]

Passa el contrari amb esports col·lectius com el tenis taula, el basquet i el futbol on sembla que ningú hauria de jugar-hi sol i un 10% de pràctiques es fa en soledat.

‘Vinc sol després de la universitat. És un espai de lleure per relaxar-me i desconnectar. Vaig arribar fa un mes de l'Argentina i no conec ningú i també vinc per conèixer gent. Vaig buscar si hi havia algun grup organitzat a Facebook però no el vaig trobar’.

[Home jove - Bàsquet al Jardí de Josep Munté – ID151]

8.4. L'ús de la tecnologia digital entre practicants

Durant l'observació de les activitats es va registrar si les persones practicants utilitzaven algun dispositiu per gravar o monitoritzar l'activitat.

En 1 de cada 4 activitats (25%) es va apreciar que l'utilitzaven. Entre ells, la gran majoria (82%) van en bici, patinen, corren o caminen. El 10% fan skate. El 8% restant, fan entrenament.

Davant d'aquesta presència de la tecnologia digital que es pot considerar minsa, l'anàlisi qualitativa aporta una varietat d'usos tecnològics que va suposar reconsiderar la definició de tecnologia. El concepte de tecnologia prové de dues paraules: «tekne» tècnica i «logia» habilitat. Des d'una visió general significa 'Conjunt de coneixements i tècniques que s'apliquen de manera ordenada i hàbil per assolir un determinat objectiu, resoldre un problema o satisfer una necessitat'.

Sota 'tecnologies de la informació i la comunicació (TIC)' s'entén el conjunt d'eines digitals utilitzades per a processar, transmetre i emmagatzemar informació en format digital.

A través de la codificació enfocada va quedar palès que no es podia treballar la tecnologia com a sinònim unívoc de tecnologia digital. Sinó que es visibilitzaven altres "eines" no digitals que compartien les mateixes finalitats o usos.

Les tecnologies (digitals i no digitals) que s'estan utilitzant en la pràctica fisicoesportiva persegueixen les següents finalitats:

- i. Organitzar les trobades
- ii. Registre de la pràctica fisicoesportiva
- iii. Inscripció i gestió interna

8.4.1. Ús de la tecnologia per organitzar les trobades

La xarxa social 'Whatsapp' és l'aplicació digital majoritària que s'utilitza per organitzar les trobades per a tot tipus de pràctica fisicoesportiva.

'Encara que és una classe oberta, sempre venim amb el grupet del club. Tenim un grup de Whatsapp, el que passa és que la cosa s'embolica perquè cadascú diu el que vol, la gent s'ofèn i és un lío. Al final ho parlem millor al centre'.

[Home de 43 anys - Capoeira al Parc Josep Maria Folch i Torres – ID171]

Exemples de tecnologia no digital per quedar (i no per falta d'accés a Whatsapp).

'A l'edifici de la comunitat hi ha força criatures. Hi ha un taulell al portal on els pares apuntem les activitats que fan els infants, l'horari i on. Si alguns nens coincideixen, directament piquem a la porta i ens posem d'acord per portar-los. Ho prefereixo a tenir més grups de Whatsapp, ja en tinc suficients'.

[Home adult – Acompanyant de practicant de Basquet al Parc de la Creueta del Coll – ID118]

'Juguem a bàsquet al JAC Sants i abans d'entrenar juguem una estona aquí perquè és a prop del pavelló. Per quedar parlo amb el meu amic per telèfon, no tenim cap grup de Whatsapp'.

[Home de 16 anys – Tennis taula al Parc de l'Espanya Industrial – ID72]

Exemples de tecnologia no digital per quedar (i aquí sí que per falta d'accés a WhatsApp).

'Els divendres a l'escola ho parlem amb els amics i quedem, i si no, vaig a casa dels meus amics i els plico al timbre perquè vinguin. La majoria no tenim mòbil'.

[Nen de 13 anys – Futbol a la Pista Poliesportiva Municipal Sant Rafael – ID175]

'Per aquí es mouen els meus col·legues, és ple de marroquins com jo, per això em moc per aquí, així no estic sol. Quan hi ha algú jugant m'hi apunto, no em poso jo només a jugar a futbol, encara que m'agradi molt. No em costa parlar amb la gent, he conegut molta gent, alguns s'han convertit en els meus amics i també he fet enemics. Jo no tinc mòbil. Si la gent em vol trobar que vingui per aquí o que preguntin per mi'.

[Home de 21 anys - Futbol a la Plaça del Pou de la Figuera – ID166]

8.4.2. Registre de la pràctica físicoesportiva amb dispositius i aplicacions digitals

Per al registre de la pràctica totes les eines que s'han mencionat són digitals. Per exemple, amb l'ús de wearables.

"M'estic preparant per la maratón. Avui he vingut sol, faig des de Plaça Mireia fins al Funicular del Tibidabo, anar i tornar són 18km: una tiradeta. Tenim un grup de triatló i tots portem el típic rellotge'.

[Home – Córrer a la Carretera de les Aigües – ID42]

'Córrer per aquí significa sentir-me lliure, sortir a la natura i desconnectar del dia a dia. Vaig apuntar-me a un grup de running del DIR i quedem perquè m'agrada més anar acompanyat. Porto un Polar que em permet guardar les dades i passar-les a l'ordinador'.

[Home de 30 anys - Córrer a l'Avinguda de l'Estadi Olímpic – ID54]

O a través de les xarxes socials.

'Formo part de Jaulacrew. Tenim un perfil a Instagram i ens relacionem molt per Instagram, i tenim diversos grups de Whatsapp. Estem creant una app per a skaters: estigueu atents!'

[Home jove - Skate a la Plaça dels Països Catalans – ID64]

'Vinc a portar el meu fill dues o tres vegades per setmana. És una àrea recreativa que està molt bé per a nens i adults. Sempre n'hi ha uns que en saben una mica més i això fa que el meu fill vulgui fer alguna cosa que ells fan. Sovint el gravo amb el mòbil i el pujo a l'Instagram'.

[Home adult – Acompanya al fill a skate al parc de skate de la Mar Bella – ID107]

I les aplicacions de marques, que ja porten una trajectòria en el desenvolupament de comunitats digitals, com ha quedat palès al primer capítol de l'estat de la qüestió, a l'apartat de tecnologia.

'Bàsicament utilitzo el carril bici perquè no m'atropellin, però cal adaptar-se als patinets, skates, les bicis. Anem sempre amb amigues. Quedem per Whats i jo faig servir l'app d'Apple i la de Nike'.

[Dona de 19 anys - Patins en línia a l'Avinguda Paral·lel – ID46]

'Vinc dues tardes per setmana per entrenar-me, faig abdominals, pull-ups. A prop d'on visc és l'únic lloc que té les barres i no hi ve gaire gent. El banc d'allà al costat també l'utilitzo. Utilitzo Runtastic i una altra app que és per fer flexions, et cronometra i registra el que fas a la setmana'.

[Home de 18 anys - Calistènia a l'Avinguda de l'Estadi – ID57]

'Acostumo a passar per aquí un parell de cops per setmana, els altres dies que entreno vaig cap al Tibidabo. És la zona amb menys trànsit i em permet agafar la carretera del Prat amb més seguretat. Entre setmana surto sol perquè tinc uns horaris de feina estranys i als meus companys del grup ciclista no els va bé. Tinc un Garmin connectat a Garmin Connect que em permet guardar totes les estadístiques de les sortides i els entrenaments'.

[Home de 34 anys – Ciclisme a l'Avinguda de l'Estadi – ID56]

8.4.3. Tecnologia per a inscripció i gestió interna

La tercera dimensió de la tecnologia ha consistit en la funcionalitat per realitzar les inscripcions i les gestions internes, en concret d'un club de petanca amb la Federació Catalana.

'Jo porto 10 anys en aquest club, però el Siuranenc d'Horta té més de 25 anys. Som un equip federat. A la web de la Federació Catalana tenim tota la informació amb els calendaris, resultats i notificacions. I a més nosaltres tenim la web pròpia del Club i xarxes socials: estem a Facebook, a Twitter i a Instagram. I a més tenim un grup de Whatsapp entre nosaltres. No ens falta de res'.

[Home Gran - Bitlles a la Plaça Botticelli – ID87]

'Quan venim al parc sempre ens ajuntem amb altres pares dels amics dels meus fills. Formem part de l'associació de pares i mares d'alumnes del col·legi, l'AMPA. Per venir aquí no ens organitzem, no tenim cap grup de Whatsapp. Les reunions de l'AMPA les convoquem per correu electrònic i tenim la pàgina web de l'AMPA'.

[Persona Adulta que acompanya al fill al Parc del Clot – ID109]

8.5. El paper de l'espai públic com a motivació de pràctica

Per enriquir el coneixement del perfil de practicants és imprescindible indagar en el context de condicions subjectives que motiven la pràctica fisicoesportiva. En concret, en aquesta recerca no s'ha volgut donar tant pes a les motivacions vers la pràctica 'per se', sinó indagar en quina mesura és el propi espai públic l'element motivador per a la continuïtat de la pràctica.

Amb l'anàlisi de les entrevistes, s'han identificat 5 factors motivadors on l'espai públic té un paper clau.

8.5.1. Contacte amb l'aire lliure i la natura

Estar en contacte amb la natura i deixar enrere el tràfic ha estat un dels factors motivadors més destacats per les persones practicants. Sigui en un parc urbà com el Parc Cervantes o més grans com el Parc de la Creueta del Coll.

'És un lloc diferent de la ciutat, amb espai, poc contaminat, hi ha tranquil·litat i no se senten cotxes. És del millor que hi ha a Barcelona. Vinc dues o tres vegades per setmana, sempre sol'.

[Home adult - Condicionament al Parc Cervantes – ID133]

'És un lloc fantàstic per portar la nena i que pugui jugar amb amigues sense perill. Venim cada tarda, sempre soles, però aquí trobem més gent. És un lloc molt gran, és un parc molt útil i que l'utilitza molta gent'.

[Dona adulta acompanyant - Parc de la Creueta del Coll – ID119]

O be gaudint de l'amplitud del Front Marítim:

'Estic apuntada a un gimnàs però prefereixo córrer de Diagonal Mar fins el Vela. És molt agradable, m'agrada molt venir a córrer per aquí, és molt millor córrer per la platja que entre carrers, hi ha gent que juga a volei a la platja, és entretingut i té les vistes que no tens enlloc més. Normalment vaig sola'.

[Dona jove - Córrer a la Platja de la Barceloneta – ID157]

Destaca l'espai natural per excel·lència a Barcelona, la carretera de les Aigües

'És un espai ideal per córrer, la vista de Barcelona, el mar, un aire més pur que al centre, són camins de terra, que per córrer és molt millor que l'asfalt. Aquí convivim corredors, bicicletes, els que passegen el gos, gent que passeja i algun grupet amb els bastons nòrdics'.

[Home adult - Córrer a la Carretera de les Aigües – ID42]

8.5.2. Proximitat a instal·lacions esportives

L'accés per proximitat a instal·lacions esportives també és un factor ambiental motivador, especialment en nuclis urbans amb una oferta escassa o per a grups amb dificultats socials.

'És una pista on ve molta gent, està molt sol·licitada. A les nits venen més els sudamericans i algun negre, i amb el temps ja sabem que a la tarda i els caps de setmana venim els filipins. És molt fàcil fer amics i passar-ho bé jugant quan tens una pilota. Fins i tot quan no parles el mateix idioma, amb la pilota t'entens. És un espai important perquè passo molt de temps. Quan estic ratllat vinc sol a tirar a la cistella. I si em trobo amb algú guai'.

[Home de 23 anys - Bàsquet a la Plaça Josep Maria Folch i Torres – ID170]

I en el mateix espai tan sol·licitat, la motivació de l'aire lliure per a fer capoeira:

'Sempre venim amb el grupet del club. Ho parlem al centre per venir. Fer capoeira en grup t'enriqueix: com més som, millor flueix l'energia i és més divertit. Per fer

capoeira és molt important l'ànim i la motivació de la gent i fer-ho a l'aire lliure et dona més llibertat, i si hi hagués gespa encara seria millor perquè no et fas mal, però aquí no n'hi ha. Els del bàsquet sempre hi són i has de mirar que et deixin, però la pista està bé. A poc a poc et vas fent teu l'espai, l'escombres una mica i la gent se n'adona que cal compartir-lo'.

Home de 43 anys - Capoeira a la Plaça Josep Maria Folch i Torres – ID171]

8.5.3. Socialització

La facilitat per socialitzar que proporciona l'espai públic és un factor social inigualable en totes les edats.

Des dels infants...

'Vinc perquè el parc és grandet i els altres es queden petitets per jugar a futbol. Ahir vam venir amb un amic i aquí ja vam fer una mini colla i ja vam quedar per avui per jugar aquí directament. Per mi significa tenir un espai per jugar i no ser a casa. Ahir estaven els grans i nosaltres vam xutar més flux i els vam demanar si es podien apartar i no hi va haver cap problema. Hi cabem tots'.

[Nen menor de 13 anys - Futbol al Parc de la Pegaso – ID97]

Als joves...

"És un lloc per passar-ho bé, per quedar amb amics i alliberar una mica de tensions. Em queda a prop de casa i m'agrada fer una mica de skate a les tardes, de vegades vinc amb la BMX. Entre nosaltres tenim relació d'amistat de fa un temps, ens vam conèixer aquí, alguns som veïns i això et motiva.

[Home jove - Skate a Baró de Viver – ID91]

Fins als més grans...

'Porto vivint tota la vida des que el 92 es van fer les primeres rampes al skate park. Vinc gairebé cada dia. És el meu lloc de lleure. Quan era petit ja ens ajuntàvem i érem gent que ens coneixíem d'aquí i ara gairebé 10 o 15 anys després segueix passant el mateix, segueixes coneixent gent de Barcelona com fora'.

[Home - Skate a Baró de Viver – ID91]

8.5.4. Motivació per compartir pràctica amb d'altres persones

Una altra de les motivacions identificades es basa en concebre l'espai públic com espai que permet motivar-se per la pràctica al veure d'altres que també practiquen esport.

'Un cop per setmana intento escapar-me a la platja i aprofito per córrer una mica amb el gos. És un moment d'alliberament, desconnectar del dia a dia. M'agrada força la zona del mar, sobretot a l'hivern perquè no hi ha molta gent, quan arriba l'estiu es massifica. La gran majoria de gent del running és una mica picada, i si veig algú que va ràpid em dic: aquest està entrenant de debò, em pico i el segueixo, i si puc el guanyo'.

[Home adult - Córrer a l'Espai de Mar – ID154]

O perquè l'espai ja s'ha convertit en un 'spot' reconegut:

'Si ve tanta gent alguna cosa deu tenir el lloc, encara que sigui que tothom sap que aquí es fa skate. La gent sap que aquí hi ha els skaters a tota hora i venen molts guiris, alguns són skaters molt bons, altres no tant, i altres venen a mirar. A les tardes i nits això s'omple de gent aquí asseguda.'

[Home de 41 anys - Vigilant del MACBA a la Plaça dels Àngels - ID178]

8.5.5. Les instal·lacions ben mantingudes també motiven la pràctica

I finalment, la motivació de practicar en espais ben dissenyats, i sobretot, ben mantinguts.

'Jo vivia aquí prop i ja coneixia la pista, ara visc més lluny però vinc caminant perquè la pista està molt ben condicionada i limitada. És molt segur. És una pista que m'agrada molt perquè està molt ben protegida, té una paret molt alta i té les xarxes i gràcies a això és més difícil que se t'escapi la pilota o que faci mal a algú sense voler'.

[Home adult - Frontó al Parc de les Aigües – ID83]

'És un espai dissenyat per fer skate, inclou zones de carrer i zones de rampa, que per a la progressió dels nens que comencen és bo. Els skatepark fomenten el començament del skate; quan portes temps patinant te'n vas dels skateparks, però per fomentar-ho en els nens, quan hi ha skateparks a prop, els nens tendeixen a patinar més. Els països que tenen més zones habilitades són els països amb més nivell de skate'.

[Home adult - Skate als Jardins d'Àurea Cuadrado – ID138]

És a dir, que més enllà de la motivació intrínseca per a la pràctica físicoesportiva com un moment de gaudi i alliberament de tensions fruit de la vida quotidiana, l'espai públic s'erigeix com un factor ambiental de gran transcendència en la motivació: per afavorir el contacte amb la natura i l'aire lliure, per fer més accessible la pràctica en entorns socials més necessitats, pel poder socialitzador i d'aprenentatge, i quan s'inverteix en instal·lacions, per implementar-les i per conservar-les.

8.6. La diversitat ciutadana com un factor clau en la gestió

El mateix que es plantejava en el capítol anterior d'anàlisi de les activitats per veure quin impacte tenia la pluralitat d'usos esportius i no esportius, ara es trasllada a la pluralitat de persones diferents; és a dir, la diversitat.

Hi ha espais que acullen molta diversitat ciutadana en termes de gènere i edat, i espais que són més excloents, més tancats o més uniformes. I hi ha espais on es reuneix molta diversitat de persones per realitzar pràctica físicoesportiva en termes d'agrupaments: persones soles, en parella, en grupets, en equips o en grups més nombrosos amb públic inclòs.

Per tancar aquesta anàlisi del perfil de les persones practicants es planteja caracteritzar els espais públics en termes de diversitat que acullen: diversitat de perfils de practicants en termes de gènere i edat; i diversitat d'agrupaments diferents de persones realitzant

activitats esportives. I analitzar si aquesta diversitat, aquesta confluència de perfils diferents de practicants pot motivar, pot ser font de conflicte o pot excloure a un tipus de perfil que abandona l'intent de ser inclòs.

8.6.1. Projecció de les hipòtesis de la recerca

A la següent Taula s'ha projectat el creuament de les dues variables sobre diversitat amb les que es farà l'anàlisi en termes d'hipòtesis de recerca.

La variable 1 diferencia entre espais no inclusius i espais inclusius. S'ha definit com espai no inclusiu aquell en el que només hi fan pràctica fisicoesportiva els homes i pertanyen a menys de 4 trams d'edat diferents. Els espais inclusius són aquells on hi fan pràctica les dones i els grups mixtes, i inclouen 4 o més trams d'edat diferents.

La variable 2 diferencia entre espais poc diversos (acullen menys de 3 tipus diferents d'agrupaments de practicants) i espais molt diversos (acullen 3 o més tipus diferents d'agrupaments de practicants). La mitjana d'agrupaments diferents per espais és de 2,8.

Taula 15. Projectió de les hipòtesis de la recerca en relació a la diversitat.

		Variable 1. Espais inclusius de gènere i edat	
		Menys inclusivitat (n=23; 38%)	Més inclusivitat (n=38; 62%)
Variable 2. Espais amb agrupaments diversos	Menys diversitat (n=27; 44%)	Hipòtesi 1. Model de no-relació (mínima diversitat social i de pràctica)	Hipòtesi 4. Model transversal (inclusivitat social i uniformitat de practicants)
	Més diversitat (n=34; 56%)	Hipòtesi 3. Model cross-cut (espai no inclusiu i diversitat de practicants)	Hipòtesi 2. Model de dinamització (màxima diversitat)

En aquest quadre de creuament es projecta si en aquells espais on hi ha la menor diversitat s'està protegint algun grup vulnerable que quedaria exclòs o es tracta d'espais tancats que exclouen. Il·lustrarien la Hipòtesis Principal del Model de no-relació (H1).

Com hipòtesis principal nul·la (H2) a baix a la dreta s'hi projecten els espais de màxima diversitat per veure en quina mesura hi ha relació amb un augment de la probabilitat de conflictes, o al revés: són espais tan inclusius que tothom és benvingut i no requereixen dinamització institucional perquè s'autogestionen satisfactòriament.

A la casella de baix a l'esquerra hi hauria els espais de mínima inclusió social i màxima diversitat d'agrupaments de practicants. S'hi projecta la hipòtesis complementària H3 en la que la gestió esportiva està molt separada de la gestió social i comunitària, creant espais excloents en termes de gènere i edat.

I finalment a la casella de dalt a la dreta hi hauria els espais de màxima inclusió social i diversitat d'agrupaments de participants. Es projecta la hipòtesis complementària nul·la H4 de gestió amb un model transversal per acollir la diversitat social en espais controlats en termes d'agrupaments de practicants (potser per reduir el risc de conflicte i crear

espais més segurs per a col·lectius que es poden sentir exclosos i excloses en altres espais amb més diversitat d'agrupaments diferents de practicants). A continuació s'identifiquen aquests espais en la següent Taula.

Taula 16. Exemple d'espais en el creuament de les Variables 1 i 2.

		Variable 1. Espais inclusius de gènere i edat	
		Menys inclusivitat (n=23; 38%)	Més inclusivitat (n=38; 62%)
Variable 2. Espais amb agrupaments diversos	Menys diversitat (n=27; 44%)	Hipòtesi 1 (26%). Pista Negra, Pou de la Figuera, Parc Güell, Passeig Lluís Companys	Hipòtesi 4 (18%). Meridiana amb Navas, Carrer Tarragona, Diagonal amb Francesc Macià
	Més diversitat (n=34; 56%)	Hipòtesi 3 (12%). Parc de la Pegaso, Baró de Viver, Plaça Països Catalans	Hipòtesi 2 (44%). Plaça de les Glòries, Can Dragó, Parc Joan Miró, Parc de la Maternitat

En relació a la Hipòtesi 1 hi ha un 26% dels espais amb dos perfils diferenciats. D'una banda els espais de Ciutat Vella, amb una mínima presència de dones i gent gran on s'hi fan poques activitats esportives però en un entorn segur i participatiu per a joves de col·lectius vulnerables a través de l'Associació Esportiva de Ciutat Vella. I de l'altra espais on en la perspectiva del capítol anterior sobre les activitats, s'exclou la pràctica esportiva i la vida ciutadana per estar colonitzats pel turisme, com és el Parc Güell.

En la situació contrària de màxima diversitat (H2) hi ha un 44% dels espais que es caracteritzen per ser espais grans enmig de la trama urbana de Districtes diferents: Can Dragó, el Parc Joan Miró o la Plaça de les Glòries, on ja s'ha vist que també es caracteritzen per una pluralitat d'usos tant esportius com no esportius.

Sota la Hipòtesi 4, a dalt a la dreta, hi ha un 18% dels espais caracteritzats per ser espais on es fan pràctiques de recorregut enmig de la circulació de vehicles.

I finalment sota la Hipòtesi 3 hi ha un 12% dels espais que es caracteritzen per molta diversitat d'agrupaments diferents de practicants, tot homes; per tant que promouen la pràctica fisicoesportiva a l'espai públic però no cuiden que siguin espais inclusius en termes de gènere i tots els trams d'edat, especialment les més joves i les més grans.

8.7. Recapitulació

Si la interacció entre els espais i els públics, és a dir l'ús de l'espai públic, es realitza a través de les activitats, tota activitat està feta per algú. En aquest capítol s'analitza com les mateixes activitats esportives que s'han analitzat el capítol anterior es fan per part de persones diferents.

Persones diferents en termes de gènere (homes i dones i grups mixtes), en termes d'edat (criatures, adolescents, joves, adults i grans) i en termes de amb qui s'ajunten per a realitzar la pràctica fisicoesportiva (fan la pràctica individualment, en parella, amb grupets, amb equips o amb grups nombrosos que inclouen a públic).

Les conclusions descriptives sobre el perfil de persones practicants s'han enriquit amb extraccions de les entrevistes que demostren la complexitat de la interpretació dels comportaments quan ens basem només amb una tècnica d'obtenció de dades. El que l'ull no veu, la orella ho escolta. I en una investigació, allò que no es pregunta, no es visibilitza; que és molt diferent a dir que no existeix. Per aquest motiu s'ha fet un focus especial en la perspectiva de gènere i en reconèixer que a través de les entrevistes s'ha après que l'ús de la tecnologia entre practicants no és sempre sinònim de digital.

Un aspecte molt present en els estudis sobre la pràctica fisicoesportiva ha estat analitzar les motivacions de les persones practicants, i en aquest capítol s'ha analitzat de quantes maneres diferents és precisament l'espai públic l'element motivador per a la pràctica: per subministrar el tan necessari contacte amb la natura a la ciutat, per ser font

d'aprenentatge o perquè les instal·lacions ben mantingudes atrauen més enllà de la proximitat.

Finalment s'han projectat les hipòtesis de recerca per veure si la diversitat de perfils de practicants, en gènere, edat i tipus d'agrupament per a la pràctica és font d'inclusió o d'exclusió social. Copsant que espais amb una diversitat de pràctiques com és el Parc de la Pegaso no són gaire inclusives en termes de gènere i edat. I espais amb poca diversitat de pràctiques i poca diversitat social poden significar un entorn segur i participatiu per a joves de col·lectius vulnerables com ho són la Pista Negra i la Pista Sant Rafael, sostingudes per l'Associació Esportiva de Ciutat Vella.

En ciències socials, s'ha d'investigar amb la ferma intenció d'acceptar que la realitat és complexa i contradictòria.

PART IV.

Discussió i Conclusions

Capítol 9   Discussió

Capítol 10   Conclusions

Capítol 9

Discussió

Índex del capítol

9.1	Impacte esportiu i social en l'ús de l'espai públic per a la pràctica físicoesportiva	185
9.2	Demandes de millora expressades per les persones entrevistades	190
9.3	Els canals de participació com el concepte que enllaça les dues dimensions principals: els models de gestió i l'ús de l'espai públic per a la pràctica físicoesportiva	200
9.4	Contrast global d'assignació d'hipòtesi als espais públics segons les 4 perspectives d'anàlisi	211

Capítol 9. Discussió

Després de la descripció de resultats arriba el moment de tornar a les hipòtesis que han guiat la investigació per discutir quines queden validades o invalidades i en funció de quines dimensions. Aquest Capítol segueix la columna vertebral de les quatre hipòtesis d'investigació diferenciant tres conceptes:

1. Impacte esportiu i social de l'ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva
2. Demandes de millora expressades per les persones entrevistades
3. Canals de Participació

A mode de recordatori, les quatre hipòtesis plantejades en la recerca són:

- H1. Hipòtesi Principal.** No hi ha iniciatives per part de l'Administració Pública Local proactives per generar models de relació públic-privada que promoguin l'ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva. [[Model de No Relació](#)].
- H2. Hipòtesi Principal Nul.la.** Hi ha iniciatives de l'Administració Pública Local proactives per generar models de relació públic-privada que promoguin l'ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva. [[Model de Dinamització](#)].
- H3. Hipòtesi Complementària.** L'Administració Pública Local gestiona els espais públics on es desenvolupa pràctica esportiva des d'àrees funcionals o serveis municipals diferents i amb models de gestió diferenciats segons tipus d'espai pública i tipus de pràctica esportiva. [[Model de Treball 'Cross-cut'](#)].
- H4. Hipòtesi Complementària Nul.la.** L'Administració Pública Local gestiona els espais públics on es desenvolupa pràctica esportiva integrant múltiples àrees funcionals o serveis municipals i amb models de gestió adaptats a alguns tipus d'espais esportius i de tipus de pràctica esportiva. [[Model Transversal](#)].

9.1. Impacte esportiu i social en l'ús de l'espai públic per a la pràctica fisicoesportiva

En aquest primer apartat s'analitza l'impacte esportiu i social de l'ús de l'espai públic per a la pràctica fisicoesportiva que viuen, projecten i pateixen les persones que en fan ús.

L'impacte esportiu va ser un concepte que ja va entrar en la primera fase d'anàlisi de les entrevistes, la codificació inicial. Durant la codificació focalitzada (*focused coding*) van emergir les següents subcategories relacionades amb l'impacte esportiu: pràctica individualitzada, pràctica col·lectiva i pràctica mixta per registrar aquells practicants que combinaven ambdós tipus de pràctica. En relació a l'impacte social, el procés va ser molt similar: va formar part de la codificació inicial i durant la codificació focalitzada van emergir les subcategories: adquisició d'hàbits i motivació per a la pràctica. Va ser durant la fase de codificació teòrica que es va veure que l'impacte esportiu i l'impacte social es barrejaven (convertint-se en un sol concepte) i que anaven més enllà del tipus de pràctica fisicoesportiva, els hàbits i la motivació; que estaven molt relacionats amb la complexitat dels espais i amb els diferents models de gestió que estructuraven les hipòtesis de la recerca.

Per copsar clarament la doble vessant de l'impacte s'ha diferenciat entre impacte positiu (quan els efectes són beneficiosos o desitjats) i impacte negatiu (quan els efectes no són desitjats o directament són perjudicials).

9.1.1. Impacte esportiu i social sota el model de no-relació (H1: Hipòtesi Principal)

El punt de partida és l'impacte positiu que suposa l'auto-organització.

'Vinc un cop per setmana a fer ioga, sempre es fa a la mateixa hora i ve qui vol. És totalment lliure i gratuït. És un lloc i un moment que m'aporta un benefici psíquic i físic, en contacte amb la natura, que em serveix per aïllar-me del món. Veig molta

gent que corre i sobretot molts nens, es fan festes d'aniversari i tot tipus de celebracions. Hi ha espai per a tothom'.

[Dona adulta – loga al parc de la Maternitat – ID140]

I l'impacte negatiu que suposa la pràctica físicoesportiva, tant de recorregut com estàtica, en un entorn urbà amb molta circulació de vianants, com ja s'ha pogut copsar en la projecció de les hipòtesis al capítol 6. Descripció dels espais.

'Cada tarda surto a córrer jo sol per desconnectar de la feina i passo per aquí perquè visc per aquesta zona. Vaig a poc a poc per no xocar amb gent, van amb el mòbil despistats i els aviso que vagin amb compte. Cada cop hi ha més gent que surt a córrer o que va amb bici i no hi ha prou espai'.

[Home adult - Córrer al Carrer Tarragona – ID50]

'Un cop per setmana vaig fins a dalt de Montjuïc en bici i passo per aquí per anar a casa. És el meu moment de fer esport amb un grup d'amics. La gent no respecta el carril bici: hi ha gent que camina i els que corren també van pel carril bici. Què vols que fem? Ens adaptem'.

[Home adult - Ciclisme al Carrer Tarragona – ID52]

'Vinc gairebé cada tarda amb els meus amics. Juguem contra la paret i fem les porteries amb les motxilles de l'escola. Hi ha molta gent i està una mica brut. Els que passegen els gossos deixen que es pixin a les cantonades. Després nosaltres venim a jugar i la pilota s'empesta de pixats de gos. Intentem posar-nos en un extrem de la plaça per no molestar, però de vegades la pilota se'n va per les terrasses o per on està asseguda la gent i es queixen que els molestem, però és que no tenim cap altre lloc'.

[Jove de 14 anys - Futbol a la Plaça Navàs – ID61]

9.1.2. Impacte esportiu i social sota el model Cross-cut (H3: Hipòtesi complementària)

Sota el model de treball 'cross-cut' es recull l'impacte positiu que encara segueixen aportant infraestructures amb més de 20 anys d'antiguitat, però on hi ha la percepció que la gestió es redueix al manteniment bàsic.

'Vinc des que el frontó el va inaugurar l'Alcalde Maragall. Aquest espai significa un pulmó per al barri. Hi ha uns forats entre la paret i el frontó que haurien d'estar tapats o posar alguna cosa perquè no se'n vagin les pilotes. Van posar una tanca frontal però la pilota queda clavada al forat de la tanca. Qui ho va posar no en tenia ni idea. Quan han estat aquí arreglant una cosa els he insinuat de fer alguna cosa, però uns han fet cas i d'altres no'.

[Home gran - Frontó al Parc del Clot – ID110]

'Vinc amb el meu marit a passejar per baixar el menjar i estirar les cames després de les telenovel·les. Per caminar és molt planer i està molt bé. Sempre hi ha molta gent, però la convivència és bona. Imagino que tot això és de l'ajuntament. Només veig els serveis de manteniment, de vegades els veig amb les màquines netejant el terra'.

[Dona gran - Caminar a Can Dragó – ID126]

I l'impacte negatiu precisament ve per la percepció de l'abandonament del manteniment.

'Vinc puntualment amb algun amic perquè m'agrada jugar a ping-pong i està a prop de casa meva. És un espai dels molts que hi ha a Barcelona. Les taules són molt bàsiques, la pilota no bota bé i el terra rel·lisca. Sembla que l'Ajuntament de Barcelona cedeix les taules de ping-pong i els hi és igual si estan bé o no'.

[Home jove - Tennis taula al Parc Joan Miró – ID23]

'Som un grupet d'amics i venim dilluns, dimecres i divendres a jugar al frontó. Venim sempre a la mateixa hora perquè l'entrada és lliure, sempre hi ha gent i així organitzem una mica els horaris. És un moment de desfogament, ens ho passem bé i suem, i els divendres ens quedem a prendre alguna cosa i menjar un entrepà. La instal·lació és una mica vella, se li podria donar una maneta de pintura per marcar les pistes. De vegades hem vist personal de manteniment i semblen una empresa externa, imagino que seran contractats per l'ajuntament de barri'.

[Home adult - Frontó a les Pistes Antoni Gelabert – ID123].

9.1.3. Impacte esportiu i social sota el model transversal (H4: Hipòtesi complementària nul·la)

Sota el model de gestió transversal, es vol destacar l'impacte positiu que suposa disposar d'una caseta amb lavabo on guardar material: una infraestructura que només s'ha observat en clubs de petanca.

'Vinc amb el meu pare cada dissabte a jugar a petanca. És per a socis del club Les Corts Esportiu, però es pot apuntar gent que no sigui sòcia pagant una mica més. La majoria són jubilats. Vam jugar de setembre a Nadal un campionat contra altres clubs de Barcelona. Qui guanya s'emporta una ampolla d'oli, un pot d'olives i cosetes. Tenim una caseta on hi ha un petit lavabo i guardem les begudes, els marcadors i els trastos. Els de la Junta són els responsables del manteniment. La Federació posa les normatives i el reglament, no sé si ha fet alguna cosa per tenir la caseta'.

[Home adult - Petanca al Jardí de les Infantes – ID145]

I l'impacte negatiu de disposar de poques infraestructures esportives en espais públics amb pràctica físicoesportiva diversa i consolidada (com exemples del 34% d'espais observats sense mobiliari esportiu, que s'ha observat en la descripció dels espais al Capítol 6).

'Vinc un parell de cops per setmana, quan no treballo, sempre sol. És un lloc diferent de la ciutat, amb espai, poc contaminat, hi ha tranquil·litat i no se senten cotxes. És del millor que hi ha a Barcelona. Es pot fer una mica de tot i veig gent corrent, en bici i molts nens jugant. Si un lloc està ocupat m'espero o me'n vaig a un altre. Està ben mantingut però li falta una mica d'estructura esportiva, estaria bé tenir més barres o una zona de boxa. Si es creés un grup d'usuaris hi participaria, però de moment crec que no s'ha fet'.

[Home adult - Condicionament al Parc de Cervantes – ID133]

‘És un lloc a prop de casa on puc prendre el sol, moure'm una mica i fer exercici. Vinc sol i de vegades amb la meva dona. Hi ha gent de totes les edats, molta gent amunt i avall, en bici, gent corrent... i també hi ha molta contaminació, molts cotxes i soroll. Hi ha poques màquines, haurien de posar-ne més perquè la gent gran ens moguem una mica. Si n'hi hagués més, estaria millor’.

[Home gran - Condicionament a Diagonal amb Francesc Macià – ID7]

“Enganxo les cintes i faig una mica de corda per saltar. No és un lloc adequat, no m’agrada gaire entrenar aquí, el parc està molt net sempre i veig molta gent passejant, pares amb nens que porten pilotes, patinets, i molta gent amb gossos, però no està preparat pel que faig. Vinc quan no tinc temps per anar a la platja perquè em queda a prop de casa. Prefereixo anar a la platja per entrenar amb les cintes i les barres fixes que hi ha allà.”

[Home - TRX al Parc de la Creueta de Coll – ID115]

9.1.4. Impacte esportiu i social sota el model de dinamització. (H2: Hipòtesi principal nul.la)

L'impacte positiu del model de dinamització s'observa fins i tot quan no se sap exactament qui hi ha al darrere de la col·laboració públicoprivada, sigui per la vessant privada o per la vessant pública:

‘En aquestes pistes hi ha sempre els meus paisans jugant a criquet i també es juga a futbol. Està super bé i està tot reformat. No sé qui són els responsables de l'espai, però sé que hi ha algú al darrere perquè veig monitors i hi ha un horari. Sempre que es juga a algun esport és fàcil que hi hagi conflictes. Al criquet, abans hi havia molts problemes. Si no hi hagués aquestes pistes, els nens estarien al carrer i això sempre porta problemes’.

[Home 46 anys - No Practicant a la Pista Poliesportiva Sant Rafael – ID174]

‘Jo porto un grupet de running i correm per una altra zona menys massificada. Tinc força relació amb els de l'ajuntament, jo vaig apretar perquè es posés de moda el running. Deixen força carta blanca, puc anar on vulgui, deixen triar el monitor i ara ens han fet samarretes i tot. Jo he donat suggeriments, com posar algunes platges de running i al final em diuen: mentre la gent estigui contenta...’.

[Home adult - Córrer a l'Espai de Mar – ID154]

I l'impacte negatiu de saber que hi ha algun tipus de dinamització, però que no està centrada en gestionar la complexitat de l'espai per a la convivència.

'Vaig en bici i em ve de pas per anar a casa. És una plaça molt concorreguda, com tot al centre. Reuneix les característiques actuals del barri: es barreja la cultura i la modernitat amb la gent més humil. La convivència és difícil, com a moltes parts del Raval. Hi ha persones de diferents orígens i cultures. I hi ha diferents interessos, uns utilitzen l'espai com els skaters i una altra gent que només vol passejar tranquil·la i passa amb por perquè pensa que els atropellaran. Sé que es fan assemblees de barri dirigides per l'ajuntament, però no sé si per decidir coses concretes d'aquest espai. L'administració hauria de fer una assemblea de barri o una conscienciació al mateix espai amb la gent. Està bé que a la ciutat es facin coses, sinó, sembla que sigui una ciutat només per passejar, per anar a treballar o per estar a casa. No crec que facin gaires coses per l'espai, és un lloc que té molt més potencial'.

[Dona de 49 anys - Ciclisme a la Plaça dels Àngels – ID177]

9.2. Demandes de millora

Cal entendre les demandes com aspectes diferenciats de les necessitats que busquen satisfer els practicants esportius en l'espai públic, o bé les motivacions que porten a la ciutadania a utilitzar l'espai públic per a la seva pràctica físicoesportiva.

A partir de les 170 entrevistes s'han categoritzat les demandes de millora en 4 categories:

1. Demandes de manteniment relacionades amb la pràctica esportiva
2. Demandes de manteniment no relacionades amb la pràctica esportiva
3. Demandes d'intervenció de l'administració pública local per dinamitzar l'espai públic (per a la pràctica esportiva i no esportiva)
4. Demandes d'intervenció amb col·laboració público-privada

S'ha considerat important diferenciar les demandes de manteniment de les demandes d'intervenció:

- **Manteniment.** Es refereix a algun element que ja hi és i se'n vol evitar el deteriorament, que està deteriorat i es vol renovar, o que es vol ampliar perquè es troba saturat.
- **Intervenció.** Es refereix a incorporar algun element que no existeix, a fer una nova actuació o a modificar de manera substancial alguna actuació que ja existeix be sigui per incrementar o per diversificar la pràctica esportiva.

Un vegada identificades les diferents demandes de millora vinculades a cada espai públic, s'ha categoritzat cadascun d'aquests en funció de les hipòtesi d'investigació:

H1.Hipòtesi Principal. Espai públic amb demandes de millora de les 4 categories abans esmentades. [\[Model de No Relació\]](#).

H3.Hipòtesi Complementària. Espai públic amb només demandes de manteniment (per a la pràctica esportiva i no esportiva. [\[Model de Treball 'Cross-cut'\]](#)).

H4.Hipòtesi Complementària Nul.la. Espai públic amb demandes de manteniment i d'intervenció (però de les 4 categories). [\[Model Transversal\]](#).

H2.Hipòtesi Principal Nul.la. Espai públic sense demandes, sigui perquè es valora la dinamització que ja s'està fent o perquè es fa un ús de l'espai públic poc 'exigent'. [\[Model de dinamització\]](#).

Un dels objectius finals de la recerca és concretar unes pautes d'actuació per les administracions públiques locals per dinamitzar els espais públics per a la pràctica esportiva amb criteris d'apropiació (topofília) de la ciutadania. Per contribuir a assolir l'objectiu es detalla la diversitat de demandes classificades en les 4 categories: 1) Demandes de manteniment relacionades amb la pràctica esportiva; 2) Demandes de

manteniment no relacionades amb la pràctica físicoesportiva; 3) Demandes d'intervenció pública; i 4) Demandes d'intervenció amb un model de gestió públic-privat.

9.2.1. Demandes de millora directament relacionades amb pràctiques esportives específiques. (H1: Hipòtesi principal – Model de no-relació)

En aquest apartat es detallen les demandes que s'han expressat en relació a pràctiques esportives específiques, identificant en quins espais s'han fet les mateixes demandes.

“Hi ha tres forats aquí al costat i corrent gairebé caic. Els podrien arreglar. No sé qui és el responsable de l'espai i mai ningú m'ha preguntat res, però ja que em preguntes: les barres estan una mica rovellades i m'agradaria que fos una mica més gran amb més barres, aquí o en un altre lloc a prop”.

Home de 18 anys - Calistènia a l'Avinguda de l'Estadi – ID57]

Taula 17. Identificació de demandes en espais de calistènia.

- Manteniment de pintura, barres oxidades, renovació de màquines envellides, neteja de l'espai d'entrenament (Avinguda de l'Estadi, Francesc Macià, Platja de Bogatell, Parc Joan Miró).
- Augmentar les zones amb instal·lacions de calistènia, circuits d'entrenament, barres, cintes fixes (Parc Joan Miró, Jardins Paula Montal, Francesc Macià, Parc Creueta del Coll, Parc de Cervantes, Parc de la Trinitat, Avinguda de l'Estadi, Plaça de les Glòries)
- Diferenciar els circuits adaptats a gent gran (Francesc Macià, Platja de Bogatell).

‘Prefereixo córrer per aquí que hi ha un tros de bosc que córrer per la ciutat. És la zona més natural que hi ha a prop de casa meua. He vist gent en bici, fent exercici a les barres que hi ha més avall, gent jugant a ping-pong, de vegades em trobo gent corrent i vaig un tram amb ells. M'agradaria que hi hagués un camí des de l'Avinguda Maria Cristina fins al Castell que connecti ciutat i muntanya sense

trepitjar asfalt. Està bastant net, però si trobo algun gel o barreta la recullo i la guardo fins que trobo unes escombraries, perquè n'hi ha poques'.

[Home de 30 anys - Córrer a l'Avinguda de l'Estadi Olímpic – ID54]

Taula 18. Identificació de demandes en itineraris de running, bicicleta i patins.

- Millorar el carril bici, posar un paviment que faciliti patinar i fer-lo més ample per incorporar gent que corre (Carrer Tarragona, Francesc Macià, Avinguda Paral·lel, Avinguda d'Esplugues, Avinguda de l'Estadi).
- Senyalitzar la convivència necessària entre vianants, bicicletes, patinets i corredors (Platja de la Barceloneta, Plaça dels Àngels, Parc de Cervantes, Espanya Industrial).
- Sectoritzar espais per a caminants, corredors, gent amb gossos i bicicletes amb límit de velocitat i indicacions en corbes amb poca visibilitat (Carretera de les Aigües).

'A on hi ha la gespa hi ha molt de desaprofitament de l'espai, les grades de pedra es podrien reformar i posar un lavabo, que per aquí passa molta gent, i ja que hi som posar calaixos i baranes. Fins on jo sé tots els projectes es fan amb club de skate de la Mar Bella'.

[Home jove - Scooter a la Mar Bella – ID105]

Taula 19. Identificació de demandes per a zones de skate i BMX.

- Instal·lar més rampes i elements per grindar en espais amb tanques de seguretat (Jardí Angeleta Ferrer, Parc Espanya Industrial, Plaça dels Països Catalans, Avinguda Meridiana, Baró de Viver, Mar Bella).
- Separar espais per a que no entri terra, millorar la neteja, les pintures i el paviment (Plaça dels Països Catalans, Jardins Àurea Cuadrado)

'El terra no està pla, està inclinat. No hi podem fer res, està inclinat i ja està. Els responsables són els de l'Escola Industrial però no tinc relació ni sé si hi ha cap manera de participar-hi'.

[Home Jove - Bàsquet Escola Industrial – ID2]

Taula 20. Identificació de demandes per a espais de bàsquet.

- Millorar el paviment i anivellar-lo per a que la pista no estigui inclinada (Parc de l'Escola Industrial, Plaça de les Glòries, Jardí de les Infantes, Jardí Josep Munté, Avinguda de l'Estadi).
- Millorar la pintura de les línies, les cistelles i les xarxes (Jardins Paula Montal, Jardí Josep Munté, Plaça de les Glòries, Can Dragó, Parc de la Pegaso, Parc del Clot).
- Posar dues cistelles en pistes on només n'hi ha una (Jardins Paula Montal, Parc de la Creueta del Coll).
- Tancar la pista per evitar creuaments de persones i que la pilota se'n vagi lluny (Parc de la Creueta del Coll, Jardí de les Infantes, Jardí Josep Munté, Can Dragó).
- Ampliar la pista perquè és estreta o fer una pista més perquè s'acumula gent (Jardins Vil·la Cecília, Jardins Paula Montal, Can Dragó, Avinguda de l'Estadi).

‘L’Associació Esportiva Ciutat Vella fa moltes coses d’esport, saben que l’esport és important. M’encanta jugar a futbol, és la meva vida. Vinc els caps de setmana. Entre setmana els meus pares no em deixen, diuen que he d’estudiar, encara que de vegades m’escapo i vinc igualment. La convivència no és dolenta però tampoc és molt bona, ve molta gent de moltes parts del món i és difícil, també passa a l’escola. Sempre hi ha un monitor aquí. Si hi ha algun pique se soluciona amb el monitor, que posa pau i fa que els xavals parlin. Si les porteries tinguessin xarxa ja seria gairebé com el camp del Barça.’

[Jove de 13 anys - Futbol a la Pista Poliesportiva Municipal Sant Rafael – ID175]

Taula 21. Identificació de demandes per a espais de futbol.

- Arreglar les xarxes de les porteries o posar xarxes (Pistes Antoni Gelabert, Parc de la Pegaso, Parc de la Maternitat).
- Instal·lar porteries (Jardí Angeleta Ferrer, Jardí de les Infantes, Parc de la Creueta del Coll, Plaça Navas).
- Millorar el paviment (Plaça del Pou de la Figuera, Parc de la Maternitat).
- Fer una pista senzilla per a jugar a pilota amb criatures (Parc de les Aigües, Parc Espanya Industrial).
- Arreglar els accessos i les tanques i delimitar el camp (Pistes Antoni Gelabert, Parc del Clot, Plaça Navas)

Més demandes de manteniment relacionat amb altres pràctiques esportives.

Taula 22. Identificació de demandes per a espais de petanca, voleibol, frontó i tennis taula.

Petanca

- Millorar les condicions de les pistes i els accessos amb tancaments per evitar els gossos (Parc Espanya Industrial, Plaça Botticelli, Plaça Gaudí).

Voleibol

- Manteniment del paviment de la pista (Parc de la Maternitat).
- Instal·lar xarxes i tanques que delimitin la pista (Plaça de les Glòries i Platja de Bogatell).

Frontó

- Tancar la pista per evitar que surtin les pilotes i evitar conflictes amb persones i gossos (Parc de les Aigües).
- Manteniment de la instal·lació envellida, pintura, xarxes i superfícies deteriorades (Pistes Antoni Gelabert, Jardins Àurea Cuadrado, Parc de la Trinitat, Parc del Clot).

Tennis Taula

- Millorar la qualitat de les taules perquè són molt dures, la pilota no bota bé o la xarxa està en mal estat (Parc Joan Miró, Plaça de les Glòries, Parc Espanya Industrial).
- Asfaltar el terra perquè rellisca i anivellar-lo (Parc Joan Miró, Jardí Josep Munté).
- Ubicar les taules en llocs protegits del vent (Plaça de les Glòries, Parc Espanya Industrial) i amb poc creuament de persones i d'altres pràctiques esportives (Jardí de les Infantes)

9.2.2. Demandes de millora no relacionades directament amb la pràctica esportiva amb identificació de l'àrea funcional o servei municipal de l'administració pública. (H3: Hipòtesi complementària – Model de treball cross-cut)

‘És un lloc fantàstic per portar la nena i que pugui jugar amb amigues. Venim sempre soles però aquí trobem més gent. Les dues zones per nens són molt

petites, venen molts nens amb mares a la tarda i falten més gronxadors, tobogans i sobretot bancs per seure’.

[Dona jove - Acompanya a una nena, que li fa de cangur, al Parc de la Creueta del Coll – ID119]

Taula 23. Identificació de demandes de neteja.

- Incrementar la neteja (Jardins de la Torre de les Aigües, Jardins Tres Tombs, Jardins Josep Munté, Plaça de les Glòries, Parc Espanya Industrial, Plaça Navas, Avinguda Paral·lel, Francesc Macià, Antic camp Ciutat Meridiana).
- Més papereres (Jardí Angeleta Ferrer, Avinguda de l’Estadi).
- Netejar els grafitis (Jardins de la Torre de les Aigües, Pista del Campillo).
- Posar cartells per demanar la responsabilitat ciutadana en el manteniment dels espais -i especialment recollint els excrements dels gossos- (Jardins Torre de les Aigües, Plaça Navas, Avinguda de l’Estadi, Plaça Botticelli).

‘Estaria bé que possessin més fonts, que no n’hi ha pràcticament a tota la Carretera de les Aigües. Suposo que l’Ajuntament de Barcelona i la gent del parc de Collserola se n’hauran d’adonar, o haurien d’adonar-se’n, que cal fer alguna cosa perquè si no cada cop serà més difícil gaudir de la Carretera de les Aigües’.

[Home adult - Ciclisme a la Carretera de les Aigües – ID41]

Taula 24. Identificació de demandes en parcs i jardins.

- Més flors (Plaça de les Matemàtiques), zones de gespa on poder seure o que es pugui trepitjar (Parc Cervantes), més arbres (Francesc Macià, Avinguda Meridiana).
- Més il·luminació (Plaça Josep Maria Folch i Torres, Parc de la Maternitat, Parc Espanya Industrial).
- Més fonts (Parc del Clot i Carretera de les Aigües).
- Més bancs on seure (C/ Tarragona, Parc Creueta del Coll, Parc Escola Industrial) i arreglar els que estan trencats (Francesc Macià).
- Pipican (Parc de la Creueta del Coll, Parc de les Aigües, Plaça Navas), zona de gespa tancada per a gossos (Jardins Paula Montal).
- Ampliar la zona infantil (Plaça Navas, Parc Creueta del Coll).
- Assegurar les fustes i revisar que les instal·lacions de la zona infantil estiguin ben subjectades (Jardins Cànida Pérez).
- Revisar la seguretat d’elements (Parc del Clot i Parc de la Creueta del Coll).

Jo demanaria més temps als semàfors per creuar la Meridiana, perquè és massa curt, i a les voreres has d'anar en compte amb les bicicletes i la gent que corre.

[Dona major de 65 anys – Resident a Meridiana amb Navas – ID95]

Taula 25. Identificació de demandes en via pública, senyalització i sectorització.

- Més temps per als semàfors de vianants (Meridiana).
- Arreglar les voreres, forats i esquerdes de l'asfalt (Avinguda Maria Cristina, Avinguda de l'Estadi, Espigó del Gas, Parc Joan Miró).
- Senyalització de preferències de pas al carril bici (Francesc Macià, Avinguda Paral·lel, Avinguda d'Esplugues, Plaça de les Glòries).
- Sectorització d'espais amb i sense terra (Jardins Tres Tombs).
- Sectorització d'espais infantils (Jardins Àurea Cuadrado).

9.2.3. Demandes d'intervenció pública per dinamitzar l'espai públic per a la pràctica esportiva. (H4: Hipòtesi complementària nul.la – Model transversal)

En aquest apartat es detallen les demandes d'intervenció de l'administració pública local per dinamitzar l'espai públic (per a la pràctica esportiva i no esportiva).

'Hi ha un bon manteniment del parc i està ben vigilat. Hi ha cartells de la Diputació. Però falten lavabos públics, el terreny és una miqueta irregular i amb pendent i caldria cuidar una mica més la gespa'.

[Dona adulta - loga al Parc de la Maternitat – ID105]

Taula 26. Identificació de demandes per a la dinamització de l'espai públic.

- Instal·lar lavabos públics (Plaça de les Glòries, Parc de la Maternitat, Platja de la Mar Bella, Antic camp de futbol de Ciutat Meridiana).
- Delimitar més zones d'aparcament (Pistes Antoni Gelabert).
- Més seguretat ciutadana (Parc de la Pegaso, Parc del Clot, Platja de Bogatell, Plaça Josep Maria Folch i Torres).
- Més zones verdes per reduir la contaminació (Francesc Macià, Meridiana).
- Limitar alguna zona exclusiva per a fer esport (Parc Güell, Platja de la Barceloneta i Bogatell).
- Senyalitzar espais amb preferència per a córrer, que no sempre la preferència del carril bici la tinguin les bicis ni hagin d'anar per la vorera esquivant vianants (C/ Tarragona, Diagonal Mar).
- Nous carril bici compartits per també córrer i caminar (Plaça Navas, Avinguda d'Esplugues, Avinguda Maria Cristina, Passeig Olímpic).
- Intervenció integral en espais abandonats (Antic camp de futbol de Sant Genís).

9.2.4. Demandes de millora amb un model de col·laboració públic-privada (sigui empresa, entitat o ciutadania). (H2: Hipòtesi principal nul·la)

"T'has d'inscriure a la web com a membre del Programa Activa't i ja pots venir. És una empresa subcontractada per l'ajuntament per fer activitats a l'aire lliure, porta 19 parcs i centres cívics i casals. Es fa marxa nòrdica, tai-txi, txi-kung i es fan activitats per promoure la memòria. Donant aquest servei gratuït per part de l'ajuntament s'hauria de fer més publicitat en centres cívics o en ambulatoris: és un luxe practicar Txi-Kung gratuïtament en parcs i que ho ofereixi l'ajuntament. L'únic que trobo a faltar seria estar una mica més aïllat de la gent, perquè és zona de pas, passa gent amb el gos, hi ha nens. Però pitjor era a la Pegaso que estàvem al costat d'un pipican de gossos, o a la Ciutadella que hi ha tan soroll que era impossible fer l'activitat. A vegades som grups de 20-30 persones i no hi ha espai, és un parc molt gran però no té explanades. Quan plou hem d'anul·lar l'activitat perquè no tenim espai protegit, un porxo o una zona coberta. Ho vaig demanar i em van dir que no tenien cap espai disponible".

[Dona Adulta - Monitora de Tai-txi als Jardins Juan Ponce – ID88 & ID117]

Taula 27. Identificació de demandes de millora amb un model de col·laboració públic-privada.

- Organització d'activitats extraescolars amb monitors per diversificar els usos (Pista del Campillo)
- Reconèixer i defensar públicament l'hort autogestionat (Plaça del Pou de la Figuera).
- Identificar amb col·lectius de grafiteros més espais on fer grafitis legalment (Plaça Botticelli).
- Treballar amb entitats les propostes de millora: amb l'assemblea de barri per dinamitzar el camp abandonat de Ciutat Meridiana.
- Cedir locals en desús de Parcs i Jardins per a entitats esportives (Plaça Botticelli).
- Organitzar amb empreses d'entrenament personal que treballen a l'espai públic per evitar conflictes entre elles (Espai de Mar a la Barceloneta).
- Treballar amb clubs de skaters i empreses d'instal·lacions per ampliar els espais (Plaça Països Catalans, Platja de la Mar Bella, Jardins d'Àurea Cuadrado)

Un cop identificades les diferents demandes de millora vinculades a cada espai públic, s'ha categoritzat cadascun d'aquests en funció de les hipòtesis d'investigació:

H2.Hipòtesi Principal. Espai públic amb demandes de millora de les 4 categories abans esmentades. [\[Model de No Relació\]](#).

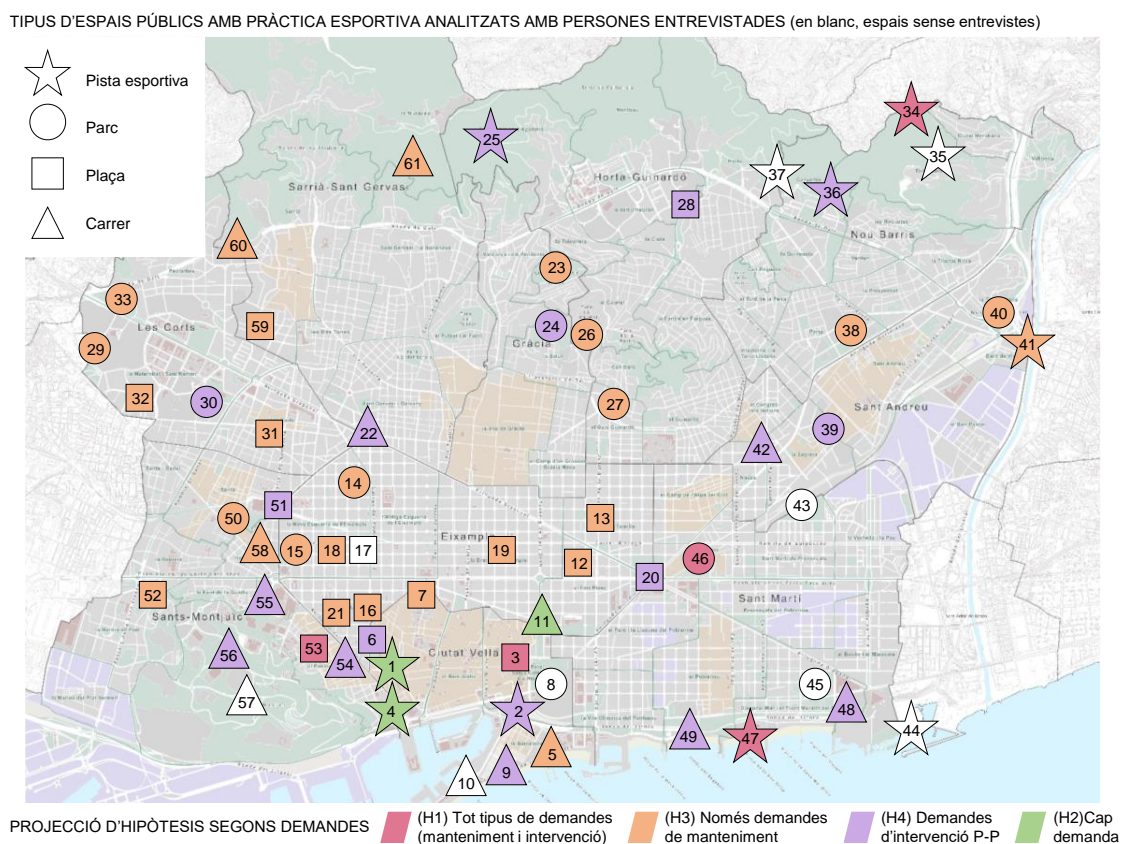
H4.Hipòtesi Complementària. Espai públic amb només demandes de manteniment (per a la pràctica esportiva i no esportiva). [\[Model de Treball 'Cross-cut'\]](#).

H5.Hipòtesi Complementària Nul·la. Espai públic amb demandes de manteniment i d'intervenció (però de les 4 categories). [\[Model Transversal\]](#).

H3.Hipòtesi Principal Nul·la. Espai públic sense demandes, sigui perquè es valora la dinamització que ja s'està fent o perquè es fa un ús de l'espai públic poc 'exigent'. [\[Model de dinamització\]](#).

En la següent figura es projecten les hipòtesis en funció de les 4 hipòtesis que guien la recerca.

Figura 44. Projecció d'hipòtesis segons demandes de millora.

Font: elaboració pròpia, 2023.

9.3. Els canals de participació com el concepte que enllaça les dues dimensions principals: els models de gestió i l'ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva

Si les demandes de millora són el vincle entre, per un costat, les persones que fan ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva (Dimensió 2) que tenen uns missatges amb contingut específic de valor, i per l'altre qui és responsable de l'espai públic (Dimensió 1), l'establiment de canals de recollida / escolta / gestió / implementació / traçabilitat / avaluació de les demandes de millora és imprescindible per construir un model de relació público-privada.

Així doncs, els Canals de Participació, que va ser un concepte que va aparèixer durant la tercera fase de codificació (*theoretical coding*) signifiquen el concepte clau que vincula les dues dimensions de model d'anàlisi.

(Puig, 2008, p. 117) destaca que:

'Es desconeixen mecanismes de participació i portes on trucar per fer ús dels seus drets i transmetre les seves necessitats. Processos com recórrer als ajuntaments de districte i, en concret, a les persones que tenen responsabilitats tècniques en temes esportius o de manteniment dels espais, informar de desperfectes o sol·licitar una subvenció són, sovint, desconeguts. La participació ciutadana, el treball en proximitat –objectiu fonamental en el procés descentralitzador– s'ha de fomentar mitjançant processos educatius. La participació no és espontània; se n'han de crear les condicions –adaptades a les persones, no als requisits burocràtics de l'Administració– perquè sigui possible'.

Taula 28. Taula-resum de la identificació dels espais en funció de l'existència o no de canals de participació.

<p>Hipòtesi 1. Model de no relació</p> <p>Espai públic on no hi ha percepció que hi hagi cap canal de participació</p> <p>5. Platja de la Barceloneta i Espigó del Gas; 6. Plaça Josep Maria Folch i Torres; 12. Carrer Marina, 193 (Angeleta Ferrer); 14. Escola Industrial; 15. Parc Joan Miró; 16. Jardins Càndida Pérez; 18. Jardins Paula Montal; 19. Jardins de la Torre de les Aigües; 20. Plaça de les Glòries Catalanes; 21. Jardins Tres Tombs; 22. Diagonal / Francesc Macià; 24. Parc Güell; 25. Antic camp futbol Sant Genís; 27. Parc de les Aigües; 38. Can Dragó; 39. Parc Pegaso; 41. Baró de Viver; 42. Avinguda Meridiana – Navas; 48. Passeig Diagonal Mar; 52. Plaça de les Matemàtiques; 53. Plaça Las Navas; 54. Avinguda Paral·lel; 55. Avinguda Reina Maria Cristina; 56. Avinguda de l'Estadi; 58. Carrer Tarragona; 59. Jardins Vil·la Cecilia</p> <p>n=26; 50%</p>
<p>Hipòtesi 3. Model de treball 'Cross-cut'</p> <p>Espais ben gestionats per dinamitzar la pràctica esportiva</p> <p>30. Parc de la Maternitat; 36. Pistes Antoni Gelabert; 40. Parc de la Trinitat; 50. Parc Espanya Industrial</p> <p>n=4; 8%</p>
<p>Hipòtesi 4. Model Transversal</p> <p>Espais amb dèficits per dinamitzar la pràctica esportiva</p> <p>3. Plaça del Pou de la Figuera; 7. Plaça dels Àngels – MACBA; 11. Passeig Lluís Companys, 32. Jardí Josep Munté (Camp Nou), 60. Avinguda d'Esplugues; 46. Parc del Clot; 29. Jardins d'Àurea Cuadrado; 49. Passeig Marítim (Platja de Bogatell); 51. Plaça dels Països Catalans; 33. Parc de Cervantes; 61. Carretera de les Aigües</p> <p>n=11; 21%</p>
<p>Hipòtesi 2. Model de Dinamització</p> <p>Espais sense gestió per dinamitzar la pràctica esportiva</p> <p>13. Plaça Gaudí; 28. Plaça Botticelli; 31. Jardí de les Infantes; 9. Espai de Mar; 2. Pista del Campillo; 47. Mar Bella; 1. Pista Sant Rafael; 4. Pista Negra; 23. Parc de la Creueta del Coll; 26. Jardins Juan Ponce; 34. Zona Esportiva antic camp futbol Ciutat Meridiana</p> <p>n=11; 21%</p>
<p>n total=52 espais públics dels que es disposa d'entrevistes del total de 61 espais analitzats</p>

A partir d'aquesta taula-resum, a continuació es detallen exemples per a cadascuna de les diferents hipòtesis plantejades.

9.3.1. Canals de participació sota el model de no relació. (H1: Hipòtesi principal)

En la majoria d'espais públics les persones responen 'no tinc ni idea, no he participat, ningú m'ha preguntat mai res' a la pregunta '*Creus que existeixen mecanismes de participació o autogestió en relació a les decisions que afecten aquest espai?*'

Però algunes persones reconeixen la importància de preguntar:

'No sé si deuen haver participat els veïns a l'hora de reconstruir aquesta plaça. Jo sóc del Raval i a mi ningú m'ha preguntat. Antigament ja hi havia una pista de bàsquet aquí, així que el que han fet és fer el mateix però nou. Hi ha l'escola davant, i no tinc ni idea si ho deuen haver preguntat a l'escola. Si no ho han fet, ho haurien d'haver fet. Només han fet una pista per a bàsquet, i potser això ha pogut limitar altres nens o adolescents que no vulguin jugar a bàsquet.'

[Dona adulta descansant a un banc al Parc Josep Maria Folch i Torres – ID28]

I just en el mateix espai, es demana es cuidin les coses 'i no s'oblidin de nosaltres', en un barri especialment vulnerable.

'Els filipins som molt de bàsquet. És a prop de casa meva, venen els meus col·legues i la pista està molt bé, és nova. Antigament ja hi havia una pista de bàsquet aquí, però estava tot una mica ruïnós, ara que és nou està tot genial. A les tardes és ple de nens jugant. També hi ha molta gent asseguda als bancs o passejant. Els de la neteja vénen gairebé cada dia a netejar. Es podria millorar la il·luminació: la que hi ha no és gaire potent. Ara el que és important és que es vagi cuidant, perquè moltes vegades al Raval s'obliden de nosaltres i del que hi ha al barri.'

[Home de 23 anys - Basquet al Parc Josep Maria Folch i Torres – ID170]

9.3.2. Canals de participació sota el model de treball Cross-cut. (H3: Hipòtesi complementària)

A continuació vinculats amb aquesta hipòtesi de treball, es presenta el canal de participació que suposa el servei municipal de neteja, com únic servei municipal visible als espais públics.

‘Això és de l’ajuntament i els responsables de manteniment del parc. Alguna vegada ens hem queixat als del manteniment, els que van vestits de verd, d’alguna imperfecció de la pista i ho van arreglar. I nosaltres netegem la pista’.

[Home adult – Petanca al Parc de l’Espanya Industrial – ID76]

‘Està fet un fàstic, les superfícies estan molt deteriorades. Si són pistes públiques de l’ajuntament i les podrien millorar una mica. De vegades venen els de manteniment, els que van de groc, i els diem si ho poden arreglar, ens diuen que sí, però tot segueix igual. A veure si pots fer alguna cosa perquè arreglin les pistes’.

[Dona Adulta - Frontó Parc de la Trinitat – ID98]

O utilitzar la tecnologia com aliada per crear canals de participació resolutius per al manteniment:

“Podria existir un espai online de l’Ajuntament de Barcelona o de Vallvidrera on donar l’opinió sobre com adaptar o millorar la Carretera de les Aigües, perquè hi ha alguna zona més “bachejada”, sobretot quan ha plogut, i els que hi passem podríem passar la ubicació geolocalitzada.”

[Home Adult –Córrer a la Carretera de les Aigües – ID42]

9.3.3. Canals de participació amb col·lectius sota el model transversal. (H4: Hipòtesi complementària nul·la)

En aquest apartat es presenten diferents tipus de canals de participació que comparteixen una percepció d’èxit escàs: han fracassat en la interlocució amb

l'administració pública local, o s'han projectat com a possibles sense la força per crear-los.

- Entitats veïnals (però les persones entrevistades tenen la sensació que no hi ha canal de participació per dinamitzar la pràctica esportiva): Casal de joves a Plaça del Pou de la Figuera i Associació de veïns a Plaça dels Àngels – MACBA; Passeig Lluís Companys, Jardí Josep Munté (Camp Nou), Avinguda d'Esplugues.
- Associacions de famílies escolars: Parc del Clot (no han aconseguit interlocució amb l'administració).
- Col·laboració público-privada entre entitat privada (empresa o entitat) i administració pública local sense comptar amb la participació ciutadana dels usuaris de l'espai públic per a la pràctica esportiva i amb canals de participació opacs: Jardins d'Àurea Cuadrado; Passeig Marítim (Platja de Bogatell); Plaça dels Països Catalans.

El canal de participació que suposen les iniciatives populars autogestionades amb un sentiment profund de segregació:

'Això és un lloc públic, no és de ningú i és de tots. Sempre soc aquí, és com casa meva. Hi ha el Casal de Joves del Pou de la Figuera. A sota hi ha un hort que el cuiden entre un grup de gent que s'han fet seu l'espai. Val més això que el que hi havia abans, que era res. A la pista sempre hi ha algun partidet. En ser de terra, quan caiem ens fem més mal, més ferides amb sang. La policia passa de nosaltres si no armem gaire xivarri. Suposo que l'ajuntament és el responsable, però com comptaran amb nosaltres? que no importem a ningú. Per a ells som tots els moros de la cua'.

[Home de 21 anys - Futbol a la Plaça del Pou de la Figuera – ID166]

El cansament d'establir canals de participació quan no hi ha comunicació bidireccional:

'És un espai municipal i tota la vida hi ha hagut les pistes de petanca aquí. Jo he participat molt amb el Club de Petanca Sant Ramon, però ara ja m'he cansat. Quan es va fer, van fer les coses mal fetes i per molt que diguis i que reclamis i expliquis,

no escolten la gent que està jugant que sap de què va. Hem proposat millores, a la zona per a nens haurien de fer neteja i acomodar-ho una altra vegada perquè fa pena que els nens hagin d'anar a jugar allà però l'ajuntament no et fa ni cas, fan el que els hi surt dels nassos'.

[Home Gran - Petanca als Jardins Josep Munté – ID150]

Canals de participació proposats com una solució directa i econòmica:

'Crec que es podria posar alguna bústia per a suggeriments, com hi ha a les biblioteques, o fins i tot un formulari a la pàgina web de l'Ajuntament. A la taula de ping-pong hi ha desnivell i caldria pavimentar. La pista de bàsquet no té reixes als costats perquè sigui més fàcil anar a buscar la pilota, la pista està una mica inclinada i hi ha una cistella molt alta. Això és com la biblioteca, si veus algú estudiant i s'hi està a gust et poses les piles'.

[Homes joves - Tennis Taula i Bàsquet als Jardins Josep Munté – ID151&153]

L'AMPA i l'Associació de Veïns com interlocutors (no escoltats):

'És un parc molt bonic i gran i és el que està més a prop de l'escola dels meus fills. Aquí també juguen a tennis, frontó, ping-pong, futbol, bàsquet, gent que corre. La convivència és bona. Però en la darrera remodelació que van fer a la zona de nens han posat una broda de formigó que sobresurt i hi ha hagut lesions. Diuen que compleix les normatives, però estem l'Associació de Veïns i la Junta de l'AMPA intentant parlar amb l'ajuntament per minimitzar aquest risc, hem fet la instància i crec que se'ns escolta poc'.

Persona Adulta - Acompanya a Fill/a al Parc del Clot – ID109]

Proposar un grup de gestió com a canal de participació i no obtenir resposta:

'Aquesta pista em queda a prop i em va bé els caps de setmana per jugar. Aquí he fet moltes amistats, ja sabem que venim i ens trobem aquí. Hi ha grans, joves, fins i tot nens, una mica de tot, tot molt sociable. Tot el grup que tenim, que som uns quinze, intentem parlar amb l'ajuntament per veure si ens podia ajudar posant-ho bé per jugar, pintant-ho de nou i que el possessin una mica més net. No hem tingut resposta'.

[Home adult - Frontó als Jardins d'Àurea Cuadrado – ID136]

Un altre canal de participació identificat però que no ha tingut continuïtat ha estat la subcontractació privada per a la construcció de l'espai públic (però no el manteniment):

'No estic gaire segur de qui va aconseguir aquest skatepark, Califòrnia Skatepark crec que va ser. Té deficiències, com tots els skateparks. S'hauria de preguntar més. Quan es dissenya un skatepark, generalment es contracta una empresa especialitzada, però no sempre té gent que patina perquè dissenyi els skatesparks i els ajuntaments pregunten poc als nois locals de l'espai. La clau és millorar espais parlant amb la gent que patina cada dia, però és complicat que t'escoltin en una obra pública, has d'estar a l'empresa'.

[Home Adult - Monitor de skate als Jardins d'Àurea Cuadrado – ID138]

Cedir una plaça dura per a un parc de skate autogestionat:

'Uns locals que patinen aquí cada dia van aconseguir la llicència per muntar el que volguessin, van pagar el material i l'Ajuntament els va deixar que muntessin aquest espai. Els grans són els responsables del manteniment, posen diners i compren ciment, hi ha una botiga que ajuda amb material. El munten a la nit, posen cartells que no es patina perquè ningú l'utilitzi i el deixen assecar. El material està bé i la gestió també, però es podria millorar. El terra és pedregós i els calaixos els fan ells a mà i queden bé però no queden perfectes. La convivència és dolenta, els skaters grans et miren malament, no t'accepten, són molt conservadors, es creuen que la plaça és seva. Els respecto perquè han muntat això, els saludo però poca cosa més. No sé si hi ha mecanismes de participació per prendre decisions sobre aquest espai: no he participat'.

[Home jove - Skate a la Plaça dels Països Catalans – ID64]

9.3.4. Canals de participació sota el model de dinamització. (H2: Hipòtesi principal nul.la)

En aquest apartat es presenten diferents tipus de canals de participació que s'han creat sota un model de col·laboració públic-privada o de participació ciutadana activa.

- Canal de participació amb club esportiu: pràctica esportiva petanca (Plaça Gaudí; Plaça Botticelli; Jardí de les Infantes), Running (Espai de Mar) i Skate (Pista del Campillo; Mar Bella).
- Canal de participació amb Associació de Desenvolupament Local: Casal d'Infants del Raval i Associació Esportiva Ciutat Vella (Pista Sant Rafael; Pista Negra)
- Canal de participació amb empresa contractada per l'administració per dinamitzar la pràctica esportiva a l'espai públic: Activa't als Parcs (Parc de la Creueta del Coll; Jardins Juan Ponce)
- Canal de participació amb Associació veïnal activa (Zona Esportiva antic camp futbol Ciutat Meridiana)

Canalitzar la participació ciutadana és imprescindible, i què difícil és fins i tot quan el canal de participació ciutadana està construït:

'Estem reclamant tota una estructura, una petanca, futbol-7, barres, fitness. Sóc vocal a les assemblees sobre el pla de remodelació d'aquest espai que connectarà fins a Collserola. T'has d'apuntar quan ve el regidor de Nou Barris a Ciutat Meridiana per a l'assemblea, que la fan al Centre Cívic. Com que és un barri perifèric, no sé si Barcelona comença aquí perquè els impostos són iguals els de Bonanova als d'aquí, però les prestacions no són les mateixes. Sempre plou cap avall...'

[Home gran - Caminar a Zona Esportiva Ciutat Meridiana – ID179]

Establir un canal de participació amb l'objectiu de dinamitzar la pràctica esportiva amb una entitat social vinculada al barri:

'Que jo sàpiga aquí es juga a criquet, bàsquet i vòlei. Hi ha un horari i es respecta molt, encara que no hi ha gaire relació entre els que practiquen diferents esports perquè som de diferents països. La pista està tota amb xarxes perquè no s'escapi la pilota. Em sona que el nom de la pista ho ha decidit la gent. També hi ha bancs per seure i hi ha una font. És un espai on podem estar tranquils i sense perills. Per mi és un espai segur, ja que hi ha monitors del Casal dels Infants del Raval que controlen que no hi hagi problemes. Fan moltes coses pels nens i joves del barri,

principalment pels que som de fora. Abans jugàvem a la Rambla del Raval però teníem problemes amb la gent, venia la policia i era un rotllo'.

[Homes de 14 i 19 anys - Criquet a la Pista Negra del Raval – ID167 & ID168]

I finalment, establir canals de participació per activar el sentiment de pertinença i apropiació de l'espai per a la ciutadania.

'Vinc sovint a córrer, jugo a futbol a 3ª Divisió al Gavà i també soc entrenador personal per lliure. Aquest parc és de l'ajuntament, però sobre tot hem de saber que és un espai per a nosaltres, per als ciutadans, no per a l'ajuntament. I la nostra participació es important per a mantenir-lo. Ja que molta gent va amb el mòbil, l'ajuntament podria crear una app per a conscienciar a la gent, per informar que s'ha de cuidar l'espai per a que tothom pugui venir i gaudir d'un espai lliure i saludable, amb arbres que ens donen vida i aire pur!'

[Home jove –Córrer al Parc de Cervantes – ID134]

D'acord amb (Puig, 2008, p. 119),

L'apropiació de l'espai es pot fomentar amb fórmules de gestió "mixta" que, de fet, ja es donen. Examinar allò que es pot encomanar als col·lectius d'usuaris i usuàries i allò que ha de ser assumit per l'administració municipal. La consulta sobre el disseny de materials i equipaments que poden posar-se als espais públics pot ser un bon camí per ajustar millor les ofertes a les demandes, facilitar els processos d'apropiació i, en conseqüència, el respecte pel patrimoni col·lectiu. Aquesta consulta es podria fer de formes diverses (concursos d'idees, diàleg amb les persones afectades, dinàmiques de grups, etc.). En aquest cas, seria imprescindible explicar els mecanismes de participació que tenen al seu abast.

Finalment, s'ha categoritzat cada espai públic en les 4 hipòtesis d'investigació en funció dels canals de participació que s'expressen:

H1.Hipòtesi Principal. Espai públic on no hi ha percepció que hi hagi cap canal de participació. [Model de No Relació].

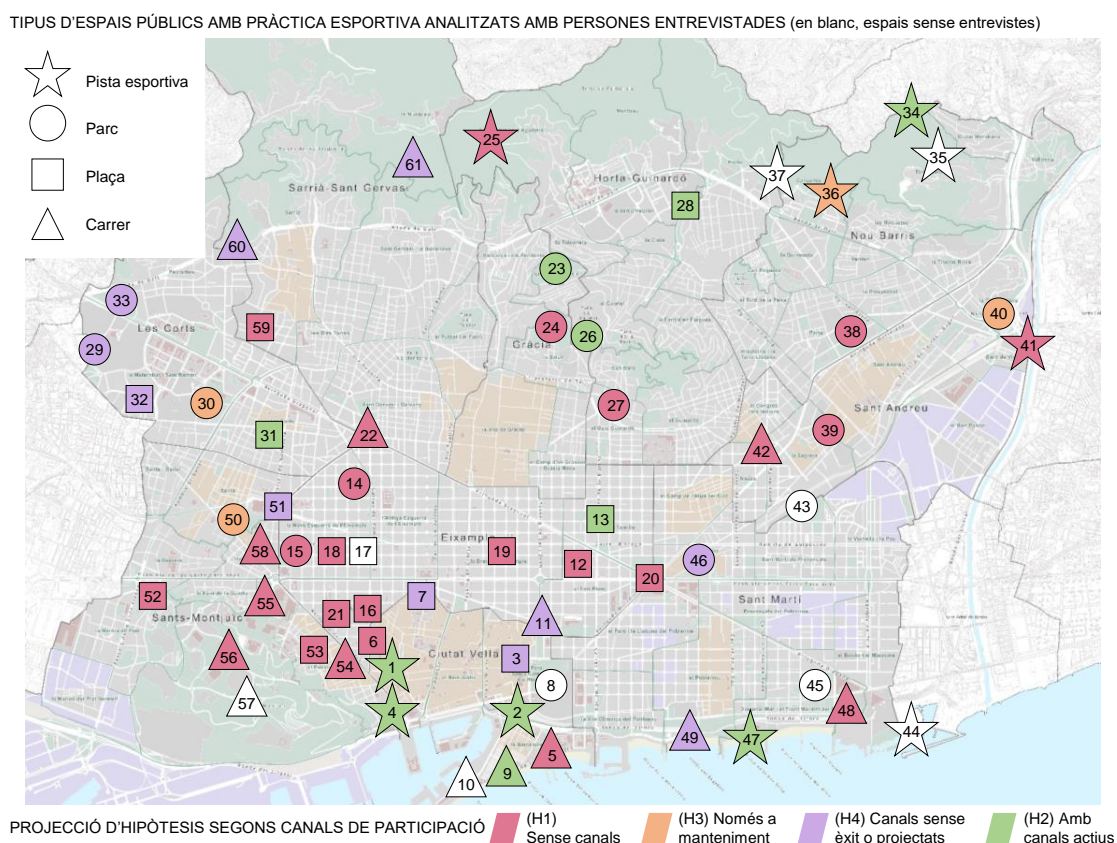
H3. Hipòtesi Complementària. Espai públic on l'únic canal de participació és amb el personal de manteniment. [Model de Treball 'Cross-cut'].

H4. Hipòtesi Complementària Nul.la. Espai públic on s'ha intentat construir un canal de participació amb l'administració pública local i ha fracassat (o bé es projecta construir-lo). [Model Transversal].

H2. Hipòtesi Principal Nul.la. Espai públic amb canals de participació actius. [Model de Dinamització].

En la següent figura es projecten els canals de participació d'acord amb les 4 hipòtesis que guien la recerca.

Figura 45. Projecció d'hipòtesis segons canals de participació.

Font: elaboració pròpia, 2023.

9.4. Contrast global d'assignació d'hipòtesi als espais públics segons les 4 perspectives d'anàlisi

Com apartat final, per entendre l'evolució en el procés de validació de les diferents hipòtesis de recerca es presenta la recopilació de l'anàlisi realitzat.

9.4.1. Primera perspectiva d'anàlisi: Observació dels espais públics

- i. Es fan intervencions en l'espai públic per a la pràctica esportiva en funció de més/menys creuament amb vianants?
- ii. Invertir en manteniment d'espai públic facilita la pràctica esportiva?

H1: Model de No-Relació. Espai públic on no s'aprofita el potencial del poc creuament amb persones per dissenyar pràctica esportiva i no hi ha inversió en manteniment (sense il·luminació i mala conservació).

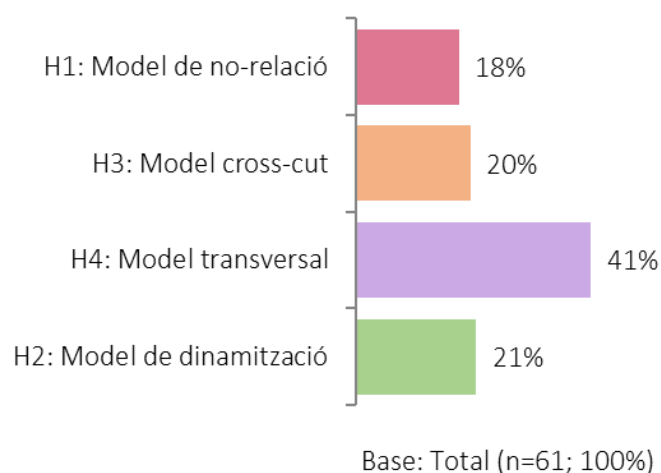
H3: Model Cross-cut. Espai públic on cal regulació, per reduir el conflicte per molt de creuament amb persones i per invertir en manteniment (hi ha il·luminació però hi ha mala conservació).

H4: Model Transversal. Espais públics dissenyats per a la pràctica esportiva amb molt creuament de persones (cal sectorització d'usos) i bona conservació (encara que falta il·luminació).

H2: Model de Dinamització. Espais públics dissenyats per a la pràctica esportiva on s'aprofita el potencial del poc creuament de persones i s'inverteix en manteniment (il·luminació i bona conservació).

En la següent figura s'observen els resultats obtinguts assignant cada espai públic analitzat a una hipòtesi de recerca en funció de la seva situació en les preguntes d'anàlisi.

Figura 46. Observació dels espais.

Font: elaboració pròpia, 2023.

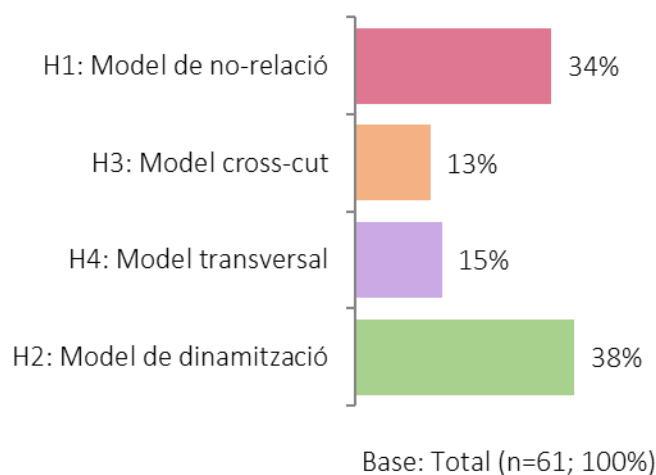
A través de l'observació dels espais es valida el Model Transversal (H4) on s'ubiquen el 41% dels espais; els que tenen algun tipus d'intervenció per a la pràctica esportiva que ha de conviure amb molt de creuament de persones: carrils bici seguint la trajectòria dels carrils per a cotxes, com al Paral·lel, i voreres amples que comparteixen els vianants i gent que corre o patina, com a la Diagonal. I els espais ben conservats però amb il·luminació artificial deficient, sabent que aquesta permet ampliar en gran mesura els horaris de pràctica i, a la vegada, genera una sensació de seguretat a les persones practicants.

9.4.2. Segona perspectiva d'anàlisi: observació de les activitats a l'espai públic

- i. Quins espais públics tenen més/menys probabilitat de conflicte per tenir més/menys confluència de varietat d'activitats de pràctica esportiva i no esportiva?
- ii. Quins espais públics tenen més/menys probabilitat de conflicte per tenir més/menys diversitat de persones practicant esport?
  - **H1: Model de No-Relació.** Espai públic amb mínima diversitat d'activitats de pràctica esportiva i no pràctica esportiva, menor diversitat de gèneres i edats (no inclusius) i menor diversitat d'agrupaments diferents de persones fent pràctica esportiva (individual, parelles, grupets, equips, públic). Mínim risc de conflicte però potser és per l'exclusió de la diversitat.
  - **H3: Model Cross-cut.** Espai públic amb menor diversitat de no pràctica esportiva i de diversitat de gèneres i edats (no inclusius), i molta diversitat de pràctica esportiva i de tipus d'agrupaments de practicants d'esport. Poc risc de conflicte per menor complexitat urbana que es pot aprofitar per dinamitzar la pràctica esportiva en termes de major inclusivitat de gèneres i edats de persones practicants.
  - **H4: Model Transversal.** Espai públic amb molta diversitat d'activitats no esportives, diversitat de gèneres i edats practicants (inclusius) i menor diversitat de pràctica esportiva i de tipus d'agrupaments de practicants. Més probabilitat de conflicte per la convivència urbana si es dinamitza la pràctica esportiva.
  - **H2: Model de Dinamització.** Espai públic d'extrema diversitat d'activitats esportives i no esportives, de gèneres i edats de practicants i de tipus d'agrupaments. Màxima complexitat social per màxima diversitat que s'ha d'abordar proactivament.

En la següent figura s'observen els resultats obtinguts.

Figura 47. Observació de les activitats.

Font: elaboració pròpia, 2023.

A través de l'observació de les activitats es validen les dues hipòtesis principals contràries amb un impacte molt similar: el model de no-relació (H1 o hipòtesis principal de la recerca) i el model de dinamització (H2 o hipòtesis principal nul·la). L'anàlisi de les activitats en termes de probabilitat de conflicte per la diversitat d'activitats practicades en un mateix espai i per la pluralitat d'usos esportius i no esportius, polaritza el 72% dels espais. D'una banda, els espais amb poca probabilitat de conflicte per poc creuament amb usos no esportius o poca diversitat de pràctiques esportives, com la Carretera de les Aigües. I de l'altra els espais de màxima diversitat d'usos esportius i no esportius o espais col·lapsats, com la Plaça de les Glòries o el Parc Joan Miró.

9.4.3. Tercera perspectiva d'anàlisi: demandes de millora als espais públics

- i. Quines demandes de millora s'han recollit en cada espai públic en relació a la pràctica esportiva i no esportiva?
  - a. Demandes de manteniment no relacionat amb la pràctica esportiva
  - b. Demandes de manteniment relacionat amb la pràctica esportiva
  - c. Demandes d'intervenció de l'Administració Pública Local per dinamitzar l'espai públic (tant per a pràctica esportiva com per a no esportiva)
  - d. Demandes d'intervenció amb col·laboració público-privada

H1: Model de No-Relació. Espais públics amb demandes dels 4 tipus (manteniment per a la pràctica esportiva i no esportiva, i d'intervenció de l'administració pública local i de col·laboració público-privada).

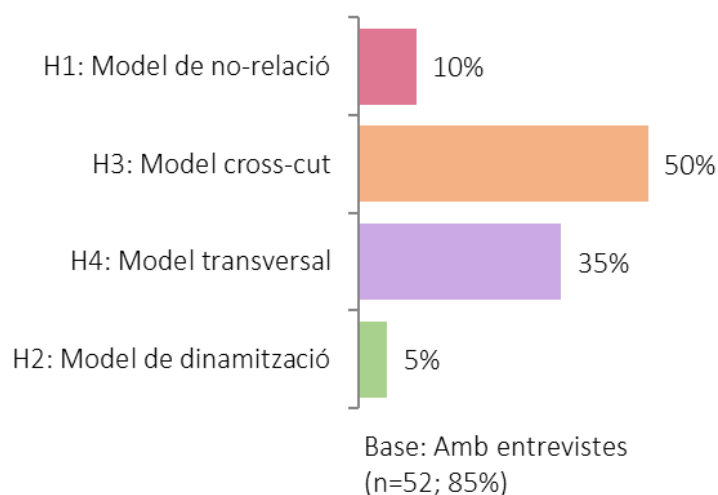
H3: Model Cross-cut. Espais públics amb només demandes de manteniment (pràctica esportiva i/o no esportiva).

H4: Model Transversal. Espais públics amb demandes de manteniment i d'intervenció (però no dels 4 tipus).

H2: Model de Dinamització. Espais públics sense demandes (sigui perquè es valora la dinamització que ja s'està fent o perquè es fa un ús de l'espai públic poc exigent).

En la següent figura s'observen els resultats obtinguts.

Figura 48. Observació de les demandes de millora expressades.

Font: elaboració pròpia, 2023.

Sota el concepte de les demandes de millora es valida el Model de treball Cross-Cut (H3 o hipòtesi complementària) on en la meitat dels espais (50%) les persones entrevistades han fet demandes de manteniment relacionat amb la pràctica esportiva i amb el manteniment general de l'espai (neteja, via pública, parcs i jardins) com a l'Escola Industrial o al Parc de l'Espanya Industrial. I en menor mesura el Model Transversal (35%) amb demandes de manteniment i d'intervenció, com a les pistes Antoni Gelibert o el Parc de la Pegaso.

9.4.4. Quarta perspectiva d'anàlisi: canals de participació als espais públics

Quins canals de participació projecten les persones entrevistades per participar en la presa de decisions sobre els espais públics?

H1: Model de No-Relació. Espais públics on no hi ha percepció que hi hagi cap canal de participació.

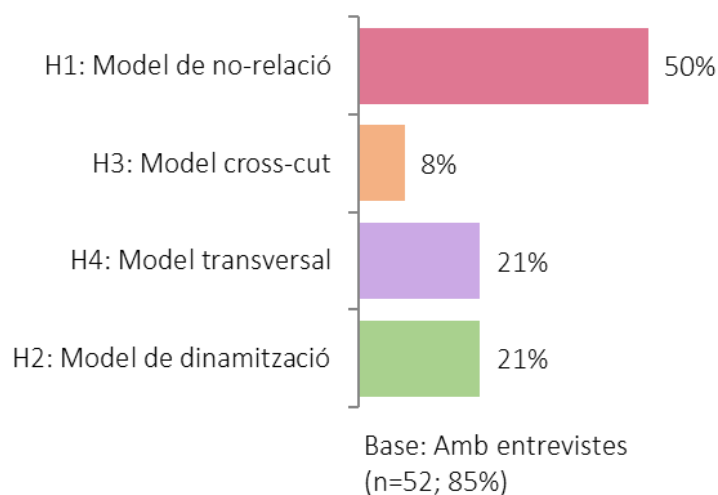
H3: Model Cross-cut. Espais públics on l'únic canal de participació és amb el personal de manteniment.

H4: Model Transversal. Espais públics on s'ha intentat construir un canal de participació amb l'administració pública local i ha fracassat (o es projecta construir-lo).

H2: Model de Dinamització. Espais públics amb canals de participació actius.

En la següent figura s'observen els resultats obtinguts.

Figura 49. Observació dels canals de participació.

Font: elaboració pròpia, 2023.

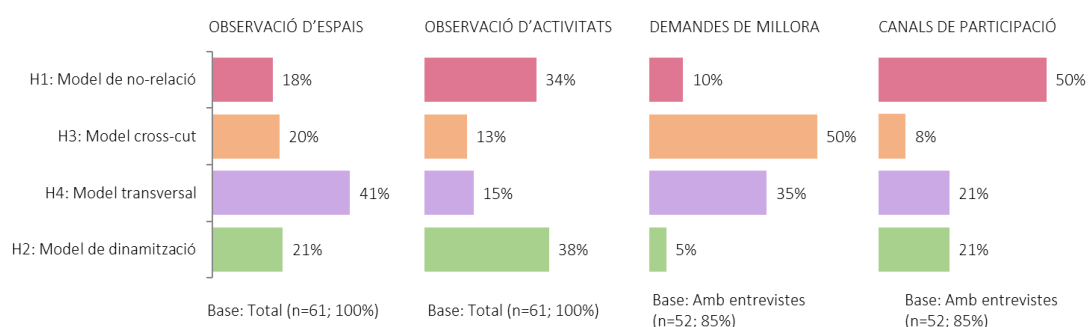
En referència als canals de participació, en la meitat dels espais (50%) no hi ha percepció que hi hagi cap canal de participació, malgrat s'expressen demandes concretes. Aquest concepte central (*core category*) que vincula les dues dimensions del

model d'anàlisi valida la hipòtesi principal de la recerca (H1): no hi ha iniciatives per part de l'Administració Pública Local proactives per generar *Canals de participació* que promoguin models de relació públic-privada per a la dinamització de l'ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva.

En un 21% dels espais es valida el Model Transversal (H4) on diferents tipus d'entitats (esportives, educatives, de participació ciutadana) han intentat establir canals de participació amb l'ajuntament per a millor ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva i no han aconseguit que el canal funcionés amb eficiència.

I les bones pràctiques queden representades en aquest 21% d'espais on hi ha un Model de Dinamització dels Canals de Participació, amb l'exemple paradigmàtic de la Pista Negra i la Pista Sant Rafael dinamitzades per l'Associació Esportiva Ciutat Vella i el Casal d'Infants del Raval que, amb totes les dificultats que suposa treballar en un entorn tan complex, deixen ben clara la pista sobre com implementar models de col·laboració públic-privada per dinamitzar l'ús de l'espai públic per a la pràctica esportiva.

Figura 50. Taula comparativa de l'observació de: Espais / Activitats / Demandes de millora / Canals de participació.

Font: elaboració pròpia, 2023.

Capítol 10. Conclusions

L'anàlisi de la pràctica fisicoesportiva, entesa com a una varietat de pràctiques d'activitat física que tenen en comú el manteniment i la millora de la salut integral al llarg de tota la vida de la persona, ha anat evolucionant en les darreres dècades, fins a incorporar també la perspectiva social de contribució en la millora de la qualitat de vida de les comunitats i la cohesió dels diferents grups socials que les integren. Des que Rossi Mori, a finals de la dècada de 1970, va identificar els cinc elements constitutius del sistema esportiu (practicants, activitats, responsables, equipaments i recursos econòmics) el sistema esportiu ha evolucionat esdevenint un sistema més complex, mantenint com a nucli la seva característica principal: la dinamicitat. Aquesta dinamicitat ha portat a les administracions públiques en general, i a les administracions públiques locals en particular, a dedicar recursos a un servei d'activitat física i esport a la ciutadania concebut des d'una òptica de col·laboració entre l'administració pública i el sector privat, amb i sense ànim de lucre. Des de l'administració pública, en termes de regulació o d'ordenament jurídic de les competències en els diferents nivells territorials, des del sector privat o empresarial amb l'expansió de l'oferta de productes i serveis al voltant del sector esportiu, i des del tercer sector i teixit associatiu acollint iniciatives que emergeixen de la ciutadania.

L'evolució de la pràctica fisicoesportiva també ha constatat un increment d'espais on portar a terme aquesta pràctica. Així, l'espai públic ha esdevingut la principal 'instal·lació esportiva' de la ciutat. És en aquest context que cal establir mecanismes de relació públic-privada per garantir una optimització en l'ús d'aquest espai públic per a la polivalència d'usos i activitats realitzades per part dels diferents segments de la població. Aquest 'nou' sistema esportiu deixa enrere limitar la pràctica fisicoesportiva en instal·lacions esportives convencionals i amb institucions gestores rígides, i s'estableix, seguint la concepció de Bauman (2015), en una societat líquida que opta per una pràctica fisicoesportiva versàtil i compartida, que es retroalimenta utilitzant l'espai públic més enllà dels espais dissenyats per a la pràctica i que exigeix desenvolupar models de governança que impulsin i diversifiquin diferents tipus de relacions públic-privades.

Bona part de les recerques sobre la pràctica fisicoesportiva a l'espai públic s'han dut a terme des de la perspectiva de la persona practicant i el tipus de pràctiques que aquesta realitza a l'espai públic. L'objectiu d'aquesta tesi doctoral ha estat explorar i analitzar l'espai públic on es realitza pràctica fisicoesportiva, com un element catalitzador i generador d'atracció i de conflictes entre els diferents tipus de públics que l'habiten, i no només com un complement circumstancial de lloc, combinant conceptes clau de tres corrents teòriques: la sociologia de l'esport, l'urbanisme i la governança. Emergeix així la pregunta principal de la recerca: com construir models de relació públic-privada en l'ús de l'espai públic per a la pràctica fisicoesportiva a la ciutat de Barcelona? Amb aquest punt de partida, s'han construït quatre hipòtesis que han guiat la recerca: la hipòtesi principal (model de no relació), la hipòtesi principal nul·la o el model oposat (model de dinamització), la hipòtesi complementària (model de treball cross-cut) i la hipòtesi complementària nul·la (model transversal).

Com a investigació inscrita en l'àmbit de les ciències de l'esport enteses des de la perspectiva de les ciències socials, s'ha considerat convenient emprar un mètode qualitatiu perquè busca entendre les relacions entre les persones, les institucions i la societat. Amb l'objectiu de crear un coneixement nou i aplicable, basat en les observacions sistemàtiques realitzades, que proporcionin informació rellevant per al disseny de polítiques i programes de promoció esportiva, així com per a la planificació i el disseny urbà orientat a fomentar la pràctica fisicoesportiva gratuïta i accessible a l'aire lliure. Dins la gran varietat de paradigmes desenvolupats sota la perspectiva qualitativa, el propòsit i la manera de procedir d'aquesta investigació encaixa amb la Teoria Fonamentada (Grounded Theory) que considera la codificació com l'enllaç fonamental entre la recollida de dades, més o menys estructurades, i l'anàlisi posterior per transformar-les en coneixement útil.

El treball de camp ha combinat diferents tècniques d'investigació. La primera, les entrevistes exploratòries no estructurades als Tècnics d'Esports de Districte o de Barri amb coneixement directe de la pràctica fisicoesportiva al seu territori, per recollir les dificultats en la gestió de l'espai públic des de l'Administració a la que representen, i determinar els espais públics amb pràctica fisicoesportiva que identificaven per a configurar la mostra dels 61 espais públics analitzats. La segona, l'observació in-situ de

les característiques que defineixen els espais públics analitzats i de les diferents activitats, esportives i no esportives que s'hi realitzen, recollint l'observació de 461 activitats esportives durant la primavera de 2018. I la tercera tècnica d'investigació, la realització d'entrevistes semi-estructurades a 170 persones que estaven fent ús de l'espai públic: 126 entrevistes a practicants i 44 entrevistes a no practicants.

L'anàlisi descriptiu dels 61 espais públics on es realitza pràctica físicoesportiva a la ciutat de Barcelona s'ha basat en l'observació de la sectorització de l'espai entre usos esportius i no esportius (a través dels codis visuals de paviment, mobiliari i il·luminació) i el grau de conservació i manteniment dels elements, conclouent que precisament el codi visual de sectorització més abundant, la pavimentació, és el que està, globalment, en pitjor estat de conservació. S'ha volgut també observar la interacció entre els espais i els públics, o l'ús de l'espai públic, a través de les activitats, en concret a través de la pluralitat d'usos, tant esportius com no esportius. En relació als usos no esportius s'ha vist com en gairebé tots els espais on hi ha pràctica, les persones també hi passegen, descansen o hi fan activitats lúdiques. Aquesta pluralitat d'usos pot ser font de conflicte (com al carrer Tarragona) i fins i tot pot acabar expulsant la pràctica físicoesportiva, com s'ha observat en espais amb un turisme massiu (com el Parc Güell). En relació als usos esportius, s'ha observat una coexistència simultània de pràctiques esportives tant estàtiques com de recorregut en termes de localització, i tant centrals com perifèriques en termes de centralitat, en la majoria dels espais (una mitjana global de 4 pràctiques esportives diferents per espai, i un màxim de 10 pràctiques esportives diferents a la Plaça de les Glòries i l'Avinguda de l'Estadi). Per contra, en els espais amb un nivell mig o baix de creuament amb vianants, i amb una diversitat inferior d'usos esportius, són espais amb poca intervenció per a la pràctica físicoesportiva, com els interiors d'illa de l'Eixample. Una de les limitacions de la present recerca ha estat l'anàlisi homogeni entre les pràctiques físicoesportives estàtiques (en un parc, plaça...) i les activitats de recorregut. Es constaten diferències importants entre ambdós tipus d'espais més enllà de la lògica diversitat de pràctica. En aquest sentit, futures línies de recerca podrien aprofundir en la diferenciació entre ambdós tipus d'espais i modalitats de pràctica.

Resulta destacable com es manifesta l'apropiació de l'espai públic en les diferents pràctiques esportives analitzades. En la meitat dels espais públics s'ha observat

pràctiques esportives que utilitzen mobiliari urbà o efímer. El futbol i, especialment el skate, són les dues activitats en les que en major proporció es realitzen en espais sense mobiliari esportiu (com al mig d'una plaça) o utilitzant mobiliari urbà no esportiu o mobiliari efímer, enlloc d'espais amb instal·lacions públiques dissenyades per a la pràctica. Alhora, s'ha observat mobiliari esportiu infrautilitzat, destacant les pistes de petanca on en la meitat dels espais inclosos en l'anàlisi no s'hi ha observat a ningú utilitzant-les (com als Jardins Vil·la Cecilia, al Parc de les Aigües o a l'Escola Industrial).

I si la interacció entre els espais i els públics, és a dir l'ús de l'espai públic, es realitza a través de les activitats, tota activitat està feta per persones. Així, s'ha analitzat les persones practicants en termes de gènere: 6 de cada 10 activitats esportives observades eren realitzades per homes -sols o en grup- i només 1 de cada 10 per dones -soles o en grup- (la resta s'han identificat en grups mixtes). D'entre les 15 pràctiques esportives diferents que s'han recollit, les dones -soles o en grup- es concentren en un terç (5 pràctiques): caminar, patinar, volei, córrer i anar en bici; en la resta de pràctiques la seva presència és molt residual o inexistent. En termes d'edat, on les persones entre 19 i 30 anys protagonitzen el mateix volum d'activitat que les persones entre 31 i 65 anys; una presència molt superior a la presència de criatures, adolescents i persones majors de 65 anys. I en termes de amb qui s'ajunten per realitzar la pràctica fisicoesportiva, es constata que la meitat de les activitats esportives a l'espai públic es realitzen de forma individual i en solitari. En ciències socials, s'ha d'investigar amb la ferma intenció d'acceptar que la realitat és complexa i contradictòria, copsant que espais amb gran diversitat de pràctiques com el Parc de la Pegaso són poc diverses en termes de gènere i edat. I espais amb poca diversitat de pràctiques i poca diversitat social poden significar un entorn segur i participatiu per a joves de col·lectius vulnerables com ho són la Pista Negra i la Pista Sant Rafael, sostingudes per l'Associació Esportiva Ciutat Vella. En aquest context cal reconèixer una limitació a la present recerca en matèria d'aprofundiment en aspectes de gènere així com també d'edat de les persones practicants. En l'ús de l'espai públic per a la pràctica fisicoesportiva, l'experiència dels homes i de les dones, dels i les joves, de nens i nenes és molt diferent, i segueix sent necessària la perspectiva de gènere perquè la pràctica fisicoesportiva a l'espai públic sigui igualitària. Aquest estudi només pot constatar que encara no ho és però no pot

confirmar les motivacions ni tampoc les vies per aconseguir una major igualtat entre totes les persones practicants.

Un aspecte molt present en els estudis habituals sobre la pràctica físicoesportiva és l'anàlisi de les motivacions de les persones practicants. En aquesta recerca, s'ha observat com el propi espai públic esdevé un element motivador en si mateix per a la pràctica. Les motivacions més destacades per part de les persones practicants han estat: perquè suposa el tan necessari contacte amb la natura a la ciutat (Montjuïc, el Parc de Cervantes o la Carretera de les Aigües), perquè suposen un espai de socialització o una manera de millorar veient altres practicants (com els parcs de skate), i perquè els espais ben mantinguts atrauen més enllà de que siguin propers als recorreguts quotidians (com la pista de frontó del Parc de les Aigües, Can Dragó o l'Avinguda de l'Estadi).

S'ha projectat les quatre hipòtesis de recerca en el concepte principal (*core category*) que va emergir durant el procés de codificació i que enllaça les dues dimensions del model d'anàlisi (els models de relació públic-privada i l'ús de l'espai públic per a la pràctica físicoesportiva): els canals de participació per recollir les demandes de millora. D'una banda, s'ha diferenciat quatre tipus de demandes: el primer tipus, relacionat amb la hipòtesi principal de la recerca (el model de no-relació), les demandes de manteniment de les instal·lacions per a pràctiques esportives específiques recollint una gran varietat de demandes molt concretes i identificant en quins espais s'han manifestat les mateixes demandes. El segon tipus de demandes, relacionat amb la hipòtesi complementària sota el model de treball cross-cut, les demandes de manteniment global dels espais públics: neteja, parcs i jardins (amb demandes d'il·luminació, fonts i elements naturals, o bancs on seure, entre d'altres) o l'ordenació de la via pública en relació als creuaments i les prioritats, la millora del paviment, la sectorització de voreres i carreteres (incloent carrils per a corredors i no només per a bicicletes) o d'espais reservats com les zones infantils o espais per a gossos. El tercer tipus de demandes, relacionat amb la hipòtesi complementària nul·la del model integral, han estat demandes d'intervenció pública, sigui per incorporar algun element nou a l'espai (amb la principal demanda d'instal·lar lavabos públics), per implementar més mesures de seguretat ciutadana en espais amb molta pluralitat d'usos esportius i no esportius (com en tota la

franja marítima) o per diversificar pràctiques esportives (amb nous carrils bici compartits per gent que corre o camina per Montjuïc, o delimitant espais específics per a pràctica fisicoesportiva com al Parc Güell). I el quart tipus de demandes, relacionat amb el model de dinamització sota la hipòtesi principal nul·la, han estat demandes de col·laboració públic-privada, com l'organització o la regulació d'activitats per part de monitors que ja estan utilitzant l'espai públic per a la pràctica fisicoesportiva (com a la Pista del Campillo o a la Barceloneta), per part d'empreses que han guanyat una licitació (com als Jardins d'Àurea Cuadrado), per entitats vinculades a un espai (com el club de skaters de la Mar Bella o de la Plaça dels Països Catalans) o per part de col·lectius no institucionalitzats (com la demanda de més espais on fer grafitis legalment o la protecció de l'hort autogestionat a la Plaça del Pou de la Figuera).

I de l'altra banda, emergeix la troballa principal de la recerca: en la immensa majoria dels casos les persones (sense diferències ni per edat, ni per gènere, ni per tipus de pràctica fisicoesportiva, ni per espai públic que utilitza) no saben com canalitzar aquestes demandes de millora que expressen i ho viuen amb un fort sentiment de resignació; validant, així, la hipòtesis principal de la recerca: 'No hi ha iniciatives per part de l'administració pública local proactives per generar canals de participació que promoguin models de relació públic-privada per a la dinamització de l'ús de l'espai públic per a la pràctica fisicoesportiva'. Tot i així, identifiquen l'ajuntament com l'entitat principal que té la missió de gestionar, millorar i promoure l'espai públic d'una manera integral, establint canals de comunicació interna -entre departaments-, i externa -amb la ciutadania-. Uns canals de participació que, com s'han recollit en les propostes de les persones entrevistades, tenen la tecnologia digital com aliada (amb webs o aplicacions per formularis online i fotografies geolocalitzades) per a que el canal no recaigui en l'únic servei públic que veuen i que reconeixen que té una capacitat de canalització de les demandes molt limitada: el servei de neteja. Alhora, cal destacar que han identificat canals de participació que, si es reforcen i s'erigeixen com interlocutors vàlids per part de l'administració pública local, reforcen la implicació ciutadana i amb ella l'apropiació i la cura de l'espai públic: com les assemblees de barri (Ciutat Meridiana), associacions veïnals (Les Corts), associacions juvenils (Casal de Joves de la Plaça del Pou de la Figuera) i les associacions de famílies escolars (Parc del Clot).

La present tesi doctoral ha pretès aportar llum sobre els elements de col·laboració públic-privada en la utilització de l'espai públic. Aquí s'ha identificat un potencial de millora per part de l'administració pública local de manera que es promoguin i potenciïn canals de comunicació per recollir les demandes de la ciutadania, especialment d'aquelles persones practicants. Aquest aspecte permetria acostar la gestió d'aquests espais al que suposa la gestió d'una instal·lació esportiva convencional on, un equip gestor, s'encarrega d'optimitzar la gestió de l'equipament. La implementació d'aquests canals possiblement promogui un major ús de l'espai públic per a la pràctica físicoesportiva i, a la vegada, un major coneixement per a l'administració pública local de la situació en que es troba aquest creixent fenomen social.

Índex de Figures i Taules

Índex de Figures

Figura 1. Evolució del concepte de sistema esportiu.....	33
Figura 2. Esquema del plantejament teòric.	79
Figura 3. Hipòtesis de la recerca.....	85
Figura 4. Esquema del procediment d'anàlisi de la Teoria Fonamentada.....	92
Figura 5. Mapes de calor sobre la pràctica físicoesportiva a l'espai públic a la ciutat de Barcelona.	97
Figura 6. Localització dels 61 espais públics analitzats.....	98
Figura 7. Distribució de les observacions d'activitats esportives i entrevistes realitzades als espais públics.....	101
Figura 8. Tipus d'espais urbans.	111
Figura 9. Tipus d'espais urbans en funció del nivell d'intervenció.....	112
Figura 10. Distribució dels espais públics per incidència visual.....	113
Figura 11. Distribució dels espais públics per número d'accessos.	114
Figura 12. Distribució dels accessos adaptats.....	115
Figura 13. Valoració de la qualitat de l'accés principal.	116
Figura 14. Quadre de creuament entre peatons i practicants.	116
Figura 15. Comerços i Equipaments.	117
Figura 16. Senyalització d'usos.....	118
Figura 17. Claredat en la sectorització d'usos.	119
Figura 18. Elements per a la sectorització d'usos.	120

Figura 19. Tancament perimetral.	121
Figura 20. Mobiliari per a la pràctica fisicoesportiva.	122
Figura 21. Presència i ús de mobiliari no esportiu.	123
Figura 22. Presència d'il.luminació artificial.	124
Figura 23. Localització de la pràctica fisicoesportiva als espais públics.	125
Figura 24. Centralitat de la pràctica fisicoesportiva als espais públics.....	125
Figura 25. Valoració de l'estat de conservació dels espais públics.....	131
Figura 26. Número de preguntes (variables) valorades amb 4-5.....	132
Figura 27. Projecció d'hipòtesis als espais segons observació.	136
Figura 28. Número d'observacions de pràctiques esportives realitzades en cadascun dels 57 espais públics analitzats.	141
Figura 29. Número d'observacions de pràctiques esportives agrupades per tipus d'activitat.....	141
Figura 30. Presència d'activitats no esportives.....	142
Figura 31. Número d'activitats no esportives en cada espai públic.....	144
Figura 32. Número d'activitats esportives diferents en cada espai públic.	145
Figura 33. Presència d'activitat esportiva als espais públics analitzats.....	146
Figura 34. Ús del mobiliari esportiu i mobiliari urbà o efímer.	147
Figura 35. Nivell d'ús del mobiliari en espais amb pràctica esportiva.	149
Figura 36. Projecció d'hipòtesis als espais segons activitats.....	154
Figura 37. Distribució de les persones practicants per gènere.	158
Figura 38. Distribució de les persones practicants per trams d'edat.....	158
Figura 39. Presència de dones soles en grup i grups mixtes per activitats esportives.	159
Figura 40. Número de trams d'edat en les activitats.....	161

Figura 41. Número de trams d'edat en les activitats.....	162
Figura 42. Tipus d'agrupament de persones practicant.....	165
Figura 43. Tipus d'agrupament en les activitats.	166
Figura 44. Projecció d'hipòtesis segons demandes de millora.	200
Figura 45. Projecció d'hipòtesis segons canals de participació.	210
Figura 46. Observació dels espais.	212
Figura 47. Observació de les activitats.....	214
Figura 48. Observació de les demandes de millora expressades.....	216
Figura 49. Observació dels canals de participació.	217
Figura 50. Taula comparativa de l'observació de: Espais / Activitats / Demandes de millora / Canals de participació.	218

Índex de Taules

Taula 1. Organització administrativa de l'esport.	35
Taula 2. Característiques de l'espai públic	62
Taula 3. Models de col.laboració entre el sector públic i el privat.....	64
Taula 4. Model d'anàlisi de la Dimensió 1.....	80
Taula 5. Model d'anàlisi de la Dimensió 2.....	83
Taula 6. Model d'entrevista (versió resumida).	95
Taula 7. Codificació inicial de les entrevistes (initial coding).....	103
Taula 8. Codificació enfocada de les entrevistes (<i>focused coding</i>).	104
Taula 9. Projecció de les hipòtesi de la recerca en relació a la concepció i disseny de l'espai.	128
Taula 10. Exemple d'espais en el creuament de les Variables 1 i 2.....	129
Taula 11. Projecció de les hipòtesi de la recerca en relació a l'estat de conservació.	134
Taula 12. Exemples d'espais en el creuament de les Variables 3 i 4.....	134
Taula 13. Projecció de les hipòtesi de la recerca en relació a la pluralitat d'usos.	151
Taula 14. Exemple d'espais en el creuament de les Variables 1 i 2.....	153
Taula 15. Projecció de les hipòtesis de la recerca en relació a la diversitat.	178
Taula 16. Exemple d'espais en el creuament de les Variables 1 i 2.....	179
Taula 17. Identificació de demandes en espais de calistènia.....	192
Taula 18. Identificació de demandes en itineraris de running, bicicleta i patins.....	193
Taula 19. Identificació de demandes per a zones de skate i BMX.	193
Taula 20. Identificació de demandes per a espais de bàsquet.....	194
Taula 21. Identificació de demandes per a espais de futbol.....	194

Taula 22. Identificació de demandes per a espais de petanca, voleibol, frontó i tennis taula.....	195
Taula 23. Identificació de demandes de neteja.....	196
Taula 24. Identificació de demandes en parcs i jardins.....	196
Taula 25. Identificació de demandes en via pública, senyalització i sectorització.	197
Taula 26. Identificació de demandes per a la dinamització de l'espai públic.....	198
Taula 27. Identificació de demandes de millora amb un model de col.laboració públicoprivada.....	199
Taula 28. Taula-resum de la identificació dels espais en funció de l'existència o no de canals de participació.	202

Referències bibliogràfiques

- Addy, C., Dawn, K., & Wilson, K. (2004). Associations of perceived social and physical environmental supports with physical activity and walking behavior. *American Journal of Public Health, 94*(3).
- Almanza, E., Jerrett, M., Dunton, G., eto, E., & Pentz, M. (2012). A study of community design, greenness and physical activity in children using satellite GPS and accelerometer data. *Health & Place, 18*(1), 46-54.
- Anderssen, N., Wold, B., & Torsheim, T. (2006). Are parental health habits transmitted to their children? An eight year longitudinal study of physical activity in adolescents and their parents. *Journal of adolescence, 29*(4), 513-524.
- Andreasson, J., & Johansson, T. (2018). glocalised fitness: The franchising of a physical movement, fitness professionalism and gender. *Leisure/Loisir, 42*, 301-321.
- Armenta, F., Prieto, I., & Morilla, M. (2003). Motivos que llevan a los jóvenes a la práctica deportiva y causas del abandono prematuro. *Actas del I Congreso Mundial de Ciencias de la Actividad Física y el Deporte*, (p. 1-5). Granada.
- Balaguer, I., Castillo, I., & Duda, J. (2008). Apoyo a la autonomía, satisfacción de las necesidades, motivación y bienestar en deportistas de competición: un análisis de la teoría de la autodeterminación. *Revista de Psicología del Deporte, 17*(1), 123-139.
- Bale, J., & Dejonghe, T. (2008). Sports Geography: an overview. . *Belgeo. Revue belge de géographie, 2*, 157-166.
- Banti, E., & Rogers, A. (2012). *Sponsorship portfolio: Empirical study of the decision process*. Suècia: Linnaeus University.
- Barkley, J., Lepp, A., Santo, A., Glickman, E., & Dowdell, B. (2020). The relationship between fitness app use and physical activity behavior is mediated by exercise identity. *Computer Human Behavior, 108*.
- Barnett, D., Barnett, A., Nathan, A., Can Cauwenberg, J., & Cerin, E. (2017). Built environmental correlates of older adults' total physical activity and walking: A systematic review and meta-analysis. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 14*(1).
- Bauman, A., Reis, R., Sallis, J., Wells, J., Loos, R., & Martin, B. (2012). Correlates of physical activity: Why are some people physically active and others not? *The Lancet, 380*(9838), 258-271.
- Bauman, Z. (2015). *Modernidad líquida*. Fondo de cultura económica.

- Bello, O. (2016). Sponsorship in sports: Types, classification and importance to sports organizations. Gazimagusa.
- Biddle, S., Fox, K., & Boutcher, S. (. (2003). *Physical activity and psychological well-being*. Londres: Routledge.
- Blaxter, L., Hughes, C., & Tight, M. (2010). *How to research*. New York: McGraw Hill Education.
- Brustad, R. (1996). Attraction to physical activity in urban schoolchildren: Parental socialization and gender influences. *Research quarterly for exercise and sport*, 67(3), 316-323.
- Bult-Spiering, M., & Dewulf, G. (2008). *Strategic issues in public-private partnerships: An international perspective*. New Jersey: John Willey & Sons.
- Burriel, J., & Puig, N. (1999). Responsabilidades y relaciones entre el sector público y el privado en el sistema deportivo. *Existe sociedad civil en España*, 178-200.
- Cagigal, J. (1996). *Obras selectas*. Madrid: COI, AEDP, Ente de promoción deportiva JM Cagigal.
- Camino, X., Maza, G., & Puig, N. (2008). Xarxes socials i esport als espais públics de Barcelona. *Apunts. Educació Física i Esports*, 91, 12-28.
- Cardona, B. (2008). Espacios de ciudad y estilos de vida. El espacio público y sus apropiaciones. *Apunts Educació Física i Esport*, 27, 39-48.
- Carmichael, L., Racioppi, F., Calvert, T., & Sinnett, D. (2017). *Environment and health for European Cities in the 21st Century: Making a difference*. Copenhagen: WHO.
- Carson, V., Hunter, S., Kuzik, N., Gray, C., Poitras, V., Chaput, J., & Tremblay, M. (2016). Systematic review of sedentary behaviour and health indicators in school-aged children and youth: an update. *Applied physiology, nutrition and metabolism*, 41(6), 240-265.
- Castillo, I., Balaguer, I., & García-Merita, M. (2007). Efecto de la práctica de actividad física y de la participación deportiva sobre el estilo de vida saludable en la adolescencia en función del género. *Revista de psicología del deporte*, 16(2), 201-210.
- Charmaz, K. (2006). *Constructing grounded theory: A practical guide through qualitative analysis*. New York: Sage.
- Chebli, L., & Gharbi, A. (2014). The impact of the effectiveness of sponsorship on image and memorizing: Role of congruence and relational proximity. *Procededia - Social and Behavioral Sciences* (109), 913-924.

- Chiu, W., Cho, H., & Chi, C. (2020). Consumers' continuance intention to use fitness and health apps: An integration of the expectation-confirmation model and investment model. *Information Technology People*.
- Chow, B., McKenzie, T., & Sit, C. (2016). Public parks in Hong Kong: Characteristics of physical activity areas and their users. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 13.
- COLEF, C. (2021). *Carta Europea del Deporte 2021*. Recollit de <https://www.consejo-colef.es/post/carta-europea-del-deporte-2021>
- Conejero, E. (2016). Innovación social y nuevos modelos de gobernanza para la provisión de bienes y servicios públicos. *Estdo, Gobierno y Gestión Pública*, 27, 5-39.
- del Castillo, J. (1996). El Real Decreto 1004/1991 y las instalaciones deportivas escolares. Criterios de interpretación, concepción y diseño. *Habilidad Motriz: Revista de ciencias de la actividad física y el deporte*, 8, 38-50.
- Devís-Devís, J. V.-S. (2020). Disciplinas y temas de estudio en las ciencias de la actividad física y el deporte. *Revista Internacional de Medicina y Ciencias de la Actividad Física y el Deporte*, 10 (37), 150-166.
- Díaz, F., & Ortiz, A. (2003). Ciudad e inmigración: uso y apropiación del espacio público en Barcelona. *La ciudad: nuevos procesos, nuevas respuestas.*, 399-408.
- Domínguez, J. (1995). *Reflexiones acerca de la evolución del hecho deportivo*. Bilbao: Universidad del País Vasco.
- Donnelly, J., Hillman, C., Castelli, D., Etnier, J., Lee, S., & Szabo-Reed, A. (2016). Physical activity, fitness, cognitive function and academic achievement in children: a systematic review. *Medicine and science in sports and exercise*, 48(6).
- Engel, E., Fischer, R., & Galetovic, A. (2021). *Economía de las asociaciones público-privadas: Una guía básica*. Fondo de Cultura Económica.
- EuropeActive. (2020). *European Health & Fitness Market-Report*.
- Gaetano, R. D. (2018). Physical activity and sports sciences between European Research Council and academic disciplines in Italy. *Journal of Human Sport and Exercise*, 283-295.
- García-Fernández, J., Gálvez-Ruí, P., Grimaldi-Puyana, M., Angosto, S., Fernández-Gavira, J., & Bohórquez, M. (2020). The promotion of physical activity from digital services: Influence of e-lifestyles on intention to use fitness apps. *International Journal of Environmental Research and Public Health*.

- García-Ferrando, M. (2006). Veinticinco años de análisis del comportamiento deportivo de la población española (1980-2005). *Revista Internacional de Sociología*, 64(44), 15-38.
- Grant, M., Brown, C., Caiaffa, W., Capon, A., Corburn, J., & Ward, C. (2017). Cities and health: An evolving global conversation. *Cities & Health*, 1(1), 1-9.
- Gruettner, A. (2019). What we know and what we do not know about digital technologies in the sports industry. *25th Americas Conference on Information Systems*, (p. 15-17). Cancún.
- Hamari, J., & Sjöblom, M. (2017). What is esports and why do people do watch it? *Internet Research*, 27(2), 211-232.
- Heinemann, K. (2003). *Metodología de las ciencias sociales*. Barcelona: Editorial Paidotribo.
- Hemming, R. (2006). *Public-Private Partnerships*. International Monetary Fund.
- Hernández, R., Fernández, C., & Baptista, P. (2010). Concepción o diseño de investigación. A *Metodología de la investigación* (p. 126-168). México: McGraw Hill.
- Hillman, C., Buck, S., Themanson, J., Pontifex, M., & Castelli, D. (2009). Aerobic fitness and cognitive development: Event-related brain potential and task performance indices of executive control in preadolescent children. *Developmental psychology*, 45(1), 114.
- Holden, C. (2009). Exporting public-private partnerships in healthcare: export strategy and policy transfer. *Policy Studies*, 30(3), 313-332.
- Hötting, K., & Röder, B. (2013). Beneficial effects of physical exercise on neuroplasticity and cognition. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 37(9), 2243-2257.
- Husserl, E. (2012). *La idea de la fenomenología*. Barcelona: Herder Editorial.
- IHRSA, I. H. (2020). *The 2020 IHRSA global report*.
- Isidori, E. (2011). La pedagogía del deporte como ciencia. Perspectivas críticas. A E. Isidori, & A. Fraile, *La pedagogía del deporte hoy. Horizontes y Desafíos*. (p. 1-42). Roma: Edizioni Nuova Cultura.
- Kostas, M. (2021). Urban planning and quality of life. A review of pathways linking the built environment to subjective well-being. *Cities*, 115.
- Laatikainen, T., Broberg, A., & Kytta, M. (2017). The physical environment of positive places: Exploring differences between age groups. *Preventive Medicine*, 95, 85-91.

- Lubans, D., Richards, J., Hillman, C., Faulkner, G., Beauchamp, M., Nilsson, M., & Biddle, S. (2016). Physical activity for cognitive and mental health in youth: a systematic review of mechanisms. *Pediatrics*, 183(3).
- Mackenzie, B. (2004). *BrianMAC Sports Coach*. Recollit de <https://www.brianmac.co.uk/history>.
- Magrinyà, F. (2008). Urbanisme i esport: anàlisi de les pràctiques esportives informals a l'espai públic de Barcelona. *Apunts. Educació Física i Esports*, 91, 78-88.
- Magrinyà, F., & Mayorga, M. (2008). Dissenyar la ciutat per a l'esport en els espais públics. *Apunts. Educació Física i Esports*, 91, 102-113.
- Martínez-Aguado, D. (2010). *El sistema deportivo local: Marco teórico al servicio de la planificación deportiva municipal*. Madrid: Bubok Publishing.
- Messner, M.A. (2002). *Taking the field: Women, Men and Sports*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Mendoza, D., & Urbnia, A. (2013). Actividad física en el tiempo libre y auto percepción del estado de salud en Colombia. *Apunts: Medicina de l'esport*, 48(177), 3-9.
- Miller, T., Lawrence, G., McKay, J., & Rowe, D. (2001). *Globalization and sport*. Londres: Sage Publications.
- Molina, G. (2001). Grupo focal. . *Memorias del Seminario de Investigación Cualitativa*. (p. 1-10). Medellín: Universidad de Antioquía. Facultad Nacional de Salud Pública.
- Morales-Sánchez, V., Pérez-López, R., Morquecho-Sánchez, R., & Hernández-Mendo, A. (2016). Generalizabilidad y Gestión Deportiva. *Cuadernos de Psicología del Deporte*, 16(1), 161-170.
- Morejón, S., Abadia, S., & Pujadas, X. (2017). Urban elements that facilitate sport and physical activity in regenerated public spaces. A N. Wise, & J. (. Harris, *Sport, Events, Tourism and Regeneration* (p. 147-154). London: Routledge.
- Moreno, J., Cano, F., González-Cutre, D., Cervelló, E., & Ruíz, L. (2009). Flow disposicional en savlamento deportivo: una aproximació desde la teoría de la autodeterminación. *Revista de Psicología del Deporte*, 18(1), 23-35.
- Morgan, F., Battersby, A., Weightman, A., Searchfield, L., Turley, R., Morgan, H., . . . Ellis, S. (2016). Adherence to exercise referral schemes by participants - what do providers and commissioners need to know? A systematic review of barriers and facilitators. *BMC Public Health*, 16-27.
- Morledge, R., Smith, A., & Kashiwagi, D. (2006). *Building procurement*. Oxford: Blackwell Publishing .
- Newzoo, E. (2017). *Global E-Sports Market Report*. San Francisco: Newzoo.

- Nicholls, J. (1989). *The competitive ethos and democratic education*. Cambridge: Harvard University Press.
- Norman, D. (2005). *Affordances, Conventions and Design. Interacions*. New York: ACM Press.
- Nuviala, R., Teva-Villén, M., Pérez-Ordás, R., Grao-Cruces, A., Tamayo, J., & Nuviala, A. (2014). Segmentación de usuarios de servicios deportivos. *Nuevas Tendencias en Educación Física, Deporte y Recreación*, 25, 90-94.
- Olof, M. (1992). Evaluación de las instalaciones. *Deportivas en la sociedad moderna*, 12, 24-28.
- OMS. (2017). *Urban Green Space Interventions and Health - a Review of Impacts and Effectiveness*. Copenhagen: WHO Europe.
- Ortiz, L. (2005). Disparidad económica en la disponibilidad de infraestructura para actividad física deportiva en los municipios de México. *Revista de la Facultad de Salud Pública y Nutrición*, 6(4).
- Pallarés, J. (1998). Los agentes psicosociales como moduladores de la motivación en deportistas jóvenes orientados al rendimiento: un modelo causal. *Revista de Psicología del Deporte*, 7(2), 275-281.
- Pavón, A., & Moreno, J. (2008). Actitud de los universitarios ante la práctica física-deportiva: diferencias por género. *Revista de Psicología del Deporte*, 1(1), 7-23.
- Pina, V., & Torres, L. (2001). Analysis of the efficiency of local government services delivery. An application to urban public transport. *Transportation Research Part A: Policy and Practice*, 35(10), 929-944.
- Puig, N. (2008). Espai públic i esport: de la reflexió a la intervenció. Algunes propostes. *Apunts. Educació Física i Esport*, 117.
- Puig, N., & Maza, G. (2008). El deporte en los espacios públicos urbanos. Reflexiones introductorias. *Apunts. Educació Física i Esport*, 91, 3-8.
- Quivy, R., Van Campenhoudt, L., & Santos, R. (1992). *Manual de investigación de las ciencias sociales*.
- Reloba-Martínez, S., Reigal-Garrido, R., Hernández-Mendo, A., Martínez-López, E., Martín-Tamayo, I., & Chiroso-Rios, L. (2017). Efectos del ejercicio físico extracurricular vigoroso sobre la atención de escolares. *Revista de psicología del deporte*, 26(2), 29-36.
- Renda, A., & Schreffler, L. (2006). *Public-private partnerships: Models and trends in the European Union*.

- Rhodes, R. (2007). Understanding governance: Ten years on. *Organization studies*, 28(8), 1243-1264.
- Ridao, J. (2014). La regulación de la transparencia y del acceso a la información pública en la esfera autonómica. Un estudio comparado. *Revista General de Derecho Constitucional*, 19, 1-31.
- Rincón, D., Santana, M., & Wilches, Y. (2011). *El deporte como medio de inclusión social para población en condición de discapacidad visual*. Consultat el 1 / Mayo / 2022, a <https://intellectum.unisabana.edu.co/bitstream/handle/10818/3327/DIANA%20CAROLINA%20RINCON%20RUIZ.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Riseth, L., Nost, T., Nilsen, T., & Steinsbekk, A. (2019). Long-term members' use of fitness centers: A quantitative study. *BMC Sports Science, Medicine and Rehabilitation*, 11(2).
- Romero, S., Garrido, M., & Zagalaz, M. (2009). The parents behavior in the sports. . *Nuevas Tendencias en Educación Física, Deporte y Recreación*, (15), 29-34.
- Rossi, B. (1979). Análisis sociológico del equipamiento deportivo. Motivación y equipamientos. *Apunts de Medicina de l'Esport*, 16(061), 41-45.
- Ryan, R., & Deci, E. (2000). Self-determination theory and the facilitation on intrinsic motivation, social development and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78.
- Sallis, J., Cervero, R., Ascher, W., Henderson, K., Kraft, M., & Kerr, J. (2006). An ecological approach to creating active living communities. *Annual Review of Public Health*, 27, 297-322.
- Sampieri, R. (2018). *Metodología de la investigación: las rutas cuantitativa, cualitativa y mixta*. México: McGraw Hill.
- Sánchez, R., & Capell, M. (2008). Les lògiques de l'esport al carrer: espais, practicants i socialitats a Barcelona. *Apunts. Educació Física i Esports*, 91, 44-53.
- Sarmiento, O., Torres, A., Jacoby, E., Pratt, M., Schmid, T., & Stierling, G. (2010). La ciclovía recreativa: Un programa masivo de recreación con potencial en sauld pública. *Journal of Physical Activity and Health*, 7(S2), 163-180.
- Schiebener, J., & Brand, M. (2017). Age-related variance in decisions under ambiguity is explained by changes in reasoning, executive functions, and decision-making under risk. *Cognition and emotion*, 31(4), 816-824.
- Seippel, O. (2006). Sport and social capital. *Acta sociológica* 49(2), 169-183.
- Shilling, C. (2003). *The Body and Social Theory* (2a Ed. ed.). Londres: Sage.

- Thiel, A., & John, J. (2018). Is esport a 'real' sport? Reflections on the spread of virtual competitions. *European Journal for Sport and Society*, 15(4), 311-315.
- Thompson, M., Hooper, C., Laver-Bradbury, C., & Gale, C. (2012). *Child and adolescent mental health: Theory and practice*. Londres: Hodder Education Publishers.
- Valcarce, M., & Díez, C. (2018). Influencia de una app en la adherencia a la práctica deportiva: Protocolo de estudio. *Revista de Educación Motriz*, 16-34.
- Valcarce-Torrente, M. (2020). *Influencia del uso de la tecnología en la adherencia de la práctica física sobre los usuarios de centros de fitness*. Lleida: Tesis Doctoral, Universitat de Lleida.
- Valles, M. (1999). *Técnicas cualitativas de investigación social*. Madrid: Síntesis Editorial.
- Varo, J., Martínez-González, M., de Irala-Estévez, J., Kearney, J., Gibney, M., & Martínez, J. (2003). Distribution and determinants of sedentary lifestyles in the European Union. *International journal of epidemiology*, 32(1), 138-146.
- Vidal, T., & Pol, E. (2005). La apropiación del espacio una propuesta teórica para comprender la vinculación entre las personas y los lugares. *Anuario de Psicología*, 36(3), 281-297.
- Vilanova, A., & Soler, S. (2008). Las mujeres, el deporte y los espacios públicos: ausencias y protagonismos. *Apunts. Revista de Educació Física i Esports*, 91, 24-34.
- Voth, E., Oelke, N., & Jung, M. (2016). A theory-based exercise app to enhance exercise adherence: a pilot study. *JMIR mHealth and uHealth*, 4.
- Wacquant, L., & Bourdieu, P. (1992). *An invitation to reflexive sociology*. Cambridge: Polity.
- Willcocks, M. (2008). Els codis visuals associats a l'esport: una interpretació de l'espai públic. *Apunts. Educació Física i Esport*, 91, 91-100.
- Xiao, X., Hedman, J., Tan, F., Tan, C., Lim, E., Clemenson, T., . . . Hillegersberg, J. (2017). Sports digitalization: An overview and a resarch agenda. *Proceedings of the 38th International Conference on information (ICIS)*, (p. 10-13). Seoul.
- Zainol, R., & Au-Yong, C. (2016). What brings youth to recreational parks? *Planning Malaysia*, 14, 67-80.
- Zakarian, J., Hovell, M., Hofstetter, C., Sallis, J., & Keating, K. (1994). Correlates of vigorous exercise in a predominantly low SES and minority high school population. *Preventive Medicine*, 23(3), 314-321.

Zeithaml, V., Berry, L., & Parasuraman, A. (1993). The nature and determinants of customer expectations of service. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 1-12.

Annex. Espais públics analitzats

Pista Poliesportiva Sant Rafael
(C/ Sant Rafael, 36 – Ciutat Vella)

Pista del Campillo
(Passeig de Circumval·lació, 2 - Ciutat Vella)

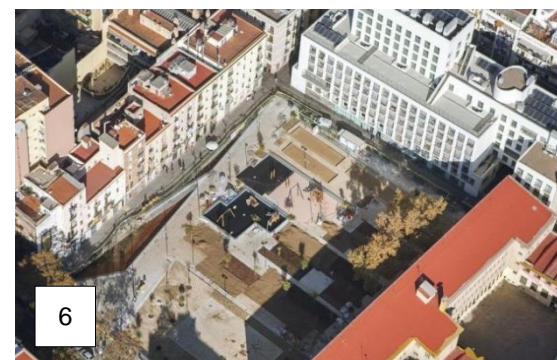
Plaça del Pou de la Figuera
(Sant Pere Més Baix, 70 - Ciutat Vella)

Pista Negra
(C/ Sant Rafael, 36 – Ciutat Vella)

Espigó del Gas - Barceloneta
(Ciutat Vella)

Plaça Josep Maria Folch i Torres
(Ronda Sant Pau, 17 – Ciutat Vella)

Plaça dels Àngels
(MACBA – Ciutat Vella)

Parc de la Ciutadella
(Passeig Picasso, 21 – Ciutat Vella)

Espai de Mar - Barceloneta
(Ciutat Vella)

10

Passeig Joan de Borbó
(Ciutat Vella)

11

Passeig Lluís Companys
(Ciutat Vella)

12

Plaça de l'Institut Angeleta Ferrer
(Marina, 193 – Eixample Dret)

13

Plaça Gaudí
(Sagrada Família – Eixample Dret)

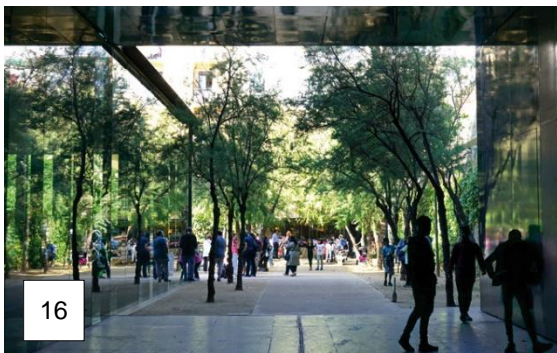
14

Recinte de l'Escola Industrial
(Viladomat, 244 – Eixample Esquerra)

15

Parc Joan Miró
(Aragó, 2 – Eixample Esquerra)

16

Jardins d'interior d'illa Càndida Pérez
(Compte Borrell, 44 – Eixample Esquerra)

17

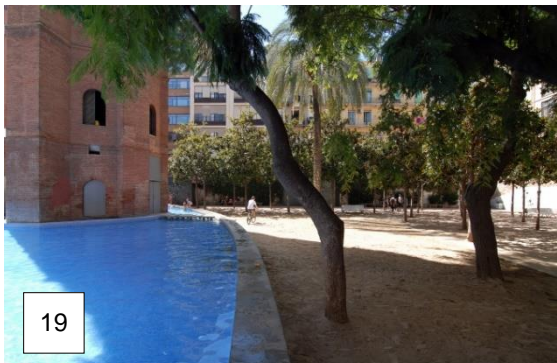
Jardins d'interior d'illa d'Emma
(Compte Borrell, 157 – Eixample Esquerra)

18

Jardins d'interior d'illa Paula Montal
(Viladomat, 149 – Eixample Esquerra)

19

Jardins d'interior d'illa Torre de les Aigües
(Roger de Llúria, 56 – Eixample Dreta)

20

Plaça de les Glòries Catalanes
(Diagonal / Cartagena – Eixample Dreta)

21

Jardins d'interior d'illa Tres Tombs
(Manso, 24 – Eixample Esquerra)

22

Plaça Francesc Macià – Diagonal
(Sarrià Sant Gervasi)

23

Parc de la Creueta del Coll
(Pg. Mare de Déu del Coll, 77 – Gràcia)

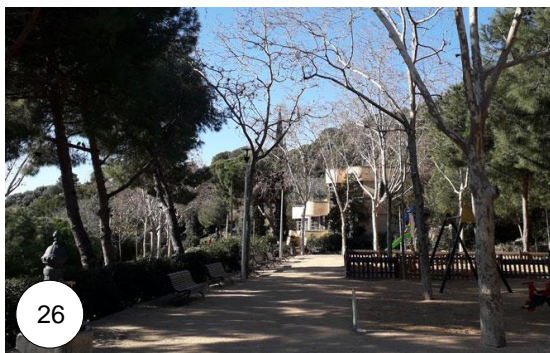
24

Parc Güell
(Olot, 11 – Gràcia)

25

Antic camp futbol de Sant Genís
(Can Soler – Horta Guinardó)

26

Jardins de Juan Ponce
(Carretera del Carmel, 100 – Horta Guinardó)

27

Parc de les Aigües
(Plaça Alfons X el Savi, 3 – Horta Guinardó)

28

Plaça Botticelli
(Avinguda Estatut de Catalunya – Horta)

29

Jardins d'Àurea Cuadrado
(General Batet, 7 – Les Corts)

30

Jardins de la Maternitat
(Travessera de Les Corts, 159 – Les Corts)

31

Plaça Jardí de les Infantes
(Vallespir, 194 – Les Corts)

32

Jardí de Josep Munté
(Cardenal Reig, 35 – Les Corts)

33

Parc de Cervantes
(Avda. Diagonal, 706 – Les Corts)

34

Antic camp futbol a Ciutat Meridiana
(Rasos de Peguera, 151 – Nou Barris)

35

Campillo de la Virgen a Ciutat Meridiana
(Brull, 4 – Nou Barris)

36

Pistes Antoni Gelabert a Canyelles
(Via Favència, 121 – Nou Barris)

Skatepark a Via Favència
(Via Favència, 186 – Nou Barris)

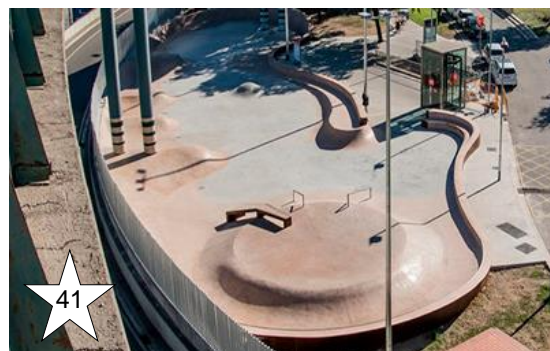
Parc de Can Dragó
(Rosselló i Porcel, 7 – Nou Barris)

Parc de la Pegaso
(Sagrera, 179 – Sant Andreu)

Parc de la Trinitat
(Pg. Santa Coloma, 60 – Sant Andreu)

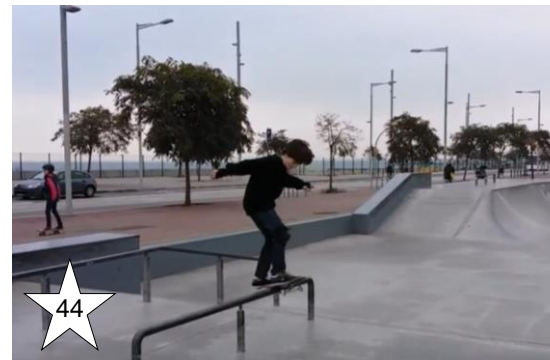
Skatepark a Baró de Viver
(Passeig Santa Coloma, 125 – Sant Andreu)

Avinguda Meridiana
(Sant Andreu)

Parc de Sant Martí
(Menorca, 64 – Sant Martí)

Skatepark al Fòrum
(C/ La Pau, 12 – Sant Martí)

Parc de Diagonal Mar
(Llull, 360 – Sant Martí)

Parc del Clot
(Escultors Claperós, 55 – Sant Martí)

Skatepark de La Mar Bella
(Passeig Marítim, 106 – Sant Martí)

Passeig Diagonal Mar
(Sant Martí)

Passeig Marítim – Platja del Bogatell
(Sant Martí)

Parc de l'Espanya Industrial
(Muntadas, 1 – Sants Montjuïc)

Plaça dels Països Catalans
(Estació de Sants – Sants Montjuïc)

Plaça de les Matemàtiques
(Mineria, 28 – Sants Montjuïc)

Plaça de Las Navas
(Teodor Bonaplata, 8 – Sants Montjuïc)

Avinguda Paral·lel
(Sants Montjuïc)

55

Avinguda Reina Maria Cristina
(Sants Montjuïc)

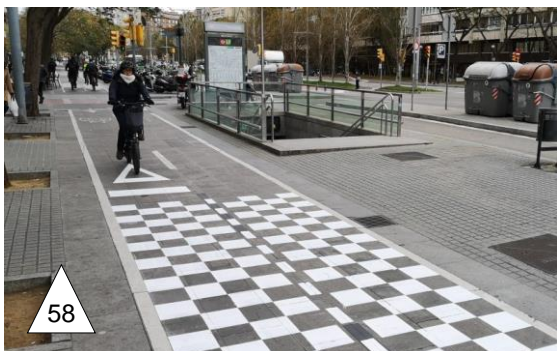
56

Avinguda de l'Estadi
(Sants Montjuïc)

57

Passeig Olímpic
(Sants Montjuïc)

58

Carrer Tarragona
(Sants Montjuïc)

59

Jardins de la Vil·la Cecília
(Santa Amèlia, 1 – Sarrià Sant Gervasi)

60

Avinguda d'Esplugues
(Sarrià Sant Gervasi)

61

Carretera de les aigües
(de Sarrià a Horta)